

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 4 Δεκεμβρίου 2022 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 743

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Ηρθα και θα μείνω στην πολιτική σκηνή

Ο Αχιλλέας Δημητριάδης απαντά σε συνέντευξή του στην «Κ» για τα περί χαμένης ψήφου που επηρεάζουν την υποψηφιότητά του και θεωρεί πως μπορεί να συγκροτήσει έναν μεγάλο συνασπισμό απέναντι στη μη λύση που εκπροσωπεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Ανοίγει τα χαρτιά του για τον β' γύρο και το παρασκήνιο του ναυαγίου με τους τέσσερις. **Σελ. 9**

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Η Εκκλησία διατηρεί τον εθναρχικό της ρόλο

Ο μητροπολίτης Κωνσταντίας και Αμμοχώστου Βασίλειος εξηγεί τους λόγους που η Εκκλησία της Κύπρου διατηρεί τον εθναρχικό της ρόλο, ο οποίος, όπως σημειώνει, είναι διαφορετικός από τον ρόλο που είχε πριν από την Ανεξαρτησία. **Σελ. 16**

ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ

Πρόκληση οι ανήλικοι στο Πουρνάρα

Ηλικιακός προσδιορισμός και ενίσχυση των επανασυνδέσεων θα μειώσουν τον αριθμό των ασυνόδευτων ανηλίκων και θα επιτρέψουν στις κοινωνικές δομές της χώρας Δημοκρατίας να βελτιώσει τις συνθήκες φιλοξενίας των ανήλικων, λέει η Αναστασία Ανθούση. **Σελ. 10**

ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Μακρύς ακόμα ο δρόμος της ένταξης

Μεγάλες δυσκολίες στη διαδρομή των υποψηφίων προς ένταξη στην Ε.Ε. κωρών της περιοχής των δυτικών Βαλκανίων παρατηρούνται λίγο πριν από την έναρξη της συνόδου των ηγετών της Ε.Ε. για τα δυτικά Βαλκάνια στα Τίρανα. **Σελ. 23**

ΕΛΛΑΔΑ

Το πολιτικό μήνυμα της Νέας Δημοκρατίας

Λίγους μήνες πριν στηθούν κάλπες στην Ελλάδα, έχουν αρχίσει να παίρνουν απαντήσεις και να διαμορφώνουν το τελικό παζλ των εκλογών διάφορα ερωτήματα. Στο Μαξίμου εστιάζουν σε διάφορες κοινωνικές και γεωγραφικές ομάδες. **Σελ. 19**

Η μάχη της κάλπης έχει τρίτο γύρο

Συμφωνίες δείχνουν πως καινούργια δεδομένα διαγράφονται την επόμενη μέρα στο πολιτικό τοπίο

Ο προεκλογικός που διεξάγεται εδώ και ένα χρόνο κατέδειξε πως τα στοιχήματα δεν περιορίζονται πλέον στο ποιος θα εκλεγεί. Αντιθέτως, καταγράφονται κινήσεις που συνδέονται άμεσα με την επόμενη μέρα των εκλογών. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου στέλνει

μήνυμα πως έστω κι αν χάσει μένει στο πολιτικό παιχνίδι, ενώ ο Νίκος Χριστοδουλίδης απευθύνει κάλεσμα σε συναγερμικά στελέχη να τον ακολουθήσουν, αν εκλεγεί και διαμνύει πως δεν διασπά τον ΔΗΣΥ. Η τηλεμαχία έφερε στο προσκήνιο τα μηνύματα

με τα οποία θα οδηγηθούν στην κάλπη, αλλά και τις προθέσεις τους για την επόμενη μέρα. Η συζήτηση γύρω από το τι συμφωνήθηκε μεταξύ του Νίκου Χριστοδουλίδη και του Ενδιάμεσου έχει ήδη επικρατήσει στην επικαιρότητα και φαίνεται να συνδέεται

με το πώς θα κυβερνήσει, αν τελικά θα εκλεγεί. Μετασχηματίζεται η Δεξιά, αναδιαμορφώνεται ο Συναγερμός, μετατοπίζονται δεξιότερα τα κόμματα ή θα επαναληφθεί ένα μοτίβο συγκυβέρνησης με τη συμμετοχή του ΔΗΣΥ; **Σελ. 7, 8**

Η Ευρώπη και ο made in USA προστατευτισμός

Η Ευρώπη ήταν εξοικειωμένη με τον αμερικανικό προστατευτισμό επί προεδρίας Ντόναλντ Τραμπ, παρόμοια πολιτική από τον διάδοχό του Τζο Μπάιντεν όμως ξενίζει τις μεγάλες πρωτεύουσες της Γηραιάς Ηπείρου. Ο βασικός φόβος είναι πως το κοινωνικό πακέτο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ενεργειακή ασφάλεια, το επονομαζόμενο νομοσχέδιο για τη μείωση του πληθωρισμού (IRA) ύψους 370 δισ. δολαρίων, που ψηφίστηκε στις ΗΠΑ και προβλέπει επιδοτήσεις για ηλεκτρικά αυτοκίνητα, μπαταρίες και σχέδια ανανεώσιμων πηγών «Made in USA», λειτουργούν εις βάρος ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Η ανάγκη για μια ευρωπαϊκή αντιπίθεση έχει μάλιστα γεφυρώσει τις διαφορές Παρισιού - Βερολίνου και ο Μακρόν εκπροσώπησε ολόκληρη την Ε.Ε. αυτήν την εβδομάδα στην Ουάσιγκτον. **Σελ. 22**

Οι υδρογονάνθρακες έφεραν εξοπλισμούς Ανταγωνισμός μισού αιώνα

Μισός αιώνας ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού για τα υποθαλάσσια κοιτάσματα έχει αποφέρει μόνο κόστος σε εξοπλισμούς. Η Ελλάδα διατηρεί αμυντικές δαπάνες σχεδόν διπλάσιες ως ποσοστό του ΑΕΠ από τον μέσο όρο δαπανών των χωρών του ΝΑΤΟ. **Σελ. 20, 21**

Νέο σχέδιο για ηλεκτροκίνητα

Επιχορήγηση 10.000 ευρώ και επιλογή των δικαιούχων με κλήρωση

Νέο σχέδιο επιχορήγησης ηλεκτροκίνητου οχήματος και απόσυρσης παλαιών οχημάτων αναμένεται ν' ανακοινωθεί πριν από το τέλος του χρόνου. Θα υπάρξουν μάλιστα και ορισμένες αλλαγές προς όφελος των δικαιούχων. Το ύψος της επιχορήγησης θα είναι 10.000 ευρώ. Σε δηλώσεις στην «Κ» ο υπ. Μεταφορών Γ. Καρούσος ανέφερε

ότι εισάγεται πλέον η μέθοδος της κλήρωσης. Έτσι, αν οι αιτήσεις ξεπεράσουν τις διαθέσιμες θέσεις (σε κάθε κατηγορία), τότε η επιλογή των δικαιούχων της επιχορήγησης θα γίνεται μέσω κλήρωσης. Το σχέδιο επιχορήγησης θα συνδυάζεται υποχρεωτικά και με απόσυρση παλαιού οχήματος. **Οικονομική, σελ. 4**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Στοιχημα της Ε.Ε. η μη κλιμάκωση

Οι Βρυξέλλες παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις και προειδοποιούν για την πρόσφατη επιδείνωση των σχέσεων της ε/κ πλευράς με τα Ηνωμένα Έθνη. Στέλνουν παράλληλα το μήνυμα πως θεωρούν ότι η όποια προσπάθεια για αναγνώριση της «ΤΔΒΚ» είναι αδιέξοδη και δεν φέρνει αποτελέσματα. **Σελ. 4**

PEGA

Σφήνα στην έρευνα τα νομικά κενά

Νομικά κενά καταγράφει η προσπάθεια της Επιτροπής PEGA του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να αξιολογήσει τις ενέργειες και τις παραλείψεις κρατών-μελών, ενώ οι όποιες σκέψεις για δρομολόγηση διορθωτικών κινήσεων τείνουν να καταστούν «στόχος ανέφικτος». **Σελ. 6**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ηχηρή απουσία

Είναι απόλυτη ευθύνη της Πολιτείας να επιβάλλει και να τηρεί ευλαβικά κανόνες που παραπέμπουν σε ευνομούμενη σύγχρονη δημοκρατία, να συντηρεί διά των θεσμών της την κοινωνική ειρήνη και να απολαμβάνουν ελεύθερα όλοι οι πολίτες το αγαθό της δικαιοσύνης. Με όσα το τελευταίο διάστημα τεκταινούνται στις Κεντρικές Φυλακές και όχι μόνο φαίνεται πως τα παραπάνω ακόμα δεν είναι αυτονόητα στη νεαρή, όπως συνθηθίζουμε να την αποκαλούμε, Δημοκρατία μας. Δεν χρειάζομαστε υπουργούς που λάμπουν διά της απουσίας τους ή θεσμούς και εκπροσώπους τους που μοιάζουν με κύμβαλα αλαλάζοντα.

Η κάρτα που σε ταξιδεύει.

bankofcyprus.com.cy 800 00 800

Σε κάθε επόμενη κίνηση Τράπεζα Κύπρου

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η Φεριντέ Τσιτσέκογλου στην «Κ»

Η Τουρκάλα συγγραφέας Φεριντέ Τσιτσέκογλου, προσκεκλημένη του Τμήματος Τουρκικών και Μεσανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου, μίλησε στην «Κ». Πρόσφατα το θέατρο Αντίλογος ανέβασε το έργο της «Μην πυροβολείτε τον χαρταετό». **Σελ. 3**

ΕΚΘΕΣΗ

Μικράς Ασίας ενθυμήματα...

Πολυέκθεση «Μικράς Ασίας ενθυμήματα και κειμήλια» που διοργανώνει η Επιτροπή Εκδηλώσεων Κύπρου Μνήμης Μικρασιατικού Ελληνισμού 1922-2022, στο Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου. Η «Κ» βρέθηκε στο στήσιμο της έκθεσης και πήρε μία πρώτη γεύση για το περιεχόμενό της. **Τέχνες, σελ. 1**

ΧΟΡΟΣ

Όταν η κίνηση μετουσιώνεται σε λόγο

Η δρ Έρικα Χαραλάμπους, ερευνήτρια και επαγγελματίας χορού, μιλάει στην «Κ» για τη διαχρονική αξία μίας κριτικής χορού και λέει πως ο πρωταρχικός ρόλος μιας κριτικής χορού είναι ν' αφήσουμε ίχνη επιτέλεσης του χορού για τις επόμενες γενιές. **Σελ. 5**

ZENITH

TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

DEFY SKYLINE

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Εδώ είναι το ταξίδι

Ο χριστουγεννιάτικος στολισμός στην οικία της Ιουλίας Παλαιολόγου Ουίλσον είναι μια ιεροτελεστία με παράδοση δεκάδων χρόνων. Οι εργασίες ξεκινούν με το στήσιμο του δέντρου από την Ελλού, ενώ η χήρα παίρνει το απογευματινό της τσάι. Εν συνεχεία αναλαμβάνει η Ρωσίδα να κρεμάσει τα στολίδια και η Ιουλία επιθεωρεί εξ αποστάσεως με μουσική υπόκρουση τις χριστουγεννιάτικες επιτυχίες του Φρανκ Σινάτρα. Έπειτα από δύο ώρες επίπονων εργασιών, εμφανίζονται και τα μέλη του διευρυμένου καρέ.

Η Σβεtlάνα Αλεξάντροβα σερβίρει στις κυρίες prosecco, ενώ από το αυθεντικό βινύλιο ακούγεται το «Have yourself a Merry little Christmas». Τότε η Ιουλία ανοίγει το καθειωμένο δώρο του Τζάστιν: ένα στολίδι από το Λονδίνο. Φέτος, ήταν μια χρυσή κορώνα από το Harvey Nichols. «Για να τιμήσουμε τη μνήμη της μακαρίτισσας» είπε η οικοδέσποινα στις φίλες της, καθώς έβαζε την τελευταία πινελιά στο χριστουγεννιάτικο υπερθέαμα. Κι ενώ το καρέ έδιδε στην Ιουλία τα νενομισμένα συχαρητήρια, η Φώφη Κούταλου έκανε γι’ ακόμα μια φορά τη διαφορά. «Εσύ στόλισες δηλαδή, μάνα μου;» ρώτησε ξανά. «Όσο στόλισε και η Τζιλ Μπρίντεν» της απάντησε η ετοιμόλογη Ιουλία.

Ο στολισμός του Λευκού Οίκου από την Πρώτη Κυρία σχολιάστηκε βεβαίως στο καρέ. «Θεαματικός μιν, αλλά με σтил» είπε η Ιουλία. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, καμία σχέση με τη Μελάνια» διευκρίνισε το αυτόνόντο στην, όλο απορίες, Κούταλου. «Η Τζιλ Μπρίντεν επέλεξε στολίδια DIY και πρωτοτύπησε, όπως το δέντρο στο Μπλε Δωμάτιο που το διακόσμησε με πουλιά από κάθε Πολιτεία». «Ο Νίκος Νουρής τι έχει να πει άραγε γι’ αυτό;» ρώτησε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. Είναι γνωστό άλλωστε ότι ο διά πάσα νόσον κ.λπ. ΥΠΕΞ,

Δεν είναι το Φικάρδου, είναι η Βιέννη. Μια μάλλον περιττή διευκρίνιση καθώς εκτός από τον Νουρή, ενδεχομένως και τον Περδίο, κανείς άλλος δεν τα μπερδεύει.

έχει άποψη ΚΑΙ για τον στολισμό.

«Δεν είναι η Βιέννη! Είναι το χριστουγεννιάτικο χωριό στο Φικάρδου» έγραψε ο ενθουσιώδης υπουργός στο Twitter: Όσοι βεβαίως είδαν, από φωτογραφία έστω, τη χριστουγεννιάτικη αυστριακή πρωτεύουσα μάλλον θα διαφωνήσουν αλλά όπως είπε και η Καλαμαρού: «Ας μην κολλήσουμε στις λεπτομέρειες, κοπέλες». «Να το κοιτάξουμε πάντως αυτό. Η Αναγιωτού του υπουργείου Μεταφορών βλέπει τη λεωφόρο Μακαρίου σαν την Σαντζ Ελιζέ, ο Νουρής βλέπει το Φικάρδου και νομίζει ότι είναι η Βιέν-

νη. Έχει χιούμορ τελικά η κυβέρνηση...» σχολίασε η Ιουλία κι ευθύς τραγούδησε, με υποδειγματικό μπρίο, την αθάνατη επιτυχία της Σοφίας Βέμπο: «Λόντρα, Παρίσι, Νιου Γιρκ, Βουδαπέστη, Βιέννη, μπρος στο Φικάρδου καμμιά μα καμμιά σας δε βγαίνει».

Το καρέ συμφώνησε πάντως σε ένα πράγμα: οι φαντασιώσεις της κυβέρνησης ότι είμαστε σαν κάτι που δεν υπήρξαμε ποτέ (Σαν Ελιζέ, Σαν Βιέννη, Σαν κανονική χώρα κ.λπ.) βρίσκονται σε απόλυτη αρμονία με τη νέα κοινωνική πραγματικότητα. «Εδώ που έφτασαν οι τιμές

και για να ταξιδέψεις πρέπει να δώσεις τον ένα σου νεφρό, καλύτερα να φαντάζεσαι το Φικάρδου Σαν Βιέννη» σχολίασε η Ιουλία. Το δε καρέ, σε μια ξαφνική έκρηξη παλμπαδισμού, εντελώς αυθόρμητα, τραγούδησε την επιτυχία των Φατμέ από τα παλαιολιθικά 80s: «Μην ψάχνεις πια αλλού, αφού το ξέρεις ήδη, εδώ είναι το ταξίδι».

Η μάλλον στενάχωρη παραδοχή ότι «εδώ είναι το ταξίδι» οδήγησε, όπως ήταν φυσικό, τη συζήτηση στην τρέχουσα πολιτική επικαιρότητα. «Ο Κωνσταντίνος Πετρίδης γιατί έχει τόσα νεύρα;» αναρωτή-

θηκε η Ιουλία. «Έτσι όπως μας έκανε ο Άλλος, όλη η παράταξη έχει νεύρα» απάντησε η Καλαμαρού, η οποία συνεχίζει αγόγγυστα να ανεβαίνει τον Γολγοθά της υποψηφιότητας Αβέρωφ. «Αυτό το καταλαβαίνω. Ο κόκκινος Ντάνι όμως πώς ξύπνησε ξαφνικά μέσα του; Στην ιστορία των δεξιών κυβερνήσεων, πρώτη φορά υπουργός Οικονομικών επιτίθεται στην ελίτ του επιχειρηματικού κόσμου». «Τουτέστιν;». «Αναφέρθηκε στο Twitter σε “λεγόμενες μεγάλες αναπτύξεις” και τους την είπε ότι έβγαλαν εκατομμύρια αλλά ζητούν και τα ρέστα από πάνω». «Τα ύστερα του κόσμου!».

«Η Ειρήνη ζει ανάμεσά μας;» ρώτησε η Καλαμαρού για ν’ αλλάξει θέμα. «Η Ειρήνη γενικώς;». «Η Ειρήνη ειδικώς;». «Α, αυτή η Ειρήνη...» ψέλλισε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, καθώς γνώριζε ότι η επιδεικτική απουσία της Χαραλαμπίδου από κάθε προεκλογική δραστηριότητα τροφοδοτεί το πολιτικό κουτσομπολιό. «Εδώ να φταρνιστεί ο Οδυσσέας, θα σπεύσει η Ειρήνη να εκδώσει ανακοίνωση συμπαράστασης. Γίνεται το σύστριγγλο με την επιστολή Μαυρογιάννη για τη διαφθορά και η Ειρήνη περί άλλων τυρβάξει». «Είναι δυνατόν να έχει τη δική της ατζέντα;» ρώτησε τάχαμου αθώα η Κουλλίτσα. «Επίτρεψέ μου να απαντήσω με ερώτημα: Είναι ο πάπας καθολικός;».

Αν η Ειρήνη εκδικείται το ΑΚΕΛ επειδή δεν την έχρισε υποψήφια πρόεδρο, η Αννίτα επιβεβαιώνει ότι η εκδίκηση είναι ένα πιάτο που σερβίρεται κρύο. Αποδέχτης ο Πρόδρομος, ο οποίος όχι μόνο αποχωρεί ως ο πιο αντιδημοφιλής υπουργός, αλλά έχει και την Ξανθή Αναγμένη Παναγιά να του παραδίδει μαθήματα πολιτικής αφ’ υψηλού. «Ευελπιστώ ότι είναι απολύτως κατανοητή η επίδειξη εκ μέρους όλων αυξημένης ευαισθησίας, ώστε στο μέλλον να αποφευχθούν αχρειάστες παρεμβάσεις στο έργο της νομοθετικής εξουσίας επ’ ωφελεία και των δύο εξουσιών, αλλά κυρίως της διαφύλαξης των θεσμών» κατέληγε στην επιστολή της η κυρία Πρόεδρος σκορπώντας εγκυφαλικά. «Ας τομήσει τώρα ο Προ Προ να μιλήσει ξανά για καλλιτεία» σχολίασε η Ιουλία. «Δύο μήνες και απόψε» συμπλήρωσε, σκκώνοντας το ποτήρι της. Οι κυρίες κατένευσαν σιωπηλά, καθώς συνειδητοποιούσαν ότι έμπαιναν πλέον και επίσημα στην τελική ευθεία των εκλογών.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
4.12.1932

ΠΥΡΕΤΟΣ: Ο καθηγητής Αλέξανδρος Ποπ έδωσε μίαν εξαιρετικώς ενδιαφέρουσαν διάλεξιν περί της «πόλεως της χθες, της σήμερον και της αύριον», καταδεικνύνων τας ελλείψεις του παρελθόντος και υποδεικνύνων τας απαιτούμενας εξελίξεις διά τας ανάγκας της ολοένεντεινομένης κυκλοφορίας των δρόμων. Ο ομιλητής πασχολήθη όχι τόσο με ρυθμούς και με αισθητικές λύσεις όσον με το πρόβλημα της κυκλοφορίας εις τας μεγαλουπόλεις, εξετάζων τόσο τα ζητήματα τα οποία ελύθησαν ήδη εις την Αμερικνήν, όσον και εκείνα τα οποία προβάλλουν σήμερον εις την Ευρώπην. Η αρχαία πόλις εκτίζετο διά τους περιπατητάς. Η παλαιά διά τους ιππείς. Η μέλλουσα θα πρέπη να κτισθή διά τα ταχύτερα μέσα της μετακινήσεως. Η πεζοπορία εντός των πόλεων έχει εγκαταλειφθή πλέον σχεδόν εντελώς. Η σπουδή επιβάλλεται, και εκείνος που δεν θέλει να συμμορφωθῇ με την ανάγκην αυτήν ευρίσκεται παραμερισμένος, ηθικώς ή κυριολεκτικώς. Εις τον πυρετόν αυτόν της ταχύτητος πρέπει να δοθούν μέθοδοι κυκλοφορίας κατάλληλοι, διότι άλλως ο πυρετός αυτός αποβαίνει επικίνδυνος διά την προσωπικήν ασφάλειαν.

ΗΛΙΟΣ: Ο Γάλλος αστρονόμος κ. Β. Λυό ανακοίνωσεν εις την Παρισινήν Ακαδημίαν των Επιστημών ότι κατώρθωσε να ιδῇ αμέσως, άνευ της βοηθείας φασματοσκοπίου, χάρις εις μίαν συσκευήν ιδιῆς του εφευρέσεως τας φλόγας αι οποίαι υφούνται από την ηλιακὴν επιφάνειαν και εἶνε γνωσταί ως ηλιακαί «εξοιδήσεις». Ο Λυό έχει ειδικευθῇ εις τας τοιοῦτου εἶδους ερεῦνας και προ διετίας είχε κατορθώσει να ιδῇ την ηλιακὴν στεφάνην, χωρίς να αναμένῃ την μεσολάβησιν εκλείψεως.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ: Ο ανταποκριτής του Πρακτορείου Ρώυτερ τηλεγραφεί ότι αι εργατικαὶ οργανώσεις υποστηρίζουν εκθύμως την ανάδειξιν του φον Σλάικερ ως καγκελαρίου. Μεταξύ των εργατικῶν κύκλων κρατεί γενικῶς ἡ ἐντύπωσις ὅτι ο φον Σλάικερ θα προστατεύσῃ τα συμφέροντα της εργατικῆς τάξεως αντιλαμβανόμενος τας ανάγκας των εργατικῶν μαζῶν.

Με άριστα το 10

1 Στο χάρισμα. «Ξέρετε ποιος είναι ο Αβέρωφ, κυρία Κενεβέζου». «Ξέρετε ποιος είναι ο Αβέρωφ, κύριε Πομπλορίδη». «Ξέρετε ποιος είναι ο Αβέρωφ, κύριε Παρούτη». «Ξέρετε ποιος είναι ο Αβέρωφ, κυρία Αργυρού».

2 Στην αυτογνωσία. «Τον Αβέρωφ τον ξέρετε με τα καλά του και τα κακά του. Ο Αβέρωφ δεν είναι σε πολλούς αρεστός αλλά είναι ωφέλιμος. Με ξέρετε καλά, σας λέω θα κερδίσουμε». Noted.

3 Στη στρατηγική. Γιατί έμένα τα πιο πάνω μου βγαίνουν ως απειλή; Η αλεπού ήταν η κακιά στα παραμύθια, πρόεδρε.

4 Στην κοκκινοσκουφίτσα. Αφού δαιμονοποίησε τους αντιπάλους του το Θείο Βρέφος, μάλιστα με τη δική τους θέληση, η κοκκινοσκουφίτσα των εκλογών, μπορεί να μιλάει και να μη λέει τίποτα.

5 Στο εκκρεμές. Εγώ γνώριζα ένα Μαυρογιάννη μπον βιβέρ, σικάτο, με τα παπιγιόν του, με το στυλ του που έκανε τους γύρω του να σβήνουν όπου έμπαινε και τις κυρίες να κόβουν βλέφαρο. Πώς τον καταντήσατε τον άνθρωπο με στρα-

Ποτέ μη βάζεις μια φιλική αλεπού στο κοτέτσι σου. Κάποια μέρα θα πεινάσει. Sidney Sheldon

βές, άσμες γραβάτες από την ντουλάπα του μακαρίτη του Χριστόφια; Κι εσύ αγαπητέ μου, βαριέσαι και φαίνεται στο ντιμπέπτ.

6 Στο υπουργικό. Αφού ο Φούλης θα έχει τον Πετρίδη, ο Χριστοδουλίδης τους Καδή, Πρόδρομο, Πάλμα, ίσως και τον Πέτρο, δεν κρατούμε τον Νίκαρο πρόεδρο να μην ταλαιπωρούμαστε κιόλας;

7 Στον άγνωστο Υπουργό. Πρόταση της στήλης είναι έξω από το Προεδρικό Μέγαρο να δημιουργηθεί μια στήλη μνήμης για τους υπουργούς που πέρασαν από τα

υπουργικά συμβούλια και δεν θα μάθουμε ποτέ πως υπήρχαν. Ψηλά, στην κορυφή η Στέφη Δράκου. Ακολουθούν: Λουκάς Λουκά, Δώρος Θεοδώρου, Χριστόφορος Φωκαΐδης, Πέτρος Πετρίδης, Κώστας Σχίζας, Βασίλης Δημητριάδης, Πραξούλα Αντωνιάδου.

8 Στο νοικοκυριό. Και τι πρόβλημα έχετε πως πληρώνουμε ως κράτος φάρμακα χίλιες φορές πιο ακριβά απ’ ό,τι πριν το ΓεΣΥ; Λεφτά υπάρχουν.

9 Στην ανάπτυξη. Τον τελευταίο του προϋπολογισμό κατέθεσε,

λέει ο Πετρίδης, ο οποίος παρουσιάζει τη χώρα να έχει τον υψηλότερο δείκτη ανάπτυξης στην Ευρώπη. Καλά ο Φούλης δεν τον ενημέρωσε πως συνεχίζει μετά τις προεδρικές εκλογές;

10 Στον αγαπούλα. Τρία βιβλία του Δρουσιώτη, ένα ταξίδι στις Σεύχελλες, ένα κούρεμα, μια πανδημία, ένας πόλεμος, καμιά εικοσαριά τουρκικές γεωτρήσεις στην ΑΟΖ, άνοιγμα των Βαρωσιών, ακριβό ρεύμα, διαβατήρια σε γκάγκστερ. Κι όμως όλοι οι υποψήφιοι θέλουν να πάρουν λίγη από τη χρυσόσκονη του. Μίδας.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαριπόλου 2, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

TRILOGY

LIMASSOL SEAFRONT

ABOVE ALL

Your ultimate destination

- ♦ The place to live, work and play in Cyprus
- ♦ Prime location on the seafront, in the city centre
- ♦ Over 17,000m² of unrivalled indoor and outdoor facilities
- ♦ Only 30 units available in the West and East Towers (delivery 2023)
- ♦ Newly released North Residences 65% sold

Visit our show apartments or contact us for more information.

Call 8000 50 30

TRILOGYLIMASSOL.COM

 CYBARCO

Στοιχημα της Ε.Ε. η μη κλιμάκωση

Επικίνδυνη θεωρείται από κοινοτικές πηγές η κόντρα Δημοκρατίας - Η.Ε. και ανησυχούν για εργαλειοποίηση του Κυπριακού

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Στενά παρακολουθεί την κατάσταση στο Κυπριακό αλλά και την ευρύτερη συμπεριφορά της Τουρκίας η Ευρωπαϊκή Ένωση, ωστόσο επιλέγει να τηρεί χαμηλούς τόνους λόγω της περίπλοκης κατάστασης, ενώ την ίδια στιγμή κοινοτικές πηγές εκφράζουν ανησυχίες για την ιδιαίτερα εύλωτη φάση στην οποία βρίσκεται το Κυπριακό. Μιλώντας στην «Κ», κοινοτικές πηγές ανέφεραν πως αν και τα θέματα που αφορούν το Κυπριακό και ευρύτερα τις ευρωτουρκικές σχέσεις δεν βρίσκονται σήμερα στην κορυφή της επικαιρότητας, η Ε.Ε. παραμένει ενεργός επί του εδάφους στην προσπάθεια δημιουργίας των απαραίτητων συνθηκών ώστε να καταστεί δυνατή η επιστροφή στις διαπραγματεύσεις. Την ίδια στιγμή, όμως, οι Βρυξέλλες δεν είναι έτοιμες για μεγάλες κινήσεις σε αυτό το στάδιο, κινήσεις οι οποίες επιμένουν πως θα πρέπει να γίνουν στο πλαίσιο μιας διαδικασίας υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Το σημαντικό για τις Βρυξέλλες αυτή τη στιγμή όσον αφορά το Κυπριακό είναι να αποφευχθεί η κλιμάκωση, καθώς ως έχουν σήμερα τα πράγματα, εν τω απουσία διαδικασίας διαπραμάτευσης, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που μπορούν να εκτροχιάσουν την κατάσταση στην Κύπρο. Οι Βρυξέλλες όμως δεν εστιάζουν μόνο σε πιθανές αποσταθεροποιητικές ενέργειες της Τουρκίας, αλλά

Δύσκολος ο διορισμός απεσταλμένου της Ε.Ε. ή η ένταξη στο ΝΑΤΟ θεωρούν στις Βρυξέλλες, δείχνουν προς συνεργασία σε μεταναστευτικό και ενέργεια.

προειδοποιούν και για την πρόσφατη επιδείνωση των σχέσεων της ε/κ πλευράς με τα Ηνωμένα Έθνη. Στέλνοντας παράλληλα το μήνυμα πως θεωρούν ότι η όποια προσπάθεια για αναγνώριση της «ΤΔΒΚ» είναι αδιέξοδη και δεν φέρνει αποτελέσματα.

Πολύπλοκες σχέσεις

Οι σχέσεις της Ε.Ε. με την Τουρκία παραμένουν πολύπλοκες, καθώς καταγράφεται από τη μία η συνηγορία της Άγκυρας στη συμφωνία για εξαγωγή ουκρανικών σιτηρών, και από την άλλη η μη συμμόρφωση της χώρας με τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία. Στις Βρυξέλλες γίνεται αντιληπτό πως ο δρόμος για τις τουρκικές εκλογές που προγραμματίζονται για το επόμενο καλοκαίρι θα είναι μακρύς και γεμάτος κακοτοπιές. Η κυβέρνηση Ερντογάν δεν διστάζει άλλωστε να φέρει νέα ζητήματα στην ατζέντα παρά τις επικίνδυνες και ασταθείς διεθνείς συνθήκες, όπως τα προσκόμματα στην ένταξη Σουδανίας και Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ και τις εντάσεις με την

Η Άγκυρα παραμένει εταίρος της Ε.Ε. με ρόλο στη διαχείριση της μετανάστευσης και του πολέμου στην Ουκρανία, έτσι οι Βρυξέλλες παρουσιάζονται απρόθυμες να έρθουν σε αυτή τη φάση σε όποια αντιπαράθεση με τη χώρα. Στη φωτογραφία ο Επίτροπος Γειτονίας και Διεύθυνσης Όλιβερ Βαρκελί κατά την επίσκεψή του στην Τουρκία τον Οκτώβριο του 2022.

Ελλάδα. Λόγω του ότι η Άγκυρα παραμένει εταίρος της Ε.Ε. με ρόλο στη διαχείριση της μετανάστευσης και του πολέμου στην Ουκρανία, οι Βρυξέλλες παρουσιάζονται απρόθυμες να έρθουν σε αυτή τη φάση σε όποια αντιπαράθεση με τη χώρα. Παρ' όλα αυτά υπάρχει δυσαρέσκεια σε επίπεδο θεσμών και κρατών μελών ιδιαίτερα για τη μη εφαρμογή

των κυρώσεων και για τις απειλές για ευρεία στρατιωτική επέμβαση στη βόρεια Συρία.

Όσον αφορά ειδικά το θέμα των κυρώσεων, κοινοτικές πηγές εξηγούν πως παρά τις περί του αντιθέτου ερμηνείες της Τουρκίας, οι χώρες οι οποίες είναι υποψήφιες προς ένταξη στην Ε.Ε. έχουν υποχρέωση για σταδιακή ευθυγράμμιση

με την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, δηλαδή και τις κυρώσεις. Μέχρι σήμερα η ευθυγράμμιση της Τουρκίας σε σχέση με την Ε.Ε. θεωρείτο ικανοποιητική, καθώς είχε ευθυγραμμιστεί με τις κυρώσεις για την προάρθρωση της Κριμαίας, όμως η στάση της μετά την εισβολή στην Ουκρανία θεωρείται προβληματική.

Κυπριακό και Ε.Ε.

Οι Βρυξέλλες τηρούν επίσης στάση αναμονής σε σχέση και με τις εκλογές στην ε/κ πλευρά, αξιολογώντας τις δηλώσεις που γίνονται για Κυπριακό ως μέρος της προεκλογικής και επισημαίνοντας στην «Κ» πως θα περιμένουν να δουν τις πράξεις του επόμενου ΠΤΔ την επόμενη της εκλογής του. Το σίγουρο είναι πως καλά πληροφορημένες πηγές στις Βρυξέλλες δεν βλέπουν πως θα μπορούσαν να γίνουν πραγματικότητα ιδέες για διορισμό ειδικού απεσταλμένου της Ε.Ε., στις διαπραγματεύσεις ή για ένταξη στο ΝΑΤΟ. Όχι μόνο λόγω της στάσης της Τουρκίας, αλλά και γιατί η Ε.Ε. θεωρεί πιο αποτελεσματική τη διαδικασία των Ηνωμένων Εθνών στο πλαίσιο της οποίας έχουν γίνει πολλά βήματα που δεν θα πρέπει να καθούν.

Η αναγνώριση της «ΤΔΒΚ» δεν μπορεί να θεωρηθεί εφικτός στόχος

Η Ε.Ε. αντιλαμβάνεται πως για εσωτερικούς λόγους η κυβέρνηση Ερντογάν δημιουργεί νέα θέματα στην ατζέντα με τη διεθνή κοινότητα, όπως έγινε στην περίπτωση της ένταξης της Σουδανίας και της Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ, και αξιοποιεί μια σειρά από εργαλεία όπως την απειλή για επέμβαση στη βόρεια Συρία. Η ανησυχία που υπάρχει είναι αν σε αυτό το πλαίσιο η χώρα μπορεί να αξιοποιήσει την επιρροή της στην Κύπρο για να φέρει νέα θέματα στην ατζέντα, όχι για μικρές διενέξεις για τα όρια της νεκρής ζώνης, αλλά σημαντικά βήματα αποσταθεροποίησης της κατάστασης όπως νέα βήματα στα Βαρύσια ή νέες παράνομες ενέργειες σε σχέση με την κυπριακή ΑΟΖ. Αρμόδιες πηγές της Ε.Ε. θεωρούν πως μέχρι στιγμής εντάδρασαν με την απαραίτητη ένταση, συγκρατώντας την κατάσταση, όταν χρειάστηκε, και δηλώνουν έτοιμες να το ξανα-

κάνουν. Το μήνυμα που μεταφέρεται με επαφές με την τ/κ ηγεσία καθώς και την τουρκική κυβέρνηση είναι να δοθεί μακροπρόθεσμα ακόμα μια ευκαιρία στο Κυπριακό, αλλά και να αποφευχθούν βήματα κλιμάκωσης. Την ίδια στιγμή όμως οι Βρυξέλλες ανησυχούν, όπως πληροφορείται η «Κ», και από την επιδείνωση των σχέσεων της ε/κ πλευράς με τα Ηνωμένα Έθνη, τα οποία για την Ε.Ε. είναι ο μόνος παράγοντας σταθερότητας που θα μπορούσε να συγκρατήσει τυχόν εντάσεις σε μια περίοδο αβεβαιότητας για όλους τους εμπλεκόμενους. Ο ρόλος που μπορούν να παίξουν οι θεσμοί της Ε.Ε., όπως τον αντιλαμβάνονται οι ίδιοι, είναι η προώθηση της συνεργασίας επί του εδάφους παράλληλα με την εδραίωση του μηνύματος πως για τις Βρυξέλλες δεν υπάρχει μέλλον εντός της Ε.Ε. Εξωριστού κράτους στην βόρεια Κύπρο.

Η Ε.Ε., σημειώνουν οι ίδιες πηγές, είναι σήμερα ακόμα πιο ευαίσθητη όσον αφορά τα ζητήματα απόσχισης και αναγνώρισης αποσχισθεισών περιοχών ως αποτέλεσμα της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία.

Σύμφωνα μάλιστα με τις Βρυξέλλες, παρά τα όσα προωθούνται από την τουρκική κυβέρνηση και την τ/κ ηγεσία, η αναγνώριση της «ΤΔΒΚ» δεν μπορεί να θεωρηθεί εφικτός στόχος, και αυτό είναι κάτι που σοβαρές πολιτικές δυνάμεις στα Κατεχόμενα αναγνωρίζουν, δεδομένου και ότι οι προσπάθειες που έγιναν στο πλαίσιο του Οργα-

νισμού Τουρκογενών Κρατών δεν έφεραν αποτέλεσμα. Μάλιστα, η Ε.Ε., σημειώνουν οι ίδιες πηγές, είναι σήμερα ακόμα πιο ευαίσθητη όσον αφορά τα ζητήματα απόσχισης και αναγνώρισης αποσχισθεισών περιοχών ως αποτέλεσμα της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία. Σε αυτό το πλαίσιο, κοινοτικές πηγές επισημαίνουν στην «Κ» πως κρίνεται αναγκαία η ουσιαστική ενεργοποίηση των δικονομικών εργαλείων επιτροπών, με τρόπο που να καλύπτουν ενδεχομένως και τα θέματα της διαχείρισης της μετανάστευσης και της ενέργειας.

Απαντώντας σε ερωτήσεις της «Κ» στην Κομισιόν δημόσια και παρασκηνιακά για το ποιον ρόλο μπορεί να έχει η Ε.Ε. στα Κατεχόμενα ώστε να προστατεύσει τα ανθρώπινα και τα πολιτικά δικαιώματα της τουρκοκυπριακής κοινότητας καθώς και την προοπτική επανάληψης της διαδικασίας επίλυσης,

αξιωματούχοι και εκπρόσωποι για τις εξωτερικές σχέσεις (που αφορούν τη συμπεριφορά της Τουρκίας) και για τις μεταρρυθμίσεις και τη συνοχή (που αφορούν τις δραστηριότητες της Ε.Ε. για στήριξη των τ/κ και της προσπάθειας επίλυσης) παραπέμπουν ο ένας στον άλλον λόγω της ιδιόζουσας φύσης του Κυπριακού.

Ουσιαστικά, όσον αφορά τουλάχιστον την Κομισιόν, τα εργαλεία που υπάρχουν είναι γνωστά και αφορούν τον κανονισμό της Πράσινης Γραμμής και θέματα συνεργασίας, όπως για παράδειγμα τις πολύ ενεργές εσχάτως προσπάθειες για να συμμετάσχουν πλήρως Τουρκοκύπριοι παραγωγοί στους μηχανισμούς πιστοποίησης του χαλλουμιού βάσει των στοιχείων του φακέλου ΠΟΠ. Αυτό στο οποίο εστιάζει η Ε.Ε. είναι στη δημιουργία του υπόβαθρου για μελλοντικές πρωτοβουλίες, όπως για παράδειγμα

τις διεργασίες που γίνονται για δημιουργία πάρκου φωτοβολταϊκών στη νεκρή ζώνη. Σε αυτό το πλαίσιο οι Βρυξέλλες διαμνύνουν επίσης με κάθε ευκαιρία στην Λευκωσία πως το ζήτημα της ενέργειας είναι πλέον ευρύτερο από τους υδρογονάνθρακες και τα όσα αφορούν τις έρευνες στην κυπριακή ΑΟΖ. Δεδομένου του ότι η Κυπριακή Δημοκρατία βρίσκεται σε μια διαδικασία αναδιαμόρφωσης της ενεργειακής της πολιτικής, μέσω της εισαγωγής φυσικού αερίου και τη δημιουργία υποδομών, καθώς και της παραγωγής και χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, κοινοτικές πηγές αντιλαμβάνονται πως οι διαδικασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη θα πρέπει να προβλέπουν πως εντάσσεται σε αυτούς η τ/κ κοινότητα τόσο σε περίπτωση λύσης όσο και όσο εκκρεμεί η διευθέτηση του Κυπριακού.

ΑΡΘΡΟ / Του ΝΙΚΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ

Οι πολιτικές προτεραιότητες της διακυβέρνησής μας

Το πολιτικό πρόγραμμα που διαμορφώσαμε μαζί με την κοινωνία, ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των πολιτών για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων της χώρας και των προβλημάτων της καθημερινότητας. Οι προτεραιότητες της διακυβέρνησής μας είναι ευθυγραμμισμένες με τις προτεραιότητες της κοινωνίας και επικεντρώνονται στην επανέναρξη των διαπραγματεύσεων για την επίλυση του Κυπριακού, στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην πράσινη μετάβαση, στην αντιμετώπιση της ακρίβειας και του αυξημένου κόστους ζωής, στην αποτελεσματικότερη διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος, στη βελτίωση της ποιότητας εξυπηρέτησης των πολιτών από τη δημόσια υπηρεσία, καθώς επίσης και στην υποστήριξη της νέας γενιάς που αποτελεί το μέλλον της χώρας. Οι προτάσεις μας για το Κυπριακό, για την ακρίβεια, για το μεταναστευτικό, για τη δημόσια υπηρεσία και για την νέα γενιά είναι συγκεκριμένες και ολοκληρωμένες, αναλυτικές και τεκμηριωμένες, είναι δημοσιοποι-

ημένες και παρουσιάζονται αναλυτικά στο πρόγραμμα διακυβέρνησής που αποτελεί τη συμφωνία μας με την κοινωνία.

Για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων για την επίλυση του Κυπριακού, θ' αναλάβουμε μια μεγάλη διπλωματική προσπάθεια για τη διασύνδεση των ευρωτουρκικών σχέσεων με την τουρκική επιθετικότητα και ειδικότερα με την επίλυση του Κυπριακού, μέσα από τη λήψη πολιτικής απόφασης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τον διορισμό μιας ισχυρής πολιτικής προσωπικότητας με συγκεκριμένους όρους εντολής προς αυτή την κατεύθυνση.

Για την ανάπτυξη της οικονομίας και την πράσινη μετάβαση θα εφαρμόσουμε μια συνετή δημοσιονομική πολιτική σε συνδυασμό με στοχευμένα κοινωνικά μέτρα για την επίτευξη μιας ισορροπίας δικαιοσύνης, ενώ επεξεργαστήκαμε σχέδιο ανταγωνιστικών μέτρων για τη φορολογικά ανακούφιση των πολιτών και για την υποστήριξη των επιχειρήσεων ενόψει της επικείμενης πράσινης φορολογικής μεταρρύθ-

Θα διασυνδέσουμε την εκπαίδευση με την αγορά εργασίας, θα στηρίξουμε τη νεανική επιχειρηματικότητα με την επιδότηση του αρχικού επιχειρηματικού κεφαλαίου, θα υλοποιήσουμε τη δυνατότητα πρακτικής εξάσκησης των νέων για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.

μισμς που συνεπάγεται προαπαιτούμενες υποχρεώσεις.

Για την αντιμετώπιση της ακρίβειας και του αυξημένου κόστους ζωής θα επιταχύνουμε εμπροσθοβαρώς την πράσινη μετάβαση με τη στήριξη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ώστε ο κάθε πολίτης να πληρώνει λιγότερα για τον ηλεκτρισμό και τα καύσιμα, με την αύξηση των δικαιούχων και την

αύξηση της επιδότησης για τοποθέτηση φωτοβολταϊκών, για αντικατάσταση ενεργηθώρων συσκευών, για τη θερμομόνωση υποστατικών και για την αντικατάσταση συμβατικών οχημάτων με υβριδικά και ηλεκτροκίνητα οχήματα.

Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος, θα ενισχύσουμε τις αρμόδιες υπηρεσίες για ταχύτερη εξέταση των αιτήσεων ασύλου ώστε να αντιμετωπιστεί η καταχρηστική εκμετάλλευση του δικαιώματος αίτησης για διεθνή προστασία, αφού μόνο το 5% των αιτητών τελικά λαμβάνει το καθεστώς, ώστε εντός δώδεκα μηνών να ολοκληρωθεί η εξέταση των τριάντα χιλιάδων αιτήσεων που εκκρεμούν, μέσα από τη δημιουργία υφυπουργείου Μεταναστευσης.

Για τη βελτίωση της ποιότητας εξυπηρέτησης των πολιτών από τη δημόσια υπηρεσία, θα διευρύνουμε τον θεσμό των αποκεντρωμένων κέντρων εξυπηρέτησης του πολίτη, με τη δημιουργία περισσότερων κέντρων, με την αύξηση των ωρών και των ημερών λειτουργίας, με την

αύξηση των παρεχόμενων υπηρεσιών, με την παροχή της δυνατότητας για ψηφιακή και τηλεφωνική εξυπηρέτηση και με τη δημιουργία κινητών μονάδων ΚΕΠ για την ύπαιθρο, ώστε οι πολίτες να εξυπηρετούνται πιο άμεσα, πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά από το κράτος. Για την υποστήριξη της νέας γενιάς που αποτελεί το μέλλον της χώρας μας, θα δημιουργήσουμε συμβουλευτική ομάδα από νέους στην Προεδρία της Δημοκρατίας, θα διασυνδέσουμε την εκπαίδευση με την αγορά εργασίας, θα στηρίξουμε τη νεανική επιχειρηματικότητα με την επιδότηση του αρχικού επιχειρηματικού κεφαλαίου, θα υλοποιήσουμε ουσιαστικά τη δυνατότητα πρακτικής εξάσκησης των νέων για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και θα ενισχύσουμε τις προοπτικές της στέγασης των νέων μέσα από τον ενιαίο φορέα στέγασης.

Το πολιτικό πρόγραμμα της διακυβέρνησής μας διαμορφώθηκε μαζί με την κοινωνία, αφού συζητήσαμε με πολίτες, με οργανωμένα σύνολα και με πολιτικά κόμματα, μετά από επεξεργασία από τεχνο-

κράτες και ειδικούς. Οι πολιτικές προτεραιότητες της διακυβέρνησής μας αντανακλούν τις έγνοιες και τις ανησυχίες της κοινωνίας για το Κυπριακό, για την οικονομία, για την ακρίβεια, για το μεταναστευτικό, για τη δημόσια υπηρεσία και για το μέλλον της νέας γενιάς. Εφόσον οι πολίτες μας δώσουν τη λαϊκή εντολή, θα δρομολογήσουμε την εφαρμογή των λύσεων που προτείνουμε, μέσα από την ομαλή συνεργασία της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας, καθώς και με τη θεσμική συνεννόηση μεταξύ όλων των κρατικών αξιωματούχων. Σε αυτό το πλαίσιο, η συγκρότηση κυβέρνησης ευρύτερης αποδοχής που ν' αντανακλά την εθνική ενότητα, είναι απαραίτητη για την ανταπόκριση στις προσδοκίες της κοινωνίας και στις ανάγκες των πολιτών, για τη συλλογική διαχείριση του μέλλοντος των επόμενων γενιών και για την υλοποίηση των θετικών προοπτικών που αναλογούν στην χώρα μας.

Ο κ. Νίκος Χριστοδουλίδης είναι υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε μια νεο εποχή. Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Νομικά εμπόδια για την έρευνα σε PEGA

Ανώμαλη προσγγείωση από τη Europol και τη Νομική Υπηρεσία Ευρωβουλής – «Κουρεμένο» παρουσιάζεται το δεύτερο προσχέδιο

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Νομικά κενά καταγράφει η προσπάθεια της Επιτροπής PEGA του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να αξιολογήσει ουσιαστικά τις ενέργειες και τις παραλείψεις κρατών-μελών, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, στο μείζον ζήτημα των κακόβουλων λογισμικών και των παρακολούθησων, ενώ οι όποιες σκέψεις για δρομολόγηση διορθωτικών κινήσεων, τείνουν να καταστούν «στόχος ανέφικτος» (mission impossible). Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Επιτροπή PEGA ζήτησε από τη Europol, «ευγενικά να υποβάλει μια πρόταση για έρευνα στα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη». Ωστόσο, η Europol με επιστολή της, την οποία εξασφαλίσαμε (βλέπε φωτοτυπία), προσγγιώνει εξίσου ευγενικά τις όποιες διαθέσεις της PEGA, καθιστώντας σαφές, αφενός ότι η Συνθήκη της Ε.Ε. δεν αφήνει τέτοια περιθώρια και αφετέρου ότι ο ρόλος του ίδιου του οργανισμού για την επιβολή του νόμου στην ευρωπαϊκή επικράτεια, είναι υποστηρικτικός προς τα κράτη-μέλη. Στην επιστολή, η Europol αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «η εθνική ασφάλεια παραμένει αποκλειστική ευθύνη των κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΣΕ)», με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Υπενθυμίζεται ότι όπως είχαμε δημοσιεύσει, την ίδια ακριβώς θέση, με επίκληση του άρθρου 4 παρ.2, διατύπωσε και η Πολωνία στο πλαίσιο επιστολής που απέστειλε προς την Επιτροπή PEGA.

Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ», αναφέρουν ότι η απαντητική επιστολή της Europol συζητήθηκε στη διάρκεια συντονιστικής συνάντησης της Επιτροπής PEGA. Στην ίδια συνάντηση, τέθηκε όπως πληροφορούμαστε και μια γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας της Ευρωβουλής, η οποία επίσης φέρεται να έχει προσγγίσει τις επιδιώξεις της εν λόγω Επιτροπής, υποδεικνύοντας ότι η έρευνα για τα κακόβουλα λογισμικά εξαντλείται μόνο στη συλλογή πληροφοριών για την άσκηση πολιτικού και κοινοβουλευτικού ελέγχου έναντι της εκτελεστικής εξουσίας, των εμπλεκόμενων κρατών-μελών. Με άλλα λόγια, το εύρος της έρευνας της PEGA δεν επιτρέπει μεγάλες προσδοκίες, εξαντλείται στην αποστολή πολιτικών μηνυμάτων και απέχει πολύ από κάθε ενδεχόμενη σκέψη για δημιουργία συνθηκών δρομο-

Η Europol κατέστησε σαφές, αφενός ότι η Συνθήκη της Ε.Ε. δεν αφήνει τέτοια περιθώρια και αφετέρου ότι ο ρόλος του ίδιου του οργανισμού, για την επιβολή του νόμου στην ευρωπαϊκή επικράτεια, είναι υποστηρικτικός προς τα κράτη-μέλη.

λόγησης διορθωτικών κινήσεων ή μέτρων στα κράτη-μέλη.

Άλλωστε, όπως είχαμε δημοσιεύσει, το Συμβούλιο, εκ μέρους των 27 κρατών-μελών έχει αμφισβητήσει ευθέως τον ρόλο και την αρμοδιότητα της Επιτροπής PEGA του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σημειώνοντας χαρακτηριστικά δια επιστολής: «[...] θα θέλαμε να επιστήσουμε την προσοχή σας στο γεγονός ότι με βάση τις Συνθήκες, είναι ευθύνη της Κομισιόν να παρακολουθεί και να αξιολογεί την εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας από τα κράτη-μέλη, όπως καθορίζεται στο άρθρο 17 της Συνθήκης της Ε.Ε.». Όπως είμαστε σε θέση

να γνωρίζουμε, όλα σχεδόν τα κράτη-μέλη είναι ενοχλημένα από τις ενέργειες της PEGA και θεωρούν ότι ενδεχόμενη ουσιαστική εμπλοκή της Ευρωβουλής στο συγκεκριμένο ζήτημα του κακόβουλου λογισμικού, «θα δημιουργήσει προηγουμένο», το οποίο οι 27 θέλουν να αποφύγουν με κάθε τρόπο. Αυτός φέρεται να είναι ο βασικός λόγος για τον οποίο ομόφωνα τα κράτη-μέλη εξουσιοδότησαν το Συμβούλιο να υποδείξει προς την Επιτροπή PEGA της Ευρωβουλής, ότι είναι αναρμόδια να ασκεί έλεγχο και να αξιολογεί το ζήτημα των παρακολουθήσεων.

Στο εσωτερικό μέτωπο, αυτό

των διαφωνιών μεταξύ των πολιτικών ομάδων της Ευρωβουλής, η εισηγήτρια της έκθεσης όπως πληροφορούμαστε, ευρωβουλευτής των Φιλελευθέρων Sophie in't Veld, αναγκάστηκε να κουτσουρέψει το πρώτο της προσχέδιο 159 σελίδων και να παρουσιάσει ένα δεύτερο προσχέδιο, το οποίο είναι μόλις 56 σελίδες. Δηλαδή, έχει περιορίσει τις αναφορές του δεύτερου προσχεδίου στο ένα τρίτο των αναφορών του πρώτου προσχεδίου, ενώ οι παράγραφοι για την Κύπρο έχουν περιοριστεί σε 23 από 56. Όπως πληροφορούμαστε, ως αιτιολογία για το «κούρεμα» του δεύτερου προσχεδίου, προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η Γραμματεία της Ευρωβουλής υπέδειξε ότι «το πρώτο προσχέδιο είχε υπερβεί τον αριθμό των επιτρεπόμενων σελίδων», κάτι όμως που δεν φαίνεται να είναι πειστικό, καθώς η Γραμματεία είχε την ευθύνη για την ανάρτηση του πρώτου προσχεδίου και θα μπορούσε να είχε ζητήσει να γίνουν διορθωτικές κινήσεις πριν το αναρτήσει. Μάλιστα, η εισηγήτρια φαίνεται να μην είναι ικανοποιημένη με το αναγκαστικό «κούρεμα» του δεύτερου προσχεδίου της και όπως πληροφορούμαστε, έχει διατυπώσει την πρόθεση να επαναφέρει όλες εκείνες τις σελίδες και τις αναφορές που βρίσκονταν στο πρώτο προσχέδιο, μέσω της διαδικασίας των τροπολογιών!

Σημειώνεται πάντως ότι ακόμη και στο «κουρεμένο» δεύτερο προσχέδιο, η εισηγήτρια δεν απέφυγε να αναμείξει αδιαφορίστιστα γεγονότα, με εκτιμήσεις, πληροφορίες αλλά και ισχυρισμούς, κάτι που εκ των πραγμάτων αποδυναμώνει το κείμενο, όπως επισημάνθηκε και επισήμως από την Ομάδα των Ευρωπαίων Μεταρρυθμιστών-Συντηρητικών που απέστειλαν και επιστολή, υποβάλλοντας παρατηρήσεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Ενδιαφέρον στοιχείο επίσης, είναι ότι η Επιτροπή PEGA θα έχει σύντομα ενώπιόν της όχι ένα προσχέδιο, αλλά δύο. Σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», πέρα από το προσχέδιο έκθεσης, δρομολογείται και η συγγραφή και κατάθεση και ενός χωριστού ψηφίσματος, το προσχέδιο του οποίου αναμένεται να είναι έτοιμο στις αρχές του προσεχούς έτους. Σημειώνεται ότι τόσο στο προσχέδιο έκθεσης, όσο και στο προσχέδιο ψήφισματος, θα παρέχεται η δυνατότητα υποβολής τροπολογιών.

Στο στόχαστρο η Κύπρος και στο δεύτερο προσχέδιο

Το δεύτερο προσχέδιο έκθεσης της Επιτροπής PEGA της Ευρωβουλής, αν και σε πιο «οικονομική έκδοση» από το πρώτο προσχέδιο, δεν ανατρέπει την εικόνα σε σχέση με την Κύπρο και το ζήτημα των παρακολουθήσεων, εκθέτοντας την κυβέρνηση και εμμένοντας στη διασύνδεση με την Ελλάδα. Αναφέρει μεταξύ άλλων:

- «Σε σύγκριση με το ισχύον νομικό πλαίσιο, η Κύπρος φέρεται να είναι μάλλον επιεικής όσον αφορά την παροχή αδειών εξαγωγής σε εταιρείες κατασκοπευτικού λογισμικού. Οι εταιρείες χρησιμοποιούν τεχνάσματα για να παρακάμπτουν τους κανόνες. Δηλαδή, το υλισμικό του προϊόντος αποστέλλεται σε αποδέκτρια χώρα χωρίς να έχει φορτωθεί το λογισμικό σε αυτό. Στην συνέχεια, το λογισμικό ενεργοποιήσας (το οποίο αναφέρεται επίσης ως «κλειδί άδειας») αποστέλλεται χωριστά μέσω ενός USB στη χώρα προορισμού. Ένας άλλος τρόπος είναι να δηλωθεί ότι το προϊόν εξάγεται μόνο για σκοπούς επίδειξης, αν και προστίθεται λεπτομερής περιγραφή του προϊόντος».

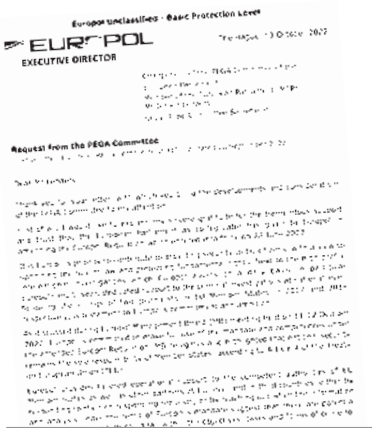
- «Δεν υπάρχει νομοθεσία που να καλύπτει τον τρόπο με τον οποίο η αστυνομία ή άλλες υπηρεσίες πληροφοριών χρησιμοποιούν τις συσκευές παρακολούθησης, ποιος ρυθμίζει τις διαδικασίες παρακολούθησης και τον τρόπο με τον οποίο διασφαλίζεται η προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων των πολιτών».

- «Η NCIS παρέιχε λογισμικό ασφαλείας στο Αρχηγείο της Αστυνομίας από το 2014 έως το 2015 και κατάρτισε υπαλλήλους του Γραφείου Εγκληματολογικής Ανάλυσης και Στατιστικής μεταξύ 2015 και 2016. Το κυβερνητικό κόμμα ΔΗΣΥ (Δημοκρατικός Συναγερμός) συγκαταλέγεται επίσης στους πελάτες της εταιρείας», ενώ εξοπλισμός «παλήθηκε επίσης στο Γραφείο Καταστολής Ναρκωτικών (ο.σ. Υπηρεσία Δίωξης) και στην Αστυνομία της Κύπρου».

- «Εκτός από την καλλιέργεια ενός ευνοϊκού εξαγωγικού κλίματος για εταιρείες κατασκοπευτικού λογισμικού, η κυπριακή κυ-

βέρνηση έχει η ίδια ιστορικό αγοράς κατασκοπευτικού λογισμικού. Εικάζεται επίσης ότι χρησιμοποιήσει τα ίδια συστήματα παρακολούθησης».

- «Σύμφωνα με έγγραφο που κοινοποίησε το κόμμα της αντιπολίτευσης ΑΚΕΛ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ο όμιλος NSO φέρεται να εξήγαγε το κατασκοπευτικό λογισμικό Pegasus μέσω μιας από τις θυγατρικές του στην Κύπρο σε εταιρεία στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Μία από τις θυγατρικές φαίνεται να έχει εκδώσει τιμολόγιο ύψους 7 εκατ. δολαρίων για υπηρεσίες προς την

Στην επιστολή η Europol αναφέρει ότι επικοινωνήσε με πέντε κράτη-μέλη, προκειμένου να λάβει πληροφόρηση.

εν λόγω εταιρεία».

- Οι δυνατότητες του κατασκοπευτικού λογισμικού Pegasus 3 παρουσιάζονται από στελέχη του ομίλου NSO, στη Λεμεσό και παρέχουν δυνατότητα μόλυνσης μιας συσκευής «χωρίς κλικ» (zero-click), για παράδειγμα μέσω μιας αναπάντητης κλήσης WhatsApp. Η εν λόγω τεχνολογία αγοράστηκε το 2017 από Σαουδάραβες πελάτες «για ποσό 55 εκατομμυρίων ευρώ». Το προσχέδιο έκθεσης φροντίζει να σημειώσει ότι «ένα έτος αργότερα, στις 2 Οκτωβρίου 2018, το καθεστώς της Σαουδικής Αραβίας σκότωσε τον Jamal Khashoggi στο προξενείο της Σαουδικής Αραβίας στην Τουρκία, αφού είχε παρακολουθήσει αυτόν και τους οικείους του με το Pegasus».

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΛΕΩΝΙΔΟΥ**

Αύξηση βίας κατά των γυναικών, αιτίες και πολιτικές αντιμετώπισης

Ευρισκόμενος στην Αθήνα τις προηγούμενες μέρες, είχα την τύχη να παραβρεθώ σε μια πραγματικά εξαιρετική εκδήλωση, που διοργάνωσε η ευρωβουλευτής της Νέας Δημοκρατίας Ελίζα Βόζεμπεργκ, με το, δυστυχώς, επίκαιρο θέμα «Αύξηση της βίας κατά των γυναικών, αιτίες και πολιτικές αντιμετώπισης». Στην εκδήλωση είχαν κληθεί και μίλησαν, μεταξύ άλλων, η πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αννίτα Δημητρίου, και η βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας, Όλγα Κεφαλογιάννη, ενώ παρέστη ο Πρέσβης της Κυπριακής Δημο-

κρατίας στην Ελλάδα Κυριάκος Κε νεβέζος. Τα όσα ακούσαμε στη διάρκεια αυτής της καλά οργανωμένης και ζεστής εκδήλωσης, μας προκάλεσαν ανάμεικτα αισθήματα. Αφενός θλίψη και οργή για το εύρος του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών, που φαίνεται να λαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις. Αφετέρου, αισιοδοξία ότι υπάρχει μια γενικότερη αφύπνιση, μια συντονισμένη κινητοποίηση θεσμών και φορέων για να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα.

Ήταν πολύ σημαντικά τα όσα ανέφεραν οι εξέχουσες ομιλήτριες, που αποτελούν το ιδανικότερο πα-

ράδειγμα της επιτυχίας των γυναικών σε όλους τους τομείς της ζωής - επαγγελματικό, ακαδημαϊκό και πολιτικό. Φώτισαν πλευρές του ζητήματος, αλλά κυρίως κάλεσαν σε δράση τις ευρωπαϊκές κοινωνίες, ώστε όλοι μαζί να βάλουμε ένα τέλος σε αυτές τις απεχθείς συμπεριφορές. Πολύ πρόσφατα η Κυπριακή Βουλή ψήφισε ειδικό, προς τούτο το σκοπό, νόμο καθιστώντας την γυναικοκτονία ως ιδιότυπο ποινικό αδίκημα, που επισύρει ποινή διά βίου φυλάκισης. Το σχετικό νομοθέτημα, οδηγήθηκε μετά από μήνες διαβουλεύσεων ενώπιον της ολομέλειας της Βουλής και ψηφί-

στηκε από την πλειοψηφία της. Η Κύπρος, έγινε μία από τις πρώτες χώρες της Ευρώπης, που αναγνώρισε νομικά ως ξεχωριστό αδίκημα τη «γυναικοκτονία», η οποία στις πλείστες των περιπτώσεων, είναι αποτέλεσμα άσκησης βίας από ερωτικό σύντροφο, βασανισμού και μισογυνισμού και άσκησης ενδοοικογενειακής βίας.

Ωστόσο, θα πρέπει να αντιληφθούμε ότι δεν φθάνει η ψήφιση και η εφαρμογή μιας αυστηρής νομοθεσίας, με βαριές ποινές κολασμού για τους δράστες. Απαιτείται, ταυτόχρονα, να εξαλειφθεί ο φόβος από τα θύματα. Να έχουν τη δύναμη

να καταγγείλουν τη φρίκη που τους συμβαίνει στους κόλπους της οικογένειας ή σε οποιαδήποτε σχέση τους. Αλλά και όσοι αντιλαμβάνονται ότι συμβαίνει κάτι άσχημο εναντίον μιας γυναίκας, επίσης, να το μεταφέρουν στα αρμόδια όργανα. Το κακό, πάντως, μπορεί να εξαλειφθεί μόνον αν ξεριζωθούν ξεπερασμένα στερεότυπα που προέρχονται από το παρελθόν, μαζί με μια κουλτούρα βίας, που αναπαράγεται ειδικά στις ηλικίες των νέων. Εκεί είναι που πρέπει να στοχεύσουμε, και να εστιάσουμε την προσοχή μας, στην οικογένεια και στα σχολεία. Εκεί πρέπει να καλ-

λιεργείται ο σεβασμός προς τον συνάνθρωπο. Και αυτό είναι ευθύνη των γονιών και των δασκάλων. Σημαντικό ρόλο σε αυτή την συλλογική προσπάθεια που επιβάλλεται να εντατικοποιηθεί, μπορούν να διαδραματίσουν επίσης η εκκλησία, τα Μέσα Ενημέρωσης και ασφαλώς το διαδίκτυο. Για να μπορούσαμε να περιορίσουμε όσο το δυνατό περισσότερο, ή ακόμα και να εξαλείψουμε, μια μέρα, τα φαινόμενα βίας κατά των γυναικών.

Ο Πανίκος Λεωνίδου είναι Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του ΔΗΚΟ, Νομικός και Μέλος της Επιτροπής Νομικών.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Τηλεοπτική μάχη για το πολιτικό αύριο

Τα κρυφά μηνύματα πίσω από τη διακαναλική της Πέμπτης που συνδέονται με την επόμενη μέρα της κάλπης

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη Πέμπτη οι τρεις βασικοί υποψήφιοι πλησίαζαν το κατώφλι του τηλεοπτικού σταθμού OMEGA για τη δεύτερη διακαναλική τηλεμαχία, είχαν στο μυαλό τους συγκεκριμένη στρατηγική, δουλεμένες ατάκες αλλά και αφήγημα για να κερδίσουν πολιτικούς πόντους και να αποφυγούν πιθανές παγίδες. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχε ως στόχο να μειώσει τον εκνευρισμό που βγάζει δημοσίως εναντίον του Νίκου Χριστοδουλίδη και να επικεντρωθεί στην ικανότητά του να κυβερνήσει. Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, ο οποίος κατάφερε να καθορίσει την πολιτική ατζέντα της βδομάδας με την εξέταση των ισχυρισμών Δρουσιώτη, θα έπρεπε να αξιοποιήσει το μομέντουμ του, να αποσείσει από πάνω του τον χαρακτηρισμό του άνευρου υποψηφίου και να αποδείξει πως έχει πολιτικό κόκαλο. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης από την άλλη ήθελε να περάσει όσο το δυνατόν πιο ανώδυνα η εκεί παρουσία του δεδομένου και του σημαντικού προβαδίσματος που παρουσιάζει, αποφεύγοντας να μπει στην παγίδα

“

Ο Κωνσταντίνος Πετρίδης συζήτησε εδώ και λίγο καιρό το ζήτημα επαναδιορισμού του στο Οικονομικών, αν εκλεγεί ο Αβέρωφ Νεοφύτου.

της έπαρσης και του εκνευρισμού που τον ακολουθεί τελευταίως. Μία τηλεμαχία, που δεν έβγαλε ειδήσεις, έξιπνες ατάκες αλλά κατάφερε να ριγάρει το γήπεδο για την επόμενη μέρα των εκλογών και τους συσχετισμούς δυνάμεων.

Γαλλικό κακέκτυπο

Ήταν το debate ωστόσο ανάλογο των προσδοκιών; Υπογράμμισε για παράδειγμα η Αιμιλία Κεनेβέζου τον ενθουσιασμό της για τον γαλλικό τύπο debate, ωστόσο αυτό σίγουρα δεν είχε καμία απολύτως ομοιότητα. Ήταν μάλλον ένα debate κομμένο και ραμμένο στα μέτρα των δημοσιογράφων (κάποιες μακρόσυρτες ερωτήσεις, αυτοαναφορικές τοποθετήσεις και κάποιες κινήσεις εντυπωσιασμού) που δεν αφορούν το κοινό που θέλει να δει ποιον θα ψηφίσει. Δεν υπήρχε κατάλληλος χρόνος στο να δημιουργηθεί ένας διάλογος μεταξύ των υποψηφίων και να υπάρξει πράγματι ανταλλαγή απόψεων, διαξιφισμός επιχειρημάτων και παρουσία των αντανακλαστικών τους. Η τηλεμαχία, λοιπόν, ως format δεν κατάφερε να κερδίσει τις εντυπώσεις, να φωτίσει διάφορες πτυχές που είναι ακόμη άγνωστες, όμως την ίδια στιγμή κανένας από τους τρεις υποψηφίους δεν κατάφερε να βγει νικητής.

Επόμενη μέρα του Αβέρωφ

Αν υπήρχε μία είδηση στο debate της Πέμπτης αναμφίβολα ήταν η εξαγγελία επαναδιορισμού του Κωνσταντίνου Πετρίδη στο υπουργείο Οικονομικών από τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Ο Κωνσταντίνος Πετρίδης δεν έμαθε από αέρος βεβαίως τον διορισμό του. Ήταν κάτι που συζητήσαν σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» εδώ και λίγο καιρό. Συζήτηση προφανώς που έκανε και με άλλα πρόσωπα για άλλες θέσεις, στέλνοντας ένα διπλό μήνυμα: αφενός πως ο ίδιος είναι έτοιμος να κυβερνήσει από την επόμενη μέρα και αφετέρου πως θα ακολουθήσει την πολιτική Αναστασιάδη στην οικονομία.

Η ερμηνεία Πετρίδη

Ήταν ομολογουμένως μία από τις καλές στιγμές του συναγερμικού προέδρου στην τηλεμαχία, όπως και η ερώτηση για το τι σχεδιάζει

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έστειλε το μήνυμα πως έχει έτοιμη ομάδα, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης συνέχισε την επίθεση για την διαφθορά επί Αναστασιάδη, ενώ ο Νίκος Χριστοδουλίδης έκανε κάλεσμα στους Συναγερμικούς.

γύρω από τις υπερεξουσίες που έχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αλλά και η επιμονή του να του απαντήσει ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, πίσω από ποιες πέτρες βρίσκεται. Απαντήσεις που έστειλαν το μήνυμα ότι έχει συγκεκριμένο πλάνο και ξέρει πώς να κυβερνήσει, αλλά και απαντήσεις που καταδεικνύουν πως θέλει να αποτινάξει τις όποιες σκιές. Βεβαίως, αν θέλουμε να εστιάσουμε στον διορισμό Πετρίδη, υπάρχουν κι άλλες πολιτικές πτυχές. Δεν είναι μόνο ότι έδειξε με ποιον έχει ίδια φιλοσοφία στην οικονομία, ή ποιον εμπιστεύεται, από τα συναγερμικά στελέχη της πρώτης γραμμής, να χειριστεί το καράβι της οικονομίας. Στην Πινδάρου εκτιμούν πως η εξαγγελία Πετρίδη θα δελέαζε συγκεκριμένους οικονομικούς παράγοντες που βλέπουν την οικονομία ν’ ανακάμπτει και το όνομα της Κύπρου να βελτιώνεται διεθνώς, αλλά που την ίδια στιγμή φλερτάρουν με την υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη. Σε ένα ενδεχόμενο βεβαίως που ο Αβέρωφ Νεοφύτου χάσει τις εκλογές, κερδίζει έναν σημαντικό σύμμαχο στο εσωκομματικό παιχνίδι. Ένα σύμμαχο που

θέλει να έχει και ρόλο και λόγο για την επόμενη μέρα στο κόμμα. Υπάρχουν βεβαίως και στελέχη που ενδιαφέρονται για την επόμενη μέρα του ΔΗΣΥ και δεν είδαν με θετικό μάτι την εύνοια προς τον Πετρίδη. Την ίδια στιγμή υπάρχουν και οικονομικοί κύκλοι που φέρεται να ενοχλούνται από το δακτυλίδι στον Πετρίδη. Δεν πέρασε καθόλου απαρατήρητο το εμπρηστικό tweet του υπουργού Οικονομικών προς τον πρόεδρο του Συνδέσμου Μεγάλων Αναπτύξεων που τον κατηγόρησε ότι βγάλαν εκατομμύρια, στοχοποίησαν τον τόπο και ζητούν τα ρέστα. Ήδη ο Σύνδεσμος Μεγάλων Αναπτύξεων ζήτησε εξηγήσεις από τον Πρόεδρο και συζητείται εντόνως ο λόγος που οδηγήθηκε ο κ. Πετρίδης στην εν λόγω έξαρση ειλικρινείας.

Η επιβεβαίωση του plan b

Όσο όμως κι αν ο κ. Νεοφύτου κέρδισε πόντους στην ευχέρεια με την οποία παρουσίασε το πρόγραμμά του για την επόμενη μέρα στο Κυπριακό, στις συνταγματικές αλλαγές και τη θαρραλέα κίνηση εξαγγελίας υπουργού Οικονομικών, δεν κατάφερε ν’ αποφυγεί το με-

γάλο αγκάθι της εξαγγελίας του: τον συναισθηματισμό έναντι του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ένα μόνο κοντινό πλάνο του ίδιου, όταν τοποθετείτο ο Νίκος Χριστοδουλίδης καταδείκνυε την απώλεια της ψυχραιμίας του. Αυτός ο συναισθηματισμός του στοίχισε και στο προηγούμενο debate, όταν τον χαρακτήριζε ψεύτη.

Τις προάλλες ωστόσο παραδέχτηκε για πρώτη φορά αυτό που αποκάλυψε η «Κ», περί συζήτησης με τον Πρόεδρο για απόσυρση της υποψηφιότητάς του –αν το ζητήσουν οι άλλες πολιτικές δυνάμεις– και στήριξης της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη. Το ζήτημα που προκύπτει είναι ότι ο ίδιος ο Αβέρωφ Νεοφύτου ήταν έτοιμος να κάνει πίσω για την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη την οποία κατακεραυνώνει. Πλήγμα για την παρουσία του ήταν και το γεγονός ότι ο ίδιος απέφυγε να διαφύσει την αναφορά του Νίκου Χριστοδουλίδη ότι είχε προτείνει στο ΔΗΚΟ να κυβερνήσουν με το μισό υπουργικό δικό τους. Κινήσεις βεβαίως που τον εκθέτουν, αν ληφθεί υπόψη η πολεμική που ακολουθεί πλέον απέναντι στο ΔΗΚΟ, το οποίο όπως

αναφέρει προσπάθησε να πλήξει τον Συναγερμό.

Μήνυμα στους δελφίνους

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου μίλησε ξεκάθαρα για το σενάριο ήττας στις εκλογές του Φεβρουαρίου και διαμήνυσε πως σε ένα τέτοιο σενάριο θα ζητήσει ανανέωση της εντολής προεδρίας του ΔΗΣΥ. Ήταν ένα μήνυμα που έχει ήδη διαμνύσει στους δελφίνους που ήδη ετοιμάζονται, ήταν όμως για πρώτη φορά η δημόσια τοποθέτηση πως μένει στο κόμμα. Αυτό βεβαίως έχει τη σημασία του, καθώς στέλνει το μήνυμα σε στελέχη να δουλέψουν περισσότερο για να τον εκλέξουν, αν θέλουν την προεδρία, δίνουν ωστόσο και το πάτημα σε κάποιους που ήδη κάνουν προεκλογικό να συνεχίσουν στο παρασκήνιο τη συζήτηση ότι ένας αποκλεισμός στον β’ γύρο ίσως να συμφέρει στο κόμμα.

Μία βελτιωμένη εκδοχή

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης φάνηκε πως είναι άνθρωπος ψυχολογίας, καθώς οι δημοσκοπήσεις που αυξάνουν πλέον το ποσοστό του σε συνδυασμό με τη δημόσια

στήριξη της υποψηφιότητάς του από προσωπικότητες, φαίνεται να τον βοήθησε ν’ αποκτήσει περισσότερη αυτοπεποίθηση στον φακό. Δεν είναι ότι η τηλεοπτική απειρία του δεν είναι έκδηλη, ωστόσο διαφάνηκε μία καλή προετοιμασία και σίγουρη βελτίωση από τις πρώτες του εμφανίσεις. Όπως πληροφορείται η «Κ», έκανε αρκετή μελέτη για το πώς θα τοποθετηθεί, μελέτησε τις κατάλληλες ατάκες και φρόντισε να αδειάσει για δύο μέρες το πολυφορτωμένο πρόγραμμά του ούτως ώστε να ξεκουραστεί.

Η ένταση με την οποία τοποθετήθηκε στο ζήτημα του Κραν Μοντανά και η σχετική αντιπαράθεσή του με τον δημοσιογράφο Κυριάκο Ποιμπλорίδη για τις διαφωνίες που έχει επί του εν λόγω ζητήματος με το ΑΚΕΛ, προκάλεσε έκπληξη σε πολλούς. Υπήρξαν όμως πολιτικοί κύκλοι που θεώρησαν πως απέκτησε τελικά κόκαλο. Η διαφοροποίησή του με το ΑΚΕΛ στην απόδοση ευθυνών γύρω από το Κραν Μοντανά ενδεχομένως να κερδίζει ένα ακροατήριο από την ευρύτερη κεντροαριστερά, ή των ΑΚΕΛικών ψηφοφόρων που

“

Μία διακαναλική που δεν φώτισε νέες πτυχές του προεκλογικού, ούτε έδωσε την ευκαιρία να δείξουν αντανακλαστικά οι υποψήφιοι συζητώντας μεταξύ τους.

βλέπουν θετικά τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Ίσως όμως να κλειδώνει την απομάκρυνση των ψηφοφόρων του Αχιλλέα Δημητριάδη, οι οποίοι συμφωνούν με το αφήγημα Τουκάθου Τσελεπί. Απέφυγε τον σκόπελο να ταυτιστεί πλήρως με το ΑΚΕΛ στο κομμάτι του μεταναστευτικού –και να χάσει ένα μεγάλο μέρος ψηφοφόρων που ανησυχούν για αυτό το θέμα– χωρίς ωστόσο να αποδεχτεί ρατσιστικούς υπαινηγμούς.

Φάνηκε να έχει δουλεμένες ατάκες, όπως το ότι η κυβέρνηση εθνικής ενότητας του Νίκου Χριστοδουλίδη αποτελεί σύνθημα, η αναφορά του για τη διαφθορά ότι είναι «η ιδιαιτελική χρήση του κράτους» αλλά και η σφήνα ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου βρίσκεται κάτω από κάθε πέτρα. Θα ανέμενε κάποιος πως η πολεμική του εναντίον της διαφθοράς θα κορυφωνόταν. Ιδιαίτερα μετά την κίνησή του να ζητήσει από την αρχή πάταξης της διαφθοράς διερεύνηση των ισχυρισμών Δρουσιώτη. Διαφάνηκε πως ο Ανδρέας Μαυρογιάννης ξεκινά δυναμικά αλλά το χάνει στην πορεία τη δυνατότητα κλιμάκωσης. Και αυτό δεδομένου ότι στην περίπτωση των βιβλίων Δρουσιώτη ανέφερε πως υπάρχουν «στοιχεία επιστημονικής φαντασίας». Μίλησε για την ανάγκη αξιοπιστίας στο Κυπριακό, τη δραματική επιδείνωση της διαφθοράς τα τελευταία χρόνια, ωστόσο δεν κατάφερε να διασκεδάσει όσους ανησυχούν για το πώς θα κυβερνήσει. Δεν ανέφερε για παράδειγμα με ποιους θα πράξει ούτως ώστε οικονομικοί κύκλοι που ταράχτηκαν από τη σύγκρουση του σε ό,τι αφορά το δημόσιο χρέος. Αν και η παρουσία του ήταν σαφώς πιο ενεργή σε σχέση με την προηγούμενη διακαναλική, ήταν ξανά παρατηρητής στη διαμάχη των δύο υποψηφίων της Δεξιάς, που ενδεχομένως να στέλνει το μήνυμα του αδιάφορου ενδεχομένως όμως να λαμβάνει πόντους από τους ψηφοφόρους που δεν θέλουν τις αντιπαραθέσεις. Η αναφορά του βεβαίως ότι ο προεκλογικός αποτελεί δοκιμασία για τον ίδιο και πως την επόμενη μέρα –στο σενάριο ήττας– θα πάει σπίτι του ενίσχυσε την αίσθηση κύκλων ότι δεν θέλει στην ουσία και να εκλεγεί.

Το άνοιγμα Νίκου στους Συναγερμικούς

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης ήθελε με κάθε τρόπο να περάσει η παρουσία του όσο το δυνατόν διακριτικότερα. Στο επιτελείο του θεωρούν πως από τη στιγμή που διατηρεί σημαντικό προβάδισμα και κερδίζει την παράσταση νίκης, τότε οι όποιες τοποθετήσεις του θα πρέπει να μην προκαλούν την οργή κανενός. Λίγο δύσκολο βεβαίως δεδομένων των διαφορετικών συνασπισμών δυνάμεων που τον ακολουθούν.

Ένα από τα σημαντικά λάθη του Νίκου Χριστοδουλίδη ήταν η αναφορά του στο τι ορίζει διαφθορά. Στα πιο μικρά κατέταξε την προσπάθεια πολιτών να αλλάξουν σχολείο στα παιδιά τους, προκαλώντας έντονες αντιδράσεις. Όχι μόνο για το γεγονός ότι τα παιδιά του ίδιου φοιτούν στην ιδιωτική εκπαίδευση και στοχοποιεί πολίτες που προσπαθούν

να διευκολύνουν το πρόγραμμά τους. Ήταν όμως και το γεγονός ότι η αναφορά του θυμίζει σε πολλούς το αντίστοιχο «μαζί τα φάγαμε». Ιδιαίτερα όταν προέρχεται από υπουργό κυβέρνησης που ελέγχεται για το μεγάλο σκάνδαλο των χρυσών διαβατηρίων.

Ο κύριος στόχος ωστόσο του Νίκου Χριστοδουλίδη ήταν εμφανής: να διαβεβαιώσει το συναγερμικό ακροατήριο που τον βλέπει θετικά πως δεν πρόκειται να κυβερνήσει μόνο με τον ενδιάμεσο χώρο, πως δεν έχει κάνει μυστικές συμφωνίες μαζί τους και πως στόχους του δεν είναι να διαλύσει τον ΔΗΣΥ. Ενδεικτική η αναφορά του στο παρελθόν και στη σύμπραξη Γλαύκου Κληρίδη με το Κέντρο, όπως επίσης και του Νίκου Αναστασιάδη κατά την πρώτη διακυβέρνηση. Ενδεικτική όμως και η απάντησή

του στις βολές διάσπαψς του ΔΗΣΥ, ότι όπως και επί Σχεδίου Ανάν, όταν δεν ακολουθήθηκε η απόφαση της ηγεσίας, ο Συναγερμός δεν διαλύθηκε. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης φρόντισε να ξεκαθαρίσει πως στο υπουργικό του θα βρίσκονται συναγερμικά στελέχη. Ήταν για κάποιους ένα κάλεσμα προς αυτά τα στελέχη, για άλλους η διαβεβαίωση πως έχει ανοικτά κανάλια επικοινωνίας με κάποιους που ίσως βρίσκονται και στην παρούσα διακυβέρνηση.

Η σιγουριά του ότι είναι έτοιμος να κυβερνήσει με τον ΔΗΣΥ τη στιγμή που ο Αβέρωφ Νεοφύτου διατυμπανίζει παντού πως θα είναι διακυβέρνηση, θεωρήθηκε ότι ξεπέρασε τα πολιτικά θέσμια, για άλλους κατέδειξε πως ο συνδυασμός του σε μία τέτοια περίπτωση δεν θα είναι ο Αβέρωφ

Νεοφύτου. Ο τώως υπουργός Εξωτερικών θέλησε να διαλύσει τις όποιες σκιές περί μυστικών συμφωνιών, δίνοντας στη δημοσιότητα τα περιβόητα έγγραφα, αποδεικνύοντας πως στην ουσία δεν αποτελεί τίποτα άλλο παρά έκθεση ιδεών. Αυτό έχει σίγουρα τη θετική ανάγνωση, στέλνει όμως και μήνυμα ανησυχίας για το πώς ακριβώς θα κυβερνούν χωρίς συγκεκριμένο πλαίσιο συγκλίσεων. Θετικά καταγράφεται η σαφής τοποθέτησή του πως αν χάσει θα εργοδοτηθεί στον ιδιωτικό τομέα. Κίνηση που προκάλεσε ανακούφιση στον Ενδιάμεσο ότι δεν θα έχει μία επανάλυση Λιλλήκα αλλά και κίνηση που δείχνει πως αποδέχεται την ήττα. Ιδιαίτερα σε σύγκριση με την απάντηση Νεοφύτου πως ανεξαρτήτως αν χάσει δεν θα φύγει από την πολιτική.

Συμφωνίες εν είδει έκθεσης ιδεών

Δεν υπήρξε τίποτε άλλο, πέραν των φανερών συγκλίσεων του Νίκου Χριστοδουλίδη με τις δυνάμεις που τον στηρίζουν

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Χωρίς επί της ουσίας να υπάρχει οποιαδήποτε δεσμευτική συμφωνία με τα κόμματα που υποστηρίζουν την ανεξάρτητη υποψηφιότητά του για την Προεδρία της Δημοκρατίας πορεύεται προς τις εκλογές ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Τα χέρια δόθηκαν στηριζόμενα κυρίως σε ένα γενικό-τερο πλαίσιο και στην τοποθέτηση του τέως υπουργού Εξωτερικών ότι στις θέσεις που έλαβε από τα κόμματα υπάρχει συμπόρευση, σημειώνοντας ότι κάποιες από αυτές θα ενταχθούν και στο προεκλογικό του πρόγραμμα. Άλλωστε των συναντήσεων με όσους θέλησαν να τον στηρίζουν είχε προηγηθεί η αποστολή του πλαισίου των θέσεων του Νίκου Χριστοδουλίδη έτσι ώστε οι συζητήσεις να ξεκινούσαν με συγκεκριμένη βάση, ενώ είχε από τότε το δυνατό χαρτί των δημοσκοπήσεων που τον έδειχναν να προηγείται στην κούρσα των προεδρικών πριν καν αυτή αρχίσει.

Μέσω mail...

Η ουσιαστική συμφωνία που φαίνεται να υπάρχει με το ΔΗΚΟ είναι η απαντητική επιστολή την οποία έλαβε με mail ο πρόεδρος του κόμματος Νικόλας Παπαδόπουλος από τον Νίκο Χριστοδουλίδη στις 22 Ιουνίου και στην οποία ο υποψήφιος φέρεται να αναφέρει ότι μελέτησε προσεκτικά το κείμενο με τις 18 θεματικές του κόμματος που του είχε αποσταλεί. Ένα πολυσέλιδο κείμενο με το περιγραμμά των θέσεων που απαντά στο ερώτημα τι προσβύει το ΔΗΚΟ σήμερα. Σε αυτές λοιπόν τις θέσεις μεταξύ των οποίων το Κυπριακό, η οικονομία, η προσέλευση ξένων επενδύσεων, το μεταναστευτικό και η υγεία ο κ. Χριστοδουλίδης αναφέρει ότι υπάρχει συναντίληψη σε αρκετά σημεία τα οποία και σε ενδεχομένη συνεργασία θα εντάσσονταν στο προεκλογικό πρόγραμμα.

Μια επιστολή που φέρεται να

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται να είπε σε μία τέτοια δύσκολη φάση απευθυνόμενος προς τον Χριστοδουλίδη «σε εμπιστευτήκαμε πριν καν μας εμπιστευτείς».

μην προωθήθηκε στα mail των μελών της Γραμματείας μιας και εκφράστηκαν φόβοι για διαφροές, ενώ αυτή την απαντητική επιστολή επικαλέστηκε ο κ. Παπαδόπουλος τόσο κατά την κρίσιμη συνεδρία της Γραμματείας όπου μάλιστα κάποια μέλη αναφέρουν ότι διάβασαν αντίγραφο της όπως και στην ομιλία του στη κεντρική επιτροπή που ανέγνωσε απόσπασμα της «... υπάρχει κοινή ανάγνωση των προκλήσεων που έχει να αντιμετωπίσει η χώρα μας καθώς και σύγκλιση απόψεων, ειδικότερα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους που αφορούν το μέλλον της πατρίδας μας, όπως αυτοί καταγράφονται στις προτεραιότητες του υπό διαμόρφωση προγράμματος μας.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, διαφαίνεται ότι οι προτάσεις σας συνάδουν με τη φιλοσοφία, τους πυλώνες και τις προτεραιότητες μας και ως εκ τούτου μπορούν να ενσωματωθούν στο υπό διαμόρφωση πρόγραμμα μας...».

Πάντως, οι προτάσεις που καταγράφει το ΔΗΚΟ και περιλαμβάνονται εντός των προγραμματικών θέσεων του Νίκου Χριστοδουλίδη όπως η αναγκαιότητα για δημιουργία υφυπουργείου Μεταναστευτικής πολιτικής φαίνεται μέχρι αυτή την ώρα να ικανοποιούν τα κομματικά στελέχη, σημειώνοντας ωστόσο πως αυτό δεν εξασφαλίζει ότι στο μέλλον δεν θα προκύψει πρόβλημα. Εμμένουν μάλιστα πως δεν έχει γίνει σχετική συμφωνία για τα υπουργεία που πιθανόν ν' αναλάβουν στελέχη

του ΔΗΚΟ και πως μία τέτοια συζήτηση δεν έχει γίνει σε αντίθεση με τον Αβέρωφ Νεοφύτου που τους υποσχέθηκε διαμοιρασμό της εξουσίας δίνοντάς τους το 50% των θέσεων στο Υπουργικό, πληροφορία την οποία διαψεύδει το επιτελείο Αβέρωφ.

Κρίση Νικόλα - Νίκου

Την ίδια ώρα σημειώνεται πως οι σχέσεις μεταξύ Νίκου Χριστοδουλίδη και Νικόλα Παπαδόπουλου έχουν πλέον ομαλοποιηθεί, αν και πέρασαν δύσκολα κυρίως λόγω αμηνανίας μέχρι να βρεθεί η κοινή συνιστάμενη για αντιμετώπιση θεμάτων που έβρισκαν μπροστά τους όπως το άδοξο τέλος της συνεργασίας με τον επικρινο-νολόγο Γιώργο Φλέσσα όπως και τη διαρροή των προσωπικών μηνυμάτων που αντάλλαξε με τον Μανώλη Κυριάκου. Άλλωστε, ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται να είπε σε μία τέτοια δύσκολη φάση απευθυνόμενος προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη «σε εμπιστευτήκαμε πριν καν μας εμπιστευτείς και τώρα προχωράμε». Χωρίς αυτό βέβαια να

Των συναντήσεων με όσους θέλησαν να τον στηρίζουν είχε προηγηθεί η αποστολή του πλαισίου των θέσεων του Νίκου Χριστοδουλίδη έτσι ώστε οι συζητήσεις να ξεκινούσαν με συγκεκριμένη βάση.

εξασφαλίζει την ατασθή συνεργασία την επομένη των εκλογών.

Τα σημεία με την ΕΔΕΚ

Μία γενική συμφωνία υπό την υποσημείωση ότι υπάρχουν διαφωνίες υπήρξε και με την ΕΔΕΚ χωρίς κανένα δεσμευτικό χαρακτήρα με τον Νίκο Χριστοδουλίδη μάλιστα να αναφέρει ενώπιον των μελών του Έκτακτου Παγκύπριου Συνεδρίου που συνήλθε στις 23 Οκτωβρίου, ότι στο Κυπριακό έχουν κάποιες αποκλίσεις, σημειώνοντας ότι «δεν ζήτησα – δεν θα ήθελα να το κάνω άλλωστε – να αυτοαναιρηθεί η ΕΔΕΚ, αλλά ούτε και η ηγεσία της ΕΔΕΚ ζήτησε να αυτοαναιρηθώ. Και αντί των αποκλίσεων, εντοπίσαμε και επικεντρωθήκαμε στις συγκλίσεις, οι οποίες είναι πολλές και σημαντικές». Ο κ. Χριστοδουλίδης δεν παρέλειψε βέ-

βαια, κερδίζοντας με αυτό τον τρόπο το θερμό χειροκρότημα των μελών, να κάνει αναφορά και στην βαριά ιστορία των αγώνων του Βάσου Λυσσαρίδη. Η ΕΔΕΚ σημειώνει «ότι η στήριξη στον Νίκο Χριστοδουλίδη

έγινε στη βάση τεσσάρων συγκεκριμένων συγκλίσεων στο Κυπριακό, ενώ στα θέματα εσωτερικής διακυβέρνησης η σύγκλιση, εάν δεν είναι απόλυτη, είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό ταυτισμένη. Άλλωστε, τα κόμματα που στηρίζουν την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη πριν από την επίσημη παρουσίαση λαμβάνουν τις προτάσεις κάθε θεματικής από το επιτελείο Χριστοδουλίδη με στόχο, αν υπάρχουν κόκκινες γραμμές, να επισομνθούν. Πάντως, μέχρι σήμερα δεν φαίνεται να υπήρξε οποιαδήποτε ουσιαστική διαφωνία. Το κίνημα μάλιστα με ιδιαίτερη χαρά είδε προτάσεις της όπως η αναβίωση του Ενιαίου Αμυντικού Δόγματος, η αναβάθμιση των αγροτικών κέντρων υγείας και η διασύνδεση της τεχνικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας να περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα.

Και το μήνυμα με ΔΗ.ΠΑ

Η Δημοκρατική Παράταξη αν και η τελευταία που προσδέθηκε στο άρμα του Νίκου Χριστοδουλίδη, μιας και δεν φαίνεται να είχε άλλη επιλογή, κινείται στο γενικότερο πλαίσιο των θέσεων του υποψηφίου. Μετά από συναντήσεις με τον υποψήφιο εκφράστηκε η ικανοποίηση της ηγεσίας για τις διαβεβαιώσεις που έλαβαν από τον ίδιο τον υποψήφιο πρόεδρο σε σχέση με τους χειρισμούς τόσο στο Κυπριακό όσο και κοινωνικά ζητήματα. Μάλιστα, φαίνεται πως και με τη Δημοκρατική Παράταξη υπήρχε ανταλλαγή επιστολών. Στην τελευταία προς τον Μάριο Καρογιάν, που στάλθηκε με μήνυμα από την Αθήνα όπου βρισκόταν τις συγκεκριμένες μέρες ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο υποψήφιος σημειώνει πως αρκετές θέσεις της παράταξης είναι και του ίδιου και θα περιληφθούν στο προεκλογικό του πρόγραμμα. Κάτι που στη πορεία επιβεβαιώνεται από ηγετικά μέλη της ΔΗ.ΠΑ. αναφέροντας ως χαρακτηριστικό παράδειγμα τη συμπερίληψη της κάρτας αγρότη.

Η επόμενη ημέρα για τη Δεξιά στην Κύπρο

Πώς οι προεδρικές εκλογές του 2023 μετασχηματίζουν τον χώρο εξαιτίας των νέων συνεργασιών και προσώπων

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Στα ευρωπαϊκά πολιτικά συστήματα η Κεντροδεξιά πέρασε από πολλές διαδικασίες κοινωνικού, ιδεολογικού και οργανωτικού μετασχηματισμού. Αρκεί κανείς να παρακολουθήσει τις διασπάσεις της Νέας Δημοκρατίας τη δεκαετία του 1990 ή πώς η περίοδος του σχεδίου Ανάν διαμόρφωσε τάσεις εντός του ΔΗΣΥ με τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα το Ευρωπαϊκό Κόμμα (ΕΥΡΩΚΟ) ή τη μετέπειτα πολιτική πορεία της Ελένης Θεοχάρους. Φυσικά, η Δεξιά στην Κύπρο αποτελεί ιδιαίτερο φαινόμενο μετά την ίδρυση του Δημοκρατικού Συναγερμού το 1976. Οι προεδρικές του Μαρτίου δείχνουν να αποτελούν την απαρχή ενδιαφερόντων μετασχηματισμών για τη Δεξιά, μιας και δύο υποψήφιοι προέρχονται από τον ΔΗΣΥ αλλά με διαφορετικές αντιλήψεις για την υποψηφιότητά τους, διότι υπάρχει συζήτηση για την επόμενη ημέρα, δεδομένης της μέχρι στιγμής εικόνας αδυναμίας του υποψηφίου του ΔΗΣΥ, αλλά και γιατί λόγω της στάσης της υπόλοιπης Δεξιάς που τα τελευταία χρόνια περιγράφεται ως «ενδιάμεσος χώρος».

Διάσπαση ή συμμετοχή;

Το μεγάλο ερώτημα που προκύπτει στο σενάριο της μη πρόκρισης της υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου στον δεύτερο γύρο είναι αν ο ΔΗΣΥ θα μπει σε μια διαδικασία κατακερματισμού ή όχι. Αυτό απορρέει από το πώς μέχρι στιγμής προ-

κύπτει το ερώτημα της συμμετοχής του ή μν σε μια κυβέρνηση «εθνικής ενότητας» που προτάσσει τελευταίως ο κ. Χριστοδουλίδης. Φυσικά, εδώ προκύπτουν ζητήματα της επόμενης ημέρας που πηγάζουν πέραν της διάστασης του να παραμείνει ο ΔΗΣΥ αντιπολίτευση ή να συμμετέχει σε μια ευρεία κυβέρνηση, κατακερματίζοντας τον ίδιο τον χώρο αλλά ανοίγοντας και το σενάριο της αλλαγής ηγεσίας. Και σίγουρα

Το μόνο σίγουρο είναι πως η Δεξιά στην Κύπρο, αρχής γενομένης από το 2023, αλλάζει. Στο τι θα μετασχηματιστεί θα το δούμε το 2028.

μια τέτοια διαδικασία θα συνδιαμορφώσει τόσο τη Δεξιά όσο και τον ίδιο τον Δημοκρατικό Συναγερμό την επόμενη πενταετία.

Τέλος του «τρίτου πόλου»

Η πιο ενδιαφέρουσα πτυχή της συμπόρευσης της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη με τη μη συναγεμική Δεξιά (ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ, Θεοχάρους) δεν είναι μόνο η διαδικασία της βάφτισης της ίδιας της υποψηφιότητας ως «ανεξάρτητης» και η αποφυγή της στάνταρντ, εντός του κόμματος, διαδικασίας. Είναι ο τρόπος με τον οποίο το ίδιο το ΔΗΚΟ και ο Νικόλας Παπαδόπουλος έκλει-

σαν τον ιστορικό κύκλο του Τάσου Παπαδόπουλου ως τρίτου πόλου της Δεξιάς. Αν εξετάσει κανείς περιπτωσιολογικά τον ΔΗΣΥ τόσο στην ίδρυσή του όσο και σε σχέση με τις τάσεις του την περίοδο 1999-2004 αλλά και μετά το 2013 και την εκλογή Αναστασιάδη στην εξουσία διέκρινε άνετα:

- Τη διαρκή σύνθεση μεταξύ της κληριδικής Δεξιάς (κεντροδεξιά, φιλελεύθεροι, υπέρ της λύσης του Κυπριακού) και της λαϊκής Δεξιάς, από την οποία αντλούσε την ισχύ του ο ίδιος ο Αναστασιάδης.
- Τον τρόπο με τον οποίο το ΔΗΚΟ και ο Τάσος Παπαδόπουλος προέκυπταν ως ένας τρίτος πόλος που συσπείρωναν τη μακαριακή Δεξιά και τις δυνάμεις εκείνες που είχαν αντισομπονδιακό πρόσημο.

Στο τρέχον προεκλογικό οι παραδοσιακές αυτές δυναμικές ισχύος όχι μόνο ρευστοποιούνται, καταργώντας ουσιαστικά το εν λόγω τρίπτυχο της ελληνοκυπριακής Δεξιάς αλλά βλέπουμε πως κάτι τέτοιο νομιμοποιείται τόσο ιδεολογικά (π.χ. η στάση ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ για τον Γρίβα στο επίπεδο της Βουλής) όσο και εσωτερικά με την απόφαση Παπαδόπουλου για συμπόρευση με τον Χριστοδουλίδη. Η διαδικασία έχει ακόμη μέχρι και το παράδοξο της επανασύνδεσης του ΔΗΚΟ. Την επόμενη ημέρα συνεπώς, μια επικράτηση Νίκου Χριστοδουλίδη ανοίγει τον δρόμο για επιμέρους μετασχηματισμούς:

- Ως προς το αν θα είναι ο ηγέτης ενός νέου δεξιού χώρου που χρήζει

Οι Αναστασιάδης, Νεοφύτου και Χριστοδουλίδης είναι οι πρωταγωνιστές του πώς θα μοιάζει η Δεξιά την επόμενη μέρα.

μάλιστα της ανάγκης να μετασχηματιστεί σε κόμμα. Εδώ το ζήτημα της μυστικής συμφωνίας Χριστοδουλίδη - ΔΗΚΟ, αν ισχύει όπως τη δημοσίευσε η εφημερίδα «Πολίτης», αποκτά ενδιαφέρον ως προς τη δέσμευσή του για τη μη δημιουργία κόμματος, κάτι που μεσοπρόθεσμα θα οδηγούσε στην ισχυρή αποδυνάμωση του ΔΗΚΟ, αν δεν τηρηθεί.

- Ως προς το αν ο Χριστοδουλίδης θα μπορούσε να ελέγξει μέσω τρίτων ή ακόμη και να διεκδικήσει την ηγεσία του ΔΗΣΥ. Αυτό τεκμαίρεται κι από τη στάση του να μην απαντείται καθ' όλη τη διάρκεια του προεκλογικού την κοιμητική του ταυτότητα (ΔΗΣΥ) ή να προτάσσει τον «κοιρανικό φιλελευθερισμό» ως στίγμα προς τη μη σκληρή, λαϊκή, Δεξιά και τέλος
- Ξανά ως προς τη συμμετοχή ή μη του ΔΗΣΥ σε μια κυβέρνηση Χριστοδουλίδη με ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, κ.λπ.

Τι είδους Δεξιά;

Φυσικά πέραν των σεναρίων της επόμενης ημέρας των προεδρικών του 2023, των ανακολουθιών που παρακολουθούμε σε κάθε βήμα που προεκλογικού και του πώς η συζήτηση για τον ρόλο Αναστασιάδη σε αυτό τον προεκλογικό αποκτά ενδιαφέρον, το μόνο σίγουρο είναι πως το πού βρίσκεται ως δεξιό κόμμα ο ΔΗΣΥ μετά από δέκα χρόνια εξου-

σίας έχει αποκτήσει ξεκάθαρα χαρακτηριστικά:

- Ρέπει «δεξιάτερα» τόσο λόγω της ύπαρξης του ΕΛΑΜ όσο και σε σχέση με τη ρητορική του ή τις πολιτικές του σε θέματα όπως το Κυπριακό, μετά το 2017, και το προσφυγικό/μεταναστευτικό.
- Δεν τηρεί όπως σε άλλες δεκαετίες τον κομματικό πατριωτισμό στον άξονα «υποψήφιος ο πρόεδρος του κόμματος» αλλά κινείται, εκλογικά, τουλάχιστον όπως δείχνουν οι δημοσκοπήσεις, προς την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη.
- Διαμορφώθηκε ως ένα κόμμα που η προσωπική φιλοδοξία των κορυφαίων στελεχών του κυριαρχεί έναντι της κομματικής ενότητας / συμφέροντος, εξάλλου αν δει κανείς τον τρόπο ανέλιξης της δημοφιλίας του ίδιου του κ. Χριστοδουλίδη, αντιλαμβάνεται και τον τρόπο λειτουργίας της κομματικής επιτηρίδας αλλά και το σταδιακό, ιστορικό, τέλος αυτής (δεν ήταν κορυφαίο κομματικό στέλεχος αλλά το πλέον προβεβλημένο από την κυβέρνηση στη δεύτερη θητεία της).

Το ερώτημα του είδους τι Δεξιά θα προκύψει μετά το 2023 και σημαντικότερα μετά το 2028 είναι αρκετά σοβαρό και επηρεάζει εξ ημισείας το ίδιο το πολιτικό σύστημα στην Κύπρο, την κουλτούρα του και τη δημοκρατική λειτουργία στη χώρα.

Αχιλλέας Δημητριάδης, υποψήφιος για την Προεδρία

Μεγάλος Συνασπισμός απέναντι στη μη λύση

*Η υποψηφιότητα του Ν. Χριστοδουλίδη
αντιστρατεύεται τη λύση του κυπριακού*

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΟΥ

«**Ε**χω προτείνει τη συγκρότηση ενός Μεγάλου Συνασπισμού που θα ενώνει δυνάμεις για ν' αντιμετωπίσουμε το κακό που ονομάζεται 'μη λύση'» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Αχιλλέας Δημητριάδης. Ο ίδιος απορρίπτει τη λογική της χαμένης ψήφου, σημειώνοντας ότι ούτε ο δεύτερος ούτε ο τρίτος κερδίζουν τις εκλογές με την ίδια λογική. Θεωρεί πως η υποψηφιότητα που αντιστρατεύεται τη λύση και κατ' επέκταση η υποψηφιότητα απέναντι στην οποία θα πρέπει να συγκροτηθεί ο «μεγάλος συνασπισμός» είναι αυτή του Νίκου Χριστοδουλίδη. Στο απυρόβλητο δεν αφήνει τον Ανδρέα Μαυρογιάννη, σημειώνοντας πως ειδικά ο διαπραγματευτής έχει κύρια ευθύνη για την τραγική κατάσταση που βρίσκεται το Κυπριακό και διερωτάται γιατί δεν κατάγγειλε και τα άλλα δύο βιβλία Δρουσιώτη στην αρχή κατά της διαφθοράς. Ανοίγει τα χαρτιά του για τη στάση του στον β' γύρο, την περιρρέουσα ότι ενδεχομένως να στηρίξει τον Αβέρωφ Νεοφύτου και το ότι αφήνει τον Πρόεδρο του ΔΗΣΥ στο απυρόβλητο.

–**Η υποψηφιότητά σας έχει ένα σημαντικό έρεισμα στους ψηφοφόρους, ωστόσο φαίνεται να αντιμετωπίζετε το μεγάλο ζήτημα της χαμένης ψήφου, δεδομένου ότι οι δημοσκοπήσεις δεν σας δείχνουν να περνάτε στον β' γύρο...**

–Αυτό βασίζεται στην εκτίμηση ότι οι δημοσκοπήσεις που με κατατάσσουν τέταρτο είναι σωστές. Δεν τις αμφισβητώ, όμως εάν τις θεωρήσουμε σωστές, τότε ούτε ο δεύτερος ούτε ο τρίτος κερδίζουν τις εκλογές, αντίθετα χάνουν πα-

νηγυρικά από τον πρώτο και σε αυτό συμφωνούν όλες οι δημοσκοπήσεις. Άρα χαμένη ψήφος δεν είναι, όπως λέτε, η δική μου υποψηφιότητα, αλλά του δεύτερου και του τρίτου υποψηφίου, διότι χάνουν ξεκάθαρα από τον πρώτο. Εν πάση περιπτώσει, η δική μου θέση είναι ότι χαμένη είναι μόνο η ψήφος που δεν θα μπει στην κάλπη.

–**Αμφισβητείτε ότι ο β' γύρος είναι μία νέα εκλογική αναμέτρηση;**

–Ο α' γύρος πρέπει ν' αντικατοπτρίζει την ελεύθερη επιλογή των πολιτών. Ο κάθε πολίτης έχει τη δυνατότητα να ψηφίσει εκείνον τον υποψήφιο που πιστεύει ότι είναι πιο κοντά στις θέσεις και τις προσδοκίες του. Εκείνον που πιστεύει ότι έχει την τόλμη αλλά και την ικανότητα ν' αλλάξει τα πράγματα που πρέπει να αλλάξουν στον τόπο. Ο β' γύρος είναι διλημματικός. Είστε με την εντύπωση ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα ψηφίσει τον Ανδρέα Μαυρογιάννη ή ότι ο Ανδρέας Μαυρογιάννης τον Αβέρωφ Νεοφύτου, εάν αποκλειστούν από τον β' γύρο;

–**Θεωρείτε συνεπώς ότι με την ίδια ευκολία μπορείτε να πάτε εσείς στον β' γύρο;**

–Λέω ότι ούτε ο δεύτερος ούτε ο τρίτος υποψήφιος μπορούν να κερδίσουν τις εκλογές. Με βάση αυτά τα δεδομένα, έχω προτείνει τη συγκρότηση ενός Μεγάλου Συνασπισμού που θα ενώνει δυνάμεις για να αντιμετωπίσουμε το κακό που ονομάζεται «μη λύση». Και αυτή η θεωρία δεν είναι κάτι που εφηπύρα εγώ, αλλά κάτι που γίνεται σε άλλες χώρες, όπως η Γερμανία, επί Μέρκελ με τον Μεγάλο Συνασπισμό αλλά και τη δεκαετία του '60 με τον μεγάλο συνασπισμό Χριστιανοδημοκρατών και Σοσιαλδη-

«**Θα παραμείνω** στον πολιτικό στίβο» ανεξαρτήτως αποτελέσματος, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο υποψήφιος για την Προεδρία της Δημοκρατίας Αχιλλέας Δημητριάδης.

Και οι τρεις έχουν τις επιμέρους διαφορές τους αλλά είναι μέρος της απερχόμενης κυβέρνησης, του παλιού κατεστημένου. Όπως ο τσιφτές, το μισούι και η μπακίρα ήταν κομμάτι της λίρας! Η δική μου υποψηφιότητα θέλω να πιστεύω ότι είναι το ευρώ.

Οι τρεις –και ειδικά ο διαπραγματευτής– έχουν την κύρια ευθύνη για αυτή την τραγική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το Κυπριακό, με μασέτρο τον κ. Αναστασιάδη.

μοκρατών υπό τον Βίλι Μπραντ τότε δήμαρχο Βερολίνου. Κοιτάξε τι γίνεται στην Αμμόχωστο, κοιτάξε τι γίνεται στην Καρπασία. Μηνδέν συνομιλίες εδώ και πέντε χρόνια. Να μην επιτρέψουμε η Κύπρος να κτυπήσει στα βράχια της διχοτόμησης.

–**Παρόμοια επιχειρηματολογία χρησιμοποιούσε και ο Γιώργος Λιλλήκας το 2018.**

–Δεν ξέρω τι έλεγε το 2018 ο κ. Λιλλήκας, ξέρω τι λέω εγώ σήμερα.

–**Απλώς είδαμε και το αποτέλεσμα της υποψηφιότητας Λιλλήκα...**

–Τα πράγματα σήμερα δεν είναι τα ίδια. Έχουμε μία υποψηφιότητα της τάξεως του 5%-7% που δίδει φωνή στους πολίτες που δεν έχουν φωνή, γιατί δεν εκπροσωπούνται από τα κόμματα. Είναι μια άλλη επιλογή την οποία προσπαθούν κάποιοι να μειώσουν, λέγοντας ότι είναι χαμένη ψήφος, ενώ για τη δική τους υποψηφιότητα που είναι πανηγυρικά χαμένη ψήφος, δεν λένε κουβέντα...

–**Από τη στιγμή όμως που θεωρούνται χαμένες οι άλλες δύο, η δική σας τι μπορεί να αλλάξει;**

–Εγώ σας είπα για έναν Μεγάλο Συνασπισμό και ότι μπορούμε να σκεφτούμε διαφορετικά. Πριν από τον α' γύρο, όχι μεταξύ πρώτου και δεύτερου.

–**Ποιου η υποψηφιότητα αντιστρατεύεται τη λύση;**

–Του κ. Χριστοδουλίδη ξεκάθαρα. Ορισμένες από τις δυνάμεις που τον υποστηρίζουν δεν αποδέχονται τη ΔΔΟ με πολιτική ισότητα, με βάση τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και τις συγκλίσεις και άλλοι λένε πως την υποστηρί-

ζουν, ενώ στην πραγματικότητα δεν το κάνουν. Προτείνω να αποδεχθούμε και να υπογράψουμε τα 6 σημεία του Πλαισίου Γκουτέρες της 30ής Ιουνίου 2017 ως στρατηγική συμφωνία. Γιατί δεν το έκανε ο πρόεδρος Αναστασιάδης και οι τρεις στενοί συνεργάτες του; Οι τρεις –και ειδικά ο διαπραγματευτής– έχουν την κύρια ευθύνη γι' αυτή την τραγική κατάσταση που βρίσκεται το Κυπριακό, με μασέτρο τον κ. Αναστασιάδη.

–**Έχει προκαλέσει πάντως αίσθηση η επίθεση που εξαπολύσατε στον Ανδρέα Μαυρογιάννη την επόμενη μέρα που ανακοινώθηκε η στήριξη της υποψηφιότητάς του από το ΑΚΕΛ. Είναι απόρροια του ότι ενοχληθήκατε που επιλέχθηκε εκείνος από το ΑΚΕΛ ή πράγματι τον θεωρείτε εξίσου υπεύθυνο για το Κυπριακό με τους άλλους δύο υποψηφίους;**

–Η χρονική στιγμή που έγινε η συγκεκριμένη παρέμβαση μπορεί να δημιούργησε αυτή την εντύπωση. Όμως, δεν προτίθεται να πολιτευτώ με αυτό τον τρόπο. Είμαι στην πολιτική για να ασχοληθώ με τα μεγάλα θέματα που ταλαιπωρούν τον τόπο και τους πολίτες και όχι με τα μικρά και ασήμαντα. Εσείς θεωρείτε ότι για τα σημερινά χάλια στο Κυπριακό ευθύνονται μόνοι οι εξωγήινοι; Αν κάποιος από τους συνεργάτες του προέδρου Αναστασιάδη διαφωνούσε, γιατί δεν παραιτήθηκε τότε;

εσείς την κίνηση ανάδειξης των ισχυρισμών Δρουσιώτη εξαιτίας και του τίμιου κράτους...

–Από τις 28 Φεβρουαρίου ανέδειξα το θέμα του Τίμιου Κράτους. Μεταξύ άλλων προτείνω τον διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων του γενικού εισαγγελέα. Άλλο να είναι ο νομικός σύμβουλος και άλλο να έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για ποινικές έρευνες. Όταν ψηφίστηκε η Αρχή κατά της Διαφθοράς, διαφωνώ και ζητώσα η Αρχή να έχει αρμοδιότητα για ποινική έρευνα. Χαιρέτιστα την ερευνητική δουλειά του κ. Δρουσιώτη, θεωρώ ότι με τα βιβλία του μας υποχρεώνει να σκεφτούμε σοβαρά για το επίπεδο διαβρώσης του κράτους δικαίου στην Κύπρο. Απορώ με την αργοπορημένη αντίδραση του προέδρου Αναστασιάδη, καθώς όπως είναι γνωστό, τα βιβλία του Δρουσιώτη κυκλοφορούν εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα.

–**Στο ενδεχόμενο εκλογής σας πώς θα διεκδικήσετε την λογοδοσία για τα χρυσά διαβατήρια;**

–Το έχω ήδη ανακοινώσει. Το Υπουργικό Συμβούλιο, αμέσως μετά την εκλογή μου, θα διορίσει ποινικούς ανακριτές. Επίσης θα ζητήσω βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Γενική Εισαγγελία. Σε ό,τι αφορά τον γενικό εισαγγελέα, υπογραμμίζω ότι υπάρ-

Η συμμαχία των 4 και το ναυάγιο

–**Γιατί ναυάγησε η συμμαχία με τους 4;**

–Προσωπικά έκανα ό,τι μπορούσα για να πετύχει αυτό, γιατί όντως ένιωσα ότι πολύς κόσμος ήθελε αυτή την πραγματικά ανεξάρτητη κοινή υποψηφιότητα. Αποφασίσαμε να κάνουμε δημοσκοπήηση. Έκανα τον συμβιβασμό αυτό παρά το γεγονός ότι όλες οι δημοσκοπήσεις έδειχναν να προηγούμαι.

–**Ποιος ζήτησε τη δημοσκόπηση;**

–Δεν έχει καμία σημασία, το θέμα έκλεισε δυστυχώς. –Η εντύπωση που δόθηκε ήταν ούτε εσείς ούτε ο κ. Χριστοφίδης ήσασταν έτοιμοι να αποσύρετε την υποψηφιότητά σας. –Αν κάναμε τη δημοσκόπηση και έδειχνε ότι εγώ δεν προηγούμουν θα αποσυρόμουν, αυτή ήταν η συμφωνία.

Η επόμενη μέρα

–**Τι προτίθεστε να κάνετε την επόμενη μέρα; Θα δημιουργήσετε πολιτική πλατφόρμα;** –Δεν πρόκειται να φύγω από τον πολιτικό στίβο. Ηρθα και θα μείνω. Κύριο μέλημά μου είναι το παραξιακό ζήτημα του Κυπριακού. Νιώθω ότι υπονοβατούμε προς τη διχοτόμηση και θα συνεχίσω να είμαι παρών για να προσπαθήσω να αποτρέψω αυτή την εξέλιξη. Τι ακριβώς θα κάνω όμως, θα το πούμε στην επόμενη συνέντευξη!

–**Πού διαφέρει η δική σας πολιτική πρόταση από τους υπόλοιπους τρεις υποψηφίους;**

–Θεωρώ ότι εκπροσωπούν το παλιό, αυτό που πρέπει να αλλάξουμε. Και οι τρεις έχουν τις επιμέρους διαφορές τους αλλά είναι μέρος της απερχόμενης κυβέρνησης Αναστασιάδη, του παλιού κατεστημένου. Όπως ο τσιφτές, το μισούι και η μπακίρα ήταν κομμάτι της λίρας! Η δική μου υποψηφιότητα θέλω να πιστεύω ότι είναι το ευρώ. Εμείς βλέπουμε το μέλλον, βλέπουμε την Ευρώπη και το Τίμιο Κράτος γιατί η Κύπρος μας αξίζει καλύτερα!

Ο β' γύρος των προεδρικών και η περιρρέουσα για τον Αβέρωφ

–**Η υποψηφιότητα που δεν θα στηρίξετε είναι σίγουρα αυτή του Νίκου Χριστοδουλίδη στον β' γύρο;**

–Πρώτα να ολοκληρωθεί ο α' γυρος και να δούμε τ' αποτελέσματα. Να είστε βέβαιη ότι θα τοποθετηθώ μεταξύ πρώτης και δεύτερης Κυριακής για το ποιον υποστηρίζω.

–**Γιατί δεν το κάνετε τώρα;**

–Ένας ηγέτης έχει την ευθύνη –εφόσον κατεβαίνει και ζητάει τη ψήφο του λαού– να τοποθετηθεί μεταξύ πρώτης και δεύτερης Κυριακής για το ποια κατά τη γνώμη του είναι η πιο σωστή υποψηφιότητα. Βεβαίως, προσωπικά δεν θεωρώ ότι θα έχω «κοιτανιάσει» τους πολίτες που θα με τιμήσουν με την ψήφο τους. Δεν έχω οπαδούς, αλλά άτομα που συμφωνούν με τις θέσεις μου. Επειδή βλέπω ότι ενδιαφέρεστε πάρα πολύ για τον β' γύρο, θα υποστηρίξω όποιον είναι πιο κοντά στις θέσεις μου.

–**Είχε κάνει αίσθηση η τοποθέτησή σας στο debate ότι αν θέλατε να βγάλατε λεφτά θα κάνατε χρυσά διαβατήρια και θα τα στέλνατε στο υπουργικό του κ. Χριστοδουλίδη να τα περάσει...**

–Έκανε αίσθηση η τοποθέτησή μου αυτή γιατί βασιζόταν πάνω σε πραγματικά γεγονότα. Ενέκριναν

αβέρτα διαβατήρια χωρίς τον απαιτούμενο έλεγχο και χωρίς κανένα κώδικα δεοντολογίας για τη συγκρούση συμφερόντων για τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου. Ακόμα και σήμερα που μιλάμε δεν υπάρχει κανένας κώδικας.

–**Είχατε κερδίσει σημαντικούς πολιτικούς πόντους, ωστόσο υπήρξε και η αίσθηση ότι διδεται ιδιαιτέρη έμφαση στην ανταπράθεση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη και αφήνεται εκτός τον Αβέρωφ Νεοφύτου.**

–Μα δεν με κατηγόρησε ο κ. Νεοφύτου ότι η μόνη μου έγνοια είναι να βγάλω λεφτά. Ο κ. Χριστοδουλίδης τον έκανε και μέχρι σήμερα δεν έδωσε κάποια πειστική εξήγηση γι' αυτά τα μηνύματα. Πέραν αυτού, γνωρίζετε πολύ καλά ότι ο κ. Χριστοδουλίδης ήταν μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου και ενέκρινε τα διαβατήρια: έβλεπε, συμφωνούσε, σιωπούσε. Ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου είναι πρόεδρος του κυβερνώντος κόμματος και βεβαίως έχει μερίδιο της ευθύνης. Θυμίζω ότι πέρασαν από τη Βουλή τον νόμο μείωσης του ΦΠΑ από 19% σε 5% για την πρώτη κατοικία των νεοπολιτογράφωνθέντων συμπολιτών. Τώρα προσπαθούμε να κάνουμε κοινωνική πολιτική για τα νέα ζευγάρια και δεν μπορούμε γιατί η Ε.Ε. μας λέει

ότι το χρησιμοποιήσαμε αυτό με τα χρυσά διαβατήρια και χάσαμε 204 εκατομμύρια ευρώ σύμφωνα με τον γενικό ελεγκτή.

–**Πρώτα για τον Αβέρωφ Νεοφύτου, γιατί η περιρρέουσα λέει πάντως στο ενδεχόμενο που ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα περάσει στον β' γύρο, αυτόν θα στηρίξετε.**

–Πού ξέρετε ότι θα περάσει; Δεν καταλαβαίνω από περιρρέουσα. Εγώ καταλαβαίνω από καθαρές θέσεις και προτάσεις και σας έχω ήδη απαντήσει.

–**Είπατε προηγουμένως ότι θα βρεθείτε απέναντι στη μη λύση. Άρα το πρωτεύον για σας είναι το Κυπριακό και στη συνέχεια το θέμα πάταξης της διαφθοράς;**

–Το Κυπριακό είναι υπαρκτικό πρόβλημα. Χωρίς τη λύση του Κυπριακού η υπάρξή μας κινδυνεύει. Η διαφθορά και η οικονομία είναι, επίσης κατά την άποψή μου, τα πρωτεύοντα θέματα. Η διαφθορά είναι τεράστιο θέμα, διότι δεν υπάρχει εύρυθμη λειτουργία του κράτους. Αλλά αυτά τα δύο θέματα – η μη λύση του Κυπριακού και η διαφθορά – διασυνδέονται.

–**Είχατε επικροτήσει την κίνηση Μαυρογιάννη να ζητήσει εξάταση**

και σύγκρουση συμφερόντος καθώς είναι προϊστάμενος της δικτικής Αρχής, ενώ προηγουμένως ήταν υπουργός, ο οποίος ενέκρινε τα εν λόγω διαβατήρια.

–**Επειδή για τον κόσμο είναι σημαντικό όχι μόνο ο υποψήφιος για την προεδρία αλλά και το ποιοι τον πλαισιώνουν, έχετε αποφασίσει για το ποιος θα είναι ο υπουργός Εξωτερικών σας δεδομένου ότι έχετε τόσο ψηλά το ζήτημα του Κυπριακού;**

–Για να προχωρήσεις σε ανακοινώσεις θα πρέπει να ρωτήσεις κάποιους πρώτα.

–**Ποιον θα θέλατε υπουργό Εξωτερικών;**

–Θέλει σκέψη. Αν θέλετε ένα όνομα για τη σύνθεση της κυβέρνησής μου, θα σας πω τον εκπρόσωπο Τύπου, Χριστόφορο Τριανταφύλλου... Επίσης, όταν ρωτήθηκα πρόσφατα ποιον θα ήθελα διαπραγματευτή, απάντησα τον Τουμάζο Τοσελίπ. Σίγουρα θα έχουμε 50% άντρες και 50% γυναίκες στο υπουργικό, ενώ στη διαπραγματευτική ομάδα τουλάχιστον το 1/3 θα αποτελείται από γυναίκες. Άτομα όπως ο κ. Μαρκουλλάς που βλέπουν θετικά τις προσπάθειες που κάνω και αυτό το εκτιμώ ιδιαίτερα.

Προσυμπτωματικός έλεγχος για τον καρκίνο του μαστού Η περίπτωση της Κύπρου

Της δρος **ΓΙΩΛΑΣ ΜΑΡΚΟΥ**

Ο πληθυσμιακός έλεγχος με μαστογραφία και σε κάποιες γυναίκες με την προσθήκη υπερηχογραφικού ελέγχου για την έγκαιρη διάγνωση καρκίνου του μαστού αποδεδειγμένα έχει μειώσει τη θνησιμότητα από αυτό το νόσημα. Οι εξετάσεις αυτές προσφέρονται δωρεάν από τα πλείστα ευρωπαϊκά κράτη και εμπίπτουν στη στρατηγική της Ευρώπης για μείωση των θανάτων από καρκίνο μέχρι το 2030. Όπως σε όλα τα επιστημονικά θέματα έτσι και για την χρήση του προσυμπτωματικού ελέγχου υπάρχουν αρκετά ερωτηματικά.

Πριν δούμε τα διεθνή δεδομένα θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι αποφάσεις και οι συστάσεις στην Ιατρική δεν πρέπει ποτέ να στηρίζονται σε προσωπικές γνώμες ή πεποιθήσεις αλλά σε επιστημονικά δεδομένα, τα οποία προέρχονται μέσα από επιδημιολογικές, στατι-

Τα τελευταία 10 χρόνια στην Κύπρο με βάση το αρχείο καρκίνου καταγράφηκαν συνολικά μόνο 36 καρκίνοι σε γυναίκες κάτω των 30 ετών.

στικές, υγειονομικές μελέτες, τυχαιοποιημένες ή μη, που τυγχάνουν ανάλυσης, ούτως ώστε το αποτέλεσμα ν' ακολούθει το ιπποκρατικό «Ωφελέειν ή μη βλάπτειν» που σημαίνει ότι ο ιατρός έχει καθήκον και υποχρέωση να ενεργεί προς όφελός του ασθενή αποφεύγοντας να του προκαλέσει βλάβη!

Στην Ευρώπη σήμερα τα πλείστα κράτη υιοθετούν το ηλικιακό όριο από τα 44-45 μέχρι τα 74. Σε αυτές τις ηλικίες φαίνεται ότι ο μαστογραφικός έλεγχος σώζει ζωές. Ακόμα και στις ΗΠΑ η έναρξη από τα 40 δεν υιοθετείται από όλες τις επιστημονικές εταιρείες.

Η μαστογραφία δεν είναι μια εξέταση που πάντα εντοπίζει τον καρκίνο. Ακόμα και ο συνδυασμός της με υπέρηχο μπορεί να μη δείξει όλους τους καρκίνους. Κατεβάζοντας το ηλικιακό όριο η διαγνωστική αξία και των δύο εξετάσεων μει-

ώνεται και δυστυχώς αυξάνεται η πιθανότητα να έχουμε περισσότερα ψευδώς αρνητικά ή ψευδώς θετικά αποτελέσματα, με αποτέλεσμα να γίνονται αχρείαστες βιοψίες, οι οποίες έχουν όχι μόνο οικονομικό κόστος αλλά κυρίως έχουν τεράστιο ψυχολογικό κόστος για τις ασθενείς.

Γυναίκες με οικογενειακό ιστορικό, ή ασθενείς φορείς γονιδίων πρέπει να ξεκινούν τον έλεγχο πριν από την ηλικία των 40 ετών και συνήθως 10 χρόνια πριν από την ηλικία που είχε διαγνωσθεί με καρκίνο το νεότερο κρούσμα στην οικογένεια. Οι πολύ νεαρές γυναίκες δεν πρέπει να ελέγχονται μόνο με υπέρηχο, αφού κάτι τέτοιο δεν τεκμηριώνεται επιστημονικά. Μάλιστα, ο υπέρηχος από μόνος του δεν είναι εξέταση που πρέπει να χρησιμοποιείται για προσυμπτωματικό έλεγχο. Μόνο αν υπάρχει ψηλαφητό εύρημα δικαιολογείται η χρήση υπέρηχων σε πολύ νεαρές γυναίκες. Ο καρκίνος του μαστού δεν είναι συχνός σε πολύ νεαρές ηλικίες. Τα τελευταία 10 χρόνια στη Κύπρο με βάση το αρχείο καρκίνου καταγράφηκαν συνολικά μόνο 36 καρκίνοι σε γυναίκες κάτω των 30 ετών, σε ένα πληθυσμό γυναικών κάτω των 30 που αγγίζει τις 71.000. Σε ηλικίες κάτω των 25 ετών ο καρκίνος του μαστού είναι εξαιρετικά σπάνιος. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα τελευταία 10 χρόνια σημειώθηκε μόνο ένας θάνατος από καρκίνο του μαστού σε γυναίκα ηλικίας κάτω των 30 ετών. Σκεφτείτε λοιπόν πόσες αχρείαστες εξετάσεις θα γίνοντουσαν σε ένα τέτοιο πληθυσμό για αυτό το νόσημα!

Πρέπει όμως να σταματά ο έλεγχος σε γυναίκες ηλικίας άνω 74 ετών; Ο καρκίνος του μαστού είναι πολύ συχνός σε πιο μεγάλες ηλικίες αλλά συνήθως αυτές οι γυναίκες δεν νοσούν με επιθετικούς υπότυπους. Καλό είναι να συνεχίζουν οι γυναίκες και μετά τα 74 τις εξετάσεις, όταν και εφόσον μπορούν. Το μέλλον πλέον του προσυμπτωματικού ελέγχου είναι η πιο εξασκευμένη πρόσληψη όλων των γυναικών.

Η δρ Γίολα Μάρκου είναι παθολόγος γκολόγος στο Ογκολογικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου.

Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία 2022: Η αναπηρία ως σχέση

Του **ΒΑΓΓΕΛΗ ΓΕΤΤΟΥ**

Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας υπολογίζει τα άτομα με αναπηρία στο 1 δισ. δηλαδή στο 15% του παγκόσμιου πληθυσμού, εκ των οποίων το 80% είναι παραγωγικής ηλικίας.

9,78% του αντίστοιχου παγκόσμιου. Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας υπολογίζει τα άτομα με αναπηρία στο 1 δισ. δηλαδή στο 15% του παγκόσμιου πληθυσμού, εκ των οποίων το 80% είναι παραγωγικής ηλικίας. Στις ανεπτυγμένες χώρες, όσον αφορά στην εργασία, τα άτομα με αναπηρία υπολείπονται των υπολοίπων κατά 34% ενώ στις νεαρές ηλικίες, τα άτομα με αναπηρίες είναι τουλάχιστον δυο φορές περισσότερα πιθανό να βρεθούν εκτός εργασίας. Στις, δε, αναπτυγμένες χώρες, αυτά τα ποσοστά θεωρείται ότι είναι κατά πολύ υψηλότερα.

Η παράθεση ποσοστών αφ' εαυτής δεν άλλαξε ποτέ τίποτε. Επιπλέον, σε έναν πλανήτη που απειλείται με περιβαλλοντική κατάρρευση, που αυτοκαταστρέφεται με πολέμους και σφαγές αμάχων, σ' έναν κόσμο που «συνήθισε την όψη του τέρατος», ίσως πια αυτά τα ποσοστά, όσο δραματικά κι αν είναι, να μην συγκινούν. Γιατί, τελικά, αυτό που λείπει από τις κοινωνίες μας δεν είναι οι στατιστικές αλλά η συνεδνητοποίηση ότι σε έναν επικίνδυνο κόσμο, η αναπηρία δεν υπάρχει κάπου στο φανταστικό επέκεινα π.χ. μιας κινηματογραφικής ταινίας ούτε

στο «πυρ το εξώτερον» της προσωπικής ατυχίας. Μόνο κατά τον πρώτο χρόνο της πανδημίας, οι σοβάρές καταθλιπτικές διαταραχές (κατ' εξοχήν αναπηρία σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας) αυξήθηκαν παγκοσμίως κατά 28%. As αναλογιστούμε πόσοι γνωστοί μας αν όχι εμείς οι ίδιοι δεν είδαν συναφή συμπτώματα τα τελευταία χρόνια.

Όσο οι κρατικές πολιτικές, η εκπαίδευση και οι θεσμοί αντιμετωπίζουν την αναπηρία σαν ατομική συνθήκη και όχι σαν σχέση, τα προβλήματα για όλους μας, ανάπνρους και μη, θα παραμένουν. «Η αναπηρία προκύπτει από τη διάδραση ενός ατόμου με κάποια πάθηση όπως εγκεφαλική παράλυση, σύνδρομο Down και κατάθλιψη με άλλους ανθρώπινους ή περιβαλλοντικούς παράγοντες όπως οι αρνητικές συμπεριφορές, η έλλειψη πρόσβασης στις μεταφορές και στα δημόσια κτίρια και η περιορισμένη κοινωνική υποστήριξη», σύμφωνα με τον ορισμό του ΠΟΥ.

Η πανδημία και ο πόλεμος που ξαναχτυπά την Ευρώπη πρέπει επιτέλους να αποτελέσουν αφορμή για να καλλιεργηθεί παντού το ισχυρότερο εργαλείο αλλαγής

της αντιμετώπισης της αναπηρίας. Και αυτό δεν είναι άλλο από την ενσυναίσθηση, την κατανόηση δηλαδή ότι στην αναπηρία δεν υπάρχει, από τη μία, ο ανάπνρος, κι από την άλλη «εμείς». Είμαστε τμήματα ενός κοινωνικού οργανισμού που όταν αφήνει αδρανή κάποια τμήματά του, τότε η ακαμψία δεν απειλεί μόνο εκείνα τα παραμελημένα τμήματα αλλά όλους μας.

To Center for Social Innovation -CSI (csicy.com) είναι οργανισμός με έδρα την Κύπρο που αναπτύσσει και εισηγείται παρεμβατικές λύσεις σε συστημικά, κοινωνικά, εκπαιδευτικά και οικονομικά προβλήματα. Στόχος του οργανισμού είναι να συμβάλει στην ποιότητα ζωής της εκάστοτε κοινότητας στην οποία απευθύνεται και με την οποία συνδιαμορφώνεται η κάθε παρέμβαση. Στην παρούσα φάση, το CSI συμμετέχει ως εταίρος από την Κύπρο σε ευρωπαϊκά προγράμματα για την αναπηρία όπως τα RRME, Front Winners, COLPBALL, Slide, SSDE-HE, C.A.R.E.

Ο κ. Βαγγέλης Γέττος είναι νομικός, Project Manager του Center for Social Innovation

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Οι κλόουν και το Χόλυγουντ

Πριν από μερικές εβδομάδες έφτασε στα γραφεία μας επιστολή εικονογραφημένη... αλλά πριν πάμε στο περιεχόμενο αυτό καθαυτό να πούμε ότι ο αποστολέας ήταν η Invest Cyrgus... Έτσι, θεωρούσες πως ο αποστολέας είναι σοβαρός... όταν όμως άνοιγες τον φάκελο μια ανατρίχια το λιγότερο σε έπιανε... ο αποστολέας γινόταν ξεκάθαρο πως δεν ήταν η Invest Cyrgus, αλλά κάποιος κινηματογραφικά πικραμένος, απ' όλες τις απόψεις, που διαμαρτυρόταν γιατί το πώς στην Κύπρο ήλθε μόνο μία ταινία του Χόλυγουντ, και προφανώς εννοούσε ο μυστηριώδης αποστολέας το ανεκδιήγητο, το λιγότερο, «Jiu Jitsu»! Από τη μεριά της η Invest Cyrgus καμία ανακοίνωση, δεν γνωρίζω αν έλαβε κάποιο νομικό μέτρο για το ότι ένα άγνωστο πρόσωπο στέλνει στα Media επιστολές με ψευδειπίγραφο αποστολέα. Αραγε εκάθην η σοβαρότητα σε αυτή τη χώρα; Και επίσης τους νόμους, τελικά, αυτής της χώρας πότε τους εφαρμόζουμε; Όποτε ευκαιρήσουμε...

Αγιοι πατέρες και τέκνα...

Υποψήφιοι, κάλπες, Τριπρόσωπο, δημόσιες υποστηρίξεις από πρόσωπα, θεσμούς, φορείς, κηρύγματα κάτωθεν του άμβωνος και εν τω περιστυλίω των ναών νουθεσίες... Αντιλαμπρόμοι τη σημασία που έχει ο θρόνος του Αποστόλου Βαρνάβα για τους πιστούς και την εκκλησιαστική νομενκλατούρα, αλλά νομίζω πως έχει αρχίσει και παραγίνεται. Τα πιο ωραία βέβαια δεν λέγονται από τους ιεράρχες που αναμένουν να λάβουν το αυτοκρατορικών σκήπτρον, αλλά αυτά που λένε οι θεολόγοι από τηλεοπτικού αέρος... οι οποίοι μιλούν λες και βρίσκονται σε άλλο σύμπαν, αναπνέουν αέρα από

Ο κ. Χριστοδουλίδης μπροστά από διαμαρτυρόμενους κουρεμένους καταθέτες και κάτοχους αξιογράφων. Ο κ. Χριστοδουλίδης απορών...

φιαλίδια χρονοκάψουλας. Και είναι να απορεί κανείς για το πώς η Εκκλησία θα αρχίσει, όχι να συμβαδίζει, αλλά να αφοσυγκράζεται την κοινωνία, όταν τα λαϊκά της μέλη, περί πολλών τυρβάζουν, πάρξζ του ποινίου, σαν να λένε «Παρελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτον», άλλον δουλειά η ποίμανση... Ου εξουσίαν έχομεν!

Σούπα με γεύση ντιμπέιτ

Και μιας και πιάσαμε τα προεκλογικά, η απορία μου παραμένει για την αξία των ούτως καλούμενων ντιμπέιτ! «Τι χρείαν

έχομεν παράλληλων μονολόγων»; Είναι ειλικρινής και ουδόλως ειρωνική η απορία μου. Κουβεντιάζανε όρθιοι και πάλι και ξανά-ανά, ακούσαμε για το Κυπριακό, για την οικονομία, που είναι κάτι σαν ελεύθερο θέμα φιλοσοφικού essay, ο καθένας γράφει ό,τι θέλει και ό,τι καταλάβει μετά ο αναγνώστης... Δυστυχώς, είχαν να συζητήσουν τα τεκταινόμενα στις Κεντρικές Φυλακές, έτσι για να μη βαριούνται! Γενικά, πάντως, οι τρεις βασικοί υποψήφιοι τα είπαν χίλιες φορές ο καθένας, κυβέρνηση εθνικής ενότητας ο κ. Χριστοδουλίδης, εγγύηση, κομματικός

πατριωτισμός και αξιοπιστία ο κ. Νεοφύτου και αλλαγή σε όλα από τον κ. Μαυρογιάννη... Είναι τόσο γενικές οι συνταγές, που αν πεις να τις μαγειρέψεις θα βγει ένα νερόβραστο πράγμα... άλλο πράμα!

Ακούν στην Giant;

Μίλησαν και οι τρεις υποψήφιοι για την κατάσταση στις Κεντρικές Φυλακές, και είπαν ο καθένας τα δικά του και πολύ καλά έκαναν! Η κα Στέφη Δράκου, η υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, πού είναι; Πολύ πιθανόν να μελετάει τις εκθέσεις και να προσπαθεί να βρει λύ-

σεις, διότι στις ανακοινώσεις της μίλησε για ενδελεχή μελέτη... Και 'μεις καλώς σας ήβραμε. Πέσαμε αίφνης από το ροζ συννεφάκι του θριάμβου της τηλεοπτικής πλατφόρμας όλοι, οι τηλεθεατές περισσότερο, μόνο η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης μένει ατάραχη, διότι μελετά και οργανώνει τα επόμενα βήματά της... Η δε Γενική Εισαγγελία, γενικός και βοηθός, βγάξει με σπουδή ανακοινώσεις, και μετά νίπεται και εκείνη τις χείρας της... Όταν μαλώνουν οι ελέφαντες της εξουσίας... μη σου τύχει να βρεθείς στον δρόμο σου! Και σε αυτή την περίπτωση εμείς οι πολίτες είμαστε κρίμα!

Κούλου-μάκκα στη Νεχρού

Το ότι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση είναι εξόχως σημαντικό ζήτημα είναι στο δικό μου μυαλό αδιαμφισβήτητο. Οστόσο, στη Βουλή και οι βουλευτές/τριές μας θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί/ές με ό,τι προτείνουν, διότι η Βουλή των Αντιπροσώπων δεν είναι συνέλευση πολυκατοικίας, αλλά νομοθετικό σώμα... και ό,τι λένε εκεί μέσα μένει, καταγράφεται, είναι το δημόσιο βήμα της Πολιτείας. Βέβαια, όπως φάνηκε και από τη συνεδρίαση της Παρασκευής, οπότε ψηφίστηκε από την Ολομέλεια η πρόταση νόμου για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση- βουλευτές, όπως ο κ. Θεμιστοκλέους, ως βορβορώδης χείμαρρος, είναι άξιος πωλητής ειδών κιγκαλερίας. Ενώ σήκωσε και κεφάλι και ο βουλευτής του ΕΛΑΜ, ο οποίος είπε στην κα Δημητρίου και τα είπε στη νύφη για να τα ακούει η πεθερά... μας χρωστάτε τη θέση σας, μην το ξεχνάτε! Εκείνη η συνεδρίαση αποτελεί όνειδος για τη Βουλή. Προσβολές, ύβρεις, φωνές, παλαιολιθικός λόγος. Ουαί!

Ευφάνταστες ηπλεμαχίες

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Προσωπικά δεν αντιλαμβάνομαι σε τι μας χρησιμεύουν αυτές οι αμερικάνικου τύπου ηπλεμαχίες με τους «αυστηρούς» κανονισμούς και τις χρονομετρήσεις και το πόσο δικαιούται ο καθένας να μιλήσει και να ξαναμιλήσει. Ίσως σε άλλες χώρες τέτοια ντιμπέιτ να λειτουργούν και να έχουν αποτέλεσμα. Στη χώρα μας όμως δεν λειτουργούν και μάλιστα θεωρώ την προσπάθεια να τα κάνουμε να λειτουργήσουν ως ανησυχητικά βλακώδες. Αντανακλά πόσο επιδερμικά και επιφανειακά προσεγγίζουμε τα πλέον ουσιώδη θέματα που μας αφορούν, όπως είναι αυτές οι προεδρικές εκλογές που είναι ιδιαίτερα κρίσιμες. Γιατί είναι κρίσιμες; Αν πρέπει να επαναλάβουμε τα αυτονόητα, λέμε ξανά πως η κρισιμότητά τους έγκειται πρώτον στο εθνικό μας θέμα, το οποίο βρίσκεται ως γνωστό στο χέιλος του γκρεμού και δεύτερον σε ένα σωρό άλλα επείγοντα θέματα που ήδη δυσχεραίνουν την καθημερινότητά μας.

Επίσης με μια Τουρκία δίπλα μας να απειλεί νυχθημερόν ότι θα «έρθει νύχτα» και με ένα Τατάρ να παπαγαλίζει καθημερινά τα περί δύο κρατών, εκείνο που καίει τον κάθε σκεπτόμενο πολίτη είναι το πώς οι υποψήφιοί μας λογαριάζουν να ανατρέψουν αυτά τα εφιαλτικά δεδομένα και μέσα από ποιες συγκεκριμένες και ξεκάθαρες θέσεις. Και όχι το κατά πόσο διαθέτουν την ικανότητα να συμπυκνώσουν τις όποιες θέσεις τους μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα.

Αυτό δεν θα έπρεπε καν να μας ενδιαφέρει ούτε και να αποτελεί το φορμάτ μιας ηπλεμαχίας που σκοπό έχει να «δια φωτίσει» τους ηπλεθεατές για την πολιτική δεινότητα αυτών που διεκδικούν την ψήφο του και όχι να τους χαντακώσει ακόμη περισσότερο, επιβεβαιώνοντας τους εκείνο που ήδη άρχισαν να υποψιάζονται με τρόπο: Πώς κανένας από τους τρεις υποψηφίους δεν μοιάζει να έχει ένα ρεαλιστικό στρατηγικό σχέδιο για ν' ανατρέψει τα τρομακτικά δεδομένα του εθνικού θέματος. Και αντί να επιμένουμε με ερωτήσεις υψηλού δημοσιογραφικού επιπέδου να πάρουμε τις απαντήσεις στις οποίες να αποκαλύπτεται κατά πόσο οι υποψήφιοι έχουν πράγματι ξεκάθαρες θέσεις και όχι απλώς θεωρίες, τελικά προτιμούμε να τους... χρονομετρήσουμε αντί να τους ανακρίνουμε επί της ουσίας. Ακόμα και όταν εκείνο που λένε είναι βαρύνουσας σημασίας τη στιγμή που θα υπερβούν το επιτρεπόμενο χρόνο, θα τους αφαιρέσουμε τον λόγο, αφού αυτό που μετρά ως πιο σημαντικό είναι το φόρματ, η εικόνα, η επιφάνεια και ποσώς η ουσία.

Άρα; Τι πετυχαίνουμε μ' αυτά τα ντιμπέιτ; Ό,τι πετύχαμε και με το προχθεσινό. Να ακούμε τους τρεις υποψηφίους να μιλάνε και να λένε τις χρονομετρημένες θέσεις τους για το Κυπριακό λες και ζούμε σε μια χώρα τέτοιου μεγέθους ή τέτοιες δυναμικής ώστε ολόκληρη η υψηλός να θέλει να τάξει καλά κεί της. Ο ένας μας επανέλαβε την ένταξη στο ΝΑΤΟ και εννοείται πως τον βόλεψε το ότι δεν υπήρχε χρόνος (ούτε και ερωτήσεις) για να εξηγήσει πώς ακριβώς θα πετύχει αυτή την ένταξη δεδομένων των ανασταλτικών παραγόντων που μοιάζουν ήδη ανυπερβλήτα εμπόδια. Ο άλλος επανέλαβε τα περί αξιοπιστίας λες και είναι κάτι που κερδίζεται από τη μία μέρα στην άλλη και είπε επίσης πως θα προσπαθήσει να πείσει τον γ.γ. να επανεκκινήσει τις διαπραγματεύσεις.

Το πώς θα τον πείσει βέβαια δεν το μάθαμε ποτέ, αφού οι κανονισμοί δεν του επέτρεψαν... «περιττές» δευτερολογίες. Και τέλος ο τρίτος τα ίδια όπως κάθε φορά, περί διορισμού αξιωματούχου της Ε.Ε. και ανάληψης πρωτοβουλιών από την Ε.Ε. που για κάποιο λόγο θα αντιληφθεί ότι η υπόθεση μας μοιάζει με της Ουκρανίας και θα συγκινηθεί. Γιατί θα συγκινηθεί η Ε.Ε. και ποιο θα είναι αυτό το κέρδος που θα έχει η Τουρκία ώστε να πεισθεί να πάψει τις αδιαλλαξίες, ένας Θεός ξέρει. Εμείς πάντως δεν μάθαμε, οι κανονισμοί μάς στέρησαν αυτή τη χαρά.

Και κάπως έτσι πέρασε ακόμη μια ηπλεμαχία χωρίς καμία χρησιμότητα. Την ίδια ώρα που πραγματικός χρόνος –και όχι εκείνος του ντιμπέιτ– συνεχίζει επικίνδυνα να μετρά εις βάρος μας.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΩΤΑΝΔΡΑ ΣΙΡΕΣΤΙΑ

Μέλισσα πλησιάζει ένα λουλούδι κατά τη χειμερινή περίοδο στο Κατμαντού του Νεπάλ.

Η κηλίδα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον Οκτώβριο του 2018, δημοσίευμα της εφημερίδας «Πολίτης» παρουσίαζε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να συζητάει στο παρασκήνιο το ενδεχόμενο λύσης δύο κρατών. Όπως σημείωνε τότε ο Διονύσιος Διονυσίου «ήγειρε την ιδέα για ένα σχέδιο Β' για λύση δύο κρατών έναντι επιστροφής εδαφών» και στον Μεβλούτ Τσαβούσογλου, αλλά και σε στενούς του συνεργάτες, παραθέτοντας λεπτομέρειες και διαλόγους. Είχε, ωστόσο, προηγηθεί αναφορά σε άρθρο γνώμης του Ανδρέα Παράσχου στην «Καθημερινή» περί ξένου συναδέλφου, που επικαλούμενος πηγή του στην Άγκυρα, τον πληροφορούσε ότι και ο Πρόεδρος Αναστασιάδης βολιδοσκοπούσε για λύση δύο κρατών. Στο ίδιο πλαίσιο ο Απόστολος Ζουπανιώτης αποκάλυπτε πως ο Πρόεδρος «έχει αναπτύξει 'εμπιστευτικά' σε τουλάχιστον χίλιους ανθρώπους, την άποψη του ότι ίσως είναι προτιμότερο για τα συμφέροντα του κυπριακού ελληνισμού ένα βελούδινο διαζύγιο (είτε ως διχοτόμηση είτε ως καθαρή συνομοσπονδία)», ενώ παράλληλα ο Κώστας Βενιζέλος στον «Φιλελεύθερο» αποκάλυπτε βολιδοσκοπήσεις για συνομοσπονδία.

Και ενώ στις αποκάλυψεις για τα χρυσά διαβατήρια έβλεπαν αμέσως τουρκικό δάκτυλο και κατήγγειλαν στοχοποίησης της Κύπρου για τους «καλά γνωστούς λόγους», στην περίπτωση των βολιδοσκοπήσεων πλήρης σιωπή. Η κοινή γνώμη παρακολουθούσε αποσβολωμένη τις αποκάλυψεις, όμως καμία ανάγκη λογοδοσίας ή εξηγήσεων δεν άγγιζε το Προεδρικό. Μία απόλυτη σιωπή επικρατούσε ως απάντηση στις φημολογίες λύσης δύο κρατών. Μιλάμε όμως για δημοσιεύματα που στην ουσία παρουσιάζουν τον αρχηγό ενός κράτους να διαπράττει εθνική προδοσία. Και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο κάποιος θα ανέμενε είτε να διαψεύσει κατηγορηματικά, είτε να κινήσει νομικά. Αν όχι για να διασώσει το δικό του όνομα, τότε για να διατηρήσει διεθνώς την προσδοκία ότι η δική μας πλευρά εξακολουθεί να εργάζεται για μια δίκαιη λύση στο Κυπριακό. Οι καλοπροαίρετοι επέμεναν τότε πως ο Πρόεδρος δεν θα μπορούσε να φιμώσει τον Τύπο. Οι καχύποπτοι όμως εκτιμούσαν πως η σιωπή συνδεόταν με την ανησυχία αποκάλυψαν ηχογραφημένων συνομιλιών από την Άγκυρα.

Εκκωφαντική σιωπή ακολούθησε την κυκλοφορία των τριών βιβλίων του άλλοτε στενού

συνεργάτη του Προέδρου και αυτόπτη μάρτυρα Μακάριου Δρουσιώτη. Βιβλία που πουλούσαν χιλιάδες αντίτυπα και συζητούνταν παντού, καθώς παρουσίαζαν το κράτος να διοικείται από μια συμμορία. Μία συμμορία που φρόντισε ώστε μια μικρή ομάδα να πλουτίσει πουλώντας στην ουσία πατρίδα. Για όλο αυτό, το Προεδρικό αρνείτο πεισματικά να τοποθετηθεί. Και κυρίως να ερωτηθεί. Οι υπόλοιποι εμπλεκόμενοι μαρούσαν τα λόγια τους και η Γενική Εισαγγελία φοβήθηκε να κάνει το αυτονόητο: μία αυτεπάγγελτη έρευνα.

Μόνο όταν ο Ανδρέας Μαυρογιάννης έβαλε στην ατζέντα του προεκλογικού τα βιβλία Δρουσιώτη, μόνο όταν η Αρχή Πάταξης κατά της Διαφθοράς μας προετοίμασε ότι λόγω φόρτου δουλειάς δεν ξέρει πότε και με ποιο τρόπο θα ασχοληθεί με το θέμα, ο Πρόεδρος αποφάσισε να αντιδράσει. Μόνο τότε ζήτησε από την αρχή να ελέγξει «αυτεπάγγελτα (!) και κατά προτεραιότητα» τους ισχυρισμούς Δρουσιώτη εναντίον του. «Δεν είναι δυνατόν ο οποιοσδήποτε να προβάλλει ισχυρισμούς που εμφανίζουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως εμπλεκόμενο σε πράξεις διαφθοράς ή ακόμα και ποινικά κολάσιμες και να μην εξετάζεται το θέμα από τις καθ' ύλην αρμόδιες Αρχές» έλεγε θυμμένος.

Στο διά ταύτα λοιπόν: Από όλη αυτή την κοροϊδία που στωικά υπομένουμε τόσο καιρό, αποκαλύπτεται κάτι πολύ πιο επικίνδυνο από αυτό τον δημόσιο εμπαιγμό. Καλλιεργείται κάτι πολύ πιο επικίνδυνο για την ίδια την κοινωνία. Η πλήρης απαξίωση στους θεομους, στην ελπίδα ότι θα υπάρξει λογοδοσία αλλά κυρίως στην ελπίδα απόδοσης ευθυνών.

Όποιο λοιπόν κι αν είναι το αποτέλεσμα της «αυτεπάγγελτης και κατά προτεραιότητα» έρευνας που απαιττήσε από την Αρχή κατά της Διαφθοράς, ο Πρόεδρος όποια κι αν είναι τελικά η αντίδραση της Γενικής Εισαγγελίας μία κηλίδα θα ακολουθεί πάντα τη διακυβέρνησή του. Αυτή της φημολογίας ότι συζητήσε λύση δύο κρατών. Ότι βολιδοσκόπησε για άλλη μορφή λύσης. Ότι επί της διακυβέρνησής του και με δικούς του κακούς χειρισμούς οδήγησε τον τόπο ένα βήμα πριν από τη διχοτόμηση. Και το τρομακτικό είναι πως γι' αυτές τις φημολογίες δεν ένωσε την ανάγκη να κινήσει αγωγή. Ούτε βεβαίως να τις διαψεύσει θιγόμενος.

economidoum@kathimerini.com.cy

In memoriam

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Το κείμενο αυτό δεν είναι νεκρολογία. Γράφεται όμως με αφορμή τον θάνατο ενός ανθρώπου που άφησε ένα καθαρό αποτύπωμα στη δημόσια σφαίρα. Ο Κύπρος Χρυσοστομίδης ήταν ένας ευπατριδής πολιτικός. Έγκριτος νομικός, καταξιωμένος συγγραφέας και μελετητής, υπηρέτησε ως Κυβερνητικός Εκπρόσωπος επί Τάσσου Παπαδόπουλου, εξελέγη βουλευτής το 2006 και εν συνεχεία διορίστηκε υπουργός στην κυβέρνηση του Δημήτρη Χριστόφια. Στο πλούσιο βιογραφικό του όμως αυτό που ξεχωρίζει, ανάμεσα στα τόσα αξιώματα και διακρίσεις, είναι μια παραίτηση. Η παραίτησή του από τη θέση του υπουργού Δικαιοσύνης, την οποία δεν αποδέχτηκε ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ο Χρυσοστομίδης όμως επέμενε, από θέση αρχής, αποδεικνύοντας έμπρακτα ότι δεν ήταν αγκιστρωμένος στην καρέκλα της εξουσίας. Για την ιστορία, να αναφέρουμε ότι αιτία εκείνης της παραίτησης ήταν η απόδραση ενός ισοβίτη κατάδικου. Αξίζει τον κόπο να σκεφτούμε τι μεσολάβησε από τότε. Από εκείνο το μάλλον αθώο 2008, σε σχέση με όσα αδιανόητα ακολούθησαν. Δεν αναφέρομαι μόνο στις φυλακές όπου οι αυτοκτονίες, οι βιασμοί και οι εξεγέρσεις δεν κατάφεραν να κουνήσουν κανένα άλλο υπουργό από τη θέση του. Εξίσου ανθεκτικοί στους κραδασμούς άλλωστε υπήρξαν και υπουργοί άλλων αρμοδιοτήτων, καθώς η χώρα συγκλονιζόταν από πρωτοφανή σκάνδαλα. Τι να πρωτοθυμηθούμε αλήθεια... Την κατάρρευση της οικονομίας, το ξεπούλημα των τραπεζών, το λουκέτο του Συνεργατισμού ή το εμπόριο των χρυσών διαβητηρίων; Γίναμε ρεντίκολο διεθνώς αλλά το Σύστημα παρέμεινε ακλόνητο. Φθάσαμε στο σημείο να μας διασύρουν παρουσιάζοντάς μας ως μια χώρα με σημαία ευκαρίας. Κι όμως, όχι μόνο δεν παραιτήθηκε κανείς, αλλά τα θρασίμα της εξουσίας κόμπαζαν «This is Cyprus».

Απέναντι σε αυτή την εκφυλισμένη Κύπρο, υπάρχει ευτυχώς και η Κύπρος του Κύπρου. Ενός ανθρώπου τίμιου που πρόσφερε στα κοινά με μέτρο και αξιοπρέπεια. Λέω συχνά ότι ο τόπος είναι μικρός και γνωρίζομαστε. Σε ένα τόσο μικρό τόπο λοιπόν, που κυκλοφορούν ανερυθρίαστα τα λαμόγια και επιπλέον οι φελλοί, άνθρωποι όπως τον Κύπριο Χρυσοστομίδα αποτέλεσαν παρηγοριά. Χρησιμοποίη ενσυνείδητα τον πληθυντικό γιατί σε πείσμα αυτής της παρηκμασμένης εποχής που ζούμε κάποιον ακόμα αντιστέκονται. Δεν ανήκω σ' εκείνους που υποστηρίζουν ότι οι πολιτικοί είναι όλοι ίδιοι. Κάτι τέτοιες απόψεις ευδοκίμουν στην αρένα των social media. Στην αληθινή ζωή όμως υπάρχουν καλοί και κακοί πολιτικοί, κατά τον ίδιο τρόπο που υπάρχουν καλοί και κακοί δημοσιογράφοι, γιατροί ή δικηγόροι. Το θέμα είναι πώς ο καθένας επιλέγει να τοποθετηθεί στην αέναη σύγκρουση ανάμεσα στο καλό και το κακό. Η ευθύνη είναι εξατομικευμένη και εκφράζεται με δυο τρόπους: στην καθημερινότητα και στην κάλπη. Υπευθυνότητα λέγεται και να αυτοεκτίμηση. Θες να προσκυνάς το χρήμα δίχως να σε νοιάζει η προέλευσή του; Πιστεύεις ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα; Κλείνεις τα μάτια στη διαφθορά επειδή... «This is Cyprus»; Δικαίωμά σου. Δικαίωμα όμως είναι και όσων επιμένουν, ρομαντικά ενδεχομένως, να πιστεύουν στην εκδίκηση του καλού. Σε πείσμα της худайας αντίληψης που νομιμοποιεί το κέρδος έναντι οιοσδήποτε τιμήματος. Κόντρα στην έλλειψη πνευματικότητας και στο εμμοτικό κυνήγι της εξουσίας.

Είχα την τιμή να γνωρίσω τον Κύπριο Χρυσοστομίδα. Δεν περιλαμβάνομαι στον κύκλο των φίλων του, αλλά ανήκω σε αυτούς που εκτίμησαν την ποιότητα του μυαλού του και την επιμονή του σε μια στάση ζωής που τη διέκρινε η αισθητική και η ευγένεια. Την περασμένη Πέμπτη, όταν ανακοινώθηκε ο θάνατός του, την ειδησεογραφία μονοπωλούσαν οι κομματικές συγκρούσεις ενόψει των προεδρικών εκλογών κι ένα σωρό άλλα θέματα της τρέχουσας επικαιρότητας. Ανάμεσα σε αυτά ξεχώριζε ένας τίτλος για το «σκληρό πόκερ» του Δημήτρη Συλλούρη στις δικαστικές αίθουσες. Πρόκειται για την άλλη όψη της πολιτικής, ενός κόσμου που ενίοτε ερμηνεύεται και με χαρτοπαίχτικούς όρους. Στον αντίποδα βρίσκεται η φιλοσοφία περί πολιτικής που υπηρέτησε ο Κύπρος Χρυσοστομίδης. Ο ίδιος το έθεσε με σαφήνεια στη συνέντευξή του στον συνάδελφο Απόστολο Κουρουπάκη: «Υπάρχει ένα διάσημο ρητό που κάποιος το αποδίδουν στον Αβραάμ Λίνκολν: "Αν θες να δοκιμάσεις τον χαρακτήρα κάποιου, δώσε του εξουσία". Η εξουσία φθείρει, οπότε πρέπει όλοι οι πολιτικοί να είναι σε μόνιμη ηθική εγρήγορση».

stavros.christodoulou@gmail.com

Η Βαβέλ των τριών «εκλέξιμων» υποψηφίων μας

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Όσα «τρέχουν» στην κυπριακή πολιτική σκηνή τις τελευταίες μέρες απέχουν έτη φωτός από οποιανδήποτε ουσιαστική συζήτηση και τείνουν να ενισχύσουν την αρνητική εικόνα γύρω από τις τρεις εκλέξιμες υποψηφιότητες (στη βάση δημοσκοπήσεων). Ο ΔΗΣΥ και ο Αβέρωφ Νεοφύτου εξαντλούνται σε μια προσπάθεια κεφαλαιοποίησης του σημειώματος που δημοσίευσε ο «Πολίτης», περί «μυστικής συμφωνίας» ΔΗΚΟ - Χριστοδουλίδη... σαν να το περίμεναν από καιρό. Επενδύουν σ' ένα χαρτί που έχει αμφισβητηθεί, ως να παίζουν «τα ρέστα τους», τη μοναδική πλέον επιλογή που τους έχει απομείνει. Και γενικότερα, δημιουργούν την εντύπωση ότι παλεύουν μόνοι τους με τα κύματα, αναζητώντας οποιοδήποτε σωσίβιο, ακόμη και τρυπημένο για να κρατηθούν στην επιφάνεια. Κάτι που για να επιτευχθεί, θα πρέπει πρώτα ο Αβέρωφ Νεοφύτου να διασφαλίσει ότι οι «δικοί του», του ανή-

κουν. Εκεί άλλωστε εντοπίζονται οι μεγάλες απώλειες. Και όχι στα όποια σωσίβια αναζητούν ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ και ο περιγυρός του.

Το δε ΔΗΚΟ, που στηρίζει τον Νίκο Χριστοδουλίδη, διαχειρίστηκε το ίδιο ζήτημα... καταφέροντας να το μεγεθύνει και να εκθέσει σε σημαντικό βαθμό και τον υποψήφιο που στηρίζει. Η ηγεσία του ΔΗΚΟ ανέβασε τους τόνους, μίλησε για «καλκευμένο» σημείωμα, παρέπεμψε στο ενδεχόμενο λήψης νομικών μέτρων και τελικά «κατάπιε» την αρχική της αντίδραση και μαζί και το σημείωμα, υπαναχωρώντας ατάκτως και δημιουργώντας εντυπώσεις, οι οποίες δεν είναι και οι καλύτερες, για να το θέσουμε κομψά. Και μιλάμε για ένα χαρτί, το οποίο σύμφωνα με το ίδιο το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας, «αποτελεί ad hoc σημείωμα που ετοιμάστηκε κατά τη φάση έναρξης της διαπραγματεύσεως των δύο πλευρών, με στόχο την επίτευξη συνεργασίας στις προεδρικές εκλογές».

Άρα, δεν αποτελεί το τέλος του δρόμου και συνεπώς, σύμφωνα με την κοινή λογική, δεν μπορεί να καλείται συμφωνία. Αλλά, στην καλύτερη περίπτωση, καταγράφει τις θέσεις κάποιου που επιδιώκει συμφωνία, χωρίς όμως να προκύπτει εάν αυτή η επιδιωκόμενη συμφωνία έχει ενομολογηθεί στη βάση του σημειώματος. Νοούμενου βέβαια ότι το σημείωμα είναι γνήσιο, όπως θεωρεί η εφημερίδα και δεν είναι «καλκευμένο», όπως υποστηρίζει το ΔΗΚΟ.

Την ίδια ώρα, ο έτερος της ομάδας των «3», ο Ανδρέας Μαυρογιάννης έδινε την εντύπωση ότι θα έσπαζε αβγά και θα τολμούσε να συγκρουστεί μετωπικά με τον Νίκο Αναστασιάδη, καταγγέλλοντας διαφθορά, στη βάση ενός βιβλίου του Μακάριου Δρουσιώτη. Ωστόσο, ύστερα «τα μάζεψε» και κάλεσε την Αρχή κατά της Διαφθοράς να προβεί σε «αυτεπάγγελτη έρευνα». Κάτι που σημαίνει ότι ο κ. Μαυρογιάννης δεν έχει την υποχρέωση να αποδείξει τίποτα, αλλά ούτε καν να κα-

ταδείξει ποια σημεία του εν λόγω βιβλίου στοιχειοθετούν ενδεχομένως «αποκρώσεις ενδείξεις ενοχής» κατά του Νίκου Αναστασιάδη ή/και μελών της κυβέρνησής του. Και ως εκ τούτου, απλώς καλεί την Αρχή να διαβάσει, όποτε βρει τον χρόνο το βιβλίο ή/και όλα τα βιβλία του κ. Δρουσιώτη και να αποφασίσει. Άρα, καταγγελία με την έννοια της καταγγελίας που κάποιος φέρει και το ανάλογο βάρος της απόδειξης, ουδέποτε υπήρξε. Και συνεπώς, η κίνηση Μαυρογιάννη συνιστά μία «μετέωρη πρόκληση» προς την Αρχή κατά της Διαφθοράς να κάνει τη δουλειά της, όποτε βρει τον χρόνο. Αν και κανείς δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα ποιο ήταν το κίνητρο της καταγγελίας Μαυρογιάννη –που τελικά δεν έγινε ποτέ– αυτό που μπορεί κάποιος να θυμηθεί εύκολα, είναι ότι μερικές μέρες ωρίτερα, ο υποψήφιος είχε ισοπεδάσει δημοσίως το αφήγημα του ΑΚΕΛ για το Κραν Μοντανά, στηρίζοντας τα όσα λέει ο Πρόεδρος Αναστασιάδης.

Διλώνοντας παράλληλα ότι δεν ψήφισε

ποτέ το κόμμα της Αριστεράς (Άλφα), από το οποίο πάντως περιμένει να τον οδηγήσει στον δεύτερο γύρο και να στηρίξει την προσπάθειά του να εκλεγεί στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Αν αυτή η υποτιθέμενη καταγγελία και ο ντόρος για τα ζητήματα διαφθοράς που αρχικά προκάλεσε ο κ. Μαυρογιάννης επιστρατεύθηκαν για να τον βοηθήσουν να ισορροπήσει μεταξύ της στήριξης που παρέχει στον Νίκο Αναστασιάδη για το Κραν Μοντανά και του ΑΚΕΛ, από το οποίο αναμένει στήριξη, πολύ φοβάμαι ότι η εικόνα που εκπέμπεται απέχει πολύ από την επιδιωκόμενη εξισορρόπηση. Άλλωστε, το να αδειάζεις το αφήγημα με το οποίο πορεύθηκε το ΑΚΕΛ για πέντε ολόκληρα χρόνια στο Κυπριακό, δύσκολα μπορεί να εξισορροπηθεί με μια καταγγελία, από την οποία μάλιστα υπαναχωρείς απευθυνώντας πρόσκληση για αυτεπάγγελτη έρευνα, όταν αυτό καταστεί δυνατόν.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Μια τέχνη λιανικών πωλήσεων

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Σνομπάρουμε καμιά φορά τους «κανονικούς ανθρώπους», που ενίοτε είναι και φίλοι μας, που μιλάουν με την πολιτική. «Κοίτα, ρε συ, τι κάνει ο... Χ για να εκλεγεί, μέχρι σε λιτανεία πήγε», σχολιάζει ο παραδοσιακός σνομπ της παρέας. Άλλος ενοχλείται γιατί ένας υποψήφιος βουλευτής έχει πιάσει στασίδι σε διάφορα τοπικά κανάλια που δεν συνάδουν με τη δική του αισθητική. Δεν ξέρω –ομολογώ– τι ακριβώς θέλουν όλοι αυτοί που τους αρέσει

Σέβομαι απολύτως εκείνους που μπήκαν στη φωτιά και στο καμίνι, περπάτησαν στο πεζοδρόμιο, αλλά δεν ξέχασαν ποτέ ότι μπήκαν στην πολιτική για να αλλάξουν πράγματα.

να αντικρίζουν το καμίνι της πολιτικής από έναν υπερυψωμένο, και προφανώς ασφαλή, άμβωνα. Υποθέτω υποψηφίους που να τρώνε σουσί και να νιώθουν άνετα σε μια προστατευμένη γυάλα.

Κάθε φορά που τους ακούω, θυμάμαι την ιστορία κάποιου προγόνου μου, ο οποίος ήθελε πολύ να βγει βουλευτής. Όταν τον επισκέπτονταν οι ψηφοφόροι του ζητώντας ρουσφέτια και κανένα κέρασμα, η γυναίκα του τον εκλιπαρούσε να βγει από το γραφείο του σπιτιού του και να τους συναντήσει. Εκείνος επέμενε, όμως,

ότι θέλει «μόνο εκλεκτές ψήφους». Δεν τις βρήκε ποτέ, οι ψηφοφόροι έφυγαν θυμωμένοι και εκείνος έμεινε στους άριστους, που ποτέ δεν πέτυχαν τη σωστή στιγμή για το ραντεβού τους με την Ιστορία.

Προσωπικά σέβομαι, λοιπόν, απολύτως τους «κανονικούς ανθρώπους» που μιλάζουν στις μέρες μας με την πολιτική. Γιατί απαιτεί θάρρος, ενίοτε θράσος και πολύ, πάρα πολύ περπάτημα στο πεζοδρόμιο. Αυτή ήταν, είναι και θα είναι η τέχνη της πολιτικής. Όσο και αν την έχουν αλλάξει η τηλεόραση και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, παραμένει μια τέχνη λιανικών πωλήσεων.

Το δύσκολο είναι να βρεις την ισορροπία ανάμεσα στις αρχές και στις αξίες σου και στις απαιτήσεις της δουλειάς. Αν χάσεις την «ψυχή» σου, αν γίνεις ένα ζυμάρι που σε τρώνε εκατοντάδες «ψάρια», τότε –ναι– παύεις να είσαι ένας «κανονικός άνθρωπος» και γίνεσαι ένας πολιτικός-μπκάνημα, που δεν νοιάζεται για τίποτε άλλο παρά για ένα σταυρό και γενικά «την πάρτη του». Η ισορροπία είναι δύσκολη. Εχω δει άριστους σε διάφορους τομείς να μεταλλάσσονται σε κάτι το αγνώριστο όταν έμπλεξαν με την πολιτική. Σε έκαναν πράγματι να αναρωτηθείς «μα είναι αυτός ο ... που ήξερα;». Εχω δει όμως και εκείνους που το πήραν απόφαση, μπήκαν στη φωτιά και στο καμίνι, περπάτησαν στο πεζοδρόμιο, αλλά δεν ξέχασαν ποτέ ότι μπήκαν στην πολιτική για να αλλάξουν πράγματα.

Τέτοιους χρειάζομαστε να βγαίνουν στις λαϊκές και να φωνάζουν: «Είμαι η ... και θέλω την ψήφω σας».

Ωρα για παγωτό

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Στο «περιώνυμο» εστιατόριο Fiona Mare, στην Τζορτζτάουν της Ουάσιγκτον, τα προεδρικά ζευγάρια Τζο Μπάιντεν και Εμανουέλ Μακρόν φωτογραφήθηκαν σε κλίμα ευφορίας και οικειότητας, με τον Αμερικανό πρόεδρο να απολαμβάνει ένα παγωτό. Μόνον κακοηθέστατοι θα ήταν δυνατόν να σχολιάσουν επικριτικά το περιστατικό.

Σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε πριν από την καταστροφή του παλαιού ευρωπαϊκού συστήματος, που επήλθε με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη σάρωση των μο-

Ο κ. Μακρόν είναι ένας κλασικός Γάλλος βοναπαρτιστής πολιτικός. Μια στενότερη σχέση με τον Λευκό Οίκο εξυπηρετεί απολύτως τη φιλοδοξία του να ηγηθεί της Ε.Ε.

ναρχικών καθεστώτων στην Ευρώπη, οι νέοι ηγέτες αισθάνονται την ανάγκη να δείξουν ότι διατηρούν κάποιες από τις συνήθειες του λαού, που τους ανέδειξε για μια περίοδο στην εξουσία.

Κάπως αλλιώς ήταν τα πράγματα στο παρελθόν, βεβαίως. Κάποτε ένας από τους Αψβούργους αυτοκράτορες είχε αποφασίσει να επισκεφθεί incognito, μαζί με μια πολύ μικρή ακολουθία, κάποια από τις προσωπικές του γαίες που συγκροτούσαν την αυτοκρατορία του. Αργά το μεσημέρι μπήκαν σε ένα μικρό πανδοχείο για φαί, αλλά ο κάπελας τους είπε πως δεν είχε τίποτε να τους σερβίρει παρά μονάχα ομελέτες.

Όταν ο αυτοκράτορας πήρε στα χέρια έναν υπέργογο λογαριασμό, είπε, χαμογελώντας, «φαινόταν πως τα αυγά σπανίζουν σε αυτή την περιοχή». Οχι, «τα αυγά δεν σπανίζουν, κύριε», είπε ο πα-

νούργος κάπελας, «οι αυτοκράτορες σπανίζουν». Σήμερα δεν υπάρχουν αυτοκράτορες, αλλά οι λαϊκοί πανούργοι δεν σπανίζουν.

Ο πρόεδρος Μακρόν είναι ο πρώτος ξένος ηγέτης που έχει προσκληθεί επισήμως από τον Αμερικανό ομόλογό του και η υποδοχή του ήταν εντυπωσιακή. Ίσως διότι η Γαλλία είναι η μόνη πυρηνική δύναμη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και στις ημέρες μας είναι σε πόλεμο με τη Ρωσία. Αλλά και ίσως επειδή ο κ. Μακρόν είχε δηλώσει πρόσφατα πως δεν σκοπεύει να κάνει χρήση των πυρηνικών, ακόμη και εάν η Μόσχα κατέφυγε στη χρήση τακτικών πυρηνικών όπλων στην Ουκρανία.

Από την πλευρά του ο κ. Μακρόν είναι ένας κλασικός Γάλλος βοναπαρτιστής πολιτικός. Μια στενότερη σχέση με τον Λευκό Οίκο εξυπηρετεί απολύτως τη φιλοδοξία του να ηγηθεί της Ε.Ε. Βέβαια ο κ. Μπάιντεν δεν έχει τη δυνατότητα να του προσφέρει το «Σιδιρούν Στέμμα της Λομβαρδίας», με το οποίο αυτοστέφθη αυτοκράτωρ ο Ναπολέων Βοναπάρτης. Οι «ειδικές σχέσεις» της Βρετανίας με τις ΗΠΑ θεωρούνται δεδομένες και, εξάλλου, οι διαδοχικές αλλαγές στο πρωθυπουργικό αξίωμα του Ηνωμένου Βασιλείου δημιουργούν κάποιο θέμα. Ίσως μετά τη στέψη του βασιλέα Καρόλου Γ΄ ο κ. Μπάιντεν επιδιώξει μια επίσημη πρόσκληση στα Ανάκτορα του Μπάκιγχαμ – το μόνον λειτουργικό μνημείο του παρελθόντος. Τέλος, η Γερμανία –η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης– πληρώνει απλώς τα επιτίμια μιας διακομματικής πολιτικής εμπορικής συνεργασίας με τη Ρωσία. Η εποχή που ο τότε απερχόμενος πρόεδρος των ΗΠΑ παρέδιδε τη σκυτάλη του παγκοσμίου «οράματος» του στην τότε καγκελάριο Άγκελα Μέρκελ έχει παρέλθει –οριστικά, όπως κάποιοι φαντάζονται στις μέρες μας.

Αυτά συμβαίνουν στη Δύση. Κάποιοι διερωτώνται τι μηχανεύεται ο γέρων των εβδομήντα χρόνων στο Κρεμλίνο. Όμως αυτό είναι άλλο θέμα.

Το γερμανικό μελό της Ευρώπης

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Στο Netflix προβάλλεται μια ταινία με τον τίτλο «Οι κολυμπήτριες». Δύο αδελφές που φεύγουν ως πρόσφυγες από τη Συρία και καταφέρνουν να φτάσουν στη Γερμανία. Εκεί, η μία από τις δύο γίνεται πρωταθλήτρια κολύμβησης και κερδίζει το χρυσό μετάλλιο στην πεταλούδα στους Ολυμπιακούς του Ρίο. Η άλλη εργάζεται για λογαριασμό μιας ΜΚΟ στην Λέσβο και όπως μαθαίνουμε στο τέλος της ταινίας, οι ελληνικές αρχές τη δίδωκαν και κινδυνεύει με εικασαετή κάθειρξη. Δεν μαθαίνουμε για ποιον λόγο, αλλά αυτό έχει λίγη σημασία. Ασχολούμαι με την ταινία στο σημερινό μου σημείωμα, επειδή πιστεύω ότι συμπυκνώνει την κυρίαρχη ευρωπαϊκή νοοτροπία απέναντι στο προσφυγικό - μεταναστευτικό πρόβλημα. Σημειωτέον ότι είναι καλογυρισμένη, χωρίς ακρότητες και υπερβολές, ό,τι πρέπει για να αγιάξει τον μέσο θεατή. Η εντιμότητα της απέναντι στην πραγματικότητα είναι ένα άλλο ζήτημα.

Τα γεγονότα διαδραματίζονται το 2015. Το φουσκωτό με τους πρόσφυγες πλέει ακυβέρνητο στη θάλασσα ανάμεσα στον Αδριαμνίτη και στη Λέσβο. Η ελληνική ακτοφυλακή, με την οποία έρχονται σε επαφή, τους ζητάει να επιστρέψουν στα χωρικά ύδατα της Τουρκίας. Γιατί θυμάμαι ότι το καλοκαίρι εκείνο κάθε βράδυ έβγαине το Λιμενικό από τον Μόλυβο και επέστρεφε με όσους είχε διασώσει στο πέρασμα με τις τουρκικές ακτές; Και το θυμάμαι καλά. Θυμάμαι το ασθενοφόρο που ήρθε γύρω στις δύο μετά τα μεσάνυχτα για να παραλάβει ναυαγούς περνώντας ανάμεσα στα τραπέζοκαθίσματα.

Σκηνή δεύτερη. Η ομάδα των προσφύγων ζητάει «νερό» από Έλληνες ταβερνιάρη που στρώνει τα τραπέζια του. Εκείνος τους δίδωχνει με ένα «No refugees». Στο σημείο αυτό λες: «Αντε στην ευχή, άνθρωπέ μου». Οχι στον ταλαίπωρο ηθοποιό που παίζει τον ταβερνιάρη. Στον σεναριογράφο και στον σκηνοθέτη. Το καλοκαίρι του 2015, που υποτίθεται ότι διαδραματίζονται όλ' αυτά, ήμουν στον Μόλυβο, προκεχωρημένο φυλάκιο υποδοχής προσφύγων και μεταναστών. Μικρές κοινότητες που αποδείχθηκαν πολύ πιο ανοιχτές και πολύ πιο ανεκτικές από την πολυπολιτισμική Ευρώπη.

Το θέμα όμως της ταινίας δεν είναι εκεί. Το θέμα της ταινίας είναι η αποθέωση της Γερμανίας, ως

happy ending του ευρωπαϊκού ονείρου, ή του ευρωπαϊκού μελό. Ναι, αυτές οι δύο αδελφές πέρασαν τα μύρια όσα βάσανα ώσπου να καταφέρουν να φτάσουν στη Γη της Επαγγελίας. Και η Γη της Επαγγελίας είναι η Γερμανία, η πραγματική, η αληθινή Ευρώπη. Οι χώρες που περιβάλλουν τη Γερμανία είναι «περίπου» Ευρώπη.

Απόδειξη, ότι δεν μπορούν να αντιληφθούν το πραγματικό πρόβλημα των προσφύγων. Η μία από τις δύο αδελφές θα γίνει πρωταθλήτρια κολύμβησης. Η άλλη, που θα επιστρέψει στη Λέσβο για να συμμετάσχει σε ΜΚΟ, όπως μαθαίνουμε, είναι υπόδικη απέναντι στις ελληνικές αρχές. Είναι η διαφορά ανάμεσα στο κέντρο της Ευρώπης, τη Γερμανία, και στην περιφέρεια της, την Ελλάδα. Η Γερμανία, σε αντίθεση με την Ελλάδα, εκτιμά και μπορεί να αξιοποιεί τις δυνατότητες των προσφύγων. Η Ελλάδα απλώς τους αφήνει να πνιγούν στα νερά του Αιγαίου. Είναι το νέο ευρωπαϊκό μελό. Οι χώρες που αποτελούν τον σκληρό πυρήνα της Ευρωπαϊκής Ενωσης αφήνουν τις υπόλοιπες να τσακώνονται για την τύχη των μεταναστών. Η Μελόνη δεν δέχεται το «Ocean Viking» επειδή, λογικά, λέει ότι την ψήφι-

σαν για να μην το δεχτεί. Το δέχεται ο Μακρόν στο λιμάνι της Τουλόν και as ξέρει ότι βαδίζει σε τεντωμένο σκοινί. Δεν τον ψήφισαν για να μην το δεχτεί, ξέρει όμως ότι πολλοί δεν θα τον ξαναψηφίσουν επειδή το δέχτηκε.

Μια υπόθεση εργασίας. Η μεγάλη πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση στις επόμενες δεκαετίες είναι το μεταναστευτικό - προσφυγικό. Ως εκ τούτου, οι χώρες που έχουν την εμπειρία του οφείλουν να αναλάβουν τις τύχες της. Περίεργο να το λες: η Ιταλία και η Ελλάδα καταλαβαίνουν πολύ πιο βαθιά το πρόβλημα της Ευρώπης απ' ό,τι η Γερμανία, που το ζει σαν μια εκδοχή ανθρωπιστικού μελό, όπου η ίδια αντιλαμβάνεται τον εαυτόν της σαν τη Γη της Επαγγελίας. Κι αν η Ευρώπη έπρεπε να αρχίσει ξανά, όπως είπε ο Μονέ, αν δεν κάνω λάθος, θα ξεκινούσε από τον πολιτισμό της και όχι από την οικονομία. Ίσως τότε το κέντρο βάρους της να μετατοπιζόταν και οι αξίες του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού να καταλάμβαναν τη θέση που τους αξίζει. Όμως αυτό είναι ένα μεγάλο θέμα που ζητάει συνέχεια.

ttheodoropoulos@kathimerini.gr

ΣΚΙΤΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Κράτος σε αφασία

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Το «νόημα» (αιτία και σκοπός) ή το «μη-νόημα» (ανοπισία, τυχαioτητα) είναι τα πρώτα στη σκέψη μας ενδεχόμενα που οριοθετούν ερμηνευτικό «πεδίο» της υπαρκτικής αυτογνωσίας. Ο τρόμος στα μάτια της αντιλόπης, όταν την ξεσχίζουν τα νύχια και τα δόντια του λεοπαρδού, φανερώνει ότι ένα τυπικό σύμπτωμα ή φάση στη βιολογική διαδικασία του θανάτου, αλλά την ενστικτώδη επίγνωση του κυρίαρχου μέγιστου «κακού».

Το ζώο δεν ξέρει τι είναι ο μηδενισμός της ύπαρξης, έχει όμως την ενστικτώδη «πληροφόρηση» του απόλυτου κινδύνου που το απειλεί. Εμείς, τα νοήμονα υπαρκτά, προσδιορίζουμε ως απόλυτο κίνδυνο (μέγιστο, απειριόριστο) τον θάνατο. Κίνδυνο, όχι επικρεμμένων δεινών, αλλά απόλυτης αγνωσίας. Το σύμπαν, ως ολόπητα, με το κέντρο του να βρίσκεται παντού όπου θα μπορούσε να λειτουργήσει αίσθηση χώρου και χρόνου (του «εδώ» ή του «εκεί», του «εγγύς» ή του «μακριά», του «τώρα» ή του «άλλοτε») συνοψίζει αυτόν τον συντεταγμένες υποκειμενικής εμπειρίας του χώρου και του χρόνου, συνεπώς και της φθοράς, της άνωθισης, της καρποφορίας. Με αναγκαίο τελικό δεδομένο, σε οποιοδήποτε εκδοχές της ύπαρξης, τον θάνατο. Ο θάνατος είναι αδηριτη αναγκαιότητα, αλλά δυσφόρητη, ξέρουμε ότι οπωσδήποτε θα είναι άλλο θέμα.

να ζούμε με αυτή τη βεβαιότητα – την απωθούμε.

Οι μεγάλες μάζες των ανθρώπων σε κάθε εποχή υιοθετούμε ερμηνείες του υπαρκτικού γεγονότος, ικανές να παρηγορήσουν την αγνοία μας που καιροφυλαχτεί ανυπόφορα. Είναι δύσκολο, μάλλον αδύνατο να αποφύγουμε τον φόβο που συνοδεύει την αγνοία, όσο κι αν η λογική μας χτίζει επιδέξια στερεώματα ελπίδων άχρονης ζωής. Ίσως το κρίσιμο επίτευγμα είναι, ο πόθος της αιώνιας ύπαρξης να μην υπακούει στη λογική της κτιστής διάρκειας, αλλά στην υπέρλογη ακρονία του έρωτα – στην πληρότητα του πόθου, που από μόνος του καταργεί ποσοτικές μετρήσεις. Να εισπράττεις χαρά από τη σχέση, δίχως παρεμβολή του συμφέροντος, ίσως είναι το κορυφαίο της ερωτικής αυτοπροσφοράς, όχι της εγωτικής έμφοβης άμυνας. Η πιο επικίνδυνη παγίδα στην πλην που μας καθηλώνει σε αυταπάτες, είναι να γοντευθεί το εγώ από μια θωρακισμένη κατασφάλιση πειθάρχησης σε νόμους, κανόνες, διατάξεις – όπως ο Φαρισαίος των ευαγγελίων. Η λογική των νόμων (επιταγές της θρησκείας, της οργανωμένης συλλογικότητας, των κατά καιρούς ιδεολογημάτων) υπονομεύεται συνήθως από την επίσης έμφυτη στον άνθρωπο αυταρέσκεια, τον ναρκισσισμό, την εξουσιολαγνεία.

Οι κοινωνίες που θέλουν, ειλικρινά και τίμια, να δικαιώνουν με

συνέπεια όσους στόχους τις συγκροτούν (να εξασφαλίζουν θεσμούς κοινωνίας των βιοτικών αναγκών, της συλλογικής άμυνας, της δικαιοκρισίας, της προσωπικής καλλιέργειας και αξιοκρατίας) αποτυπώνουν την ειλικρίνεια και τον ρεαλισμό αυτών των στοχεύσεων στη νομοθεσία που διαμορφώνουν και στους θεσμούς που εφευρίσκουν. Νομοθεσίες που κατοχυρώνουν ασύδοτα και αφύσικα βίτσια ή αντικοινωνικά εγωκεντρικά καπρίτσια, σηματοδοτούν απλώς την εκφυλίση της κοινωνίας των αναγκών σε συλλογικό σύνδρομο αγελαίας αντιμαχίας ορέξεων.

Και η απατηλότερη, επικίνδυνοδέστερη παγίδα στην νεωτερική κατάληξη της «ανατροπής όλων των αξιών» (die Umwertung aller Werte - Nietzsche) είναι η απόλυτη προτεραιότητα του επιδερμικού και εφήμερου, έναντι της αυθυπερβατικής σχέσης, της ελευθερίας από τη δυναστεία της χρησιμότητας και του ατομοκεντρισμού. Ένας ταλαντούχος ηγέτης είναι αδύνατο να συμβιβαστεί με πρωτοεξιδίους θαυμασμούς των «κοινωνικών» οραμάτων του, επαίνους ολιγογράμματος δημοσιογράφων και πρωτοβουλίες για κωμικές αυξήσεις μισθών και συντάξεων (πανακεία πολιτικής «επιτυχίας»).

Για να καταξιώθει και αξιοποιηθεί ευεργετικά για τη χώρα του ένας ταλαντούχος δημοσιογράφος, οι προϋποθέσεις είναι δυσκατόρθωτες, πρέπει να συμπέσουν πολ-

λές «ευτυχείς συγκυρίες». Γι' αυτό και, στο θεωρητικό πεδίο, συμφωνούμε όλοι – απαιτούμε αμερόληψια των δημοσιογράφων, νομοθετημένο αποκλεισμό οποιασδήποτε επέμβασης στο έργο τους.

Δυστυχώς, μοιάζει να έχει παγιωθεί στις σημερινές κοινωνίες η πεποίθηση ότι η απαίτηση αμερόληψίας της ενημέρωσης του πολίτη είναι ουτοπική, ίσως ρομαντική, ίσως και σκόπημα απαξιωμένη. Όταν το σχολικό βιβλίο έχει αφαιρεθεί, δεκαετίες τώρα, στην κρίση-εκτίμηση-αξιολόγηση κάθε εγκληματικά άσχετου, κομματικού υποργού Παιδείας, κάθε άλλος προβληματισμός γίνεται εντελώς περιττός. Άμυνα, ποια μπορεί να είναι η άμυνα του πολίτη που δεν περιορίζει τα πολιτικά του δικαιώματα στην κατασφάλιση εισοδημάτων ή στην ατιμωρησία καταχρήσεων της εξουσίας ή στην ανεμπόδιστη καπνεία της φιλοπατρίας; Ποιο είδος κοινωνικής άμυνας μπορεί να ξεγυμνώσει τη νοθεία και πανουργία της μετάπλασης των ευγενικών οραματισμών σε αφέλι μεγαλοστομία και της πολιτικής ευγένειας σε ακόλαστη μεγαλομανία; Βέβαια η έκλειψη ευγενικής καλλιέργειας και αυταπαρνητικού μεγαλείου είναι ολική, η ζωή μας, των κοινωνιών, παίζεται στα ζάρια και οι εξουσίες φλυαρούν σε επίπεδο απίστευτης αναληγούς. Τι σημαίνει, άραγε, η ανιγνιστική φρασούλα «έχει ο Θεός»; Συνόδευε στην Ελλάδα κάθε αβάσταχτο πόνο...

Ωραιές και χρωματιστές παρουσιάσεις

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Στο πρόγραμμα των υποψηφίων για τις προεδρικές οι προτάσεις που κατατίθενται για την ασφάλεια, την άμυνα και την εξωτερική πολιτική μπορεί να μοιάζουν «πλούσιες» ως προς τον επικοινωνιακό τρόπο παρουσίασης και τα επιμέρους bullet points, ωστόσο ως προς το πραγματικό περιεχόμενο δεν περιλαμβάνουν καμιά πρωτοτυπία. Λέξεις όπως το «ΝΑΤΟ», το 2% του ΑΕΠ για τα της άμυνας, η «αόριστη» αναβάθμιση και η «εθνική στρατηγική» όπως και το «συμβούλιο άμυνας» παρατίθενται χωρίς καμιά πρόβλεψη ή σχεδιασμό για την θεσμική τους κατοχύρωση, την στελέχωση και τον τρόπο του πολιτικού σχεδιασμού και της εφαρμογής.

Η θεσμική διάσταση εξάλλου τόσο στα (υπερκομματικά) συμβούλια εξωτερικής πολιτικής ή η συγγραφή και εφαρμογή μιας εθνικής στρατηγικής για ζητήματα ασφάλειας, άμυνας και εξωτερικής πολιτικής παραμένει η ραχοκοκαλιά τέτοιων σημαντικών πολιτικών ενός κράτους -

έχει κολλήσει στον πόλεμο της Κορέας.

Πριν πάει συνεπώς κανείς στο κομμάτι της θεσμικής διασφάλισης, της προβολής αυτών των πολύ σημαντικών ζητημάτων στο πνεύμα και στο γράμμα του Νόμου, όπως απορρέει από το Σύνταγμα οφείλουν να γίνουν πολλά βήματα. Εξάλλου η θεσμική διάσταση της εξωτερικής πολιτικής υπήρξε ανέκαθεν ένα πεδίο το οποίο πήγαινε πολύ πέραν του υπουργείου Εξωτερικών, του υπουργείου Άμυνας, των θεσμών ασφάλειας και των ιδιών των δημιουργών και πολιτικών practitioners των εν λόγω πολιτικών. Αφορά κυρίως το πεδίο των ιδεών, της ωρίμανσης ως προς τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν (που στο Κυπριακό δεν υπήρξε ποτέ μια ουσιαστική κατεύθυνση) αλλά και της κουλτούρας που αναπτύχθηκε τόσα χρόνια στα εν λόγω πεδία, η οποία πήγαινε στο κομμάτι της διαφώτισης, της νοοτροπίας της σκληρής γραμμής στο Κυπριακό και εντέλει στην αντίληψη πάραυτα ενός μονόχρονου τρόπου σκέψης κι αντίληψης για την Τουρκία, τις διενθείς και περιφερειακές εξελίξεις και εν γένει το διεθνές σύστημα.

Η εξωτερική πολιτική, η άμυνα και η ασφάλεια όχι μόνο της Κ.Δ. αλλά σε ολιστικό επίπεδο θα αποτελέσουν βασικές παραμέτρους των προκλήσεων της πενταετίας 2023-2028. Περισσότερο ίσως από ποτέ δεδομένων των όσων συμβαίνουν στην περιοχή μας και ως προς το πού βρισκόμαστε στο Κυπριακό.

Καλό, και νούσιμο, θα ήταν οι υποψήφιοι να το έχουν αντιληφθεί αυτό μετά από μια δεκαετία όπου πολλά που θεωρούμε ως πολυδιαφημισμένες πολιτικές στα εν λόγω πεδία δεν επαληθεύτηκαν από τις εξελίξεις.

που υπάρχουν εδώ και δεκαετίες στα σοβαρά και προηγμένα κράτη. Στην Κύπρο εξάλλου εγχειρήματα όπως το «Γεωστρατηγικό Συμβούλιο», η «Γραμματεία Τριμερών» κι άλλες διαστάσεις υποτιθέμενων θεσμικών εργαλείων που θα παρήγαν εξωτερική πολιτική –τα τελευταία χρόνια– αποδείχτηκαν ή αναποτελεσματικά ή πεδίο για λίστες από κομματικά στελέχη που διορίζονταν έναντι κανονισμού –συχνά χωρίς τα απαραίτητα προσόντα ή την εμπειρία για να βρίσκονται σε τέτοιες θέσεις.

Στο δε κομμάτι της άμυνας το να ισορριζούνται κόμματα και υποψήφιοι πως ο ετήσιος προϋπολογισμός πρέπει να αφορά στην... ύπαρξη catering, ενώ βρισκόμαστε στο 2022 είναι και υποκριτικός και εκτός πραγματικότητας. Το να θέλει, δε, κάποιος να αναβιβάσει την εφεδρεία και την πολιτοφυλακή της Εθνικής Φρουράς ως ξεκινήσει, επιτέλους, από τη χορήγηση στις εν λόγω δυνάμεις ενός αξιοπρεπούς αντιβαλλιστικού κράνους και μιας σοβαρής εξάρτυσης, γιατί σε αυτό το κομμάτι η Ε.Φ.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Οι **ιθαγενείς** του Tzotzil Chamula πραγματοποιούν προσκύνημα στη Βασιλική της Γουαδελούπης, στον δήμο San Juan Chamula, στο Μεξικό.

Από το έγχρωμο βαν στα τρία βιβλία

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ένας γενικός εισαγγελέας και ένας βοηθός γενικός εισαγγελέας εκδίδουν από κοινού ανακοίνωση με αντικείμενο την κατάσταση στις Κεντρικές φυλακές. Παράξενα πράγματα. Οι συγκεκριμένοι δύο δεν διαθέτουν τις αναγκαίες «διαπιστώσεις». Τα παραδείγματα: Είναι οι ίδιοι δύο που έχουν αποφυγεί κάθε διερεύνηση για τα «χρυσά διαβατήρια» με βάση την έκθεση της υπό τον Μ. Νικολάτο Ερευνητικής Επιτροπής. Σε ποια χώρα του πλανήτη όταν η αρμόδια Επιτροπή διαπιστώνει 52% παράνομα διαβατήρια, η συνέχεια να είναι η μη συνέχεια της έρευνας; Είναι οι ίδιοι δύο που οδήγησαν την υπόθεση με το κατασκοπευτικό βαν στο κενό, τη στιγμή που η Επιτροπή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα Ειρήνη Λοϊζίδου επέβαλλε πρόστιμο €925.000 στους ιδιοκτήτες του! Είναι ο Γ. Σαββίδης που δήλωσε πως «το πόρισμα για τις παρακολούθησεις και το μαύρο βαν δεν θα δοθεί στη δημοσιότητα», (18/11), ενώ το άλλο «πόρισμα» με τη δική του υπογραφή και αυτήν του ΒΓΕ για τις κεντρικές φυλακές του ΙΚΑΕ δίνεται και η μάλιστα με αρκετές λεπτομέρειες! (27/11).

Κάθε ηγεσία, εδώ η ηγεσία στις Κεντρικές Φυλακές, κρίνεται από τα αρμόδια σώματα όπως προβλέπεται από τις κανονιστικές διατάξεις. Αλλά θυμίζω ότι ο γενικός εισαγγελέας διέταξε υπουργούς Δικαιοσύνης και καθ' ύλην επόπτης του σωφρονιστικού καταστήματος. Τώρα διαπιστώνει ότι διακινούνται

κινητά τηλέφωνα και ναρκωτικά στις κεντρικές φυλακές. Όταν ο ίδιος ήταν πολιτικός προϊστάμενός τους, τι ακριβώς διακινούσαν; Χωρίς αμφιβολία υπάρχει ένα πολύ σοβαρό θεσμικό πρόβλημα. Όταν ενεργεία υπουργοί διορίζονται επικεφαλής της Γενικής Εισαγγελίας, τότε υπάρχει ουσιώδης απόκλιση από τους κανόνες που διέπουν τη διακρίση των εξουσιών στο κυπριακό σύστημα εξουσίας. Η επιλογή έγινε με πασιφανή κριτήρια και αυτά λειτουργήσαν «άψογα» λ.χ. στην υπόθεση με τα «χρυσά διαβατήρια». Στη μία και μόνη ελαφρολαϊκή συζήτηση που έγινε σε επιτροπή της Βουλής για το θέμα, η εισαγγελία δεν έστειλε εκπρόσωπο! Στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Κύπρο για το 2022, σημειώνεται πως «παρά την αύξηση των πόρων που διατέθηκαν στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα, δεν υπάρχουν αποτελέσματα όσον αφορά τη διερεύνηση και την εκδίκαση υποθέσεων διαφθοράς στα υψηλά κλιμάκια» (13/7/22). Ο γενικός εισαγγελέας ως νομικός σύμβουλος του κράτους και ως δημόσιος κατήγορος δεν χωρούν σε ένα πρόσωπο. Ούτε υπουργοί να «μετατίθενται» στη Γ.Ε. Η σύγκρουση συμφέροντος είναι η αιτία για να γίνει η σχετική συνταγματική τροποποίηση. Αλλά ποιες δυνάμεις θέλουν και μπορούν να την υλοποιήσουν;

Μέσα σε αυτό το κλίμα, ο Ν. Αναστασιάδης με επίκεντρο τη δημόσια συζήτηση για τα βιβλία του δημοσιογράφου-ερευνητή Μ. Δρουσιώτη ανέφερε, με μια ιδιαι-

τέρως ασαφή δήλωσή του, πως «έχω ήδη στείλει επιστολή διά της οποίας, επικαλούμενος τα άρθρα που προβλέπει ο νόμος για την ίδρυση της Αρχής κατά της Διαφθοράς, πως επιβάλλεται αυτεπαγγέλτως, πλέον, να εμπλακεί διότι δεν είναι δυνατόν ο οποιοσδήποτε να προβάλλει ισχυρισμούς που εμφανίζουν τον Πρόεδρο ως εμπλεκόμενο σε πράξεις διαφθοράς ή ακόμα και ποινικά κολάσιμες και να παραμένουν αδιάφορες – δεν διαπίστωσα κάτι ανάλογο προς Θεού – οι καθ' ύλην αρμόδιες Αρχές, όπως ορίζει ακριβώς ο περί ίδρυσης της Αρχής, τα άρθρα 6, 7 κ.λπ., για να μην αναφερθώ σε νομικά θέματα».

Αλλά, ως γνωστόν, η Αρχής κατά της Διαφθοράς δεν έχει εκ του νόμου ισχύ, παρά μόνο δυνατότητες για έρευνα και διαπιστώσεις. Όλα τα άλλα τα εποπτεύει η Γενική Εισαγγελία. Αυτά ψήφισε η ολομέλεια της Βουλής –υπέρ μιας χωρίς δόντια Αρχής, ψήφισαν 42 βουλευτές, με 3 αποχές από το Κίνημα Οικολόγων. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Μ. Πελεκάνος ζήτησε όπως η έρευνα επεκταθεί και για τα τρία βιβλία Δρουσιώτη. Τα δύο βιβλία κυκλοφορούν εδώ και χρόνια. Τι τον εμπόδιζε να πράξει κάτι ανάλογο στην εποχή που πρωτοκυκλοφόρησαν; Προφανώς ο Ν. Αναστασιάδης λειτουργεί εκ του ασφαλούς. Η Αρχή δεν έχει ανακριτικές εξουσίες, δεν έχει κανονισμούς, ούτε προσωπικό, έχει μόνο πρόεδρο και μέλη! Μπορεί να κάνει ανταλλαγή απόψεων με διάφορους επισκέπτες της. Ως εκεί. Ό,τι προκύψει θα τα στείλει στην

Γενική Εισαγγελία. Επικεφαλής της Γενικής Εισαγγελίας, δύο πρώην υπουργοί του. Και οι δύο είχαν συμμετοχή στην έγκριση αριθμού χρυσών διαβατηρίων στο Υπουργικό Συμβούλιο, ενώ το δικηγορικό γραφείο του ΒΓΕ (στον ουσιώδη χρόνο) έκανε και μερικά. Είναι δυνατόν οι συνεργάτες σε εκδόσεις ενός αριθμού από διαβατήρια, να κάνουν κάτι άλλο πέρα από συγκαλύψει;

Τα τρία βιβλία του Μ. Δρουσιώτη είναι συγκοινωνούντα δοχεία. Δεν βλέπει το ένα Ανατολή (Κυπριακό) και το άλλο Δύση (διαφθορά). Δείχνουν με ισχυρά στοιχεία πως διαφθορά και δικοτόμηση πάνε χέρι-χέρι. Ο Αναστασιάδης δεν δίδυσε το πλαίσιο Γκουτέρες το 2017, επειδή απλώς έτσι «προέκυψε». Σηκώθηκε και έφυγε επειδή καθοδηγούσε τις αποφάσεις του η διάσημη πτήση με τον κωδικό «η Λεμεσός πιεά». Ο αριθμός ρεκόρ στην έκδοση χρυσών διαβατηρίων το 2017 το πιστοποιεί (οι αριθμοί και οι συγκρίσεις από μελέτη του Υπ. Οικονομικών: https://economytoday.signalive.com/.../31183_telos-epohis...

Στο Κραν Μοντάνα (όπως και η υπόλοιπη συνοδεία) πήγαν (και ήρθαν) με το αεροπλάνο του Σαουδάραβα πρίγκιπα. Στις Σεΐχες πήγε και ήρθε (οικογενειακά) επίσης με αεροπλάνο του ίδιου συμπατριώτη πρίγκιπα. Οι δύο προορισμοί (Σεΐχες, Κραν Μοντάνα) είχαν τον ίδιο «πλότο»: την ασυδοσία και την αδιαφορία για το μέλλον της χώρας μας...

www.larkoslarkou.org.cy

Το κλειδί είναι και πάλι στη Λευκωσία

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Το Κυπριακό δεν είναι σήμερα «σέξι» θέμα για τη διεθνή κοινότητα, και για την περιφερειακή μας κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όμως δεν λείπει τελείως από την ατζέντα. Παρά τις αναφορές που γίνονται στη Λευκωσία από τους υποψηφίους για ένταξη στο ΝΑΤΟ παρά το προδιαγεγραμμένο βέτο της Τουρκίας, διορισμό απεσταλμένου της Ε.Ε. στις διαπραγματεύσεις παρά τον καθιερωμένο ρόλο των Βρυξελλών στη διαδικασία ή επιστροφή εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντάνα με κάποιον τρόπο χωρίς συγκεκριμένες ιδέες για το πώς θα γίνει αυτό, στις Βρυξέλλες και τη Νέα Υόρκη είναι γνωστό ποια περιθώρια υπάρχουν για επίλυση του προβλήματος.

Από τη μία, οι αρχές των Ηνω-

μένων Εθνών, ο τρόπος λειτουργίας του και οι διαθέσεις της ηγεσίας δεν αφήνουν περιθώριο αναγνώρισης των Κατεχομένων ως ξεχωριστού κράτους χωρίς τη συμφωνη γνώμη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Από την άλλη, ούτε η Ευρώπη έχει δείξει την οποιαδήποτε διάθεση να αφήσει την πόρτα ανοικτή για δύο κυπριακά κράτη εντός της Ε.Ε.

Η στάση αυτή ακόμα μεγαλύτερη σημασία σήμερα, εν μέσω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, με την εδαφική ακεραιότητα των κρατών να καθίσταται προτεραιότητα για τη διεθνή κοινότητα.

Με άλλα λόγια, ο ορθός παραλληλισμός μεταξύ των περιπτώσεων της Ουκρανίας και της Κύπρου δεν αφορά το παρελθόν και το παθητικά επιθετικό ερώτημα «μα γιατί δεν βάζετε κυρώσεις και στην Τουρκία για το 1974». Αφορά το μέλλον και

την ιδιαίτερη στιγμή στο παγκόσμιο σκηνικό όπου δεν υπάρχει διάθεση συζητήσεως αλλαγής αναγνωρισμένων παγκόσμιων συνόρων.

Σε αυτό το πλαίσιο, τα σύνορα της Κυπριακής Δημοκρατίας βρίσκονται στα ανοικτά της νήσου Κύπρου, και το μέλλον της τ/κ κοινότητας για τη διεθνή κοινότητα είναι σε αυτό το στάδιο μόνο η συμμετοχή σε ένα ομοσπονδιακό κυπριακό κράτος μέλος της Ε.Ε. Και επιμένω στο ομοσπονδιακό όχι λόγω ιδεολογίας αλλά για πρακτικούς λόγους: είναι η μόνη μορφή λύσης στην οποία έχουν συζητήσει με τόση λεπτομέρεια οι άμεσα ενδιαφερόμενοι ως εναλλακτική της συνέχισης της σημερινής κατάστασης.

Όμως το καθεστώς της Κυπριακής Δημοκρατίας και οι προοπτικές ομοσπονδιακής λύσης δεν έρχεται μόνη της χωρίς δεσμεύσεις. Αν

έχουμε πετύχει ως ε/κ πλευρά τη μη αναγνώριση της τ/κ πλευράς ως κράτους, αυτό έχει γίνει με δεδομένη την ετοιμότητά μας να μοιραστούμε τη διακυβέρνηση του κράτους με την τ/κ κοινότητα.

Αυτό ισχύει και όταν υπήρχε Κυπριακό και ενεργός διαδικασία, αυτό ισχύει και σήμερα που η ζωή του στάτους κβό του κυπριακού προβλήματος έχει τελειώσει και ζούμε τις τερατογενέσεις της αστάθειας στην οποία βρίσκεται ο κόσμος και η περιοχή μας.

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει δημιουργήσει παγκόσμια κρίση, την οποία δεν βοηθά πάντα η επαμφοτερίζουσα, για τους δικούς της λόγους, στάση της Τουρκίας. Η πιθανότητα μιας κρίσης αυξάνεται, λόγω των επικείμενων τουρκικών εκλογών και την αγωνία Ερντογάν να επανεκλεγεί, και στο «σύ-

στημα» των κρατών που εμπλέκονται στο Κυπριακό. Και επιδεινώνεται δεδομένων των προεδρικών εκλογών, της ενασχόλησης της Ελλάδας αποκλειστικά με την ενέργεια και το σκάνδαλο των παρακολουθήσεων, και την απουσία σοβαρής φωνής στην επίσημη τ/κ πλευρά. Οι κρίσεις, κατά το κλισέ που καθιερώθηκε στην Κύπρο το 2013, φέρνουν και ευκαιρίες. Αλλά για ακόμη μία φορά, αν υπάρχει ευκαιρία να σταματήσει η ανεξέλεγκτη αποσύνθεση του Κυπριακού και να δομηθούν συνθήκες για σοβαρό και βιώσιμο κλεισίματό του, δεν είναι στο χέρι των άλλων να τις αδράξουν για εμάς αλλά στο δικό μας.

Όπως και την περίοδο 2014 - 2017, σε ένα σχετικά πιο ήρεμο διεθνές σκηνικό, το κλειδί δεν βρίσκεται στην Άγκυρα αλλά στη Λευ-

κωσία. Όχι όμως την ελεγχόμενη από την κυβέρνηση, ή νότια, Λευκωσία, ούτε την κατεχόμενη, ή βόρεια, Λευκωσία. Αλλά από το αν μπορεί να εκφραστεί ε/κ και τ/κ βούληση από κοινού.

Αφήνοντας για την ε/κ πλευρά πίσω τις φοβίες για τον ρόλο της Τουρκίας σ' ένα ομοσπονδιακό κράτος (οι οποίοι μπορούν να περιοριστούν μόνο όταν Ε/κ και Τ/κ έχουν κοινά συμφέροντα), και αφήνοντας για την τ/κ πλευρά πίσω την εξάρτηση. Δυστυχώς η ε/κ πλευρά σήμερα είναι ακέφαλη, όπως και η τ/κ πλευρά. Αν υπάρχουν, πολιτικοί με όραμα και τόλμη θα μπορούσαν να γεμίσουν αυτό το κενό –τώρα πριν από τις εκλογές– για να αποκτήσει η χώρα πραγματικά εχέγγυα ανεξαρτησίας.

ykakouris@gmail.com

Το «κρέμασμα» των γυναικών

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Πανέμορφη γυναίκα, «θεά», ο πόθος όλων των ανδρών του χωριού, «κρεμάστηκε στο ράφι», για να γνροκοιμήσει τον πατέρα της, χωρίς να μπορεί να πει ούτε λέξη, αφού η μητέρα της, έφυγε νωρίς για τον άλλο κόσμο. Μαρτυρία του 20ού αιώνα, από παππούδες και προ-παππούδες, η οποία επαναλήφθηκε με ανálogos, ποικίλους τρόπους, εκατομμύρια φορές τους προηγούμενους αιώνες. Χειρότερη η κατάσταση, ευτυχώς όχι στην Κύπρο, με τις φρικτές κλειτοριδεκτομές, τον ακρωτηριασμό γυναικίων γεννητικών οργάνων, μια απάνθρωπη πρακτική για εκατομμύρια γυναίκες σε όλο τον κόσμο, ένα έγκλημα το οποίο συνεχίζεται ακόμη και σήμερα. Γυναίκες παραδομένες στη μοίρα τους, γυναίκες αγράμματος και απροστάτετες, γυναίκες θυσία σε ανδροκρατούμενες νόρμες, γυναίκες βορά σε άγρια ένστικτα μιας πρωτόγονης κοινωνίας. Ο κόσμος αλλάζει, τα χρόνια περνούν, οι γυναίκες απέκτησαν πτυχία και ικανότητες, απέκτησαν ψήφο και χρήματα, κατέλαβαν αξιώματα και σπουδαίες θέσεις και σήμερα κυβερνούν κράτη και πολιτείες. Ωστόσο, όλα αλλάζουνε, αλλά και όλα τα ίδια μένουν, αφού η βία κατά των γυναικών, απέκτησε άλλο χαρακτήρα και άλλες μορφές. Ξεκινούν από τα αόρατα εγκλήματα της σωματικής και ψυχολογικής βίας και θθάνουν μέχρι τις βάρβαρες γυναιοεκτονίες.

Υπάρχει όμως και η άλλη όψη του νομίσματος, με τους σιωπηλούς άνδρες να επιμένουν ότι χωρίς καπνό δεν βγαίνει φωτιά και χωρίς το «μουρμουρό», την ψυχολογική βία των γυναικών, κατά των ανδρών, δεν γεννιούνται τα φρικτά εγκλήματα, κατά των αδύναμων γυναικών, από χειροδύναμους άντρες. Η ραγδαία διαφοροποίηση των νομοθεσιών υπέρ των γυναικών και η παραγνώριση, εν πολλοίς, των ιδιαιτεροτήτων των ανδρών, οδήγησε σε ανατροπές φυσικών πρακτικών πολλών αιώνων. Και κυρίως, επέφερε ανατροπές στη μαγεία του έρωτα, στην ηρεμία της αγκαλιάς και κυρίως στο θαύμα της αγάπης. Οι απρόσωποι νόμοι, για την ουδετερότητα τάχα των φύλων, οδηγούν σε φόβο και μοναξιά και το χειρότερο στην εισβολή του μοναχικού, εικονικού και ψυχρού σεξ. Η φύση της γυναίκειας ομορφιάς και της λεβεντιάς των ανδρών, εξανδραποδίζονται στη λογική του πάρε δώσε και της αλαζονικής επίδειξης. Σε όλες τις πρώην ανατολικές χώρες, κατάντησε κανόνας, η σύζυγος να χωρίζει τον άντρα της, όταν αποκτήσει παιδί μαζί του. Στη Γαλλία οι μισές γυναίκες αποκτούν παιδί εκτός γάμου και ζουν με επιδόματα, για τα οποία θεσμοθετήθηκε και ειδική φορολογία. Ανάλογες πρακτικές υπάρχουν σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, χωρίς η Κύπρος να αποτελεί εξαίρεση. Ο βιασμός της φύσης και στο επίπεδο του έρωτα, οδήγησε σε

πολλά ψυχολογικά αδιέξοδα, σε αποτυχίες στην ανατροφή των παιδιών και το χειρότερο στην ανάγκη για λαίπλασιασμό των ιδρυμάτων για φροντίδα παιδιών και φιλοξενία κυρίως γυναικών. Σε αυτή την εξίσωση εισέρχεται και ο προβληματισμός για την υπερ-προβολή των γυναιοκοκτονιών, δράματα τα οποία λειτουργούν με ανάλογο τρόπο με τα δράματα των αυτοκτονιών, οι οποίες πλέον δεν δημοσιοποιούνται, αφού αυτόματα οδηγούν σε πολλαπλασιασμό τους.

Τα εγκλήματα, είτε εις βάρος γυναικών, είτε εις βάρος ανδρών, ποτέ δεν θα σταματήσουν και ξεκινούν από τον Κάιν και τον Άβελ, δηλαδή από τη γέννηση του κόσμου. Ωστόσο, είναι σοφό, να γίνεται αγώνας από τους «νούσιμους», ώστε να περιοριστούν. Ισχυρότερο όπλο αποτελεί η διαφάνεια, η δmόσια κατακραυγή, γεγονότων και όχι προσώπων, ώστε να αρχίσουν να λειτουργούν τα κοινωνικά αντανakλαστικά. Η πρόεδρος της Βουλής Αννίτα Δημητρίου άνοιξε δρόμους στην Ευρώπη, καθιστώντας τη γυναιοκοκτονία ιδιώνυμο έγκλημα, αλλά και στέλνοντας συνεχώς το μήνυμα ότι οι γυναίκες δεν είναι πλάσματα ενός κατώτερου Θεού. Πριν από μερικές μέρες η Αννίτα Δημητρίου, μιλώντας στην Αθήνα σε εκδήλωση για τη «Διεθνή Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών», στάθηκε και ιδιαίτερα στο φαινόμενο των λεγόμενων «αόρατων εγκλημάτων». Σημείωσε ότι: «αξιόποινες πράξεις βίας οι οποίες δεν καταγγέλλονται, ούτε από τα θύματα, αλλ’ ούτε από το ευρύτερο περιβάλλον, αποτελούν πράξεις ντροπής που παραμένουν στη σκιά, πίσω από ερμηντικά κλειστές πόρτες και συνακόλουθα γίνονται ανεκτές, καθιστώντας τη γυναίκα και το κορίτσι, κατ’ εξακολούθηση θύμα...».

Στη Λευκωσία ανάλογη εκδήλωση διοργάνωσε ο Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια, με την επιστημονική διευθύντρια Άντρη Ανδρονίκου, ν’ αποκαλύπτει το εκπληκτικό νούμερο, ότι προσφέρθηκε δωρεάν στήριξη σε 5.500 πρόσωπα, μέσω της γραμμής βοήθειας 1440. Η κλινική ψυχολόγος, λειτουργός στο ΣΠΑΒΟ, Ευαγγελία Θεοχάρους, μίλησε για τις επιπτώσεις στα παιδιά και ειδικότερα για τον πολυτραυματισμό τους, για τον κοινωνικό στιγματισμό, για τον διασυρμό στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, με αναφορές στο καθεστώς εισέβαλαν στην πλατεία και άνοιξαν πυρ εναντίον των διαδηλωτών. Οι εκτιμήσεις για τον αριθμό των νεκρών ποικίλουν από αρκετές εκατοντάδες έως αρκετές χιλιάδες, με αναρίθμητους τραυματίες και εκατοντάδες χιλιάδες εξαφανισμένους.

Τα αιτήματα των διαδηλωτών, οι δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις, η ελευθερία του λόγου και του Τύπου, η διαφάνεια και η πάταξη της διαφθοράς στον κρατικό μηχανισμό είναι περισσότερο από ποτέ επίκαιρα. Το δόγμα των «μηδενικών κρουσμάτων», όμως, αντί να επιφέρει την πολυπόθητη για τον Σι «μηδενική ελευθερία», αφυπνίζει το απωθημένο της πλατείας Τιενανμέν, κάτι που τρέμει αυτή τη στιγμή το καθεστώς. Σε αυτή τη δεδομένη στιγμή αντιστάσας των λαών, η κάνει η Δύση; Ποια είναι η στρατηγική των Ευρωπαίων και Αμερικανών συμμάχων; Ανταποκρίνονται με ευθύνη

Περιβαλλοντικές δράσεις τοπικών αρχών

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Ο Δήμος του Μιλάνου σε συνεργασία με ιδιωτικές και κρατικές επιχειρήσεις και υπηρεσίες, είναι συνδιοκτήτης σε εταιρείες αποκομιδής σκυβάλων, επενδύοντας σε μια μόνο εταιρεία 18 δισεκατομμύρια ευρώ για προώθηση της κυκλικής οικονομίας και της διαχείρισης των αποβλήτων.

δεν μπορούν οι πολίτες της νότιας Ευρώπης να χρησιμοποιούν το ποδήλατο ολόχρονα, λόγω της ζέσπης και του καύσωνα, κάτι που πολύ πιθανόν να μην είναι εφικτό και σε βόρειες χώρες λόγω έντονων βροχοπτώσεων και χιονοθουελλών. Οι πολίτες θα πρέπει να μάθουν να χρησιμοποιούν τα δημόσια μέσα μαζικής μεταφοράς πιο συχνά, κερδίζοντας έτσι πολύτιμο χρόνο και συμβάλλοντας στον περιορισμό της κυκλοφοριακής συμφόρησης, κυρίως στα αστικά κέντρα. Το Μιλάνο των 1,5 εκατομμυρίων κατοίκων έχει καταφέρει να ανεβάσει τους δημότες του στα λεωφορεία, τα οποία είναι ηλεκτροκίνητα, μοντέρνα και πεντακάθαρα.

Μια άλλη βέλτιστη πρακτική που εφαρμόζεται στον δήμο του Μιλάνου είναι η τοποθέτηση πιακών συλλεκτών στα δημοτικά και δημόσια κτήρια, η αντικατάσταση παλιών οδικών λαμπτήρων με άλλους πιο οικονομικούς και ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για εφαρμογή των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στις μεταφορές και στη στέ-

γαση. Ο Δήμος του Μιλάνου σε συνεργασία με ιδιωτικές και κρατικές επιχειρήσεις και υπηρεσίες, είναι συνδιοκτήτης σε εταιρείες αποκομιδής σκυβάλων, επενδύοντας σε μια μόνο εταιρεία 18 δισεκατομμύρια ευρώ για προώθηση της κυκλικής οικονομίας και της διαχείρισης των αποβλήτων. Από τα απόβλητα εξοικονομείται αρκετή ενέργεια, αφού γύρω στα τέσσερα εκατομμύρια κιλοβατώρες χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ενέργειας και θέρμανσης.

Η συνεργασία 18 τοπικών αρχών στην περιουλλογή αποβλήτων με πληθυσμό δύο εκατομμύρια κατοίκων έχει επιφέρει αρκετές εξοικονομήσεις, τόσο στα νοικοκυριά όσο και στις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ έχουν περιοριστεί οι ανεξέλεγκτες χωματερές. Τα 3/4 των αποβλήτων ανακυκλώνονται και το υπόλοιπο 1/4 χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Σίγουρα υπάρχουν ακόμα πολλά που θα μπορούσαν να γίνουν, όπως η χρήση κατάρλληλων υλικών για κτίσιμο νέων ή ανακαίνιση παλιών κτηρίων, η χρήση μονωτικών υλικών για εξοικονόμηση ενέργειας, όπως και η δεντροφύτευση και η δημιουργία χώρων πρασίνου και σκιάσης. Οι πολίτες δικαίως απαιτούν να πληρώνουν χαμηλότερες φορολογίες και γι’ αυτό θα πρέπει όλοι μας να εφαρμόσουμε έξυπνες πρακτικές που να περιορίζουν την υπερκατανάλωση ενέργειας, τη σπατάλη πόσιμου νερού και τη χρήση του ιδιωτικού οχήματος. Σίγουρα δεν μπορούν να γίνουν όλα σε μια μέρα, όμως οι σωστές πρακτικές χρειάζονται άμεσα καλό σχεδιασμό, όραμα, συνεργασία και ομαδικότητα.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ευθύνη και ρεαλισμός

«Όσο ένας λαός είναι αναγκασμένος να υπακούει και υπακούει, πράττει καλώς. Μόλις μπορέσει να αποτινάξει τον ζυγό και τον αποτινάξει, πράττει ακόμη καλύτερα» έγραφε ο Ζαν Ζακ Ρουσό στο πρώτο κεφάλαιο του «Κοινωνικού συμβολαίου». Η ισχύς δεν δημιουργεί ποτέ δίκαιο, όσο και αν διεφθαρμένα καθεστώτα προπαθούν να θεμελιώσουν την ισχύ των τυράννων των λαών τους σε παρωχημένες ιδεοληψίες, θρησκευτικές, ιδεολογικές ή εθνικιστικές. Στις εκθρικές στη Δύση χώρες, στην Κίνα, το Ιράν, την Τουρκία, ακόμη και τη Ρωσία έχει ήδη ανάψει η φλόγα της εξέγερσης. Οι εικόνες από πολίτες, γυναίκες, άνδρες και παιδιά, που αφηφούν τη δύναμη των όπλων, διαδηλώνοντας κατά της στέρησης της ελευθερίας τους από παράνομα καθεστώτα, είναι πλέον καθημερινές και αναμεταδίδονται από όλα τα τηλεοπτικά πρακτορεία. Καθημερινά στο διαδίκτυο γυναίκες του Ιράν καταγγέλλουν πράξεις φρίκης και θρωιδίας της «αστυνομίας των πθών»

του ιρανικού φονταμενταλιστικού καθεστώτος, ανεβάζοντας βίντεο με μαρτυρίες. Τέτοιες μαρτυρίες καταγράφονται στην Τουρκία και τη Ρωσία, εκεί όπου καθημερινά όδες και όσοι ορθώνουν το ανάστημά τους απέναντι στο νεοσθωμανικό και το νεοσαρικό καθεστώς εξαφανίζονται. Είναι επίσης διαθέσιμες ακόμη και στην Κίνα, όπου κάθε μορφή ελεύθερης έκφρασης έχει από καιρό τεθεί κάτω από τον πλήρη έλεγχο των κυβερνητικών μέσων ενημέρωσης. Το αφήγημα του Σι έχει ήδη ανατραπεί χάρη στη γενναϊότητα όσων τολμούν με κίνδυνο της ζωής τους να τον αμφισβητήσουν.

Με αφορμή τα περιοριστικά μέτρα για τον κορωνοϊό, ο Σι έχει ενισχύσει ακόμη περισσότερο την απολυταρχία και τον αυταρχισμό στη χώρα του. Κανένα καθεστώς δεν ωφελήθηκε περισσότερο από τα «παράντινες» όσο το δικό του. Η πανδημία του έδωσε τη χρυσή ευκαιρία να αποστερήσει και την τελευταία ικμάδα ελευθερίας από τον βασανισμένο λαό του, έναν λαό που είδε τη φοιτητρία νεολαία του να σφαγίζεται στην πλατεία

Τιενανμέν, στις φοιτητικές και λαϊκές εξεγέρσεις του 1989. Τότε είδαμε την ωμή δύναμη της κομμουνιστικής ιδεολογίας όταν τα tanks του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού του καθεστώτος εισέβαλαν στην πλατεία και άνοιξαν πυρ εναντίον των διαδηλωτών. Οι εκτιμήσεις για τον αριθμό των νεκρών ποικίλουν από αρκετές εκατοντάδες έως αρκετές χιλιάδες, με αναρίθμητους τραυματίες και εκατοντάδες χιλιάδες εξαφανισμένους.

Τα αιτήματα των διαδηλωτών, οι δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις, η ελευθερία του λόγου και του Τύπου, η διαφάνεια και η πάταξη της διαφθοράς στον κρατικό μηχανισμό είναι περισσότερο από ποτέ επίκαιρα. Το δόγμα των «μηδενικών κρουσμάτων», όμως, αντί να επιφέρει την πολυπόθητη για τον Σι «μηδενική ελευθερία», αφυπνίζει το απωθημένο της πλατείας Τιενανμέν, κάτι που τρέμει αυτή τη στιγμή το καθεστώς.

Σε αυτή τη δεδομένη στιγμή αντιστάσας των λαών, η κάνει η Δύση; Ποια είναι η στρατηγική των Ευρωπαίων και Αμερικανών συμμάχων; Ανταποκρίνονται με ευθύνη

απέναντι στις ιστορικές συγκυρίες, βρίσκονται, όπως θα έλεγε και ο Χέγκελ, στο πλευρό του Πνεύματος που παλεύει για την ελευθερία; Ή μήπως οι κυβερνήσεις τους είναι εγκλωβισμένες σε μια αδιέξοδη άσκηση πολιτικού ρεαλισμού, η οποία ενισχύσει τα καθεστώτα προσφέροντάς τους άλλοθι και ηθική αναγνώριση; Ισχύει άραγε η μνημειώδης φράση του Ρουσσώ και για τα δυτικά καθεστώτα; Άραγε πράττουν καλώς, όταν υποκλίνονται στη δύναμη των ανελεύθερων καθεστώτων, όταν συνομιλούν μαζί τους στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, όταν υπογράφουν οικονομικές συμφωνίες, όταν οραματίζονται μια παγκόσμια ειρήνη στη βάση της λυκοφιλίας με τους εχθρούς τους; Άραγε πράττουν καλώς όταν, αντί να συμμαχήσουν με τους λαούς της Κίνας, της Ρωσίας, της Τουρκίας, του Ιράν, συμμαχούν με τα τυραννικά καθεστώτα που επιβάλλουν στους λαούς τους την πλέον εξευτελιστική ανελευθερία; Άραγε αγνοούν ότι κάθε δολάριο και κάθε ευρώ που ανταλλάσσεται με τους αυλικούς και λοιπούς συνεργάτες των καθεστώτων των χωρών

αυτών ισοδυναμεί με ένα ακόμη τούβλο στο τείχος της καταπίεσης και της στέρησης των λαών τους; Δεν γνωρίζουν ότι κάθε κοινή δήλωση, κάθε κοινή φωτογραφία σε φόρουμ, κάθε μήνυμα κατευνασμού υπηρετεί μια πολιτική υποστήριξης των τυραννικών καθεστώτων που νομιμοποιεί τις αποτρόπαιες πράξεις τους και τα εγκλήματα κατά των λαών τους;

Το μείγμα αυτό οικονομικής πλεονεξίας και πολιτικού κυνισμού του δυτικού κόσμου έχει ήδη αγγίξει τα όριά του. Η Δύση βρίσκεται σε τέτοιο ιστορικό σταυροδρόμι, που όμοιο του δεν θα ξανασυναντήσει για πολλές δεκαετίες. Οι λαοί έχουν αποφασίσει τι θέλουν και είναι έτοιμοι να θυσιαστούν γι’ αυτό. Τι πρέπει λοιπόν να πράξει η Δύση; Τι πρέπει να πράξουν οι πολιτικοί και πνευματικοί ταγοί της;

Δεν είναι ώρα για εκπαίδευση στον κυνισμό του πολιτικού ρεαλισμού. Είναι η ώρα επίδειξης ηθικής αδιαλλαξίας. Η Δύση, τα κράτη και οι κοινωνίες που είναι πραγματικά «δημοκρατικές» οφείλουν να στηρίξουν με κάθε τρόπο τις δυνάμεις που μάχονται εκ των έσω

τα ανελεύθερα καθεστώτα και να τις συνδράμουν με όλα τα μέσα που κρίνουν αποτελεσματικά. Αντί να στηρίζουν τους τυράννους, πρέπει να μάχονται στο πλευρό των λαών που υποφέρουν κάτω από τον ζυγό τους. Αντί να συνομιλούν με τους δυνάστες, πρέπει να αναπτύξουν δίκτυα επικοινωνίας με τους αντικαθεστωτικούς, τις γυναίκες και τους άνδρες που αντιστέκονται. Τα ανελεύθερα καθεστώτα δεν διατάζουν να δηλητηριάσουν με εκατομμύρια τρολς το διαδίκτυο και ν’ ασκούν μια ανίερη προπαγάνδα κατά της δημοκρατίας. Δεν διατάζουν ν’ απειλούν και να τρομοκρατούν κρκοκρίνοντας τα πυρηνικά οπλοστάσιά τους και τους διογκωμένους πολεμικούς προϋπολογισμούς τους. Είναι καιρός να πράξει το ίδιο και η Δύση: να προχωρήσει συλλληβήν στην απονομιμοποίηση των καθεστώτων, ορθώνοντας μπροστά τους με αδιαλλαξία και αποφασιστικότητα ως μόνη επιλογή την ελευθερία.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Να μην καταστεί η Εκκλησία Δούρειος Ίππος

Οι προβληματισμοί του για τις έξωθεν παρεμβάσεις και ο προσδιορισμός προέλευσής τους

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Τον ρόλο της Εκκλησίας της Κύπρου στη νέα εποχή, τους φόβους και ανησυχίες για την Ορθοδοξία στο περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί, σκιαγραφεί ο μητροπολίτης Κωνσταντίας και Αμμοχώστου Βασίλειος. Σε συνέντευξή του στην «Κ» ο ιεράρχης που διεκδικεί εκλογή στον αρχιεπισκοπικό θρόνο απαντά στο κατά πόσο υπάρχουν έξωθεν παρεμβάσεις στα της Εκκλησίας της Κύπρου. Ο ίδιος εντοπίζει μια διαφορετική προσέγγιση από τους κύπριους ιεράρχες στο ουκρανικό εκκλησιαστικό ζήτημα μετά τον πόλεμο της Ρωσίας στην Ουκρανία. Εξηγεί τους λόγους που η Εκκλησία της Κύπρου διατηρεί τον εθναρχικό της ρόλο, ο οποίος, όπως σημειώνει, είναι διαφορετικός από τον ρόλο που είχε πριν από την Ανεξαρτησία. Εκφράζει τη διαφωνία του για τον αρνητισμό που παρατηρήθηκε σε ένα κομμάτι της Εκκλησίας απέναντι στην υγειονομική κρίση, υποδεικνύοντας πως η Εκκλησία θα πρέπει να προσαρμόσει τα ποιμαντικά της μέσα στο σήμερα. Την ίδια ώρα τονίζει πως και η επιστήμη θα πρέπει να σεβαστεί τις ευαισθησίες της Εκκλησίας σε βιοηθικά θέματα.

—Είστε από τα παλαιά μέλη της Ιεράς Συνόδου. Γιατί επιλέξατε να διεκδικήσετε εκλογή στον αρχιεπισκοπικό θρόνο;

—Ακολουθώντας τον Απόστολο Παύλο ο οποίος λέγει «ει τις επισκοπὴς ορέγεται, καλοῦ ἔργου επιθυμεῖ». Αυτή η επιθυμία ν' αναδειχθεί κάποιος σε αρχιεπισκοπικό αξίωμα δεν σημαίνει ότι θα καθίσουμε σε καρέκλα ν' αναπαυόμαστε και ν' απολαμβάνουμε τα αγαθά μιας τέτοιας, η οποία σημαίνει πλέον μεγαλύτερη ευθύνη και οπωσδήποτε περισσότερη δουλειά που πρέπει να γίνει. Η Εκκλησία εξάλλου δεν σταματά ποτέ να εργάζεται πνευματικά, κοινωνικά και με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, πρέπει να είναι παρούσα στα κοινωνικά δρώμενα. Αυτό δεν σημαίνει ότι απλώς είναι ν' ανέβουμε ένα σκαλοπάτι, αλλά αναλαμβάνουμε τον σταυρό που μας δίδεται για να μπορέσουμε να οδηγήσουμε την Εκκλησία κατά τη δύναμή μας, αλλά και με τη δύναμη και φώτιση του ίδιου του Θεού.

—Τι διαφορετικό έχουν οι αρχιεπισκοπικές εκλογές από αυτές του 2006;

—Οι διαφορές που έχουμε είναι βασικές με την έννοια ότι στις προηγούμενες εκλογές ο λαός εξέλεγε τους αντιπροσώπους του. Δεν γινόταν απευθείας εκλογή κάποιου

επισκόπου και οι αντιπρόσωποι εξέλεγαν, οι ίδιοι, τον Αρχιεπίσκοπο ή τον μητροπολίτη. Τώρα ο λαός καλείται να ψηφίσει απευθείας έναν ιεράρχη και οι τρεις πρώτοι θα αναδειχθούν στο τριπρόσωπο. Είναι ένας εκκλησιαστικός όρος που χρησιμοποιείται ακόμα και όταν δεν εκλέγει ο λαός. Π.χ. στην Ελλάδα ενώπιον της Ιεραρχίας εμφανίζονται τρεις αρχιερείς, οι οποίοι είναι υποψήφιοι και η Ιεραρχία εκλέγει τον έναν. Και το προηγούμενο σύστημα όπως και το τωρινό είναι εκκλησιαστικές εκλογές και πρέπει να αποφεύγουμε τη σύγκριση ή να συγχέουμε τις εκκλησιαστικές εκλογές με τις πολιτικές. Το σύστημα που ακολουθούμε ήταν αρχαίον έθος της Εκκλησίας πριν από το 325 μ.Χ., πριν από την πρώτη Οικουμενική Σύνοδο, που ο λαός εξέλεγε τον δικό του εκλεκτό και τον εμφάνιζε ενώπιον των αρχιερέων, οι οποίοι μέσα στη λειτουργία

Επειδή πολλές φορές συγκρίνουν πως το Οικουμενικό Πατριαρχείο θα παρέμβει στο αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου αυτό είναι καθαρά παραπληροφόρηση. Τώρα εάν το Οικουμενικό Πατριαρχείο εκφράσει την άποψή του για κάποιο υποψήφιο αυτό είναι διαφορετικό.

τον χειροτονούσαν με τον λαό να αναφωνεί «άξιος» που σημαίνει τη συμμετοχή του λαού. Όμως η πρώτη Οικουμενική Σύνοδος για ν' αποφύγει παρατράγουδα, που και τότε υπήρχαν, αποφάσισε η εκλογή να γίνεται μόνο από τους επισκόπους. Η Εκκλησία της Κύπρου για να συνδυάσει και τα δύο και είναι η μόνη που έχει αυτό το σύστημα δίνουμε το δικαίωμα στον λαό αλλά από εκεί και πέρα η εκλογή μπαίνει σ' ένα εκκλησιολογικό πλαίσιο, πνευματικό, που η Σύνοδος συνεδριάζει και επιλέγει τον έναν.

—Η Ιερά Σύνοδος, κατά την επιλογή του προέδρου της, μπορεί να λάβει υπόψη της κριτήρια όπως π.χ. τον αριθμό των ψήφων που έλαβε κάποιος υποψήφιος κατά την ψηφοφορία του κόσμου;

—Μέσα στην ιστορία της Εκκλησίας υπάρχει η βούληση του λαού την οποία η Σύνοδος πολλές φορές

μπορεί να λάβει υπόψη της. Δεν έχει νομική υποχρέωση ν' ακολουθήσει αλλά μπορεί να εφαρμόσει και άλλα κριτήρια, θεωρώντας πως εκείνος που έχει λιγότερες ψήφους, από τον πρώτο να είναι ο πιο ικανός και ενδεδειγμένος για να διαποιμάει την Εκκλησία. Σε ανύποπτο χρόνο, μάλιστα, κάναμε αυτή τη συζήτηση στην Ιερά Σύνοδο, ότι με την καθοδήγηση της κοινής γνώμης από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που οδηγούν σε σύγχυση την κοινή συνείδηση, τότε τα πράγματα δυσκολεύουν. Εδώ προκύπτει εάν η βούληση του λαού είναι αυτή που αρμόζει για ένα εκκλησιαστικό γεγονός ή θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί με τις παρεμβάσεις διαφόρων εξωγενών παραγόντων αλλότριων προς την Εκκλησία, θέλω να πω. Όλα αυτά είναι που λειτουργούν μέσα στη συνείδηση της Ιεράς Συνόδου. Αλλά και πάντοτε πρέπει να γνωρίζουμε αυτό το οποίο αποφάσισε η Αποστολική Σύνοδος για την Εκκλησία της Αντιόχειας, μάλιστα ανέθεσαν στον Απόστολο Βαρνάβα να μεταφέρει την απόφαση. «Εδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν», πρώτα είναι το Άγιο Πνεύμα που φωτίζει και έπειτα η δική μας απόφαση. Αυτό πρέπει να λειτουργεί και αλλοίμονο εάν δεν λειτουργήσει στη σημερινή μας Εκκλησία. Τότε χάνουμε τον προσανατολισμό μας.

—Εντοπίζετε προσπάθεια παρέμβασης από άλλες Εκκλησίες στα της Εκκλησίας της Κύπρου;

—Εμμέσως, λόγω μια προϊστορίας, όχι γιατί συμβαίνει αυτό τώρα. Μιας προϊστορίας που προϋπήρχε. Παλαιότερα είμαστε ενθουσιασμένοι με την παρουσία Ρώσων που εργάζονταν είτε ως τουρίστες είτε ως επενδυτές και το διαπιστώνουμε και στους δικούς μας επιχειρηματίες που λυπούνται που δεν έχουμε το τουριστικό ρεύμα από τη Ρωσία που είναι μια ορθόδοξη χώρα και ήταν μια οικονομικά ενίσχυση για τον τόπο μας. Επειδή όμως τα γεωπολιτικά και γεωστρατηγικά πλέον συμφέροντα, όπως έχουν αναπτύχθει και με τον πόλεμο στην Ουκρανία και όχι μόνο, αν η Ρωσία επιθυμεί να χρησιμοποιήσει ως δούρειο ίππο την Εκκλησία για να έχει επιρροή, είτε στην Εκκλησία της Κύπρου είτε σε όποια άλλη Εκκλησία αυτός είναι ο φόβος που υπάρχει και δεν θα είναι επιθυμητό. Εδώ είναι ο κίνδυνος να μη λειτουργήσει ανεξάρτητα αυτοκέφαλη Εκκλησία αλλά να έχει επιρροή από μια ξένη δύναμη. Επειδή το ρωσικό κράτος έχει αναπτύξει ένα πρόγραμμα γεωστρατηγικό, γεωπολιτικό μέσα στο οποίο βλέπουμε την επιδίωξη

Το μήνυμά ότι δεν μπορεί να αφαιρεθεί ο λόγος της Εκκλησίας σε εθνικά ζητήματα στέλνει ο μητροπολίτης Κωνσταντίας και Αμμοχώστου Βασίλειος και όπως τονίζει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο ρόλος της Εκκλησίας περιορίζεται στην έκφραση άποψης και όχι παρέμβασης στη λήψη αποφάσεων.

να χρησιμοποιηθεί η Εκκλησία για να έχει επιρροή, όχι μόνο στην Εκκλησία της Κύπρου αλλά γενικότερα. Βλέπετε τι έκανε στην Αφρική. Επειδή πολλές φορές συγκρίνουν πως το Οικουμενικό Πατριαρχείο θα παρέμβει στο αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου αυτό είναι καθαρά παραπληροφόρηση. Τώρα εάν το Οικουμενικό Πατριαρχείο εκφράσει την άποψή του για κάποιον υποψήφιο αυτό είναι διαφορετικό από αυτό που περιέγραψα για την Εκκλησία της Ρωσίας.

—Η διαφωνία εντός της Ιεράς Συνόδου για το ουκρανικό εκκλησιαστικό ζήτημα μπορεί να είναι ένας λόγος που ενισχύει τις ανησυχίες για παρέμβαση της Ρωσικής Εκκλησίας στα εσωτερικά της Εκκλησίας της Κύπρου;

—Πιστεύω ότι μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία οι ιεράρχες είμαστε όλοι προσεκτικοί σε αυτό το θέμα και πιθανόν αυτό να αποτελέσει καταλύτη ούτως ώστε να μπορέσουμε να προχωρήσουμε σε μια λύση που να μη δικάζει ούτε την Εκκλησία μας, αλλά εύχομαι και η Εκκλησία της Κύπρου με την εκλογή νέου Αρχιεπισκόπου να λειτουργήσει ως μεσάζουσα δύναμη να εξευρεθεί μια λύση ούτως ώστε οι Ορθόδοξες Εκκλησίες να ανεύρουν την ενότητα τους.

—Επειδή γίνεται λόγος. Διατρέχει κίνδυνο η Εκκλησία της Κύπρου ν' απωλέσει τον παραδοσιακό

χαρακτήρα της;

—Σαν πρώτη αντίδραση θα απαντούσα ναι. Όμως μέσα στην κοινωνία η Εκκλησία είναι ένας θεσμός 2.000 ετών και με βάση δραστηριότητας το Ευαγγέλιο. Άρα δεν μπορεί ο χαρακτήρας αυτός να είναι διαφορετικός απ' ότι ήταν πριν από χίλια χρόνια ή σε δύσκολες περιόδους. Βεβαίως σε μια εποχή υπάρχει η συνεχής εξέλιξη, μια αλλαγή της κοινωνικής δομής του συνόλου. Στις ΗΠΑ υπάρχει μια σέκτα χριστιανική. Αυτή η σέκτα αρνείται τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας ή τον σύγχρονο τρόπο ζωής. Δεν σημαίνει ότι η Εκκλησία της Κύπρου θα ακολουθήσει μια τέτοια πολιτική που θα αρνηθεί την τεχνολογική και επιστημονική εξέλιξη. Γιατί τότε δεν ζούμε μέσα στην εποχή που έχουμε δραστηριότητα. Το μέλλον δεν είναι μόνο η τεχνολογία αλλά και ποια πορεία πνευματική ακολουθεί ο λαός μας. Επιπλέον η Κύπρος είναι μέρος της Ε.Ε. Άρα οι προκλήσεις που δεχεται η Κύπρος άλλοτε είναι θετικές και άλλοτε αρνητικές. Συνεπώς, η Εκκλησία της Κύπρου πρέπει να δει πώς θα προσαρμόσει την ποιμαντική της, μέσα στο σύγχρονο περιβάλλον ούτως ώστε το μήνυμά της να γίνει κατανοητό και αποδεκτό.

—Μέσα στην υγειονομική κρίση υπήρχαν, ανάμεσά σας, ιεράρχες, οι οποίοι αρνήθηκαν αυτό το οποίο περιγράψατε την εξέλιξη την επιστημονική.

—Σας είπα για τη χριστιανική σέκτα. Εάν θέλουμε να κατανοήσουμε σε αυτό το επίπεδο, λυπούμαι, δημιουργούμε μια σέκτα μέσα στην κοινωνία, η οποία είναι συνεχώς αντίδραση σε κάτι που εμφανίζεται στην επιστήμη. Ας πάνε να γίνουν μοναχοί έξω από τον κόσμο για να ζουν με ένα τρόπο που επιλέγουν. Αλλά μέσα στον σύγχρονο κόσμο δεν μπορούμε να αγνοήσουμε αυτή την πρόοδο ή το τι προσφέρει. Να είμαστε προσεκτικοί όμως. Να μη φθάσουμε στον μεσσία να που επιστήμη θεωρείτο ότι ήταν εναντίον της πίστης. Δεν είναι εναντίον της πίστης.

—Πριν από τα Χριστούγεννα η Εκκλησία θα έχει νέο Αρχιεπίσκοπο ή θα μετατεθεί για μετά;

—Κατά την άποψή μου είναι δυνατό. Η εκλογή μπορεί να γίνει αλλά πιθανόν η ενθρόνιση να χρειαστεί ν' αναβληθεί δεδομένου ότι είναι περίοδος εορτών και εκπρόσωποι άλλων Ορθόδοξων Εκκλησιών, ένεκα των εορτών, δεν θα μπορούσαν να είναι παρόντες.

Για το θέμα αυτό θα γίνει μια συζήτηση στη Σύνοδο και θα αποφασισθεί. Διαφορετικά επειδή η ημερομηνία εκλογής του τριπρόσωπου δεν αλλάζει, αμέσως μετά και πριν από τα Χριστούγεννα μπορεί να γίνει η εκλογή. Αλλά η ενθρόνιση φαντάζομαι θα επιλεγεί κάποια άλλη ημερομηνία για να εξυπηρετεί και εκπροσώπους άλλων Εκκλησιών.

Διατηρείται ο ρόλος της Εθναρχούσης Εκκλησίας

—Ο νέος Αρχιεπίσκοπος θα πρέπει να συνεχίσει να έχει έντονο δημόσιο λόγο σε θέματα όπως το Κυπριακό;

—Βεβαίως υπήρχαν και λαϊκοί οι οποίοι οδηγήθηκαν στον θάνατο μέσα στην πορεία του Ελληνισμού. Αλλά αν πάρω την Οθωμανική Αυτοκρατορία, Κύπρο, Ελλάδα, Οικουμενικό Πατριαρχείο, ο Οικουμενικός Πατριάρχης απαχονίστηκε, οι αρχιερείς της Κύπρου την 9η Ιουλίου 1821 είχαν όλοι απαχονιστεί, ο μητροπολίτης Σμύρνης είχε απαχονιστεί, αρχιερείς της Κρήτης το ίδιο. Βλέπετε αίμα εκκλησιαστικό χύθηκε γι' αυτό το έθνος. Δεν μπορεί να αφαιρεθεί ο λόγος από την Εκκλησία. Αλλά βεβαίως επειδή σήμερα έχουμε εκλεγμένους εκπρο-

Όμως ο εθναρχικός ρόλος της Εκκλησίας σήμερα λαμβάνει διαφορετικό περιεχόμενο και το περιεχόμενο του εθναρχικού ρόλου της Εκκλησίας είναι η προαγωγή και ανάπτυξη των αξιών, πνευματικών και κοινωνικών, πάνω στα οποία στηρίχθηκε η επιβίωση του έθνους μας.

σώπους του λαού δεν θα παρέμβω εγώ ως Εκκλησία για να χαράξω πολιτική. Γιατί όμως όλοι οι άλλοι οργανισμοί να έχουν λόγο και να μην μπορεί να έχει λόγο η Εκκλησία;

—Άρα ο Εθναρχικός ρόλος που είχε κάποτε η Εκκλησία δεν τον έχει σήμερα;

—Να μου επιτρέψετε, γιατί έχω μια άλλη ερμηνεία του εθναρχικού ρόλου της Εκκλησίας. Ναι, δεν έχει εκείνο τον εθναρχικό ρόλο που ήταν υπεύθυν για το έθνος για την πνευματικότητα για την παιδεία του έθνους. Αυτά πλέον έχουν περάσει στην ευθύνη της Πολιτείας. Όμως ο εθναρχικός ρόλος της Εκκλησίας σήμερα λαμβάνει διαφορετικό περιεχόμενο και το περιεχόμενο του

εθναρχικού ρόλου της Εκκλησίας είναι η προαγωγή και ανάπτυξη των αξιών, πνευματικών και κοινωνικών, πάνω στα οποία στηρίχθηκε η επιβίωση του έθνους μας. Γιατί μέσα σ' ένα περιβάλλον εντός της Ευρώπης και της παγκοσμιοποιημένης μας κοινωνίας, οι προκλήσεις που δεχόμεθα είναι τεράστιες. Άρα για να μπορέσει το έθνος μας να συνεχίσει να επιβιώνει, πάνω σε αυτές τις αξίες, χρειάζεται και η Εκκλησία να έχει τη δική της προσφορά. Άρα κρατάει τον τίτλο της εθναρχούσης Εκκλησίας αλλά όχι γιατί θα έχει τη νομική ευθύνη της παιδείας ή για τη λύση του Κυπριακού, δεν θα συμμετέχει στις συνομιλίες. Αλλά να εκφράσουμε την άποψή μας είναι αναφαίρετο δικαίωμα.

«Μέσα σ' ένα περιβάλλον εντός της Ευρώπης και της παγκοσμιοποιημένης μας κοινωνίας, οι προκλήσεις που δεχόμεθα είναι τεράστιες».

#COCKTAILFESTCY

CYPRUS COCKTAIL FESTIVAL

POWERED BY

αλφαμεγα

CHRISTMAS EDITION

DECEMBER 14TH, 2022

TIME 18:00

ELEFThERIA SQUAURE

CYPRUS LOST + FOUND DRINKERY/ NOTES AND SPIRITS/ UKIYO LISTENING BAR/
BARONYMOUS/ SEVEN MONKEYS THE BAR/ HIGH & WET/ SOUSOURADA BAR/
ΛΑΜΠΑΤΕΡ BISTRO BAR/ LIBRARY BAR/ KATHIKAS SQUARE GIN BAR

ITALY 1930 **FRANCE** LE SYNDICAT

GREECE THE CLUMSIES/ BABA AU RUM/ ΤΟ ΛΟΚΑΛΙ/ LINE ATHENS/ BARRO NEGRO/
UPUPA EPOPS - THE BAR/ THE BAR IN FRONT OF THE BAR/ 42 BARSTRONOMY

PROVIDERS

Naked
Malt

EL DORADO
DEMERARA RUM
"a truly unique rum..."

O/PURIST
tstpour

BEEFEATER
LONDON

WITH THE SUPPORT OF

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

«30+ years Ombudsman's Institution»

Το συνέδριο οργανώθηκε από την Επιτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Μαρία Στυλιανού - Λοττίδη

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΕΥΡΥΠΙΔΟΥ

Συνέδριο με θέμα «30+ years Ombudsman's Institution» διοργανώθηκε από την Επιτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κα Μαρία Στυλιανού - Λοττίδη σε συνεργασία με τον Μεσογειακό Σύνδεσμο Επιτρόπων Διοικήσεων (ΑΟΜ), την Παρασκευή 2 Δεκεμβρίου στη Λευκωσία, με τη συμμετοχή εκπροσώπων από 16 χώρες. Στο συνέδριο συζητήθηκαν ζητήματα που αφορούν το κράτος δικαίου, τις αρχές και την ανταλλαγή καλών πρακτικών κατά την εφαρμογή των αρμοδιοτήτων του Θεσμού ως εργαλεία για την καλύτερη προώθηση και προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Χαιρετισμό στην εναρκτήρια συνεδρία απηύθυνε η πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων, κα Αννίτα Δημητρίου, η Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κα Μαρία Στυλιανού Λοττίδη, και ο πρόεδρος του ΑΟΜ και Συνήγορος του Πολίτη - The Greek Ombudsman κ. Ανδρέας Ποττάκης. Επίσης, χαιρετισμό απηύθυναν μέσω βιντεοσκοπημένου μηνύματος ο Chris Field, πρόεδρος του Διεθνούς Ινστιτούτου Ombudsman (International Ombudsman Institute (IOI) and Western Australian Ombudsman, και η Emily O' Reilly, εκ μέρους του European Ombudsman.

Η Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κα Μαρία Στυλιανού Λοττίδη, αναφέρθηκε στην επέτειο 30+ χρόνων της Επιτροπής, επισημαίνοντας τη δραστηριότητα του Θεσμού από το 1991, οπότε και ιδρύθηκε το Γραφείο. Η κα Στυλιανού - Λοττίδη, μεταξύ άλλων, σημείωσε ότι κάθε χρόνο, το Γραφείο της λαμβάνει 3.000 περίπου παράπονα, ενώ αναφέρθηκε στις διαχρονικές παρεμβάσεις/εισηγήσεις της Επιτροπής προς την Πολιτεία.

Σημείωσε επίσης πως στόχος και ρόλος του Θεσμού, με βάση και τον Νόμο που διέπει την Επί-

«Χρέος μας είναι να είμαστε δίπλα σε κάθε άνθρωπο που χρειάζεται βοήθεια ανεξαρτήτως χρώματος φυλής ή καταγωγής», είπε στον χαιρετισμό της η Επίτροπος και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Μαρία Στυλιανού - Λοττίδη.

τροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η τήρηση της νομιμότητας, η καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και η καταπολέμηση των διακρίσεων. Η κα Στυλιανού - Λοττίδου τόνισε επίσης πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του Θεσμού Επιτρόπου Διοικήσεως στο πεδίο της προώθησης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην καλλιέργεια κουλτούρας

Το συνέδριο «30+ years Ombudsman's Institution» πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 2 Δεκεμβρίου, με τη συμμετοχή εκπροσώπων από 16 χώρες και συζητήθηκαν η ανταλλαγή καλών πρακτικών κατά την εφαρμογή των αρμοδιοτήτων του Θεσμού ως εργαλεία για την καλύτερη προώθηση και προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

σεβασμού τους, καθώς και στην ενδυνάμωση του κράτους δικαίου. «Το Γραφείο μου παραμένει σε αφοσίωση και εγρήγορση, σε ότι αφορά τον ρόλο του στον τομέα αυτό», ανέφερε χαρακτηριστικά.

Στον χαιρετισμό του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Νίκος Αναστασιάδης τόνισε την ανεξαρτησία του Θεσμού, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Οι όποιες απόπειρες παρεμβάσεων, ευτυχώς λόγω της αντίστασης της Επιτροπής -και τη συγκαίρως- έχει γίνει κατορθωτό να αποτραπούν ώστε κάποιοι να συνειδητοποιήσουν ότι υπάρχουν πλαίσια μέσα στα οποία καθέννας θα πρέπει να λειτουργεί. Ένας ανεξάρτητος Θεσμός που άπτεται της προάσπισης, διασφάλισης και προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών όλων ανεξαρτήτως των ατόμων που διαμένουν στην Κυπριακή Δημοκρατία».

Η ιστορία του

Η λειτουργία του Θεσμού του Επιτρόπου Διοικήσεως, ξεκίνησε

επίσημα στις 15 Μαρτίου 1991, μετά την ψήφιση του περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμου, με πρώτο Επίτροπο τον κ. Νίκο Χαραλάμπους. Το πρώτο παράπονο υποβλήθηκε στο Γραφείο στις 20 Απριλίου 1991 και μέχρι το τέλος Ιουλίου του ίδιου έτους, το Γραφείο είχε στελεχωθεί με συνολικά πέντε υπαλλήλους, λειτουργούς και γραμματειακό προσωπικό. Μάλιστα, κατά την εκδήλωση η Επίτροπος επέδωσε τιμητική πλάκα στον πρώτο Επίτροπο Διοικήσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκο Χρ. Χαραλάμπους, για την προσφορά του στη θεμελίωση του Θεσμού του Επιτρόπου στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Οι συμμετέχοντες

Στο Συνέδριο συμμετείχαν εκπρόσωποι των αντίστοιχων Γραφείων από 16 χώρες. Πιο συγκεκριμένα στις εργασίες του συνεδρίου έλαβαν μέρος εκπρόσωποι από το Κόσοβο, την Ελλάδα, την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Βουλγαρία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Παλαιστίνη, τη Μάλτα, την Αλβανία, τη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, την Ιταλία, την Πολωνία, την Ουκρανία, τη Ρωσία, το Ισραήλ και την Αρμενία.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε πως στο συνέδριο συμμετείχαν αντιπροσωπείες από χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση, όπως η Ουκρανία, στην οποία εισέβαλε η Ρωσία, αλλά και η Παλαιστίνη με το Ισραήλ. Η Επίτροπος στον χαιρετισμό της τόνισε την αξία της παρουσίας των εκπροσώπων από εκείνες τις χώρες που βρίσκονται σε σύρραξη, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Κάποιοι από μας είναι πρόσφυγες ακόμη και στην ίδια τους τη χώρα, κάποιοι περιμένουν ακόμη τη δικαίωση... ένα δικαίο με πολλά πρόσωπα. Δεν είναι όμως αρμοδιότητά μας να έρθουμε εμείς σε αντιπαράθεση. Δεν είναι αρμοδιότητά μας να υποκαταστήσουμε τις κυβερνήσεις μας. Χρέος μας είναι να είμαστε δίπλα σε κάθε άνθρωπο που χρειάζεται βοήθεια ανεξαρτήτως χρώματος φυλής ή καταγωγής».

ΑΡΘΡΟ / Του δρος KUSHTRIM ISTREFI

Ελλάδα, Κύπρος και η ανεξαρτησία του Κοσόβου

Υπάρχει μια τάση να γίνονται παραλληλισμοί μεταξύ της ανεξαρτησίας του Κοσόβου και άλλων αποσχιστικών οντοτήτων. Ωστόσο, τέτοιοι παραλληλισμοί είναι τις περισσότερες φορές παράδοξοι σε πολιτικό επίπεδο και μη πειστικοί στο νομικό πεδίο. Για να ξεκινήσουμε με ένα παράδειγμα, όταν η Κριμαία κήρυξε την ανεξαρτησία της, ο Ρώσος Πρόεδρος Πούτιν και η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας της Κριμαίας χρησιμοποίησαν την υπόθεση του Κοσόβου σε μια προσπάθεια να υπερασπιστούν τη νομιμότητα της απόσχισης και προσάρτησης της Κριμαίας από τη Ρωσία. Την ίδια στιγμή, η Ρωσία υποστήριξε, τόσο πριν όσο και μετά την Κριμαία, ότι η ανεξαρτησία του Κοσόβου παραβιάζει το διεθνές δίκαιο.

Η πρόσφατη προσέγγιση μεταξύ Ελλάδας και Κοσόβου και η δυνατότητα της πρώτης ν' αναγνωρίσει τη δεύτερη, έχει αναζωογονήσει ερωτήματα σχετικά με τη νομιμότητα της ανεξαρτησίας του Κοσόβου. Ενώ, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έχει ήδη επιβεβαιώσει ότι η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας του Κοσόβου δεν παραβιάζει κανένα κανόνα του διεθνούς δικαίου, δύο ζητήματα φαίνεται να κρατούν ζωντανή τη συζήτηση περί νομιμότητας.

Πρώτον, εάν η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσόβου χωρίς τη συγκατάθεση της Σερβίας παραβιάζει το διεθνές δίκαιο. Δεύτερον, εάν η ανεξαρτησία του Κοσόβου ήταν αποτέλεσμα χρήσης βίας όμοιας με εκείνη της εισβολής της Τουρκίας στη Κύπρο το 1974.

Τα ψηφίσματα

Σχετικά με το πρώτο ζήτημα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το 1999, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ αναβάπτισε το τελικό πολιτικό καθεστώς του Κοσόβου από ένα εσωτερικό ζήτημα εντός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας (ΟΔΓ) και του Σερβικού Συντάγματος σε μια διαμάχη που καθοδηγείται από την Ψήφιση του Συμβουλίου Ασφαλείας 1244 και του διεθνούς δικαίου. Όσον αφορά το τελικό καθεστώς του Κοσόβου, το ψήφισμα 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας δεν απαιτούσε τη συναίνεση της ΟΔΓ ή της Σερβίας ούτε προέβλεπε τη διατήρηση της εδαφικής της ακεραιότητας. Επιπλέον, η παράγραφος 11 (ε) του Ψηφίσματος 1244 προέβλεπε ότι «η πολιτική διαδικασία που έχει σχεδιαστεί για τον καθορισμό του μελλοντικού καθεστώτος του Κοσόβου... θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις συμφωνίες του Ραμπουγιέ». Οι τελευταίες συμφωνίες επιβεβαιώνουν την ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη η βούληση του λαού. Όσον αφορά τους όρους του προσχεδίου του ψηφίσματος 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας σε σχέση με το τελικό καθεστώς του Κοσόβου, ο (τότε) εκπρόσωπος της ΟΔΓ στον ΟΗΕ κ. Vladislav Jovanovic επέμεινε να αλλάξουν οι όροι αυτοί, διαφορετικά.

«Η παράγραφος 11 ... ανοίγει τη δυνατότητα απόσχισης του Κοσόβου και της Μετόχια από τη Σερβία και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας» (Συμβούλιο Ασφαλείας, προσωρινό verbatum αρχείο, πεντηκοστό τέταρτο έτος, 401 In συνεδρίαση, 10 Ιουνίου 1999, S/PV.4011 και S/PV.4011 (Επανά-

Σε πολιτικό επίπεδο, οι τάσεις σύγκρισης του Κοσόβου με παράνομες αποσχιστικές οντότητες, όπως η λεγόμενη ΤΔΒΚ είναι αντιφατικές.

ληψη 1), σελ. 5 Φάκελος Αρ. 33) [εφεξής Φάκελος Αρ. 33]

Ο κ. Γιοβάνοβιτς πρότεινε επίσης το ψήφισμα να διευκρινίζει ότι «μια πολιτική λύση για την κατάσταση στο Κοσόβου και τη Μετόχια... θα πρέπει να βασίζεται σε ευρεία αυτονομία... εντός των νομικών πλαισίων της Δημοκρατίας της Σερβίας και της ... ΟΔΓ». (Φάκελος αρ. 33, σελ. 5). Ωστόσο, το σχέδιο ψηφίσματος 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας εγκρίθηκε χωρίς αλλαγές. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι σε περιπτώσεις όπου το Συμβούλιο Ασφαλείας ήταν απασχολημένο με τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας ενός κράτους, μετέφερε αυτή τη στάση του μέσω της ρητής γλώσσας των διατακτικών μερών των ψηφισμάτων. Ενδεικτικά, το

ψήφισμα 1251 του Συμβουλίου Ασφαλείας για την Κύπρο που εγκρίθηκε τον ίδιο μήνα με το ψήφισμα 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας, προέβλεπε ότι «Μια διευθέτηση του ζητήματος της Κύπρου πρέπει να βασίζεται σε ένα Κράτος της Κύπρου με μια ενιαία κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα και μια ενιαία ιθαγένεια, με κατοχύρωση της ανεξαρτησίας και της εδαφικής του ακεραιότητας... και ότι μια τέτοια διευθέτηση πρέπει να αποκλείει την ένωση εν τω συνόλω ή εν μέρει με οποιαδήποτε άλλη χώρα ή οποιασδήποτε μορφής διχοτόμηση ή απόσχιση».

Διαφορετικό το Κυπριακό

Συμπερασματικά, σε αντίθεση με την περίπτωση του Κοσόβου,

το Συμβούλιο Ασφαλείας απέκλεισε ανοιχτά κάθε μορφή απόσχισης στην περίπτωση της Κύπρου και το ψήφισμα 11493 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ κάλεσε όλα τα κράτη να μην αναγνωρίσουν το καθεστώς της περιοχής της Κριμαίας και επιβεβαίωσε την «κυριαρχία της Ουκρανίας... ενόπτια και εδαφική ακεραιότητα εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της». Όσον αφορά το δεύτερο ζήτημα, πολλά κράτη υποστήριξαν ενώπιον της Χάγης για την υπόθεση του Κοσόβου ότι οι διακηρύξεις ανεξαρτησίας που προέρχονται από τη χρήση βίας παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο. Στο πλαίσιο αυτό, έγινε αναφορά και στην Κύπρο σχετικά με την παρόνομη χρήση βίας από την Τουρκία. Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έχει διευκρινίσει ότι ενώ οι διακηρύξεις ανεξαρτησίας που απορρέουν από τη χρήση βίας, όπως στην περίπτωση της Κύπρου, είναι παράνομες βάσει του διεθνούς δικαίου, η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας του Κοσόβου δεν είναι αποτέλεσμα της χρήσης βίας κατά της Σερβίας και επομένως δεν μπορούν να γίνουν τέτοιοι παραλληλισμοί.

Τα αφηγήματα

Ο καθηγητής Jure Vidmar έχει δικαίως προτείνει ότι ενώ η Κριμαία μπορεί να αναζητήσει πιθανές αναλογίες με την Κύπρο, κανένα από τα δύο δεν συγκρίνεται με την περίπτωση του Κοσόβου. Ασφαλώς, η περίπτωση του Κοσόβου δεν μπορεί να είναι απρόσβλητη από συγκρίσεις με άλλες οντότητες που αγωνίζονται για ανεξαρτησία, εάν υπάρχουν κοινά νομικά επιχειρή-

ματα. Χωρίς τέτοια κοινά σημεία, ωστόσο, όπως στην περίπτωση της Κύπρου ή της Κριμαίας, οι αναλογίες χρησιμοποιούνται για να αποψύνουν τις πραγματικές νομικές τους ελλείψεις και να αναπτύξουν ψευδείς πολιτικές αφηγήσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο, η διαδικασία προσέγγισης μεταξύ Ελλάδας και Κοσόβου δεν πρέπει να διαταραχθεί από ακατάλληλους παραλληλισμούς μεταξύ του Κοσόβου και άλλων αποσχιστικών οντοτήτων. Δεν υπάρχει τίποτα στο διεθνές δίκαιο που να εμποδίζει την Ελλάδα ή την Κύπρο να αναγνωρίσουν το Κόσοβο ως ανεξάρτητο κράτος.

Σε πολιτικό επίπεδο, οι τάσεις σύγκρισης του Κοσόβου με παράνομες αποσχιστικές οντότητες, όπως η λεγόμενη ΤΔΒΚ είναι αντιφατικές. Προτείνουν ότι η «ΤΔΒΚ» ή παρόμοιες οντότητες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο με το Κόσοβο. Δεδομένης της Συμβουλευτικής Γνώμης του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης για το Κόσοβο, της αναγνώρισης του Κοσόβου από την πλειονότητα των κρατών και της ικανότητάς του να ενταχθεί σε πολλούς διεθνείς οργανισμούς (συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης της Ελλάδας), τέτοιοι παραλληλισμοί υποδηλώνουν ότι οι οντότητες με τις οποίες συγκρίνεται το Κόσοβο έχουν την ίδια νόμιμη και νομικά δικαιώματα καθώς και συγκρίσιμη προοπτική επιτυχίας.

Ο δρ Kushtrim Istrefi είναι επίκουρος καθηγητής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης και αναπληρωματικό μέλος της Επιτροπής της Βενετίας.

Ο χάρτης των εκλογών

Έχουν το μήνυμα, σχεδιάζουν το μέσο

Το πολιτικό περιεχόμενο της καμπάνιας της Νέας Δημοκρατίας και τα ακροατήρια στα οποία θα προβληθεί

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ποιες είναι οι κοινωνικές ομάδες στις οποίες θα εστιάσει η Νέα Δημοκρατία οδεύοντας προς τις εκλογές; Πού θα κριθεί η αυτοδυναμία – σε ποια ακροατήρια θα επικεντρωθεί η καμπάνια του κυβερνώντος κόμματος και ποια πρόσωπα θα την «τρέξουν»;

Τα παραπάνω κομβικά ερωτήματα, καθώς βρισκόμαστε μόλις λίγους μήνες πριν στηθούν κάλπες, έχουν αρχίσει να παίρνουν απαντήσεις και να διαμορφώνουν σιγά σιγά το τελικό παζλ των εκλογών.

Στο Μέγαρο Μαξίμου εστιάζουν σε διάφορες κοινωνικές αλλά και γεωγραφικές ομάδες που θεωρούν κρίσιμες για την επίτευξη του τελικού στόχου της αυτοδυναμίας. Η στόχευση αυτή έχει προκύψει έπειτα από έρευνες και συγκεκριμένα focus groups που υποδεικνύουν με ποιον τρόπο πρέπει η Νέα Δημοκρατία να επηρεάσει να προσεγγίσει τα συγκεκριμένα κοινά.

Οι γυναίκες αποτελούν το μισό εκλογικό σώμα. «Στη σημερινή συγκυρία το γυναικείο κοινό έχει αποκτήσει ακόμη πιο ευδιάκριτα χαρακτηριστικά, καθώς οι συνεχείς γυναικοκτονίες, το κίνημα #MeToo, αλλά και η μετάβαση σε μια πιο χειραφετημένη και πιο δυναμική γενιά έχουν αλλάξει και την εκλογική συμπεριφορά βάσει φύλου. Γι’ αυτό επιβάλλεται μια διαφορετική προσέγγιση», αναφέρει στην «Κ» δημοσκόπος που μελετάει διαρκώς τους ποιοτικούς δείκτες των μετρήσεων. Η τελευταία εμφάνιση του Κυριάκου Μητσοτάκη στη Ναταλία Γερμανού, σε μια εκπομπή με ψυχαγωγικά χαρακτηριστικά και γυναικείο κατά κύριο λόγο κοινό, συνιστά μια πρώτη ένδειξη για τα επικοινωνιακά μέσα που το Μέγαρο Μαξίμου σκοπεύει να επιστρατεύσει προκειμένου να κερδίσει τη γυναικεία ψήφο.

Μια δεύτερη κοινωνική ομάδα στην οποία η Νέα Δημοκρατία θα δώσει μεγάλη βαρύτητα έως τις εκλογές είναι οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα. Οι μειώσεις φόρων που υποσχέθηκε ο πρωθυπουργός προτού εκλεγεί έχουν όλες υλοποιηθεί και θα αποτελέσουν το βασικό περιεχόμενο που θα στηρίζει το σλόγκαν «το είπαμε, το κάναμε».

Παράλληλα, η κυβέρνηση θα αναδείξει το γεγονός πως έχουν δημιουργηθεί νέες θέσεις εργασίας, ενώ έχει προωθηθεί με αρκετά νομοθετήματα η στήριξη της οικογένειας.

«Ο ιδιωτικός τομέας αποτελούσε ανέκαθεν βασικό πυρήνα για τη Ν.Δ. Και όσα έχουν γίνει θα αναδειχθούν έως τις εκλογές με τον καλύτερο δυνατό τρόπο», λέει στην «Κ» κυβερνητικό στέλεχος.

Εκτός όμως από τις κοινωνικές κατηγορίες, το σχέδιο της προεκλογικής εκστρατείας θα

Οι γυναίκες

Οι δημοσκόποι περιγράφουν τις αλλαγές στην εκλογική συμπεριφορά βάσει φύλου ως «μετάβαση σε μια νέα, χειραφετημένη και πιο δυναμική γενιά». Η Ν.Δ. επιχειρεί να προσαρμόσει αναλόγως το μήνυμά της.

Οι μισθωτοί

Στην κυβέρνηση θεωρούν προνομιακό ακροατήριο τους μισθωτούς στον ιδιωτικό τομέα, στους οποίους θα προβληθεί ως επίτευγμα ότι έχουν εκπληρωθεί όλες οι εξαγγελίες για μείωση φόρων και εισφορών, στη λογική του «το είπαμε, το κάναμε».

Ο Βορράς

Η μεγαλύτερη εκλογική περιφέρεια της Βόρειας Ελλάδας –η Α΄ Θεσσαλονίκης– δεν είναι μια «κάστρο» της Ν.Δ. Εκτιμάται ότι θα χρειαστεί η προεκλογική προσπάθεια να εστιασθεί στην πρωτεύουσα αλλά και σε άλλες περιφέρειες της Μακεδονίας.

Αξονες της εκστρατείας θα είναι το «συνέπεια, συνέχεια και σταθερότητα» και το δίλημμα «Μητσοτάκης ή Τσίπρας».

επικεντρωθεί και σε συγκεκριμένες εκλογικές περιφέρειες. Η Βόρεια Ελλάδα και ειδικά η Μακεδονία αποτελούν μια γεωγραφική ζώνη που για τη Ν.Δ. έχει παραδοσιακά μεγάλη σημασία.

Στις τελευταίες εκλογές σε πολλούς νομούς η κυβερνητική παράταξη κατέγραψε εκλογική επίδοση σημαντικά μεγαλύτερη από τα πανελλαδικά ποσοστά της. Η φυσική φθορά της κυβερνητικής θητείας μαζί με μια σειρά από άλλα θέματα –τήρηση της Συμφωνίας των Πρεσπών, έντονα φιλορωσικό κοινό, όξυνση την περίοδο της πανδημίας– δημιουργούν φόβο για πιθανή άνοδο ακροδεξιών σχη-

ματισμών στη Βόρεια Ελλάδα.

Παράλληλα στην Α΄ Θεσσαλονίκης, που αποτελεί την πολυπληθέστερη εκλογική περιφέρεια της Βόρειας Ελλάδας, έχει αρχίσει να αλλάζει εδώ και χρόνια η δημογραφική σύνθεση, κατά τρόπο που προσεγγίζει έντονα την Αθήνα και δη τις πιο ριζοσπαστικοποιημένες γειτονιές του μητροπολιτικού κέντρου. Δεν είναι τυχαίο πως ακόμα και το 2019 ο ΣΥΡΙΖΑ, παρότι είχε πρόσφατα ψηφίσει τη Συμφωνία των Πρεσπών, έλαβε ποσοστό σχεδόν 32%, ενώ η Ν.Δ. πήρε 4,5 μονάδες κάτω από το πανελλαδικό ποσοστό της και έφθασε το 35%.

«Η Α΄ Θεσσαλονίκης έχει αρχίσει να κάνει τα «τοπικά» χαρακτηριστικά της και μοιάζει όλο και περισσότερο με την Αθήνα», λέει στην «Κ» έμπειρος δημοσκόπος. Χαρακτηριστικό είναι πως η τελευταία φορά που η Ν.Δ. είχε φθάσει στην Α΄ Θεσσαλονίκης τον πήχυ του ποσοστού της στην επικράτεια ήταν το 2004.

Γι’ αυτόν τον λόγο σχεδιάζεται να δοθεί βάρος στη Θεσσαλονίκη με έμφαση στα έργα, όπως το μετρό της πόλης που αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2023, η επικείμενη έναρξη του Flyover που είναι η νέα περιφερειακή της Θεσσαλονίκης και η οδική και η σιδηροδρομική σύνδεση του δου προβλήτα.

Η Ηπειρος είναι ακόμη μία περιοχή που θέλει ιδιαίτερη προσοχή. Μπορεί πληθυσμιακά να μην είναι ιδιαίτερα κρίσιμη, παραμένει όμως η περιοχή με το μεγαλύτερο ποσοστό φτώχειας στην Ελλάδα και χωρίς ανάπτυξη. Αυτό το διαχρονικό πρόβλημα δεν το άλλαξε ούτε η κυβέρνηση Μητσοτάκη, δημιουργώντας τοπικές δυσарέσκεις που πρέπει ενόψει εκλογών να αμβλυνθούν.

Τα συνθήματα

Όσον αφορά την καμπάνια που θα «τρέξει» έως τις εκλογές, πέραν των επιμέρους χαρακτηριστικών που θα ξεδιπλωθούν

Στη μάχη, με έμμεσο τρόπο και όχι ρητώς, θα επιστρατευθεί και ο «φόβος» για την επιστροφή του ΣΥΡΙΖΑ.

εν καιρώ, κεντρικός άξονας θα είναι το τρίπτυχο «συνέπεια, συνέχεια και σταθερότητα». Τελικός στόχος είναι να προβληθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του Κυριάκου Μητσοτάκη και της Νέας Δημοκρατίας έναντι της αξιωματικής αντιπολίτευσης και του αρχηγού της, καθώς στο Μέγαρο Μαξίμου είναι εδραιωμένη η άποψη πως το τελικό ερώτημα θα είναι «Μητσοτάκης ή Τσίπρας». Κεντρικό ρόλο στην καμπάνια θα έχουν και τα εθνικά θέματα, που αποτελούν επιδημία για όλους τις μετρήσεις ένα σημαντικό ατού του πρωθυπουργού έναντι του αντιπάλου του και εκτός των άλλων

συσπειρώνουν έντονα και το δεξιό ακροατήριο.

Στη μάχη, με έμμεσο τρόπο και όχι ρητώς, θα επιστρατευθεί και ο «φόβος» για την επιστροφή του ΣΥΡΙΖΑ. Υπάρχει ένα κοινό σχεδόν 15% που δεν δηλώνει πως θα ψηφίσει Νέα Δημοκρατία, αλλά δείχνει να βλέπει γενικά θετικά τον Κυριάκο Μητσοτάκη και να μην έχει καμία πρόθεση να κινηθεί προς τον ΣΥΡΙΖΑ. Για τη Νέα Δημοκρατία είναι κομβικό να κρατήσει έως τις εκλογές «ενεργό» το ενδιαφέρον αυτού του κοινού, προτάσσοντας αφενός το έργο της, θυμίζοντας αφετέρου τα έργα και τις ημέρες του ΣΥΡΙΖΑ στη δική του κυβέρνηση. «Το μεγαλύτερο πρόβλημα της αξιωματικής αντιπολίτευσης είναι πως 3,5 χρόνια μετά την ήττα δεν προσέγγισε ποτέ το κεντρώο κοινό», λέει στην «Κ» δημοσκόπος επιχειρώντας να εξηγήσει το γεγονός πως ο ΣΥΡΙΖΑ δεν κερδίζει δυσανεστήμενους πολίτες από την κυβερνητική πολιτική.

Η ομάδα

Όσον αφορά την ομάδα που θα «τρέξει» όλα τα παραπάνω, στο Μέγαρο Μαξίμου το οργανόγραμμα έχει αρχίσει να διαμορφώνεται. Πλην των επαγγελματιών του χώρου, εταιρειών και συμβούλων επικοινωνίας που θα έχουν τον δικό τους ρόλο, την κεντρική διαχείριση και τον τελικό λόγο της καμπάνιας και της επικοινωνίας θα έχουν πρόσωπα εντός της κυβέρνησης. Το προεκλογικό πρόγραμμα το συντάσσει ο αρμόδιος τομεάρχης Χάρης Θεοχάρης με τη συμβολή του γραμματέα Παύλου Μαρινάκη και τη γενική εποπτεία των Ακη Σκέρτσου και Θανάση Κοντογεώργη. Ο Παύλος Μαρινάκης, που εσχάτως συμμετέχει σε όλο και περισσότερες συσκέψεις στο Μαξίμου, έχει επιφορτιστεί και με τον ρόλο να μεταφέρει την κομματική εικόνα εντός του Μεγάρου.

Στον σχεδιασμό μετέχει και όλο το επιτελείο που ασχολείται με τον Τύπο, υπό τον κυβερνητικό εκπρόσωπο Γιάννη Οικονόμου και τον διευθυντή του γραφείου Τύπου του πρωθυπουργού Δημήτρη Τσιόδρα.

Ο Γιάννης Μπρατάκος από την άλλη εκ της θέσεώς του ασχολείται και με την εκλογική προετοιμασία, καθώς το γραφείο του πρωθυπουργού έχει την τελική έγκριση των πάντων.

Πρόσωπο που η γνώμη του έχει πάντα σημασία είναι και ο Θανάσης Νέζης, ο παλαιότερος συνεργάτης του πρωθυπουργού, που ειδικά όσο πηγαίνουν με προς τις εκλογές θα κληθεί να δραστηριοποιηθεί πιο ενεργά λόγω της σύνδεσής που έχει με τη βάση της Ν.Δ.

Τέλος, ο Θεόδωρος Λιβάνιος είναι επί των δημοσκοπήσεων, σε έναν τομέα ιδιαίτερα κρίσιμο καθώς, όπως έλεγε και ο Λίντον Τζόνσον, στην πολιτική πρέπει προπαντός να ξέρεις να μετράς.

ΑΠΟΨΗ

Γιατί δεν ανεβαίνει ο ΣΥΡΙΖΑ

Της **ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΠΑΝΟΥ**

Αν μιλήσεις με συνεργάτες του Αλέξη Τσίπρα θα σου πουν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ, διαχρονικά, υποεκπροσωπείται στις δημοσκοπήσεις γιατί οι νέοι σε ηλικία και οι οικονομικά αδύναμοι ψηφοφόροι στους οποίους υπερέχει απέχουν από τις μετρήσεις.

Παρ’ όλα αυτά, ελάχιστα θα σου πουν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ είναι μπροστά και λίγοι ότι η διαφορά του είναι οριακή από τη Ν.Δ.

Η βασική αιτία γι’ αυτό, κατά την ανάλυσή τους, δεδομένου ότι θε-

Ο Τσίπρας είναι ταυτόχρονα η λύση και το πρόβλημα για τον ΣΥΡΙΖΑ – τον κρατάει στον δικομματισμό, αλλά δεν μπορεί να κερδίσει τον Μητσοτάκη.

ωρούν πως η κυβέρνηση είναι η χειρότερη της Μεταπολίτευσης (τουλάχιστον), βρίσκεται στην «προπαγάνδα των ΜΜΕ» και, επομένως, δεν έχουν ευθύνες η ηγεσία και το κόμμα.

Αν μιλήσεις με πολιτικούς φίλους του Κυριάκου Μητσοτάκη θα σου πουν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν ανεβαίνει γιατί κάνει μηδενιστική αντιπολίτευση (όχι σε όλα), δεν έχει πειστικό πρόγραμμα και δεν έχει ανανεώσει το στελεχικό του δυναμικό, με αποτέλεσμα να θεωρείται ότι η δεύτερη φορά Αριστερά θα είναι επανάληψη της πρώτης ή αλλιώς προς το χειρότερο.

Αν κάνεις την ίδια συζήτηση με πρόσωπα κοντά στον Νίκο Ανδρουλάκη θα σου πουν ότι ο καλύτερος σύμμαχος του Κ. Μητσοτάκη είναι ο Αλ. Τσίπρας: Δεν μπορεί ο ίδιος να εμπνεύσει τον

κόσμο του Κέντρου και διευκολύνει την κυριαρχία του πρωθυπουργού σε αυτόν τον κρίσιμο εκλογικά χώρο.

Αν πλησιάσουμε τον Γιάνη Βαρουφάκη θα ακούσουμε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν ανεβαίνει γιατί έχει χάσει την αριστερή ψυχή του από τότε που συνθηκολόγησε με την Ε.Ε. Με άλλα λόγια, ότι δεν έχει ριζοσπαστισμό και γι’ αυτό δεν μπορεί να κινητοποιήσει τους «κάτω».

Κάτι ανάλογο θα σου πουν στελέχη του ΚΚΕ αλλά και της «Ομπρέλας», χωρίς να μπορούν να απαντήσουν στην ερώτηση γιατί τότε τα κόμ-

ματα που έχουν καθαρή αριστερή ταυτότητα δεν ενισχύονται.

Επειδή, λοιπόν, οι ερμηνείες είναι πολλές και αντιφατικές, όποιος ενδιαφέρεται να βγάλει άκρη καλό είναι να μιλήσει με πολιτικούς επιστήμονες και αναλυτές δημοσκοπήσεων που συμφωνούν στα βασικά:
• Ο Αλ. Τσίπρας είναι ταυτόχρονα η λύση και το πρόβλημα για τον ΣΥΡΙΖΑ, με την έννοια ότι τον κρατάει στον δικομματισμό επειδή είναι αυτός που είναι, αλλά δεν μπορεί να κερδίσει τον Κ. Μητσοτάκη για τον ίδιο λόγο.
• Νομοτέλεια δεν υπάρχει σε επο-

χές τέτοιες ρευστότητας και γι’ αυτό η τακτική του ώριμου φρούτου είναι ασφαλής, αλλά όχι απαραίτητα νικηφόρα.
• Το εκλογικό αποτέλεσμα καθορίζεται από αυτούς που ψηφίζουν και όχι που θα ψηφίζουν (πρωτίστως, δηλαδή, από τους συνταξιούχους).
• Όσο πελατειακό κι αν έχει γίνει το ψηφοθηρικό παιχνίδι, χωρίς διέγερση του συλλογικού φανταστικού δεν κερδίζονται εκλογές.
• Όταν μια χώρα έχει φθάσει στο σημείο να θεωρεί την κανονικότητα όραμα, δεν κερδίζει χτυπώντας τον Πιερρακάκη και επενδύοντας στον Πολάκη.

Κοιτάσματα και εξοπλισμοί

Το χρονικό του ενεργειακού μπρα ντε φερ στο Αιγαίο

Υπογράφεται η πρώτη συμφωνία για την έρευνα υδρογονανθράκων ανάμεσα στην ελληνική κυβέρνηση του δικτάτορα Γεωργίου Παπαδόπουλου και στη νεοσύστατη αμερικανική εταιρεία Oceanic Explorations, η οποία διατηρεί δικαιώματα ερευνών στο Β. Αιγαίο μέχρι σήμερα.

Ξεκινούν οι γεωτρήσεις που οδηγούν στην ανακάλυψη του κοιτάσματος «Πρίνος Ι». Η Τουρκία αντιδρά παραχωρώντας στην εταιρεία ΤΡΑΟ 27 άδειες έρευνας για υδρογονάνθρακες σε περιοχές του Αιγαίου.

Ενα μήνα πριν από την εισβολή στην Κύπρο και την κατάρρευση της δικτατορίας, η Τουρκία έστειλε στο Αιγαίο το υδρογραφικό «Τσινταρλίς» συνοδεία 37 πολεμικών σκαφών.

1969

1973

1974

Η οδύσσεια των υδρογονανθράκων

Μισός αιώνας ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού για τα υποθαλάσσια κοιτάσματα έχει αποφέρει μόνο κόστος σε εξοπλισμούς

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Η 6η Μαρτίου 1985, ημέρα Τετάρτη, χαρακτηρίστηκε από τον Ανδρέα Παπανδρέου «ιστορική ημέρα». Παρουσία των μελών του Κυβερνητικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής και Αμυνας (ΚΥΣΕΑ) ο πρωθυπουργός, που ήταν και υπουργός Αμυνας, ανακοίνωσε την αγορά 80 μαχητικών αεροσκαφών με την υπογραφή προσυμφώνου για 40 F-16 και 40 Mirage 2000. Ήταν η «αγορά του αιώνα», το πιο φιλόδοξο αμυντικό πρόγραμμα της χώρας έως τότε, που αποφασίστηκε για να καλύψει τις αμυντικές ανάγκες έως το 2000. Το αρχικό κόστος (που ξεχείλωσε αργότερα) ήταν 200 δισ. δραχμές ή, με βάση την τότε ισοτιμία, 1,3 δισ. δολάρια (πασατέμπος για τα σημερινά δεδομένα). Ας υπενθυμίσουμε ότι το 1985 το χρέος ως ποσοστό του συνολικού εθνικού πλούτου (ΑΕΠ) ήταν μόλις το 1/4 του σημερινού.

Σχεδόν 40 χρόνια μετά, οι αγορές του αιώνα έχουν γίνει ρουτίνα. Μετά τον τσουχτερό εκσυγχρονισμό των ακατάβλητων F-16, που αποφασίστηκε πριν από 4-5 χρόνια και στοίχισε περίπου 500 εκατ. ευρώ, και την παραγγελία συνολικά 24 Rafale, κόστους (μαζί με την υποστήριξη) περί τα 3,5 δισ. ευρώ, συζητείται τώρα η απόκτηση των αμερικανικών F-35, που κοστίζουν περίπου 120-140 εκατ. ευρώ έκαστο. Μόνο το κράνος του πιλότου ενός F-35 κοστίζει 400.000 ευρώ.

Οι αμυντικές δαπάνες ήταν πάντοτε υψηλές από την ίδρυση του κράτους και συνετέλεσαν καθοριστικά στις χρεοκοπίες, όπως έχει δείξει ο ιστορικός και μέλος της Ακαδημίας Αθηνών Γιώργος Δερτιλής. Εντούτοις, συχνά λησμονούμε ότι από το 1922 έως τις αρχές της δεκαετίας του '70 δεν εκδηλώθηκε ελληνοτουρκική κρίση στη θάλασσα. Τις διμερείς σχέσεις κλόνισαν τα γεγονότα της Κωνσταντινούπολης το 1955 και οι εντάσεις στην Κύπρο μετά την ανεξαρτητοποίησή της από τους Βρετανούς το 1960. Το Αιγαίο όμως μπήκε στο «παιχνίδι» ένα χρόνο πριν από την εισβολή στην Κύπρο και αυτό οφείλεται στην ανακάλυψη κοιτασμάτων πετρελαίου το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 1973 στην περιοχή του Πρίνου.

Το «κόστος» των κοιτασμάτων

Όλες οι ιστορικές κρίσεις και οι παρ' ολίγον πολεμικές συγκρούσεις που προέκυψαν μετά την εισβολή στην Κύπρο (1976, 1987, 1996 και 2019 έως σήμερα) είχαν ως επίκεντρο θαλάσσιες περιοχές και συμπίπτουν χρονικά με προαναγγελίες, προετοιμασίες ή απόπειρες ερευνών για κοιτάσματα που έγιναν από την ελληνική πλευρά σε ύδατα όπου η Τουρκία θεωρεί ότι προβάλλονται ασαφή κυριαρχικά δικαιώματα. Για να μπορέσει να αντιμετωπίσει η Ελλάδα την ένταση που προκαλείται, διατηρεί τα τελευταία 50 χρόνια αμυντικές δαπάνες σχεδόν διπλάσιες ως ποσοστό του ΑΕΠ από τον μέσο όρο δαπανών των χωρών του ΝΑΤΟ. Δαπανούμε περίπου το 4% του ΑΕΠ κατά μέσον όρο τα τελευταία 50 χρόνια σε εξοπλισμούς, με μόνη μείωση κατά μέσον όρο λίγο κάτω από το 3% την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Με σημερινές τιμές μιλάμε για περίπου 8 δισ. ευρώ τον χρόνο, που αν πολλαπλασιαστούν επί μισό αιώνα φτάνουμε στα 400

Στις 22 Μαρτίου 1992, ο τότε πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Μητσοτάκης πέταξε με μαχητικό F-16 (φωτογραφία από την Αεροπορική Βάση Αγκιάλου). Τα τελευταία 40 χρόνια οι εντάσεις στο Αιγαίο έχουν οδηγήσει σε ένα εξοπλιστικό ράλι - από την «αγορά του αιώνα» το 1985, που περιελάμβανε 40 F-16 και 40 Mirage 2000, φθάσαμε στην παραγγελία 24 Rafale, ενώ συζητείται και η απόκτηση F-35.

Από το 1922 δεν είχε εκδηλωθεί ελληνοτουρκική κρίση στη θάλασσα. Το Αιγαίο μπήκε στο «παιχνίδι» ένα χρόνο πριν από την εισβολή στην Κύπρο, λόγω της ανακάλυψης κοιτασμάτων πετρελαίου στην περιοχή του Πρίνου.

δισ. ευρώ δαπανών για εξοπλισμούς με σημερινές τιμές (δηλαδή όσο ακριβώς είναι σήμερα το δημόσιο χρέος). Η συνολική αξία των ελληνικών κοιτασμάτων (δυτικά και νοτιοδυτικά της Κρήτης) για τα οποία γίνεται τώρα μεγάλη συζήτηση είναι περίπου 250 δισ. ευρώ με τιμές προ κρίσης.

Μπορεί να υποθέσει κανείς ότι αν η Ελλάδα είχε ειρηνικές σχέσεις με την Τουρκία, δεν θα είχε βεβαίως μηδενικές δαπάνες εξοπλισμών, αλλά δεν θα υπερέβαινε τον μέσο όρο του ΝΑΤΟ και σε αυτή την περίπτωση θα δαπανούσε σε εξοπλισμούς περίπου τα μισά. Επομένως, η επί μισό αιώνα εκκρεμότητα επίλυσης των ελληνοτουρκικών διαφορών ήδη στοιχίζει περίπου 200 δισ. ευρώ (το μισό δημόσιο χρέος!), ποσό σχεδόν ίσο με το σύνολο των κεφαλαίων που μπορούμε να κερδίσουμε σε βάθος 2-3 δεκαετιών από τη δυναμτική αξιοποίηση των κοιτασμάτων, η ύπαρξη των οποίων είναι ένας από τους κυριότερους παράγοντες που συντηρούν την ένταση εξαιτίας της οποίας αγοράζουμε τα όπλα.

Το τρίγωνο

Η τριγωνική σχέση ανάμεσα στην κούρσα των εξοπλισμών, στα προγράμματα ερευνών για την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και στις ελληνοτουρκικές κρίσεις ξεκίνησε επί κού-

ντας. Η πρώτη συμφωνία για την έρευνα υδρογονανθράκων υπογράφηκε το 1969 ανάμεσα στην ελληνική κυβέρνηση του δικτάτορα Γεωργίου Παπαδόπουλου και στη νεοσύστατη αμερικανική εταιρεία Oceanic Explorations, η οποία διατηρεί δικαιώματα ερευνών στο Β. Αιγαίο μέχρι σήμερα. Έπειτα από τρεις αποτυχημένες γεωτρήσεις, η τέταρτη, που ξεκίνησε το φθινόπωρο του 1973 και ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 1974, οδήγησε στην ανακάλυψη του κοιτάσματος «Πρίνος Ι».

Η Τουρκία αντέδρασε σχεδόν αμέσως. Τον Νοέμβριο του 1973, την ίδια περίοδο με την εξέγερση του Πολυτεχνείου, η Αγκυρα παραχώρησε στην εταιρεία ΤΡΑΟ 27 άδειες έρευνας για υδρογονάνθρακες σε περιοχές του Αιγαίου, που έως τότε δεν είχε αμφισβητηθεί ότι ανήκαν στην ελληνική υφαλοκρηπίδα. Η Αθήνα αποδέχθηκε για πρώτη φορά ότι θα πρέπει να αποσφηνιστούν τα όρια της ελληνικής και της τουρκικής υφαλοκρηπίδας. Τον Ιούνιο του 1974, ένα μήνα πριν από την εισβολή στην Κύπρο και την κατάρρευση της δικτατορίας, η Τουρκία έστειλε στο Αιγαίο το υδρογραφικό «Τσινταρλίς» συνοδεία 37 πολεμικών σκαφών. Μόλις ένα μήνα πριν η Ελλάδα, υπό τον σκιώδη δικτάτορα Ιωαννίδη, υπέγραψε τις συμβάσεις για 60 αεροσκάφη A-7 Corsair και 40 Mirage F-1C.

Οι ελιγμοί Καραμανλή

Στις αρχές του 1975 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ήδη πρωθυπουργός για λίγους μήνες, έθεσε ως στόχο να επαναφέρει την Ελλάδα στο ΝΑΤΟ μετά την εν θερμώ αποχώρησή του καλοκαιριού του 1974 λόγω της εισβολής της Τουρκίας στην Κύπρο, αλλά και να προωθήσει την ένταξη στην ΕΟΚ. Γνώριζε ότι η Τουρκία, που ήταν μέλος του ΝΑΤΟ, θα μπορούσε να θέσει βέτο και οι μεγάλες δυνάμεις να τηρήσουν ουδετερότητα, και γι' αυτό έλαβε την πρωτοβουλία να

προτείνει στην Αγκυρα την από κοινού παραπομπή του θέματος υφαλοκρηπίδας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Η Τουρκία αρχικά δέχθηκε, αλλά κατά τη διάρκεια των διπλωματικών επαφών διαφώνησε με την Ελλάδα. Η Ελλάδα υποστήριζε τη σύνταξη συνυποσχετικού με αντικείμενο τις διαφωνίες επί της υφαλοκρηπίδας. Η Τουρκία συζήτησε για ένα διακανονισμό που θα οδηγούσε σε μια «συνολική συμφωνία» (package deal).

Το πετρέλαιο του Πρίνου διατήρησε την αντιπαλότητα, η οποία ξέσπασε τον Αύγουστο του 1976, όταν οι Τούρκοι έστειλαν στο Αιγαίο το «Σισμίκ Ι» (γνωστό ως «Χόρα»), που παραβίασε την ελληνική υφαλοκρηπίδα μεταξύ Λήμνου και Λέσβου. Οι διαπραγματεύσεις της Ελλάδας με την ΕΟΚ είχαν ξεκινήσει μόλις λίγες ημέρες πριν, στις 27 Ιουλίου 1976, και οι Τούρκοι ήθελαν να πάρουν ένα αντάλλαγμα: Θα έπαιναν να παρεμποδίζουν την ελληνική πορεία προς την ΕΟΚ προκαλώντας εντάσεις εφόσον σταματούσαν οι ελληνικές έρευνες. Προκειμένου λοιπόν να δοθεί η διαβεβαίωση στις μεγάλες δυνάμεις ότι στο Αιγαίο επικρατεί ηρεμία και ότι η ένταξη της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ και στην ΕΟΚ μπορεί να πραγματοποιηθεί απρόσκοπτα, ο Καραμανλής συμφώνησε με τον Τούρκο πρωθυπουργό Ντεμιρέλ στο περίφημο «Πρωτόκολλο της Βέρνης», βάσει του οποίου οι δύο χώρες θα απέχουν από ερευνητικές πρωτοβουλίες σε περιοχές οι οποίες «θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις διαπραγματεύσεις για την υφαλοκρηπίδα».

Ο στόχος του πετρελαίου δεν εγκαταλείφθηκε. Η κυβέρνηση ψήφισε τον Νοέμβριο του 1976 τον νόμο 468/1976 «περί αναζήτησης, ερευνών και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων». Παράλληλα, ο Καραμανλής ανέθεσε στο Γαλλικό Ινστιτούτο Πετρελαίου (BEICIP) τη σύνταξη έκθεσης για το Αιγαίο. Οι Γάλλοι πήραν όλα τα απόρρη-

τα έγγραφα από τις έρευνες που είχαν πραγματοποιήσει οι Αμερικανοί επί δικτατορίας και έπειτα από αναλύσεις διεμήνυσαν ότι η περιοχή που έχει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον είναι η θέση «Μπάμπουρας», δέκα μίλια ανατολικά της Θάσου. Πρόκειται για μια θέση που βρίσκεται πέρα των 6 μιλίων από την ακτή της Θάσου, άρα δεν ανήκει στην ελληνική κυριαρχία, αφού τα χωρικά ύδατα εκτείνονται έως τα 6 μίλια. Η δυνατότητα επέκτασής των χωρικών υδάτων ενός κράτους πέρα από τα 6 μίλια υπήρχε, αλλά δεν είχε ενταχθεί στο Δίκαιο της Θάλασσας. Αυτή η πρόβλεψη προστέθηκε το 1982 στη Σύμβαση του Montego Bay (η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα το 1995). Κάποιες έρευνες εκτός των ελληνικών χωρικών υδάτων ξεκίνησαν, αλλά αναστάλθηκαν τον Ιανουάριο του 1978 με διαταγή του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού (ΓΕΝ) σε εφαρμογή του άρθρου 6 του Πρακτικού της Βέρνης.

Το 1981 ο Στέφανος Μάνος ως υπουργός Ενέργειας έθεσε στο ΓΕΝ και στον υπουργό Αμυνας Ευάγγελο Αβέρωφ το ερώτημα αν η αναστολή των ερευνών εξακολουθεί να ισχύει, παρά το γεγονός ότι οι συζητήσεις με την Τουρκία για την υφαλοκρηπίδα είχαν σταματήσει από το 1980. Ο Αβέρωφ απάντησε ότι οι λόγοι «ήδη εξεληπτον», με αποτέλεσμα ο Μάνος να αποφασίσει στις 24 Αυγούστου 1981 ότι οι έρευνες μπορούν να αρχίσουν εκ νέου. Παρ' όλα αυτά, δεν επικράτησε οργασμός δραστηριότητας, αφού η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ φημολογείτο ότι ετοιμαζόταν να διαπραγματευτεί εκ νέου ή ακόμη και να κρατικοποιήσει την εκμετάλλευση κοιτασμάτων. Κάποιες μυστικές έρευνες πραγματοποιήθηκαν επί ΠΑΣΟΚ, αλλά σταμάτησαν έπειτα από αντιδράσεις των Τούρκων.

Από τον Πρίνο στο Λιβικό

Το 1987 το ελληνικό κράτος εξαγοράζει μερίδια ξένων εταιρει-

4% του ΑΕΠ

ήταν κατά μέσον όρο οι ετήσιες αμυντικές δαπάνες της Ελλάδας μετά το 1974.

2,5% του ΑΕΠ

είναι ο μέσος όρος του αμυντικού προϋπολογισμού των μελών του ΝΑΤΟ.

400 δισ.

υπολογίζονται οι ελληνικές αμυντικές δαπάνες της τελευταίας πεντηκονταετίας (σε τιμές 2022).

250 δισ.

υπολογίζεται η συνολική αξία ελληνικών κοιτασμάτων (τιμές προ κρίσης).

ών της Κοινοπραξίας Βορείου Αιγαίου. Ο Τούρκος πρέσβης στην Αθήνα αναζητεί διαβεβαιώσεις ότι δεν έχει αποφασιστεί επανέναρξη ερευνών, αλλά λαμβάνει την απάντηση, σε συνάντησή του στο ΥΠΕΞ με τον υφυπουργό Εξωτερικών Γιάννη Καψή, ότι η Ελλάδα έχει δικαίωμα να κάνει όσες έρευνες θέλει. Αυτό δεν σημαίνει ότι θα ξεκινούσαν έρευνες, αλλά οι Τούρκοι έτσι το ερμηνεύσαν και έστειλαν το υδρογραφικό «Πίρι Ρέις», συνοδεία πέντε τουρκικών πολεμικών, έως τα ανοικτά της Χαλκιδικής. Το πλοίο επέστρεψε στον Μαρμαρά με σκοπό να ξαναβγει στο Αιγαίο. Ο Παπανδρέου δίνει την αίσθηση ότι θα βυθίσει το «Πίρι Ρέις» σε περίπτωση που επιστρέψει και ότι θα οδηγήσει την Ελλάδα στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας(!). Ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Αθήνα Εντμουντ Κίλι διαβεβαιώνει την Αγκυρα ότι δεν υπάρχει ελληνικό σχέδιο ερευνών. Το «Πίρι Ρέις» δεν επιστρέφει και η κρίση εκτονώνεται.

Τον Φεβρουάριο του 1988, στο Νταβός, ο Παπανδρέου συναντά τον Τούρκο πρόεδρο Τουργκούτ Οζάλ και συμφωνούν στη φράση «μη πόλεμος». Ο «μη πόλεμος» αποκτά περιεχόμενο με το Μνημόνιο της Βουλιαγμένης (Μάιος 1988) και το Μνημόνιο της Κωνσταντινούπολης (Σεπτέμβριος 1988), με τα οποία οι υπουργοί Εξωτερικών Κάρολος Παπούλιας και Μεσούτ Γιλμάζ συμφωνούν ότι η Ελλάδα δεσμεύεται ότι δεν θα πραγματοποιεί έρευνες στο Αιγαίο πέρα από τα 6 μίλια των χωρικών υδάτων (δηλαδή «φρεσκάδουν» τη Βέρνη). Στο μεταξύ, η «αγορά του αιώνα» του 1985 φέρνει στην Ελλάδα τα πρώτα F-16 με την ίδρυση της 330 Μοίρας (Κεραυνός) το 1989, η οποία έγινε επιχειρησιακή τον Απρίλιο του 1990. Ακολούθησαν άλλες τρεις παραγγελίες F-16, με πρώτη την παραγγελία άλλων 40 F-16 από την κυβέρνηση Μητσοτάκη το 1992.

Κοιτάσματα και εξοπλισμοί

Οι Τούρκοι στέλνουν στο Αιγαίο το «Σισμίκ Ι» (γνωστό ως «Χόρα»), που παραβίασε την ελληνική υφαλοκρηπίδα μεταξύ Λήμνου και Λέσβου. Οι ελληνικές έρευνες σταματούν. Ο Καραμανλής συμφωνεί με τον Ντεμιρέλ το «Πρωτόκολλο της Βέρνης».

Το ελληνικό κράτος εξαγοράζει μερίδια ξένων εταιρειών της Κοινοπραξίας Βορείου Αιγαίου. Οι Τούρκοι στέλνουν το υδρογραφικό «Πίρι Ρέις», συνοδεία πολεμικών, ανοικτά της Χαλκιδικής. Το σκάφος επιστρέφει στον Μαρμαρά. Ο Παπανδρόφους απειλεί ότι θα βυθίσει το σκάφος αν ξαναβγει στο Αιγαίο.

Συζητείται στη Βουλή ο νόμος 2289 που κατέθεσε ο υπουργός Βιομηχανίας Κώστας Σημίτης με τίτλο «Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων».

Δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο νόμος 4001 (νόμος Μανιάνη). Η νορβηγική εταιρεία PGS προχωρεί σε έρευνες σε ολόκληρο το Ιόνιο έως την ανατολική ακτή της Κρήτης. Η Τουρκία αναθέτει σε νορβηγικές εταιρείες το «σκανδιναβισμό» περιοχών του Νοτίοανατολικού Αιγαίου κοντά στο Καστελλόριζο.

1976

1987

1995

2011

Πετρέλαιο και casus belli

Στις 23 Ιανουαρίου 1995 συζητείται στη Βουλή (και στις 8 Φεβρουαρίου 1995 δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως) ο νόμος 2289 που κατέθεσε στη Βουλή ο υπουργός Βιομηχανίας Κώστας Σημίτης με τίτλο «Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων». Ο ν. 2289/95 ενσωματώνει την ευρωπαϊκή οδηγία 94/22/ΕΚ και εκσυγχρονίζει τον ν. 468/1976: Την ίδια περίοδο εισάγεται στη Βουλή η Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας. Πρόκειται για την περιφημη σύμβαση του Montego Bay, η οποία υπογράφηκε στις 10/12/1982 (έπεται από περισσότερα από 14 χρόνια διαβουλεύσεων μεταξύ κρατών σε όλο τον κόσμο), αλλά η έναρξη ισχύος της πραγματοποιήθηκε στις 14/11/1994.

Η Σύμβαση κατατέθηκε προς κύρωση στην ελληνική Βουλή στις 26 Ιανουαρίου 1995, τρεις ημέρες μετά τη συζήτηση του νομοσχεδίου για το «αρρεσκάρισμα» των παιδιών για τους υδρόγονοιάνθρακες. Μπορεί να ήταν σύμπτωση, αλλά ένας προσεκτικός παρατηρητής δεν θα απέκλειε τη ύπαρξη κάποιοι μυστικού σχεδιασμού. Η σύμβαση αυτή προβλέπει για πρώτη φορά ρητώς ότι ένα κράτος έχει το δικαίωμα να επεκτείνει τα χωρικά του ύδατα έως τα 12 μίλια. Η Βουλή ψηφίζει τη Σύμβαση στις

31 Μαΐου 1995 και, πριν ακόμη δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (κάτι που έγινε στις 23/6/1995 ως νόμος 2321/95), η τουρκική Εθνοσυνέλευση ψηφίζει διά βοής στις 8 Ιουνίου 1995 την εξουσιοδότηση προς την τουρκική κυβέρνηση να θεωρήσει αιτία πολέμου (casus belli) οποιαδήποτε επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 μίλια.

Σημειώνεται ότι εάν τα ελληνικά χωρικά ύδατα επεκταθούν στα 12 μίλια, τότε το μεγαλύτερο μέρος της υφαλοκρηπίδας (που έχουμε αποδεχθεί ότι βρίσκεται υπό συζήτηση ήδη από τη δικτατορία) μετατρέπεται σε ελληνικό κυρίαρχο χώρο και δεν απομένει κάποια ιδιαίτερη θαλάσσια έκταση για να συζητηθεί με την Τουρκία. Η Αγκυρα προφανώς θέωρει ότι ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου για τους υδρογονάνθρακες συνδυάζεται με την εισαγωγή στο ελληνικό δίκαιο της σύμβασης του Montego Bay, έτσι ώστε να πραγματοποιηθεί η επέκταση στα 12 μίλια, να λυθεί αυτόματος και υπέρ της Ελλάδας η συζήτηση για την υφαλοκρηπίδα και να ξεκινήσουν έρευνες σε περιοχές πέραν των 6 μιλίων (όπως π.χ. στη θέση «Μιγάμπουρας»).

Το casus belli ανέβασε την ένταση, η οποία ξέσπασε επτά μήνες αργότερα με την κρίση των Ιμίων. Ο Κώστας Σημίτης ακο-

λούθησε στη συνέχεια μια διπλή στρατηγική, αφενός με την αύξηση των αμυντικών δαπανών, αφετέρου με την άρση του βέτο για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων Ε.Ε. - Τουρκίας με αντάλλαγμα τη συναίνεση της Τουρκίας για την παραπομπή στη Χάγη των διαφορών για την υφαλοκρηπίδα στο Αιγαίο (Συμφωνία του Ελσίνκι). Το 2004 ο Κώστας Καραμανλής επέτρεψε την έναρξη ευρωτουρκικών διαπραγματεύσεων χωρίς παραπομπή των διαφορών στη Χάγη, διότι εκτιμούσε ότι το Ελσίνκι αναγνωρίζει κυριαρχικά δικαιώματα της Τουρκίας στο Αιγαίο (έστω κι αν πολλοί θεωρούν ότι η αναγνώριση αυτή έχει ήδη συμβεί με το Πρωτόκολλο της Βέρνης του Κωνσταντίνου Καραμανλή) και κυρίως ότι η Χάγη μπορεί να λάβει αποφάσεις για την υφαλοκρηπίδα που να μην μπορεί να αποδεχθεί η ελληνική Βουλή.

Εκεί στον Νότο

Στις 22/8/2011 δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο νόμος 4001 (νόμος Μανιάτη) που «φρεσκάρει» τον νόμο Σημίτη του 1995 και με τη σειρά του έχει εμπλουτιστεί από τον πρόσφατο ν. 4994/2022. Το 2011, επί κυβερνήσεως Γιώργου Παπανδρέου, η νορβηγική εταιρεία PGS προχώρησε σε έρευνες σε ολόκληρο το Ιόνιο έως την ανατολική ακτή της

Κρήτης. Παράλληλα, τον Σεπτέμβριο του 2011, ένα μήνα μετά τη συμφωνία της Κύπρου με την αμερικανική Noble, η Τουρκία αναθέτει σε νορβηγικές εταιρείες το «σκανάρισμα» περιοχών του Νοτιοανατολικού Αιγαίου κοντά στο Καστελλόριζο, όπου φέρεται να ανακαλύπτει ενδιαφέροντα πράγματα. Η συζήτηση περί υδρογονανθράκων άρχισε να «ανάβει» περισσότερο γιατί εκείνη την περίοδο πραγματοποιήθηκαν σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις που κατέστησαν εφοικτές τις εξορύξεις σε μεγάλα βάθη. Μέχρι τότε το ενδιαφέρον περιοριζόταν το πολύ έως τα 500 μέτρα βάθος.

Η ελληνική οικονομική κρίση, αλλά και οι χαμηλές τιμές του πετρελαίου και του αερίου, εξασθένισαν τους ρυθμούς προόδου· ωστόσο η κυβέρνηση Σαμαρά - Βενιζέλου, πάλι με τον Γιάννη Μαρινάκη υπουργό Ενέργειας, προχώρησε τα πράγματα. Η κυβέρνηση Τσίπρα με τις περιβαλλοντικές ευαισθησίες τινε περιόρινησε τους ενεργειακούς θησαυρούς. Κι έτσι φθάσαμε στο 2019, όπου οι μετέχοντες στην ενεργειακή συζήτηση αδημονούσαν να αναλάβει νέες πρωτοβουλίες η κυβέρνηση Μητσοτάκη. Στις 30 Οκτωβρίου 2019, σε κλειστή συζήτηση του think tank «Κύκλος» του Ευάγγελου Βενιζέλου, ο διευθυντής σύμβουλος των ΕΛΠΕ Γιάννης Γρηγορίου

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου στο κόκπιτ ενός Rafale, υπό το βλέμμα του υπφυπουργού Εθνικής Αμυνας Νίκου Χαρδαλιά. Το κόστος της συνολικής συμφωνίας για την απόκτηση 24 υπερσύγχρονων γαλλικών μαχητικών, μαζί με τον εξοπλισμό τους, ανγγίζει τα 3,5 δισ. ευρώ.

ου παρουσίασε slide (που έμοιαζε σαν υπερπαραγράφημο εμφάνισης) με το κοίτασμα «Τάλας» νοτίως της Κρήτης, λέγοντας ότι πρέπει επιτέλους να αναληφθούν πρωτοβουλίες. Λίγες ημέρες αργότερα η Τουρκία ανέλαβε την πρωτοπορία να υπογράψει με τη Διύθυνση του τουρκολογικού μνημόνιο, που δεν αναγνωρίζει υφαλοκρηπίδα στην Κρήτη πέρα από τα χωρικά ύδατα των 6 μιλίων. Παρόλ'αυτα, το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 2020, το «Ορούτς Ρέις» έφθασε έως 6 μίλια από το Καστελόριζο. Ο χάρτης της «Ταλάξης Πατρίδας» έρχεται να ενώσει όλα τα παραπάνω σε μια ενιαία τουρκική αφήγηση, βάσει της οποίας κανένα ελληνικό πλοίο δεν έχει υφαλοκρηπίδα και

υφαλοκρηπίδα διαθέτει μόνο η ελληνική ηπειρωτική ακτή, η οποία σταματάει στο μέσο του Αιγαίου.

Προ ημερών η κυβέρνηση Μνηστήρα με δύο NAVTEX αμφισβήτησε στην πράξη το τουρκολιβυκό μνημόνιο και παραχώρησε την άδεια στην ExxonMobil να πραγματοποιήσει για 30 ημέρες έρευνες σε περιοχές νοτιοδυτικά και δυτικά της Κρήτης. Παράλληλα, οι στρατηγικές συμφωνίες με τη Γαλλία και τις ΗΠΑ και οι παραγγελίες νέων όπλων, όπως τα καταδιωκτικά Rafale και οι φρεγάτες FDI Belharra, εντάσσονται στο ίδιο τρίπτυχο –κοιτάσματα, κρίσεις, εξοπλισμοί– που αυτοτροφοδοτείται στο διηνεκές τα τελευταία 50 χρόνια.

The image features a large, stylized logo for 'LARNACA Christmas LAND'. The word 'LARNACA' is in a bold, sans-serif font at the top, with a small illustration of a building and trees above it. Below it, the word 'Christmas' is written in a large, elegant script font. At the bottom, the word 'LAND' is in a bold, sans-serif font, set within a banner that also contains illustrations of Christmas ornaments and a string of lights. The entire logo is set against a dark background with a subtle pattern of snowflakes and pine branches. Below the logo, the dates '25/11/2022-08/01/2023' are displayed in a large, white, sans-serif font. Underneath the dates, the text 'ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΚΑΤΙ ΜΑΓΙΚΟ' (Something magical happens in Europe Square) is written in a smaller, white, sans-serif font. At the bottom, the text 'ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ' (Free admission) is displayed in a large, white, sans-serif font. The bottom of the image contains a row of logos for sponsors and partners, including Eurobank, Petrolina, Xorhgoi, Mollers Forte, Giants, elcafé, University of Nicosia, X-Cars, Park Palatiasso, Misses, Xorhgos Epikoinonias, and DeeJay 93.5 Radio.

Εμπορικό σχίσμα απειλεί τη Δύση

Η πολιτική οικονομικού προστατευτισμού που εφαρμόζει ο Τζο Μπάιντεν πιάζει την Ευρωπαϊκή Ένωση

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Τον Τζον Μπατίστ τον έχουμε συνθίσει να υπογραμμίζει μουσικά τα αστεία του Στίβεν Κολμπέρτ, παίζοντας μερικές νότες στο πιάνο του κάθε φορά που ο κωμικός - τηλεπαρουσιαστής ξεδιπλώνει το δγκτικό χιούμορ του. Ο βραβευμένος με Γκράμι μουσικός από τη Λουιζιάνα, την πρώην γαλλική αποικία που πωλήθηκε στις ΗΠΑ το 1803, ήταν αυτός που ανέλαβε το ψυχαγωγικό μέρος του επίσημου δείπνου προς τιμήν του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν στον Λευκό Οίκο την Πέμπτη το βράδυ. Τα τυριά ήταν αμερικανικά, άφθονο blue cheese από το Ορεγκον και ο αφρώδης οίνος προτιμήθηκε της αυθεντικής σαμπάνιας, κάτι που σχολιάστηκε ευρέως από τον διεθνή Τύπο, αφού θεωρήθηκε προσβολή για τη γαλλική παράδοση στον τομέα. Ολα αυτά είναι επουσιώδεις, πλνν συμβολικές, λεπτομέρειες, κατάλληλες για τις παραπολιτικές στίλνες των εφημερίδων, αν αναλογιστεί κανείς το πολύ σοβαρό διακύβευμα που βρέθηκε στην κορυφή της συνάντησης του Μακρόν με τον Αμερικανό ομόλογό του: την απειλή να προκληθεί χάσμα στις σχέσεις ΗΠΑ - Ε.Ε.

Αφορμή είναι το κοινωνικό πακέτο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ενεργειακή ασφάλεια, το επονομαζόμενο νομοσχέδιο για τη μείωση του πληθωρισμού (IRA) ύψους 370 δισ. δολαρίων, που ψηφίστηκε στις ΗΠΑ και προβλέπει επιδοτήσεις για ηλεκτρικά αυτοκίνητα, μπαταρίες και σχέδια ανανεώσιμων πηγών «Made in USA». Η Ευρώπη ήταν μεν εξοικειωμένη με τον αμερικανικό προστατευτισμό επί προεδρίας Ντόναλντ Τραμπ, παρόμοια πολιτική από τον διάδοχό του όμως ξενίζει τις μεγάλες πρω-

τεύουσες της Γηραιάς Ηπείρου. Ο βασικός φόβος είναι πως οι ενισχύσεις αυτές λειτουργούν εις βάρος ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. «Δεν μπορούμε να καθόμαστε να κοιτάμε πώς μας κάνουν οικονομικό κεφαλοκλείδωμα. Εδώ διεξάγεται ένας ανταγωνισμός για το μέλλον», ήταν το σχόλιο του αντικαγκελαρίου της Γερμανίας, Ρόμπερτ Χάμπεκ.

Και άλλες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ανησυχούν πως πολλές τεχνολογίες αιχμής και καινοτόμοι τομείς είναι έτοιμοι να μεταφερθούν στις ΗΠΑ, επειδή η χρηματοδότηση είναι ευνοϊκότερη από την Ευρώπη. Η Ευρώπη οφείλει να αμυνθεί, συμφωνούν

Το αμερικανικό νομοσχέδιο, ύψους 370 δισ. δολαρίων, που επιδοτεί τα αμερικανικά προϊόντα, ζημιώνει τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

όλοι στις Βρυξέλλες. Η ανάγκη για μια ευρωπαϊκή αντιμετώπιση έχει μάλιστα γεφυρώσει τις διαφορές Παρισιού - Βερολίνου και ο Μακρόν εκπροσώπησε ολόκληρη την Ε.Ε. αυτήν την εβδομάδα στην Ουάσινγκτον. Μετά την πρόσφατη δημόσια αντιπαράθεση Σολτς - Μακρόν, κυρίως λόγω της αντίθεσης του Βερολίνου στην επιβολή πλαφόν στην τιμή του φυσικού αερίου, οι επικεφαλές των μεγαλύτερων οικονομικών της Ευρωζώνης βρέθηκαν να συμφωνούν ότι πρέπει να αναχαιτίσουν τον αθέμιτο ανταγωνισμό εκ μέρους των ΗΠΑ.

Το σχέδιο Μπάιντεν έχει εξοργίσει την Ευρώπη σε μια κρίσιμη στιγμή, κατά την οποία οι ΗΠΑ προσπαθούν να διατηρή-

Τζο Μπάιντεν και Εμανουέλ Μακρόν σφίγγουν τα χέρια λίγο πριν από το επίσημο δείπνο - υπό το φως των κεριών.

σουν τους δυτικούς συμμάχους εναρμονισμένους στον ρωσικό πόλεμο κατά της Ουκρανίας. Η «Made in America» στρατηγική της Ουάσινγκτον υπονομεύει την πολυπόθητη ενότητα. Παρά τις προσπάθειες του Αμερικανού προέδρου να κατευνάσει τον Γάλλο ομόλογό του, το πακέτο δεν είναι δυνατόν να αλλάξει. Ανώτατοι Αμερικανοί αξιωματούχοι προσπαθούσαν να πείσουν τους Ευρωπαίους ότι το νομοσχέδιο στρέφεται κυρίως κατά της Κίνας και της εξάρτησής από το Πεκίνο για την εξασφάλιση ορυκτών που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή μπαταριών και μακροπρόθεσμα θα ευνοήσει τους συμμάχους των ΗΠΑ. Οι Ευρωπαίοι αξιωμα-

τούχοι διεκδικούν κάποια τροποποίηση του νόμου που θα διασφαλίζει στους κατασκευαστές της Ε.Ε. ανάλογα προνόμια με τους παραγωγούς του Καναδά και του Μεξικού, τα προϊόντα των οποίων δικαιούνται φοροαπαλλαγές. Ο Μπάιντεν άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο αλλαγών αυτήν την εβδομάδα, αν και στελέχη ευρωπαϊκών επιχειρήσεων διατείνονται πως αυτές οι συζητήσεις θα έπρεπε να έχουν γίνει πριν από τη θέσπιση του νόμου.

Η κρίση στη σχέση ΗΠΑ - Γαλλίας ξεκίνησε πριν από 14 μήνες μετά τη συμφωνία μεταξύ ΗΠΑ και Αυστραλίας για την πώληση πυρηνικών υποβρυχίων, που οδήγησε στη ματαίωση της πώλησης γαλλικών υποβρυχίων

στην Αυστραλία και προκάλεσε διπλωματική ένταση μεταξύ Ουάσινγκτον και Παρισιού. Ο Μπάιντεν παραδέχθηκε στη συνέχεια ότι η διαχείριση της υπόθεσης των υποβρυχίων υπήρξε ατυχής. Ετσι σε μια αμοιβαία προσπάθεια να πέσουν οι τόνοι, οι δύο πλευρές κατέφυγαν στο παρελθόν. Η γαλλική αντιπροσωπεία έκανε δώρο στον Μπάιντεν ένα φλιτζάνι Christoffle, την εταιρεία που προμήθευε μεταξύ άλλων το κρουαζιερόπλοιο «Normandie», σε μια υπόμνηση της διατλαντικής σχέσης αφού το πρώτο ταξίδι του πλοίου προς τη Νέα Υόρκη ήταν ένας θρίαμβος της διεθνούς ναυσιπλοΐας, το 1935. Ο Μακρόν κρατούσε επίσης ένα δίσκο βινυλίου με το σάουντρακ

της θρυλικής ταινίας του Κλοντ Λελούς «Ένας άνδρας και μια γυναίκα» (1966) με τον Ζαν-Λουί Τρεντινιάν και την Ανούκ Εμέ, ενώ ο ίδιος ο σκηνοθέτης ήταν μέλος της γαλλικής αποστολής.

Το Ουκρανικό

Υπάρχει πάντως κι ένα δεύτερο ζήτημα που δικιάζει τους δύο άνδρες και είναι η έκβαση του πολέμου στην Ουκρανία. Ο Μακρόν έχει εξ αρχής διαμνύσει ότι επιθυμεί ένα ταχύ διπλωματικό τέλος της σύρραξης. Ειδικά στην αρχή του πολέμου επιχείρησε να διαπραγματευτεί με τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν, χωρίς όμως οι φιλοδοξίες του για αποφυγή επέκτασης των εχθροπραξιών να ευοδωθούν. Ο ίδιος ο Πούτιν δεν φαίνεται διατεθειμένος να καθίσει, στην παρούσα φάση, στο τραπέζι του διαλόγου, ενώ οποιαδήποτε προσωρινή ανακωχή θεωρείται πως θα βοηθούσε τις ρωσικές δυνάμεις να ανασυνταχθούν. Ο Μπάιντεν έχει επανειλημμένως διακηρύξει ότι η έναρξη ειρηνευτικών συνομιλιών είναι εφικτή μόνον αν δώσει το μήνυμα το Κίεβο. Στο επίσημο δείπνο της Πέμπτης ο Αμερικανός πρόεδρος εμφανίστηκε ανοικτός σε διάλογο με τον Ρώσο ομόλογό του, υπό τον όρο ότι και ο Βλαντιμίρ Πούτιν ενδιαφέρεται για ένα τέλος στον πόλεμο. «Μέχρι στιγμής δεν έχει δείξει κάτι τέτοιο». Η Ουάσινγκτον έχει δεσμευθεί πως θα διαθέσει 53 δισ. δολάρια για την Ουκρανία, έχει συνδράμει στην ενίσχυση των ευρωπαϊκών αμυντικών δυνατοτήτων, ενώ αυτήν την εβδομάδα οι ΗΠΑ ενέκριναν 53 εκατ. δολάρια για την αποκατάσταση του δικτύου ηλεκτροδότησης της Ουκρανίας μετά τις ρωσικές επιδρομές που βύθισαν τη χώρα στο σκοτάδι και στο κρύο.

Ματέο Ρέντσι, πρώην πρωθυπουργός της Ιταλίας

Οι λαϊκιστές είναι ακραίοι μόνο στην αντιπολίτευση

Συνέντευξη στην **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΑΔΗ**

Οι εκλογές στην Ιταλία και η άνοδος του δεξιού συνασπισμού υπό την ηγεσία της Τζόρτζια Μελόνι προκάλεσαν κύματα ανησυχίας στην καρδιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Κέντρο, και κυρίως η Κεντροαριστερά, δεν μπόρεσε να ξεφύγει από την τροχιά της παρακμής της. Η «Κ» συνάντησε έναν από τους πτυχιμένους των πρόσφατων εκλογών, τον πρώην πρωθυπουργό της Ιταλίας, Ματέο Ρέντσι, στο πλαίσιο του βου Συνεδρίου για τη Βιωσιμότητα στην νοτιοανατολική Ευρώπη και στη Μεσόγειο, που διοργανώθηκε στην Αθήνα από το Economist Impact.

– Οι πρόσφατες εκλογές στην Ιταλία και η άνοδος των ακραίων δυνάμεων προκαλούν αναταραχή στην Ευρώπη. Πώς εξηγείτε αυτό το πολιτικό φαινόμενο; Γιατί παρακμάζουν τα κεντροαριστερά κόμματα;

– Κατά την άποψή μου η προσέγγιση είναι λίγο διαφορετική. Νομίζω ότι υπάρχει ένας νέος «κεντρισμός» στην Ευρώπη και αυτή είναι η προσέγγιση του Μακρόν και ήταν και του Τόνι Μπλερ. Επίσης, η ταπεινή μου γνώμη είναι πως παραδοσιακά στην Ευρώπη η νίκη πήγαινε στο Κέντρο. Τώρα έχουμε κάποια μέρη και, δυστυχώς, και την Ιταλία, όπου αποφασίσαμε να δώσουμε την εξουσία στην Ακροδεξιά, αλλά αυτή η Ακροδεξιά ήταν ακραία κατά την προεκλογική εκστρατεία – όχι όταν ανέλαβε την κυβέρνηση. Ετσι, η Τζόρτζια Μελόνι πριν από δέκα χρόνια μιλούσε για την ανάγκη ακύρωσης του ευρώ και την επι-

Πρέπει να θεωρήσουμε την Ελλάδα και την Ιταλία ως κόμβους ενέργειας και όχι μόνο ως τόπους του μεταναστευτικού προβλήματος.

στροφή στη λίρα. Τώρα είναι φιλοευρωπαϊά και η θέση της προς το παρόν είναι λίγο-πολύ στην ίδια κατεύθυνση με τον πρωθυπουργό πριν από αυτήν. Και το ίδιο συνέβη και με τον τρόπο που το Κίνημα Πέντε Αστέρων κέρδισε τις εκλογές με μια πλατφόρμα κατά της Ευρώπης και στη συνέχεια έγινε φιλοευρωπαϊκό. Επομένως, νομίζω ότι το να είσαι λαϊκιστής είναι καλό στην προεκλογική εκστρατεία, αλλά δεν είναι τόσο καλό όταν είσαι κυβέρνηση.

Δεν εκτιμώ ότι υπάρχει παρακμή της Κεντροαριστεράς. Υπάρχει παρακμή της αριστερής σκέψης όπως στη Γαλλία και στο Σοσιαλιστικό Κόμμα, δυστυχώς και στην Ιταλία, επειδή το Δημοκρατικό Κόμμα έδωσε πολύ μεγάλη δύναμη στο Κίνημα Πέντε Αστέρων. Η άποψή μου είναι ότι υπάρχει ένας μεγάλος χώρος στο Κέντρο της πολιτικής σκηνής. Προσωπικά πιστεύω ότι στις ευρωεκλογές του 2024 αυτός ο χώρος θα είναι κρίσιμος για τη νέα ισορροπία στους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Είναι πολύ νωρίς για να κηρύξουμε την παρακμή του Κέντρου.

– Πολλοί αναλυτές ερμηνεύουν τα υψηλά ποσοστά των δεξι-

«Στην Ιταλία το 1975 γεννήθηκαν 1 εκατ. παιδιά, το 2021 είχαμε λιγότερες από 400.000 γεννήσεις. Αυτό είναι μια τραγωδία, δεν είναι μείωση, είναι κατάρρευση», επισημαίνει ο Ματέο Ρέντσι.

ών κομμάτων ως αποτέλεσμα της μεταναστευτικής πολιτικής που ακολουθήσαν πολλές κυβερνήσεις.

– Ναι, αυτό περιλαμβάνεται στην αφήγηση της Ακροδεξιάς. Αλλά στην πραγματικότητα αυτό είναι ένα ψεύτικο πρόβλημα. Σκέφτομαι την Ιταλία, στην οποία μειώνονται οι γεννήσεις κατά μισό εκατομμύριο κάθε χρόνο. Και έχουμε έναν τεράστιο αριθμό ανθρώπων που έφυγαν από την Ιταλία για να γίνουν μετανάστες στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ, ιδιαίτερα αυτοί με υψηλές δεξιότητες. Γεννήθηκαν το 1975. Στην Ιταλία το 1975 γεννήθηκαν 1 εκατ. παιδιά. Το 2021 είχαμε λιγότερες από 400.000 γεννήσεις. Αυτό είναι μια τραγωδία γιατί δεν είναι μια μείωση, αλλά είναι μια κατάρρευση. Και αυτό είναι το πρόβλημα. Αν σκεφτείτε, ο αριθμός των ανθρώπων που φτάνουν είναι πολύ μικρός. Η Ιταλία κοντραρίστηκε με τη Γαλλία, η Μελόνι εναντίον του Μακρόν, για 247 ανθρώπους.

Οπότε, εντάξει, γεγονότα σαν αυτά είναι σημαντικά στην (ακροδεξιά) αφήγηση. Αλλά νομίζω ότι πρέπει να επιστρέψουμε, για να εξετάσουμε την πραγματική κατάσταση, η οποία είναι ξεκάθαρη. Δεν μπορούμε να συνεχίσουμε τη συζήτηση για τη μετανάστευση χωρίς μια μεγάλη συζήτηση για το δημογραφικό. Ταυτόχρονα, πρέπει να ενθαρρύνουμε ένα διαφορετικό είδος μετανάστευσης. Για παράδειγμα, νομίζω ότι τα πανεπιστήμιά μας πρέπει να γίνουν κόμβος για τους φοιτητές από όλο τον κόσμο, ώστε να μείνουν στην Ευρώπη και να αξιοποιήσουν το μυαλό τους εδώ.

– Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία προκάλεσε χάος στην αγορά ενέργειας. Η εξάρτηση της Ε.Ε. από το φυσικό αέριο της Ρωσίας είναι λάθος των χωρών της Ε.Ε.;

– Το λάθος είναι από την πλευρά της Ρωσίας, διότι η Ρωσία αποφάσισε την εισβολή και

είναι υπεύθυνη. Η εισβολή ακύρωσε τα πάντα, διότι αν η Ρωσία είχε κάποιους λόγους να ισχυριστεί ότι δεν εφαρμόζεται η συμφωνία του Μινσκ, αυτοί ακυρώθηκαν μετά την απόφασή της να παραβιάσει την ακεραιότητα της Ουκρανίας. Νομίζω ότι χάσαμε πολλές δυνατότητες για την εφαρμογή διαλόγου με τη Ρωσία, εν μέρει με ευθύνη του Βλαντιμίρ Πούτιν, εν μέρει με ευθύνη των Ευρωπαίων ηγετών τα τελευταία 20 χρόνια. Τώρα, το ζήτημα είναι πολύ περίπλοκο. Πρώτα από όλα, πρέπει να επανέλθουμε για να διαδραματίσουμε ενεργητικό ρόλο. Αυτό σημαίνει να αποκλειστεί η ιδέα της Γερμανίας να έχει μια προνομιακή φιλία με τη Ρωσία, για παράδειγμα, μέσω του Nord Stream 2, και να θεωρήσουμε την Ελλάδα και την Ιταλία ως κόμβους ενέργειας – και όχι μόνο ως τόπους του μεταναστευτικού προβλήματος. Η νοτιοανατολική Ευρώπη έγινε πιο ελκυστική και πιο ενδιαφέρουσα από το παρελθόν, επειδή πλέον πρέπει να συζητήσουμε για τον αγωγό, για το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και όχι μόνο για τον αριθμό των μεταναστών. Το δεύτερο σημείο, φυσικά, είναι να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε ότι υπάρχει μια ριζική αλλαγή στον κόσμο, μια μετατόπιση προς την κατεύθυνση της Ανατολής και της Ασίας. Οπότε ρωτάμε τους Ευρωπαίους, ποιο είναι το μέλλον μας; Συνεχίζουμε να είμαστε θεατές μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας; Ή μπορούμε να παίξουμε ένα ρόλο ως πρωταγωνιστές;

– Πίσω στο 2015, η Ελλάδα βίωσε μια παρατεταμένη περίοδο

κρίσης. Στον τότε πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα είχατε προσφέρει μια γραβάτα. Πώς ήταν η συνεργασία σας με την ελληνική κυβέρνηση;

– Είχαμε καλές και λιγότερο καλές σχέσεις με την κυβέρνηση, τα συνηθισμένα μεταξύ φίλων και εταίρων. Αλλά νομίζω ότι ήμουν πολύ έντονα υποστηρικτικός με την Ελλάδα και εναντίον ιδιαίτερα της Γερμανίας, τη νύχτα της απόφασης (του δημοψηφίσματος) τον Ιούλιο του 2015. Και θυμάμαι πολύ καλά εκείνη την τραγική στιγμή και τη δύσκολη στιγμή, γιατί ήμουν κοντά στον Αλέξη. Μίλησα με τον Αλέξη μερικές φορές εκείνη τη μακρά νύχτα και έκανα ό, τι περνάει από το χέρι μου για να σώσω όχι μόνο την Ελλάδα, αλλά την Ευρώπη. Γιατί η Ευρώπη χωρίς την Ελλάδα χάνει όχι μόνο τις ρίζες της και την πολιτιστική της ταυτότητα, αλλά και ένα κομμάτι του μέλλοντος. Είμαι έντονα πεπεισμένος γι' αυτό. Και ήμουν πεπεισμένος όταν ήταν πρωθυπουργός ο Τσίπρας. Τώρα με τον Κυριάκο Μητσοτάκη για μένα είναι η ίδια προσέγγιση. Πρέπει να θεωρήσουμε την Ελλάδα πυλώνα της Ευρώπης. Θυμάμαι μια συζήτηση όταν μιλούσαμε για το δημόσιο χρέος της Ελλάδας, όπου προσπάθησα να τους εξηγήσω ότι υπάρχει δημόσιο χρέος της Ευρώπης για την ιστορία της Ελλάδας. Αν μπορούμε να συζητήσουμε εδώ για τη δημοκρατία, τη φιλοσοφία, την κοινότητα και τον πολιτισμό, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η Ελλάδα θα δημιουργήσει αυτή. Οπότε ναι, έχουμε πρόβλημα με τον προϋπολογισμό, αλλά και εμείς έχουμε δημόσιο χρέος προς την Ελλάδα.

ΕΞΙ ΣΤΟΝ ΠΡΟΘΑΛΛΑΜΟ

Πόσο κοντά στην ένταξή τους στην Ε.Ε. βρίσκονται οι υποψήφιες χώρες των δυτικών Βαλκανίων

Τα Βαλκάνια μεταξύ φαντασμάτων και Ευρώπης

Το διακύβευμα στη σύνοδο των Τιράνων

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ

Μερικά μόλις εικοσιτετράωρα πριν από την έναρξη της συνόδου των ηγετών της Ε.Ε. για τα δυτικά Βαλκάνια, στα Τίρανα, η αναζωπύρωση της σοβούσας επικίνδυνης εθνοτικής έντασης Σέρβων και Αλβανών στο Κόσοβο ήρθε να υπενθυμίσει τις μεγάλες δυσκολίες στη διαδρομή των υποψηφίων προς ένταξη στην Ε.Ε. χωρών της περιοχής.

Με αφορμή την τοποθέτηση από την κυβέρνηση του Κοσόβου στη θέση του υπουργού Εθνικών Κοινοτήτων και Επαναπατρισμού ενός Σέρβου Κοσοβάρου που δεν είναι της επιρροής του Βελιγραδίου, ο Σέρβος πρόεδρος Αλεξάνταρ Βούτσιτς «εξερράγη» απειλώντας πως θα σαμποτάρει τη σύνοδο των Τιράνων, όπου μαζί με τους Ευρωπαίους θα συμμετάσχουν και οι ηγέτες των υποψηφίων προς ένταξη χωρών των δυτικών Βαλκανίων. Χρησιμοποιώντας σκληρή γλώσσα εναντίον του Κοσοβάρου πρωθυπουργού Αλμπιν Κούρτι, τον οποίο χαρακτήρισε «τρομοκρατικό απόβρασμα», κατηγόρησε τους Ευρωπαίους για «ανοχή σε μια άθλια, αντισερβική στάση». Αργότερα, σε συνάντηση που είχε με τον επίτροπο για τη Διεύθυνση Ολιβερ Βάρχελι, έκανε βήμα πίσω λέγοντας πως θα το ξανασκεφθεί και αν κρίνει ότι είναι ωφέλιμο για τη Σερβία θα πάρει μέρος στη σύνοδο. Εως το βράδυ της Παρασκευής η σερβική συμμετοχή ήταν στον «αέρα».

Όμως, στο Βελιγράδι, ήταν διάχυτη η αίσθηση πως η έκρηξη του Βούτσιτς προοριζόταν για το εσωτερικό ακροατήριο και θεωρούσαν ως πιο πιθανή μία ακόμη –από τις πολλές– κυβίστηψη του Σέρβου ηγέτη. Εξάλλου, μόνον ωφέλιμη δεν θα ήταν μια κίνηση που θα έθετε τη Σερβία σε περαιτέρω απομόνωση, όταν στα Τίρανα θα μοιραστεί μισό δισ. ευρώ και θα ανακοινωθούν αποφάσεις για το μεταναστευτικό.

Εκεί, λοιπόν, στην αλβανική πρωτεύουσα, με ή χωρίς τον Βούτσιτς παρόντα, οι Ευρωπαίοι ηγέτες θα ανοίξουν το χριστουγεννιάτικο πουγκί και θα μοιράσουν τα πρώτα 500 εκατ. ευρώ στους φτωχούς των δυτικών Βαλκανίων, για τις τρέχουσες ενεργειακές ανάγκες τους, ώστε να βγάλουν τον χειμώνα χωρίς να ξεπαγίσουν. Μαζί με τα λεφτά, και πέρα από τον συμβολισμό που ενέχει η επιλογή των Τιράνων ως τόπου διεξαγωγής της συνόδου, αναμένεται να στείλουν πειστικό πολιτικό μήνυμα ότι η Ευρώπη δεν τους έχει ξεχάσει.

Οι πληροφορίες από τις Βρυξέλλες αναφέρουν ότι στην αλβανική πρωτεύουσα θα ανακοινωθεί η άμεση εκταμίευση της πρώτης δόσης από το ένα δισ. ευρώ που συμφωνήθηκε τον Οκτώβριο στη Σύνοδο Κορυφής στο πλαίσιο της διαδικασίας του Βερολίνου, όπως επίσης και η εγκατάσταση στο δικτυο περιαγωγής των κινητών τη-

λεφώνων των υποψηφίων χωρών.

Οι Ευρωπαίοι δείχνουν να πήραν το μάθημα από το πάθημα με τα εμβόλια για την COVID-19. Επέλεξαν τις δύσκολες εκείνες ώρες να εξασφαλίσουν επαρκείς δόσεις μόνο για τον «εαυτό» τους, αφήνοντας στο έλεος του κορωνοϊού την «πίσω αυλή» των Βαλκανίων, όπου έσπευσαν ο Ερντογάν, ο Πούτιν και οι Κινέζοι να μοιράσουν χιλιάδες φιαλίδια, κάνοντας βεβαίως με αυτόν τον τρόπο και παιγνίδι επιρροής.

Ταυτόχρονα θα δοθεί στη δημοσιότητα ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την αναχαίτιση των μεταναστευτικών - προσφυγικών

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες αναμένεται να μοιράσουν τα πρώτα 500 εκατ. ευρώ στους φτωχούς των δυτικών Βαλκανίων, για τις τρέχουσες ενεργειακές ανάγκες τους.

ροών μέσω των δυτικών Βαλκανίων, που αυξάνονται ανησυχητικά.

Το σχέδιο περιέχει τρία σημεία: **α)** Εναρμόνιση του καθεστώτος της βίζας των χωρών των δυτικών Βαλκανίων με αυτό της Ε.Ε. προς τρίτες χώρες, ώστε να σταματήσει το φαινόμενο να συρρέουν από την Ασία και την Αφρική παράτυποι μετανάστες δίχως βίζα σε βαλκανικά κράτη και από εκεί να μετακινούνται παράνομα στην Ε.Ε.

β) Ανάπτυξη δυνάμεων του Frontex και στα σύνορα μεταξύ κρατών που δεν είναι μέλη της Ε.Ε. (π.χ. Σερβία - Βόρεια Μακεδονία) ώστε να μην αφήνεται ο έλεγχος των συνόρων αποκλειστικά σε αυτά.

γ) Καταβολή μπόλνους στον μισθό δικαστών και εισαγγελέων των βαλκανικών χωρών για τη γρήγορη έκδοση αποφάσεων που αφορούν επαναπατρισμό παράτυπων μεταναστών στις χώρες προέλευσής τους.

Πολιτικό μήνυμα

Φτάνουν όμως τα χρήματα για την ενέργεια για να ξαναζωντανέψει το όραμα δεκαετιών, των ανθρώπων στα δυτικά Βαλκάνια να γίνουν Ευρωπαίοι πολίτες;

Ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν, Μαργαρίτης Σχοινάς, είπε στην «Κ» ότι η σύνοδος πρέπει να εκπέμψει πολιτικό μήνυμα. Ποιο όμως θα είναι αυτό; «Έχει σημασία να δουν οι Βαλκάνιοι όλους τους Ευρωπαίους ηγέτες να τους διαβεβαιώνουν ότι όποια ομπρέλα η άμεση εκταμίευση για τους Ευρωπαίους, την ίδια θα απλώσουμε και γι' αυτούς και δεν θα επαναλάβουμε το λάθος των εμβολίων», επισήμανε.

Η ώρα της αλήθειας για τις σχέσεις της Ε.Ε. με τα δυτικά Βαλ-

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ

Τύποις, οι διαπραγματεύσεις έχουν αρχίσει εδώ και καιρό και όλα τα κεφάλαια έχουν ανοίξει. Πλην όμως, κανένα δεν έχει κλείσει. Βασικό προαπαιτούμενο αποτελεί το κλείσιμο των κεφαλαίων 23 και 24, που αφορούν την πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς και το κράτος δικαίου. Η παρατεταμένη πολιτική ρευστότητα, με εμπλοκή στα εσωτερικά των Σερβίας, Ρωσίας και Κίνας φρενάρει τις συζητήσεις.

ΣΕΡΒΙΑ

Φυσιολογικά η Σερβία θα πρέπει να φτάσει πρώτη στον ευρωπαϊκό προορισμό, δεδομένου ότι ξεκίνησε πριν απ' όλους τις συζητήσεις. Η μοίρα της όμως θα εξαρτηθεί από το κατά πόσο θα συναινέσει στο κλείσιμο της πληγής του Κοσόβου. Τώρα πλέον θα μετρήσει η στάση της απέναντι στη Ρωσία, και η άρνησή της να ευθυγραμμιστεί με τις δυτικές κυρώσεις.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν μετά το πράσινο φως που άναψε στη Σύνοδο Κορυφής του Ιουνίου και άνοιξαν ήδη δύο κεφάλαια γύρω από την προσαρμογή της αλβανικής νομοθεσίας στην κοινοτική. Η χώρα ωστόσο κολυμπάει στη διαφθορά και στην πολιτική οξύτητα. Το οργανωμένο έγκλημα, με ατμοσφαιρική του την παραγωγή και εμπορία ναρκωτικών, έχει καταστήσει την Αλβανία «μαύρο πρόβατο» στα μάτια των Ευρωπαίων.

ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Μολονότι στη σύνοδο του Ιουνίου οι Ευρωπαίοι άνοιξαν και γι' αυτήν τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις, τελεί υπό την ομπρία της Βουλγαρίας. Η Σόφια αξιώνει για να μη θέσει εκ νέου βέτο την τροποποίηση του συντάγματος και την κατοχύρωση σε αυτό βουλγαρικής μειονότητας στη Βόρεια Μακεδονία.

ΒΟΣΝΙΑ - ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Η χώρα έχει ήδη συμφωνία σύνδεσης και σταθεροποίησης με την Ε.Ε. Η Κομισιόν προτείνει στη σύνοδο των Τιράνων να της δοθεί καθεστώς υποψήφιας προς ένταξη χώρας. Η διπλωματία στο Σεράγεβο θεωρεί σοφή τη χορήγηση ενός τέτοιου στάτους, ώστε να αναστραφεί η αμύσφορα απογοήτευσης που κυριαρχεί στους πληθυσμούς και εντείνει τον διχασμό. Θεωρείται η πιο επικίνδυνη εστία για ανάφλεξη στα Βαλκάνια.

ΚΟΣΟΒΟ

Εδώ τα πράγματα είναι ακόμη πιο δύσκολα. Η Πρίστινα δηλώνει πως θα υποβάλει αίτημα να λάβει καθεστώς χώρας υποψήφιας προς ένταξη και ενόψει της συνόδου των Τιράνων συμφώνησε με τους Σέρβους στο θέμα των πινακίδων στο Βόρειο Κόσοβο. Όμως, πέρα από τη διευθέτηση με το Βελιγράδι, πέντε χώρες της Ε.Ε. δεν το αναγνωρίζουν καν ως κράτος σήμερα.

Πολίτες της Βόρειας Μακεδονίας διαδηλώνουν στα Σκόπια υπέρ της μεταρρύθμισης στη Δικαιοσύνη, κρατώντας και σημαίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, το ζήτημα της διεύρυνσης της Ε.Ε. παραμένει πολύπλοκο και πολλοί θεωρούν ότι η ένταξη των υποψηφίων χωρών της δυτικής Βαλκανικής μόνο με γενναία πολιτική απόφαση μπορεί να προχωρήσει.

κάνια έχει φτάσει. Στα Τίρανα και στη συνέχεια στο Συμβούλιο Κορυφής του Δεκεμβρίου, οι Ευρωπαίοι ηγέτες καλούνται να τους στα Βαλκάνια. «Αν δεν μας δεχθείτε, τρίτοι παράγοντες θα μπουν στο παιχνίδι», προειδοποίησε ο Αλβανός πρωθυπουργός Εντι Ράμα, με αφορμή τη σύνοδο της Τρίτης.

Το θέμα της διεύρυνσης, ωστόσο, δεν είναι απλό. Το μεγάλο ζητούμενο για τις υποψήφιες χώρες είναι να αφήσουν πίσω τους αιματηρούς εθνικισμούς της δεκαετίας του '90. «Οι Ευρωπαίοι δεν θα θελήσουν να βάλουν μία ακόμη Κύπρο στο σπίτι τους», έλεγε χαρακτηριστικά πολυπειρος διπλωμάτης.

Η εικόνα, πάντως, κάθε άλλο παρά ενθαρρυντική είναι. Στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σέρβοι, Κροάτες και μουσουλμάνοι εξακολουθούν να τρέφονται με τα εθνικά μίστη που τους οδήγησαν στον αιματηρό εμφύλιο. Σέρβοι και Αλβανοί συγκατοικούν διχασμένοι στο Κόσοβο με το δάκτυλο στη σκανδάλη. Η Βουλγαρία απειλεί να μπλοκάρει σε κάθε βήμα της προς την

να τρέξουν αν δεν θέλουν άλλοι γεωπολιτικοί παίκτες, όπως η Κίνα, η Τουρκία, χώρες του Κόλπου, να καλύψουν το κενό τους στα Βαλκάνια.

«Αν δεν μας δεχθείτε, τρίτοι παράγοντες θα μπουν στο παιχνίδι», προειδοποίησε ο Αλβανός πρωθυπουργός Εντι Ράμα, με αφορμή τη σύνοδο της Τρίτης.

Το θέμα της διεύρυνσης, ωστόσο, δεν είναι απλό. Το μεγάλο ζητούμενο για τις υποψήφιες χώρες είναι να αφήσουν πίσω τους αιματηρούς εθνικισμούς της δεκαετίας του '90. «Οι Ευρωπαίοι δεν θα θελήσουν να βάλουν μία ακόμη Κύπρο στο σπίτι τους», έλεγε χαρακτηριστικά πολυπειρος διπλωμάτης.

Η εικόνα, πάντως, κάθε άλλο παρά ενθαρρυντική είναι. Στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σέρβοι, Κροάτες και μουσουλμάνοι εξακολουθούν να τρέφονται με τα εθνικά μίστη που τους οδήγησαν στον αιματηρό εμφύλιο. Σέρβοι και Αλβανοί συγκατοικούν διχασμένοι στο Κόσοβο με το δάκτυλο στη σκανδάλη. Η Βουλγαρία απειλεί να μπλοκάρει σε κάθε βήμα της προς την

Ο Μπτσotάκης στη μειονότητα

Ο Κυριάκος Μπτσotάκης θα περιοδεύσει την επομένη της συνόδου στα χωριά της ελληνικής μειονότητας στον Νότο. Είναι ο δεύτερος εν ενεργεία Έλληνας πρωθυπουργός που επισκέπτεται τις εστίες του ελληνισμού της Αλβανίας. Είχε προηγηθεί ο πατέρας του, το 1991, συνοδευόμενος από τον τότε υπουργό Επικρατείας Μίκη Θεοδωράκη και την Ντόρα Μπακογιάννη. Τότε οι πόλεις και τα χωριά της μειονότητας έσφυζαν από ζωή. Οι νέοι, αλλά και οι μεγαλύτεροι, δεν είχαν εγκαταλείψει ακόμη τις πατρογονικές εστίες τους για να καταφύγουν στην Ελλάδα. Σήμερα, άδεια χωριά και υπερήλικες περιμένουν βοήθεια από τους ξενιτεμένους τους στην Ελλάδα - στη μεθόρια, αλλά και στον κόμπο της Δρόπολης, της Φοινίκης και στον ορεινό όγκο της Χειμάρρας. Ο πρωθυπουργός θα επισκεφθεί τη Δερβίτσανη, τη Φοινίκη, αλλά και τη Χειμάρρα.

Αέρας στα πανιά του...

Ο πρωταθλητής Ευρώπης στα Lazer για δεύτερη φορά Παύλος Κοντίδης μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΙΚΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Στο ποίημά του «Το εγκώμιο της θάλασσας» ο Κ. Καραωτάκης ξεκινά τον πρώτο του στίχο... «Η θάλασσα είναι η μόνη μου αγάπη. Γιατί έχει την όψη του ιδανικού. Και τ' όνομά της είναι ένα θαυμαστικό»!

Ζούμε σε ένα νησί που η θάλασσα μας περιβάλλει και δε θα μπορούσε να λείπει στο σύγχρονο αθλητισμό ένας αθλητής παγκόσμιας κλάσης. Τα θαλάσσια σπορ λόγω της γεωγραφικής μας σχέσης προσφέρονται για επιτυχίες. Ο Παύλος Κοντίδης εδώ και μερικά χρόνια έχει ξεπεράσει τα στενά όρια της Μεσογειακής θάλασσας και πλέον ταξιδεύει σε άλλες, μακρινές, με ιδιαίτερη επιτυχία, με συ-

“

Λόγω του μεγέθους μας είναι δυνατό να έχουμε επιτυχίες σε ατομικό επίπεδο. Είναι καθαρά μαθηματικά ή στατιστική. Ένα άτομο είναι πιο εύκολο να βρεθεί στην κορυφή του κόσμου παρά πολλά.

νέπεια, με σταθερότητα και το κυριότερο με αξιοπιστία στις επιδόσεις του. Πρόσφατα κατέκτησε για δεύτερη φορά την κορυφή της Ευρώπης και μίλησε γι' αυτήν στην «Κ».

-Κατ' αρχάς συχαρητήρια για το χρυσό μετάλλιο στο Πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα Lazer. Έχεις ασχοληθεί με ένα άθλημα που βλέπουμε μόνο το αποτέλεσμα μαζί του, θα θέλαμε να μοιραστείς μαζί μας τι προηγήθηκε για να φτάσεις ξανά στην κορυφή της Ευρώπης;

-Ευχαριστώ για τα συχαρητήρια. Προηγήθηκε σκληρή προπόνηση! Είμαι μόνος μέσα στο σκάφος, για ποιοτική προπόνηση χρειάζεσαι αντίπαλους που είναι οι συναθλητές μου που προπονούμαστε μαζί, είτε καλοκαιρί, είτε χειμώνα, είτε βρέχει είναι υποχρέωσή μας όταν υπάρχει άνεμος να αξιοποιούμε τις συνθήκες. Εκτός από την προπόνηση στη θάλασσα, κάνουμε και ξηρή προπόνηση

Αυτό που θέλω επί καθημερινή βάση μέχρι τους Ολυμπιακούς στο Παρίσι είναι να είμαι έτοιμος και να κάνω αυτό που μπορώ. Αν τα καταφέρω θα έχω ήσυχη τη συνείδησή μου, λέει ο Παύλος Κοντίδης στην «Κ».

δηλαδή γυμναστήριο, ποδόπλατο και ό,τι άλλο μπορούμε να δουλέψουμε για τον αγώνα.

-Πότε ξεκίνησες προετοιμασία για το συγκεκριμένο αγώνα;

-Η προετοιμασία δεν σταματά. Ο στόχος ήταν το παγκόσμιο κύπελλο τον περασμένο Μάιο που ήρθε δεύτερος και επικράτησε μια μεγάλη χρονική περίοδος χωρίς αγώνες. Το Πανευρωπαϊκό ήταν το Νοέμβριο, το βάλαμε στο πρόγραμμά μας για την επόμενη σεζόν λόγω του ότι υπήρχε μεγάλη χρονική απόσταση. Περί τα τέλη Σεπτεμβρίου είχαμε πάει στην Ολλανδία για προετοιμασία όμως για τρεις ημέρες οι άνεμοι δεν μας επέτρεψαν να αγωνιστούμε. Είναι στην ίδια θάλασσα που θα δοθούν και οι πρώτες κάρτες τον Αύγουστο του 2023 για τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Παρίσι. Έτσι η προετοιμασία για το Πανευρωπαϊκό ξεκίνησε τον περασμένο Οκτώβριο που δεν ήταν

πολύς καιρός αλλά δεν είχαμε άλλη επιλογή.

-Την ώρα που είσαι στο νερό σε τέτοιου επιπέδου αγώνες το μυαλό σου μπορεί να ταξιδεύει π.χ. σκέφτεσαι τους δικούς σου ανθρώπους, διακοπές, τι θα κάνεις το επόμενο βράδι κλπ, ή είσαι συγκεντρωμένος στον αγώνα;

-Αν σκεφτείς όλα όσα ανέφερες θα φανεί στο αποτέλεσμα. Δεν υπάρχουν περιθώρια για κάτι άλλο. Αν αφεθείς μπορείς να έχεις άσχημη κούραση. Ανά πάσα στιγμή μπορεί να ανατραπεί το αποτέλεσμα, γι' αυτό πρέπει να είμαι συνεχώς συγκεντρωμένος όχι μόνο στον αγώνα και στον αντίπαλο αλλά και στις καιρικές συνθήκες. Πρέπει να έχεις το μυαλό σου και στις μετεωρολογικές ενδείξεις για να μπορείς να προσαρμόσεις την στρατηγική σου σύμφωνα με τον άνεμο. Αυτός που διαβάξει σωστά τον άνεμο αποκτά πλεονέκτημα.

-Πώς έμαθες να διαβάζεις τον άνεμο;

-Μέσα από χρόνια εμπειρίας βελτίωση και τις γνώσεις μου. Εδώ και μια δεκαετία η ομάδα μου (προπονητής και συναθλητές) έχουμε συνεργασία με μετεωρολόγο.

-Είναι μέσα στην ομάδα σε κάθε προπόνηση;

-Όχι, αλλά ο προπονητής μου (Γιόζο Γιάκελιτς-Κροάτης) μέσω προσωπικών σχέσεων έχει έρθει σε συνεργασία με την Αυστριακή Ολυμπιακή ομάδα ιστιοπλοίας και κάνανε συνεργασία με το δικό τους που είναι σε συγκεκριμένους αγώνες.

-Πριν μερικές ημέρες (21/11) αναδείχθηκε πρωταθλητής Ευρώπης, και σε συνδυασμό με τις προηγούμενες επιτυχίες σου αναδείχθηκε κορυφαίος αθλητής του 2022. Δεν είναι η πρώτη φορά που πατάς στην κορυφή του κόσμου, αυτό σε άλλαξε ως άνθρωπο;

-Νομίζω πως όχι. Θα ήταν καλύτερα να ρωτηθούν άλλοι εάν άλλαξα χαρακτήρα. Αν αναλογιστεί κανείς το πρώτο μετάλλιο στους άνδρες ήταν πριν 14 χρόνια (19 χρονών), από τότε είχαν την ίδια αγάπη για το άθλημα, δίψα για δουλειά και προπόνηση που είναι αναγκαίοι παράγοντες να μπορεί να ανταγωνίζεται σε αυτό το επίπεδο. Δεν πιστεύω ότι όλα αυτά άλλαξαν το χαρακτήρα μου, ούτε στις προσωπικές μου σχέσεις.

-Στην Κύπρο δυσκολευόμαστε να συνηθίσουμε στην ιδέα ότι διαθέτουμε στα ατομικά αθλήματα μεταξύ των κορυφαίων στον κόσμο. Πού μπορούμε να το αποδώσουμε;

-Χρόνια το λέω πως λόγω του μεγέθους μας είναι δυνατό να έχουμε επιτυχίες σε ατομικό επίπεδο. Είναι καθαρά μαθηματικά ή στατιστικά. Ένα άτομο είναι πιο εύκολο να βρεθεί στην κορυφή του κόσμου παρά πολλά. Με σκληρή δουλειά όπως οι παλιότεροι αθλητές έτσι και οι νεότεροι μπορούν να δουν μεγάθηρια στα μάτια και να τους κερδίσουν.

-Ο μεγάλος στόχος είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες στο Παρίσι;

Μεγάλο όνειρο! Θα είναι η 5η μου ολυμπιάδα. Πρώτα απ' όλα να έχω την υγεία μου και να μπορώ να ανταγωνιστώ. Αυτό που θέλω επί καθημερινή βάση μέχρι τους Ολυμπιακούς στο Παρίσι είναι να είμαι έτοιμος και να κάνω αυτό που μπορώ. Αν τα καταφέρω θα έχω ήσυχη τη συνείδησή μου.

Θέλω να δω τη θάλασσα της Κύπρου γεμάτη με πανιά

-Τρως ό,τι τρώμε και εμείς οι θνητοί ή διατηρείς την ισορροπία στη διατροφή και όταν δεν είσαι σε περίοδο προετοιμασίας;

-Κρατάς πάντα μια ισορροπία. Υπάρχουν περίοδοι που τρώμε ό,τι και ο υπόλοιπος κόσμος. Είναι σημαντικό να βρεις ισορροπία, τότε να «κλέψεις» και τότε πρέπει να είσαι αυστηρός με τη διατροφή σου διότι πρόκειται ένα άθλημα έξι ημερών και είναι σημαντική η «βενζίνη» στο σώμα σου. Επίσης και στην προετοιμασία να μπορείς να βγάζεις τις εντάσεις που πρέπει.

-Κατά την περίοδο προετοιμασίας πριν από μεγάλους αγώνες πόσο χρόνο χρειάζεσαι και τι ασκήσεις κάνεις;

-Περίπου τρεις μήνες και κάτι, είναι ιδανικός χρόνος. Σε αυτό το διάστημα μπορείς να έχεις και άλλους αγώνες που θα σε βοηθήσουν στο μεγάλο ραντεβού. Στα θέματα προπόνησης όταν ο αγώνας σου είναι μακριά και ειδικά αν μεσολαβεί και χειμώνας που το νερό είναι κρύο το πρόγραμμα περιλαμβάνει βάρη και ποδόπλατο. Όσο μειώνεται ο χρόνος περισσότερο δουλεύουμε ασκήσεις και τεχνική που αφορούν τον συγκεκριμένο αγώνα.

-Έχεις σκεφτεί το μέλλον σου όταν τελειώσει η καριέρα σου;

-Ναι έχει πράγματα που θα ήθελα να κάνω. Πέρασε από το μυαλό μου

Πέρασε από το μυαλό μου η δημιουργία Ακαδημίας διεθνούς εμβέλειας που θα προσελκύσει ξένους αθλητές και θα διοργανώνει διεθνείς αγώνες. Θα είναι καλό για τον τόπο μας, όχι μόνο οικονομικά, αλλά και κοινωνικά, λέει ο Παύλος Κοντίδης.

η δημιουργία Ακαδημίας διεθνούς εμβέλειας που θα προσελκύσει ξένους αθλητές και να μπορεί να διοργανώνει διεθνείς αγώνες. Θα είναι καλό για τον τόπο μας, όχι μόνο οικονομικά, αλλά και κοινωνικά. Κάποτε είπα ότι θέλω να δω τη θάλασσα της Κύπρου γεμάτη με πανιά. Μ' αρέσει η ιδέα του «Motivational Speaking». Να μιλά στα παιδιά και σε μεγάλους, να μην τα βάζουν κάτω και μέσα από προσωπικά βιώματα

ίσως τα βοηθήσω στη ζωή τους. Δε θα ήταν έκπληξη αν τελικά το κάνω και επαγγελματικά κάποια στιγμή.

-Θα σε ενδιέφερε η θέση του παράγοντα στη διεθνή ομοσπονδία;

-Είναι καλή εργασία, θα το έκανα αν πιστέψω ότι μπορώ να προσφέρω και να αλλάξω κάποια πράγματα. Αυτή τη στιγμή είμαι στο συμβούλιο αθλητών της παγκόσμιας ομοσπονδίας ιστιοπλοίας και προσπαθώ με βελτιώσουμε κατάσταση.

-Επόμενο αθλητικό ραντεβού ποιο είναι;

-Μάρτιο-Απρίλιο είναι το Πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα που ακόμη δεν είμαστε 100% σίγουροι ότι θα πάμε. Είναι σε μια περίοδο που είναι καλά οι καιρικές συνθήκες (Ανδόρα Ιταλίας). Μετά έχουμε Παγκόσμια κύπελλα στην Πάλαμ Ισπανίας και Ίερ Γαλλίας που πάμε κάθε χρόνο και μετά θα δούμε που θα βρούμε παρόμοια θάλασσα με αυτή την Παγκοσμίου στη Χάγη.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Ε και;

Του
**ΧΡΙΣΤΟΥ
ΖΑΒΟΥ**

Ας υποθέσουμε ότι ο Φλουρέσκου όλα αυτά που είπε είναι ευαγγέλιο. Έγινε αυτό και αυτό στο ξενοδοχείο της Λευκωσίας με ο ίδιος παρέμεινε ακέραιος στα πιστεύω του και δεν υπέκυψε στην ανήθικη πρόταση.

Ή ας λάβουμε υπόψη ότι όλα αυτά που δήλωσε δεν έχουν ίκνος αλήθειας και είναι όλα μα όλα ψέματα. Γελιότιπτες όπως λέει και ο επίσημος ΑΠΟΕΛ.

Για να το κάνουμε και λίγο πιο πικάντικο, ας υιοθετήσουμε πλήρως την άποψη που ενστερνίστηκαν πολλοί, κυρίως οπαδοί του ΑΠΟΕΛ, ότι οι δηλώσεις του Ρουμάνου είναι μια σκευωρία που έστειλε η Ομόνοια για να στρέψει την κοινή γνώμη εις βάρος του ΑΠΟΕΛ και συνάμα ν' αποσυμπίεστεί από την τεσσάρα της προηγούμενης εβδομάδας στο ντέρμπι!!! Με λίγα λόγια είναι στημένο για να πάψουν όλοι να μιλούν για τα μαύρα χάλια που έχουν φέτος σαν ομάδα και να έρθουν στο προσκήνιο τ' άπλυτα του αντιπάλου.

Ανεξαρτήτως ποιο σενάριο ταιριάζει στα δικά σου γούστα, τι πιστεύεις και ποια νομίζεις είναι η αλήθεια, όλοι, μηδενός εξαιρουμένου, συμφωνούμε ότι τίποτα, μα τίποτα δεν πρόκειται να διαφοροποιηθεί σε σχέση με τη συνέντευξη του Ρουμάνου.

Καμία, μα καμία έρευνα ποτέ δεν θα ξεκινήσει για να διαπιστώσουμε κατά πόσο ο Φλουρέσκου όντως προσεγγίστηκε από άτομο που δούλευε υπογείως για τον αντίπαλο, ποτέ μα ποτέ δεν πρόκειται να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι ο πρώην παίκτης είναι απλά συκοφάντης και πρέπει με κάποιο τρόπο να τιμωρηθεί, ούτε και φυσικά θα λυθεί το μυστήριο που φέρει την Ομόνοια να έχει στήσει την πλεκτάνη.

Με λίγα λόγια δεν υπάρχει κανείς, που να πιστεύει ότι το κράτος και οι αρμόδιοι φορείς του θα φροντίσουν να λάμψει η αλήθεια και ο καθένας να επωμιστεί τις ευθύνες που του αναλογούν.

Ακριβώς η απαξίωση του κόσμου προς τις Αρχές είναι πιο σοβαρό θέμα απ' ότι οι καταγγελίες του οποιουδήποτε παίκτη ή παράγοντα.

Ίσα, ίσα που η έλλειψη εμπιστοσύνης του κοινού προς την Αστυνομία το Υπουργείο Δικαιοσύνης, την Επιτροπή κατά της Διαφθοράς, την Γενική Εισαγγελία και κάθε άτομο που λογίζεται ως υπεύθυνος και άμεσα εμπλεκόμενος δημιουργούν μια ευάλωτη-αναξιοπιστη πλατφόρμα πάνω στην οποία ο καθένας θα μπορεί να λεί το μακρύ και το κοντό του, καθιστώντας την αλήθεια, ψέμα και το ψέμα, αλήθεια. Όπως κακή ώρα αυτό που ζούμε στη σύγχρονη εποχή.

Καλά, καλά μας λεν ότι καταστρέφεται ο πλανήτης και εμείς σφυρίζουμε αδιάφορα. Καταγγέλλει ο κάθε ένας, λέει το μακρύ και το κοντό του και εμείς απλά απαντάμε αδιάφορα... ε και; Στον Φλουρέσκου θα κολλάγαμε;

Το αξιόπιστο δείγμα του πρώτου γύρου

Του
**ΓΙΩΡΓΟΥ
ΛΟΓΙΑΝ**

Στο τέλος του πρώτου γύρου του φετινού πρωταθλήματος, στο ποιο καίριο ερώτημα, ως προς το ποια ομάδα θα κατακτήσει τον τίτλο, σαφώς και η οποία απάντηση – εκτίμηση αυτή τη στιγμή μπορεί να πέσει έξω. Δεν παύει, ωστόσο, να αποτελεί δείγμα αξιόπιστο η ολοκλήρωση του πρώτου από τα τρία μέρη του φετινού πρωταθλήματος.

Το πρώτο και ίσως σημαντικότερο στοιχείο που προκύπτει και με... ασφάλεια μπορεί να εκτιμηθεί ως δεδομένο, είναι αυτό της νέας τάξης πραγμάτων στο κυπριακό ποδόσφαιρο, της ανάδειξης νέων ποδοσφαιρικών δυνάμεων, ικανών να εισέλθουν στο γκρουπ των παραδοσιακών «μεγάλων» του χώρου. Πάφος και Άρπς. Αν πριν από λίγα μόνο χρόνια, εκτιμούσε κάποιος ότι οι δύο αυτές ομάδες θα συγκαταλέγονταν σήμερα στα μεγάλα φαβορί για τον τίτλο, μάλλον θα άκουγε τη γνωστή έκφραση περί της μπάλας - βαμμένης σε πράσινο χρώμα και της σχέσης της με το καρπούζι! Και όμως, ακόμη και όσοι πιστεύουν ή ποντάρουν πως άλλος από τις δύο αυτές ομάδες θα είναι στο τέλος ο πρωταθλητής, αναγνωρίζουν πως κάθε άλλο παρά τυχαία έχουν διαμορφωθεί τα βαθμολογικά δεδομένα μέχρι τώρα. Η παρουσία ξένων επενδυτών και κατ' επέκταση η οικονομική δυνατότητα των δύο ομάδων σαφώς και είναι ο κύριος λόγος της ποδοσφαιρικής αυτής επανάστασης, από μόνο του το χρήμα, ωστόσο, δεν αποτελεί εγγύηση για την επιτυχία και παραδείγματα είχαμε πολλά τα τελευταία χρόνια...

Δεκατρείς ακόμη αγωνιστικές και άλλες δέκα στη δεύτερη φάση. Υπάρχουν ακόμη πολλοί βαθμοί υπό διεκδίκηση, υπάρχουν όμως και φαβορί που έχουν σημαντικά υποχωρήσει και έκπληξη θα είναι αν επανέλθουν με αξιώσεις. Πρώτο γιατί τυχαία δεν μπορεί να προέκυψαν οι μεγάλες απώλειες βαθμών και δεύτερο γιατί δεν εξαρτάται πλέον από τη δική τους και μόνο προσπάθεια.

Δύσκολα θα κρατήσει το ενδιαφέρον για τον υποβιβασμό. Αν όχι και οι τρεις θέσεις, οι δύο μάλλον θα έχουν κριθεί πριν τη δεύτερη φάση, με ό,τι αυτό σημαίνει για τη σημασία των αγώνων που πρέπει αναγκαστικά να διεξαχθούν, με ό,τι αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, στην αξιολόγηση του πρωταθλήματος των δεκατεσσάρων ομάδων...

Και κάτι τελευταίο. Για μία ακόμη φορά αποδεκνύεται, πως οι βιαστικές εκτιμήσεις του καλοκαιριού και των πρώτων αγωνιστικών, συνήθως πέφτουν έξω και πολύ μάλιστα...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΔΙΕΘΝΗ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 5,95%						Κλιμάκωση ανταγωνισμού για LNG φέρνει ο χειμώνας Σελ. 10		
		-0,26%	1,32%	-1,79%	-0,34%	1,23%		6,42%	1,28%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ 10.000 ΕΥΡΩ

Αλλαγές στο νέο σχέδιο για ηλεκτρικά οχήματα

Νέο σχέδιο επιχορήγησης ηλεκτροκίνητου οχήματος και απόσυρσης παλαιών οχημάτων αναμένεται να ανακοινωθεί πριν από το τέλος του χρόνου. Το ύψος της επιχορήγησης θα είναι 10.000 ευρώ και σε περίπτωση που η ζήτηση ξεπεράσει την προσφορά θα γίνεται κλήρωση. **Σελ. 4**

ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΔΑΠΑΝΩΝ

Η ακρίβεια περιορίζει τις εξόδους των Ελλήνων

Περιοκές σε δαπάνες για αναψυχή, όπως διακοπές, ταξίδια, εστίαση κάνει το 80% των καταναλωτών στην Ελλάδα λόγω του υψηλού πληθωρισμού, το 65% δηλώνει ότι επιλέγει τρόφιμα με κριτήριο την τιμή, ενώ το 66% έχει μειώσει την κατανάλωση ρεύματος, σύμφωνα με έρευνα του ΙΕΛΚΑ. **Σελ. 8**

ΕΛΛΑΔΑ

Συνεχίζεται το ράλι τιμών των ακινήτων

Μπορεί στις περισσότερες ευρωπαϊκές αγορές η αγορά κατοικίας να έχει εισέλθει σε φάση διόρθωσης, αλλά στην Ελλάδα η ανοδική πορεία των τιμών συνεχίζεται. Το τρίτο τρίμηνο οι τιμές πώλησης σε πανελλαδικό επίπεδο σημείωσαν ετήσια αύξηση 11,2%, σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΕ. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,95%	-0,02%
Γερμανία	1,81%	-0,06%
Γαλλία	2,30%	-0,13%
Ιταλία	3,69%	-0,02%
Ισπανία	2,80%	-0,02%
Ιρλανδία	2,29%	-0,10%
Ελλάδα	3,84%	-0,19%
Ην. Βασίλειο	3,09%	0,06%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Ανηφόρισαν οι τιμές μετοχών τραπεζών

Βασικοί λόγοι το επενδυτικό ενδιαφέρον που επιδεικνύεται για Κύπρου-Ελληνική και τα μερίσματα

Μέσα σε έξι μήνες έχει σχεδόν διπλασιαστεί η τιμή της μετοχής των δύο μεγάλων κυπριακών τραπεζών. Το απτό επενδυτικό ενδιαφέρον που έδειξαν δύο παίχτες, η Lonestar Funds για την Τράπεζα

Κύπρου και η Eurobank για την Ελληνική, είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί κατά πολύ η τιμή της μετοχής των δύο μεγαλύτερων κυπριακών τραπεζών. Η τιμή της μετοχής της Τρ. Κύπρου από τότε

που την προσέγγισε το αμερικανικό επενδυτικό ταμείο Lone Star αρχές του καλοκαιριού του 2022 έχει ανέβει από το 1 ευρώ στο 1,82 ευρώ ανά μετοχή, την εβδομάδα που μας πέρασε. Η μετοχή

της Ελληνικής έφτασε κάποια στιγμή στο χαμηλό 0,68 ευρώ, ενώ από τότε που έδειξε απτό ενδιαφέρον η Eurobank αγοράζοντας το 12,6% της Ελληνικής από την Third Point, είδε κινητικότητα

με θετικό πρόσημο. Η αγορά δε, μέρους του ποσοστού που είχε η Wargaming, την εκτόξευσε στο 1,35 ευρώ ανά μετοχή. Παράλληλα, θετικά λειτουργούν και οι ανακοινώσεις για μερίσματα. **Σελ. 3**

Επέλαση των ρομπότ σε βιομηχανία και λιανικό

Οι ελλείψεις προσωπικού, οι αυξήσεις των μισθών και οι πτωτικές τάσεις που καταγράφονται στις καταναλωτικές δαπάνες εξωθούν βιομηχανίες και εταιρείες λιανικών πωλήσεων στα ρομπότ. Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται, το υποκατάστατο αυτό των εργατικών χεριών κερδίζει έδαφος και η παρουσία των ρομπότ αυξάνεται ραγδαία ακόμη και στα καταστήματα λιανικών πωλήσεων. Έτσι τα ρομπότ βοηθούν τις επιχειρήσεις να μειώνουν το κόστος. Σύμφωνα με τη Διεθνή Ομοσπονδία Ρομποτικής, στη διάρκεια του περασμένου έτους αυξήθηκε κατά 31% ο αριθμός των ρομπότ βιομηχανικής χρήσης που εγκαταστάθηκαν και τέθηκαν σε λειτουργία σε μονάδες παραγωγής. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΣΑΛΟΜΟΝ ΦΙΝΤΛΕΡ*

Ο τιμάριθμος υποχωρεί, αλλά ο δρόμος είναι μακρύς

Παρά το γεγονός ότι ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη υποχώρησε τον μήνα Νοέμβριο, η ΕΚΤ έχει ακόμη πολύ δρόμο μπροστά της μέχρι να επιστρέψει ο πληθωρισμός σε πιο φυσιολογικούς ρυθμούς. Ο βασικός πληθωρισμός υποχώρησε σε ετήσια βάση στο 10,1% τον τρέχοντα μήνα, από το 10,6% τον Οκτώβριο. Εκτός από τη μικρή πτώση κατά 0,1 ποσοστιαία μονάδα τον Ιούνιο του 2021, αυτή είναι η πρώτη μείωση του ετήσιου πληθωρισμού από τον Σεπτέμβριο του 2020. Η υποχώρηση των τιμών οφείλεται στην επιβράδυνση των τιμών της ενέργειας, οι οποίες αυξήθηκαν 34,9% σε ετή-

σια βάση τον Νοέμβριο, από 41,5% τον Οκτώβριο. Οι τιμές της ενέργειας και, σε κάπως μικρότερο βαθμό, των τροφίμων, ήταν οι κύριοι συντελεστές στον ρυθμό πληθωρισμού της Ευρωζώνης φέτος, ως επί το πλείστον λόγω των υψηλών τιμών των εισροών μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Ωστόσο, ο βασικός πληθωρισμός, εξαιρουμένων της ενέργειας, των τροφίμων, του αλκοόλ και του καπνού, διατηρήθηκε επίμονα σταθερός στο 5,0% σε ετήσια βάση τον Νοέμβριο, όπως και τον Οκτώβριο. Αν και μεγάλο μέρος των αυξήσεων των τιμών είναι έμμεσο

Παραμένει υψηλή η πιθανότητα ΕΚΤ να αυξήσει τα επιτόκια κατά 75 μονάδες βάσης τον Δεκέμβριο.

αποτέλεσμα των υψηλών τιμών της ενέργειας, ο πληθωρισμός θα εξακολουθούσε να υπερβαίνει τον στόχο του 2% της ΕΚΤ ακόμη και αν επρόκειτο να εξαιρεθούν αυτές οι επιπτώσεις. Οι δείκτες του πληθωρισμού δείχνουν σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρω-

ζώνης, κυμαινόμενοι τον Νοέμβριο από το 6,6% σε ετήσια βάση στην Ισπανία έως το 21,7% στη Λετονία. Ο πληθωρισμός στη Γαλλία (7,1%), η οποία εξαρτάται λιγότερο από το εισαγόμενο φυσικό αέριο και όπου η κυβέρνηση παρεμβαίνει σε μεγάλο βαθμό για να περιορίσει τις τιμές της ενέργειας για τα νοικοκυριά, παραμένει πολύ χαμηλότερος από ό, τι σε ορισμένα άλλα μεγάλα κράτη-μέλη (Γερμανία: 11,3%, Ιταλία: 12,5%).

Παρά τη μείωση του Νοεμβρίου, ο βασικός πληθωρισμός είναι ιδιαίτερα υψηλός για να χαλαρώσει η ΕΚΤ τις προσπάθειές της. Επιπλέον, η πρόσφατη ροή

ειδήσεων υποδηλώνει ότι η ζήτηση μπορεί να διατηρείται σε καλύτερα επίπεδα από όσο φοβόμασταν προ μηνών και ότι η ύφεση τον φετινό χειμώνα μπορεί να μην αποδειχθεί τόσο βαθιά. Ως εκ τούτου, η ΕΚΤ πιθανότατα θα συνεχίσει να αυξάνει τα επιτόκια της. Εμείς, τέλος, αναμένουμε δύο επιπλέον αυξήσεις κατά 50 μ.β. στη συνεδρίαση της 15ης Δεκεμβρίου και της 2ας Φεβρουαρίου, ενώ υπάρχει σοβαρή πιθανότητα η ΕΚΤ να προχωρήσει σε κίνηση 75 μονάδων βάσης τον Δεκέμβριο.

* Ο κ. Σάλομον Φίντλερ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Boost your knowledge in Data Analytics and how to apply them in your organisation.

Find out more

ΑΝΑΛΥΣΗ

Των **TABINTE ΜΠΑΡΜΠΟΥΣΚΙΑ** και **ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΠΑΝΤΑΛ / REUTERS**

Το «σήμα» Πάουελ και οι προσδοκίες των αγορών

Μετά την ομιλία του προέδρου της Ομοσπονδιακής Τραπεζής των ΗΠΑ (Fed), Τζερόμι Πάουελ, στα μέσα της εβδομάδας παρατηρήθηκε ζωηρό επενδυτικό ενδιαφέρον για τις μετοχές των αμερικανικών ομίλων και τα ομόλογα. Παρά ταύτα, δεν παύει να υπάρχουν και ορισμένοι επενδυτές, οι οποίοι εκτιμούν ότι μια επικείμενη ύφεση θα μπορούσε να περιορίσει τα κέρδη και στις δύο κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων που τους ενδιαφέρουν. Παρά το γεγονός πως οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων έχουν πληγεί από τις αυξήσεις των επιτοκίων της Fed

Ο S&P 500 εκτινάχθηκε περισσότερο από 3%, αφότου ο πρόεδρος της Fed διεμήνυσε ότι η τελευταία θα μπορούσε να ανακόψει τον ρυθμό αυξήσεων των επιτοκίων.

φέτος, η δυναμική ευνοούσε ιδιαίτερα όσους δραστηριοποιούνταν επιθετικά στις αγορές τις τελευταίες εβδομάδες. Ο χρηματιστηριακός δείκτης του S&P 500 έχει εκτοξευθεί σχεδόν 14% από τα χαμηλά του επίπεδα μέσα στον Οκτώβριο, ενώ οι αποδόσεις του ομολόγου αναφοράς, ήτοι του 10ετούς ομολόγου του αμερικανικού δημοσίου, που κινούνται αντιστρόφως προς τις τιμές τους, υποχωρούν περίπου στο 3,6%, από τα υψηλά 15ετίας του 4,3% νωρίτερα μέσα στο 2022. Η τοποθέτηση του Τζερόμι Πάουελ κατέδειξε την πρόσφατη αισιοδοξία των επενδυτών.

Ο S&P 500 εκτινάχθηκε περισσότερο από 3%, αφότου ο πρόεδρος της Fed διεμήνυσε ότι η τελευταία θα μπορούσε να ανακόψει τον ρυθμό των αυξήσεων των επιτοκίων της μόλις από τον Δεκέμβριο. Ωστόσο, προειδοποίησε ότι δεν ήταν σαφές πώς θα πρέπει τελικά να αυξηθούν τα υψηλά επιτόκια, ενώ η κεντρική τράπεζα έχει να αντιμετωπίσει το χειρότερο ξέσπασμα πληθωρισμού εδώ και πολλά χρόνια. Ορισμένοι παράγοντες των αγορών, πάντως, πιστεύουν ότι η εβδομαδιαία άνοδος

των μετοχών και των ομολόγων είναι βέβαιο ότι θα εξασθενήσει. Αλλωστε, ο S&P 500 υποχωρεί κατά 14,4% σε ετήσια βάση. Τα επείμενα στοιχεία για την απασχόληση και τον πληθωρισμό, τα οποία αναμένεται να ανακοινωθούν στις 2 και 13 Δεκεμβρίου αντίστοιχα, θα μπορούσαν να αποτελέσουν βραχυπρόθεσμα εμπόδια – ιδίως εάν δεν κατορθώσουν να δείξουν ότι οι φετινές αυξήσεις των επιτοκίων από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ έχουν αποθερμάνει την οικονομία. Τον Οκτώβριο ειδικότερα, οι τιμές κατανάλωτή στις ΗΠΑ αυξήθηκαν λιγότερο από το αναμενόμενο προς επίρρωση της άποψης ότι ο πληθωρισμός υποχωρούσε. Περαιτέρω, μερικές από τις μεγαλύτερες επενδυτικές τράπεζες της Γουόλ Στριτ προβλέπουν τώρα ότι η σύσφιγξη της νομισματικής πολιτικής της Fed θα επιφέρει ύφεση το επόμενο έτος.

Η αντιστροφή της καμπύλης αποδόσεων των κρατικών ομολόγων των ΗΠΑ, μια σημαντική ένδειξη, που προηγείτο παλαιότερων υφέσεων, ενίσχυσε τις προβλέψεις ότι έπεται μια δυσπραγία της οικονομίας. Μάλιστα, οι αποδόσεις των ομολόγων διάρκειας δύο ετών ξεπέρασαν πρόσφατα αυτές των δεκαετών ομολόγων και η διαφορά τους ήταν η μεγαλύτερη από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 με τη «φούσκα» των ιντερνετικών επιχειρήσεων. «Η άποψή μας είναι ότι δεν πρόκειται για ένα διαρκές ράλι», δήλωσε ο Τζέικ Τζόλι, υπηλύβραχος αναλυτής επενδυτικής στρατηγικής της BNY Mellon. «Υπάρχουν πιθανότητες ότι η οικονομία θα περιέλθει σε ύφεση το επόμενο έτος και αυτό θα δημιουργήσει πιέσεις σε ριψοκίνδυνα περιουσιακά στοιχεία, όπως οι μετοχές». Κατά τους αναλυτές της Citigroup, τέλος, η άνοδος των τιμών των περιουσιακών στοιχείων με ρίσκο στα μέσα της εβδομάδας οφειλόταν στις προσδοκίες προ των δηλώσεων Πάουελ, στη διαβεβαίωση για επιβράδυνση στον ρυθμό αύξησης των επιτοκίων κατά 50 μονάδες βάσης και στην απουσία σαφούς κλιμάκωσης των επιθετικών τάσεων στη συνεδρίαση της επιτροπής πολιτικής της Ομοσπονδιακής Τράπεζας στις αρχές Νοεμβρίου.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ανψυχίες για τα επιτόκια

Η άνοδος των επιτοκίων προβληματίζει τα οικονομικά επιτελεία κυρίως στις χώρες του νότου όπου τα επίπεδα ιδιωτικού χρέους είναι αυξημένα. Στην Ελλάδα, ο υπουργός Οικονομικών κάλεσε και είδε τους επικεφαλής των τραπεζών για συζήτηση μέτρων που θα μπορούσαν να συμβάλουν τα προβλήματα στην εξυπηρέτηση του χρέους νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Στην συνάντηση κατατέθηκαν προτάσεις που κινούνται γύρω από τρεις άξονες: (α) επιδότηση επιτοκίων (β) περίοδοι χάριτος (γ) φορολογικά κίνητρα. Στην Ισπανία που οι συζητήσεις είναι πιο προχωρημένες οι τράπεζες και η κυβέρνηση συμφώνησαν στο πάγωμα του επιτοκίου για τα ευάλωτα νοικοκυριά στο επίπεδο του Euribor και στην επιμήκυνση της διάρκειας των δανείων έτσι ώστε η δόση να περιοριστεί στο 40% του μηνιαίου εισοδήματος.

Τέλος στις «jumbo» αυξήσεις

Θετικά υποδέχθηκαν οι αγορές τις δηλώσεις του επικεφαλής της Fed ότι βρισκόμαστε στο σημείο που η άνοδος των επιτοκίων μπορεί να αποκλιμακωθεί και άρα στο μέλλον θα βλέπουμε πιο μικρές αυξήσεις. Σημειώνουμε ότι η αμερικανική κεντρική τράπεζα προχώρησε σε τέσσερις αυξήσεις του 0,75% γνωστές και ως αυξήσεις «jumbo». Στην Ευρώπη μετρούμε δύο τέτοιες κινήσεις για φέτος ενώ δεν αναμένεται να ακολουθήσει άλλη. Υπενθυμίζουμε ότι η επόμενη συνεδρίαση της ΕΚΤ για συζήτηση των επιτοκίων θα λάβει χώρα αυτό τον μήνα πριν τις γιορτές των Χριστουγέννων και αναμένεται πως θα αποφασιστεί αύξηση 0,5%.

Ελειπε ο χρονισμός

Νέο ενδιαφέρον αποκτά το κυπριακό τραπεζικό σύστημα μετά την αύξηση της συμμετοχής της Eurobank στην Ελληνική Τράπεζα, μια κίνηση που για πολλούς ήταν αναμενόμενη απλά έλειπε ο χρονισμός (timing). Αυτό έγινε κατορθωτό μόλις ολοκληρώθηκε το σχέδιο εθελούσιας εξόδου του προσωπικού που μείωσε το προσωπικό της τράπεζας κατά 450 υπαλλήλους και παράλληλα δημιουργήθηκαν οι συνθήκες για την επιστροφή στην μερισματική πολιτική μετά την απόφαση πληρωμής τόκου στα μετατρέψιμα αξιόγραφα κεφαλαίου της τράπεζας. Ενέργειες που θεωρήθηκαν ότι προσδίδουν αξία στην μετοχή και έτσι η επιπλέον επένδυση μπόρεσε να προχωρήσει.

Δεν θα μείνουν αλώβητες

Την ώρα που οι επενδυτές των τραπεζών αναπνέουν αέρα αισιοδοξίας ότι η αύξηση των επιτοκίων, η μείωση των MEX και η υλοποίηση των σχεδίων εθελούσιας εξόδου θα ανοίξει τον δρόμο για επιστροφή στην μερισματική

Η οικονομία είναι μία δυναμική διαδικασία που συνεχώς αναδεικνύει καινούργια θέματα. Στην Κύπρο η συζήτηση παραμένει προσκολλημένη στο παρελθόν με τις εκποιώσεις να απασχολούν ακόμη τον δημόσιο διάλογο.

πολιτική, οι εποπτικές αρχές παρουσιάζονται επιφυλακτικές. Σύμφωνα με δηλώσεις που έρχονται από την Φρανκφούρτη και την Λευκωσία, οι επόπτες ζητούν μεγαλύτερα κεφαλαιακά μαζιλάρια για αντιμετώπιση των δυσκολιών που αναμένονται. Το μήνυμα που στέλνεται είναι ξεκάθαρο και λέει ότι η κρίση αγοραστικής δύναμης δεν θα αφήσει τις τράπεζες αλώβητες.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Ομολογα στο Διηνεκές

Τα ομολογα στο διηνεκές ή αορίστου χρόνου (perpetual bonds) αποτελούν ένα εξειδικευμένο είδος ομολόγων τα οποία δεν έχουν ημερομηνία λήξης, επομένως, είθισται να έχουν

υψηλότερο επιτόκιο από άλλα ομολογα, και για τα οποία δεν απαιτείται αποπληρωμή κεφαλαίου αλλά ο δανειζόμενος έχει την υποχρέωση καταβολής μόνο των τόκων για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Brexit όπως πληθωρισμός

Το Brexit έχει επηρεάσει με πολλούς τρόπους την βρετανική οικονομία και τους πολίτες της χώρας. Τα πρόσφατα γεγονότα με τον προϋπολογισμό για την ανάγκη κάλυψης σημαντικών ελλειμμάτων προκάλεσε τις γνωστές αναταράξεις που οδήγησαν τελικά στην αντικατάσταση της πρωθυπουργού. Σύμφωνα με νέα μελέτη, το Brexit έχει προσθέσει στα τρόφιμα επιπλέον κόστος 6% την διετία 2020-2021. Αυτή η επιβάρυνση έρχεται να προστεθεί στις ανατιμήσεις που προκάλεσε ο πληθωρισμός του 2022 και είναι διηγήριες.

Μοχλευμένη χρηματοδότηση

Μοχλευμένη χρηματοδότηση έχουμε όταν μια επιχείρηση ή ένα νοικοκυριό χρησιμοποιεί πέραν του κανονικού δανεισμού για να αποκτήσει ένα επενδυτικό περιουσιακό στοιχείο. Σε μια τέτοια περίπτωση η ίδια συνεισφορά του δανειζόμενου είναι συνήθως χαμηλή έως ανύπαρκτη. Η πρακτική αυτή χρησιμοποιείται όταν υπάρχει η προσδοκία ότι η επένδυση αυτή θα έχει σημαντική απόδοση που θα υπερκαλύψει το κόστος δανεισμού. Η ΕΚΤ σημειώνει ότι στην Ευρώπη αυτού τους είδους τα δάνεια αντιπροσωπεύουν το 60% των πρωτοβάθμιων κεφαλαίων των τραπεζών. Με τα επιτόκια στα υψηλά και τις εκτιμήσεις για συνέχιση της ανόδου οι τράπεζες καλούνται να αντιδράσουν.

Πώς ένα ιταλικό χωριό διαχειρίζεται τον μπόναμά 20 εκατ. της Ε.Ε.

Του **ΤΖΕΪΣΟΝ ΧΟΡΟΥΙΤΣ**

Ο μοναδικός πλήρως απασχολούμενος υπάλληλος στο δημαρχείο του Λιβέμο, ενός χωριού της Λομβαρδίας με μόλις 196 κατοίκους, είναι εξαιρετικά πολυάσχολος. Κάθε πρωί ανοίγει το γραφείο του στο δημοτικό κτίριο, σπκώνει τα στόρια και τακτοποιεί. Προηγούμενος έχει ολοκληρώσει το δρομολόγιο με το κίτρινο σχολικό λεωφορείο μεταφέροντας τα παιδιά των γειτονικών χωριών στο σχολείο. Επιπρόσθετος, απαντά σε μέλη και πληρώνει τους λογαριασμούς που εκκρεμούν. Τις τελευταίες ημέρες, αφού ολοκληρώσει τις καθημερινές του ερ-

Χρήματα δαπανήθηκαν για τουριστικά καταλύματα στα πέτρινα αγροτόσπιτα, εγκατάσταση Wi-Fi, κατασκευή ποδηλατοδρόμων, ενώ θα ανοικοδομηθεί αθλητικό κέντρο. Επίσης, θα δημιουργηθούν χώροι όπου οι ντόπιοι θα δείχνουν τη δουλειά τους και θα πωλούν τα προϊόντα τους.

Το Λιβέμο κέρδισε την κρατική επιχορήγηση με τις προτάσεις μετατροπής του σε τουριστικό προορισμό.

γασίες, έρχεται η ώρα να ασχοληθεί με κάτι σοβαρό: να βοηθήσει το χωριό να ξεδύσει τα 20 εκατομμύρια ευρώ που έλαβε ως κρατική επιχορήγηση, προκειμένου να μη σβηστεί ολοκληρωτικά από τον χάρτη. Ο 57χρονος Μαρίνο Ζανολίνι παραδέχεται ότι η σύμφωνη δαπάνη του υπέρρογκου ποσού απαιτεί πολλή δουλειά. «Αν κάτι πάει λάθος, ξέρετε ποιος θα φταίει», υπογραμμίζει με νόημα. Φέτος το Λιβέμο κατάφερε να διεκδικήσει, με μεγαλύτερη επιτυχία από τα υπόλοιπα χωριά της

Λομβαρδίας, τη μερίδα του λέοντος από τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ε.Ε., που για την Ιταλία δέσμευσε περίπου 200 δισεκατομμύρια ευρώ. Η γήρανση του πληθυσμού, η μακροζωία και η υπογεννητικότητα δημιούργησαν στην Ιταλία ένα εκρηκτικό μείγμα που συνιστά παραδειγματική απειλή για τη χώρα. Η Ρώμη διέθεσε 420 εκατομμύρια για να δώσει νέα πνοή σε 21 χωριά που κινδυνεύουν να αφανιστούν, ένα ανά περιφέρεια. Το Λιβέμο, με τα

ορεινά μονοπάτια του, τα βοσκοτόπια και την παρέλαση του καρναβαλιού, κέρδισε τη σχετική λοταρία με τις προτάσεις μετατροπής του σε τουριστικό προορισμό. Χρήματα δαπανήθηκαν για τη δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων στα πέτρινα αγροτόσπιτα, εγκατάσταση Wi-Fi, κατασκευή ποδηλατοδρόμων, ενώ θα ανοικοδομηθεί αθλητικό κέντρο. Επίσης θα δημιουργηθούν χώροι όπου οι ντόπιοι θα μπορούν να δείχνουν τη δουλειά τους (τυροκομία,

μέλι και ξυλογλυπτική) και να πωλούν τα προϊόντα τους. Στα σκαριά βρίσκεται και η δημιουργία υποδομής τηλεοπτικής, ώστε μέσω ηλεκτρονικών βραχιολιών να ελέγχονται διαρκώς ο καρδιακός παλμός και άλλοι βιομετρικοί δείκτες των ηλικιωμένων κατοίκων.

Το πρόβλημα, ωστόσο, είναι ότι το χωριό θα πρέπει να αρχίσει να δαπανά τους πόρους που κέρδισε έως τον Ιούλιο και τα έργα να ολοκληρωθούν μέχρι το Ιούνιο του 2026.

ευθύνη», επισημαίνει ο Φλοκίни. «Αν το πείραμα αποτύχει εδώ, θα αποτύχει παντού». Εξαιτίας του μεγάλου ποσού, ο δήμαρχος ζήτησε από τους αρμόδιους φορείς να του επιτρέψουν να ξοδέψει 800.000 ευρώ την επόμενη τετραετία για την πρόσληψη επαγγελματιών οικονομικών συμβούλων.

Τι λένε οι κάτοικοι

Η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι δημοτικές αρχές του μικρού χωριού είναι να πεισθούν οι κάτοικοι, μεγάλη μερίδα των οποίων δεν ήθελε την επιδότηση.

Η Γκρατσιέλα Σκουόρι, ιδιοκτήτρια ενός από τα πέντε εστιατόρια του χωριού, λέει: «Φοβάμαι ότι θα αλλάξουν τα πάντα και θα κατακλυστούμε από αγνώστους». Σε αυτό συμφωνεί και ο 38χρονος γιος της Ντανιέλε, ο οποίος δεν βλέπει με ποια λογική θα ανατραπεί η καθημερινότητα του χωριού με τους σωπαλλούς ηλικιωμένους κατοίκους, που το μόνο που επιθυμούσαν ήταν να έχουν γιατρό. Αμφιβολίες εκφράζουν και οι πιο νέοι κάτοικοι, καθώς λένε ότι για τα μεγαλόπνοα σχέδια δεν έχουν ενημερωθεί ενώ αντιστοιχούν για πιθανή διασπάθισή τους. Παραδέχονται, ωστόσο, ότι η δική τους γενιά είναι η πιο τυχερή, αφού θα επωφεληθεί περισσότερο από τον πακτωλό της κρατικής επιχορήγησης. Όταν γύρισαν τα ελάχιστα παιδιά του χωριού από το νηπιαγωγείο, οι μεγαλύτεροι τα ρωτούν πού θα μείνουν όταν μεγαλώσουν. Όλα απαντούν χωρίς κανένα διασταγμό, εδώ.

THE NEW YORK TIMES

Εξαιρετικό ενδιαφέρον θα έχει εάν οι τράπεζες θελήσουν να δώσουν μέρισμα και οι επόπτες τους υποδείξουν να μην προχωρήσουν. Να δούμε τις επιπτώσεις στο επενδυτικό κοινό.

Διπλασιάστηκαν οι τιμές μετοχών των μεγάλων τραπεζών

Το επενδυτικό ενδιαφέρον και οι τομές αυξάνουν το «κασέ» των κυπριακών πιστωτικών ιδρυμάτων

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Από το 2021 έχει σχεδόν διπλασιαστεί η τιμή της μετοχής των δύο μεγάλων κυπριακών τραπεζών. Οι κυπριακές τράπεζες ήταν στην αφάνεια και κουβαλούσαν το στίγμα ως τις υπερφορτωμένες με μη εξυπηρετούμενο δανεισμό από το 2013. Και ήταν πραγματικότητα. Η αξία τους είχε καταποντιστεί τόσο πολύ, σε σημείο που τις έκαναν ευάλωτες σε πιθανές εξαγορές και με την κυβέρνηση να προσπαθεί με γρήγορες διαδικασίες να περάσει νομοσχέδιο με το οποίο να έχει λόγο σε τέτοιες κινήσεις. Το απτό επενδυτικό ενδιαφέρον ωστόσο που έδειξαν δύο παίχτες, η Lonestar Funds για την Τράπεζα Κύπρου και η Eurobank για την Ελληνική Τράπεζα, είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί κατά πολύ η τιμή της μετοχής των δύο μεγαλύτερων κυπριακών τραπεζών. Χαρακτηριστικά, η τιμή της μετοχής της Τράπεζας Κύπρου από τότε που την προσέγγισε το αμερικανικό επενδυτικό ταμείο Lone Star αρχές του καλοκαιριού του 2022 έχει ανέβει από το 1 ευρώ ανά μετοχή στο 1,82 ευρώ ανά μετοχή. Για να συμπληρωθεί πλήρως η εικόνα, από το 2021 υπήρχαν φήμες για ενδιαφέρον και από την Εθνική Τράπεζα της Ελ-

λάδος για την Τράπεζα Κύπρου. Ήδη η μετοχή της Τράπεζας Κύπρου είχε ανέβει ελαφρώς (είχε φτάσει μέχρι και στα 0,90 σεντς του ευρώ κάποια στιγμή), αλλά από τότε που η Lone Star έκανε επίσημες προτάσεις για εξαγορά της, η μετοχή έφτασε την εβδομάδα που μας πέρασε στο 1,82 ευρώ.

Αντίστοιχα και τα γεγονότα για την Ελληνική Τράπεζα. Η μετοχή της Ελληνικής Τράπεζας όχι στο πολύ μακρινό παρελθόν, είχε φτάσει στο χαμηλό 0,68 ευρώ ανά μετοχή. Το Μάρτιο του 2022 συγκεκριμένα. Υπήρχαν κάποια «σκαμπανεύσματα» της μετοχής, ωστόσο από τότε που έδειξε από ενδιαφέρον η Eurobank αγοράζοντας το 12,6% της Ελληνικής από την Third Point, είδε θετικά στην τιμή της. Αποκορύφωμα, η αγορά μέρους του ποσοστού που είχε στην Ελληνική Τράπεζα η κυπριακή με λευκωρωτικές ρίζες εταιρεία τεχνολογίας, Wargaming, από την Eurobank. Η τιμή της μετοχής της Ελληνικής Τράπεζας έφτασε στο 1,35 ευρώ ανά μετοχή.

Τα μερίσματα

Το επενδυτικό ενδιαφέρον, με ή χωρίς αποτέλεσμα, είναι το ένα κομμάτι του παζλ για την αύξηση των τιμών της μετοχής των κυ-

πριακών τραπεζών. Ένα σημαντικό κομμάτι του παζλ είναι η πρόθεση για να δώσουν επιτέλους μερίσματα στους μετόχους, γεγονός «κοσμοϊστορικό» για τράπεζες που τους έχει απαγορευθεί από την κρίση του 2013 να δίνουν. Και οι δύο τράπεζες έχουν προχωρήσει σε δηλώσεις τον τελευταίο χρόνο πως εντός του

Το επενδυτικό ενδιαφέρον, με ή χωρίς αποτέλεσμα, είναι το ένα κομμάτι του παζλ για την αύξηση των τιμών της μετοχής των κυπριακών τραπεζών.

2023 (αρχή, μέση ή τέλος λίγη σημασία έχει) θα προχωρήσουν στη διανομή μερίσματος. Οι ανακοινώσεις ότι θα δοθεί μέρισμα, αναπόφευκτα λειτουργούν θετικά στις εξαλίξεις και στην τιμή των μετοχών των τραπεζών. Η πολιτική αύξησης των επιτοκίων βοηθά σημαντικά το επιτοκιακό εισόδημά τους και αναμένεται να τις βοηθήσει ακόμα περισσότερο, άρα και ενδεχομένως να έχουν

τη δυνατότητα να διαθέσουν μέρισμα στους μετόχους τους.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον θα έχει βέβαια εάν οι τράπεζες θελήσουν να δώσουν μέρισμα και οι επόπτες τους υποδείξουν να μην προχωρήσουν. Να δούμε τις επιπτώσεις στο επενδυτικό κοινό. Κανείς δεν προσεχφλεί ότι οι επόπτες θα δώσουν την έγκρισή τους για τέτοια κίνηση, η οποία θα γίνει σε ένα έτος που χαρακτηρίζεται από τώρα δύσκολο και με αβέβαιες οικονομικές βάσεις.

Οι πολλές τομές

Το τελευταίο κομμάτι του παζλ για την τιμή της μετοχής των δύο μεγάλων που έχει διπλασιαστεί αφορά την πρόδοό τους. Από το 2014 με το υψηλό των 28 δισ. ευρώ μη εξυπηρετούμενων δανείων έχουμε φτάσει στο 2023 και τα προβληματικά δάνεια να είναι στα 2,85 δισ. ευρώ. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό η μείωση είναι δραστηκή, με τους δύο μεγάλους να έχουν μειώσει τα ΜΕΔ τους πάνω από 80%. Για του λόγου το αληθές όπως είχε σχολιάσει παλαιότερα ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας Κωνσταντίνος Ηροδότου, οι συστημικές τράπεζες έχουν μειώσει τα ΜΕΔ τους από το Δεκέμβριο του 2018 μέχρι σήμερα στο 80%, ενώ τα εγκώρια αδειοδοτημένα πιστωτικά ιδρύ-

ματα έχουν μειώσει μόλις στο 26%. Χαρακτηριστικά, η Τράπεζα Κύπρου έχει μειώσει τα ΜΕΔ της στο 4,5% και η Ελληνική Τράπεζα στο 3,2%.

Αντίστοιχα οι δύο μεγάλοι έχουν μειώσει και το κόστος τους. Έχουν προχωρήσει σε μεγάλη μείωση καταστημάτων και προσωπικού. Η Τράπεζα Κύπρου από τον Ιούνιο του 2019 έχει μειώσει τον αριθμό του προσωπικού κατά περισσότερο από 1,300 άτομα (μείωση ύψους περίπου 30%), και το μέγεθος του δικτύου καταστημάτων κατά 37 καταστήματα (μείωση ύψους περίπου 40%). Το Συγκρότημα εργοδοτούσε 2.955 άτομα στις 30 Σεπτεμβρίου 2022 σε σύγκριση με 3.422 άτομα στις 30 Ιουνίου 2022 και 3.438 άτομα στις 31 Δεκεμβρίου 2021.

Η Ελληνική Τράπεζα μόλις την προηγούμενη εβδομάδα δήλωσε πως αποχώρησαν από την τράπεζα 450 άτομα προσωπικού μέσω Σχεδίου Εθελούσιας Εξόδου. Στις 30 Σεπτεμβρίου 2022, ο αριθμός προσωπικού που εργοδοτούσε ο Όμιλος ήταν 2.656, εκ των οποίων οι 48 ήταν προσωρινό προσωπικό. Στις 31 Δεκεμβρίου του 2021 εργοδοτούσε 2.760 άτομα, εκ των οποίων οι 152 ήταν προσωρινό προσωπικό. Μετά την μείωση των 450, ο αριθμός μειώνεται σε περίπου 2.200 υπαλλήλους.

Μεγάλες οι προκλήσεις για την επόμενη κυβέρνηση

Ο Υπουργός Οικονομικών κάλεσε την Παρασκευή στη Βουλή των Αντιπροσώπων να υπερψηφίσουν οι Βουλευτές τον κρατικό Προϋπολογισμό για το 2023, ωστόσο τόνισε ότι υπάρχουν μεγάλες προκλήσεις για την επόμενη Κυβέρνηση.

Στην ομιλία του που είχε και προεκλογικό ύφος, τόνισε πως με λίγες λανθασμένες κινήσεις πολιτικής μπορεί να ανατραπούν τα πάντα από τη μια ημέρα στην άλλη στην οικονομία και να υπάρχουν καταστροφικές συνέπειες για την κοινωνία και τις μελλοντικές γενεές. Ξεκαθάρισε ότι η παρούσα Κυβέρνηση παραδίδει μια εύρωστη οικονομία, με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και χαμηλή ανεργία, αλλά η ψήφιση του νομοσχεδίου του Προϋπολογισμού θέτει τις βάσεις για συνέχιση της θετικής αυτής πορείας.

Ο Υπουργός με έντονο ύφος εξήγησε πως οι προκλήσεις που αντιμετώπισε η Κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια και συνεχίζει να αντιμετωπίζει είναι πολυσύνθετες και πολυδιάστατες, καθώς όπως υπογράμμισε, μπαίνουμε σε μια νέα εποχή της οικονομίας που τίποτα δεν είναι δεδομένο. Υπενθύμισε πως το Κοινοβούλιο έχει σημαντικό και ενεργό ρόλο να διαδραματίσει στην εφαρμογή και των μεταρρυθμίσεων αλλά και την ψήφιση και έλεγχο του προϋπολογισμού, καθώς σκοπός δεν είναι να ωραιοποιηθεί το στιγδαίποτε. Ο Υπουργός Οικονομικών αναγνώρισε ότι ζούμε δύσκολες συνθήκες και ότι οι προκλήσεις υπάρχουν για πολλές ομάδες του πληθυσμού, ενώ παράλληλα αναγνώρισε το γεγονός ότι η επόμενη χρονιά και τα επόμενα χρόνια προβλέπονται αρκετά δύσκολα για την παγκόσμια και την κυπριακή οικονομία.

Σημειώνεται ότι η κυπριακή οικονομία αναμένεται να αναπτυχθεί το 2022 με ρυθμό γύρω στο 6%. Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας το 3ο τρίμηνο του 2022 ανήλθε στο 5,5%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021, ο οποίος είναι ο υψηλότερος μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. και υπερδιπλάσιος από τον μέσο όρο, τόσο της Ευρωζώνης όσο και της Ε.Ε. που υπολογίζεται στο 2,1% και 2,4%, αντίστοιχα.

Ο Υπουργός Οικονομικών κάλεσε την Παρασκευή στη Βουλή να υπερψηφίσουν οι Βουλευτές τον κρατικό Προϋπολογισμό για το 2023.

Πλάνο για φορολόγηση 20% στα μελλοντικά εθελούσια

Το νομοσχέδιο από το Τμήμα Φορολογίας το έλαβαν οι κυπριακές τράπεζες εντός Οκτωβρίου για να δώσουν τις εισηγήσεις τους

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Πλάνο για φορολόγηση στα μελλοντικά σχέδια εθελούσιας εξόδου ύψους 20% βάζει το Τμήμα Φορολογίας. Νομοσχέδιο που έχει σταλεί από το Τμήμα Φορολογίας στα εμπλεκόμενα μέρη για να δώσουν τις εισηγήσεις τους φέρνει στην επιφάνεια την κατάργηση του αφορολόγητου σε σχέση με τις εφάπαξ χαριστικές αποζημιώσεις. Όπως γίνεται αντιληπτό, δεν αφορά μόνο τράπεζες, αλλά αφορά γενικότερα τον δημόσιο τομέα και τον ιδιωτικό. Η Βουλή κλείνει και θα ανοίξει ξανά μετά το Μάρτιο, μετά δηλαδή τις Προεδρικές εκλογές. Δεν μπορεί να προεξοφληθεί από τώρα αν η οποία Κυβέρνηση θα προχωρήσει άμεσα, καθυστερημένα, ή θα βάλει ξανά στο συρτάρι το νομοσχέδιο, ωστόσο τα «θέλω» του Τμήματος της Φορολογίας είναι αυτά. Να υπάρχει φορολόγηση στις εφάπαξ

Δεν μπορεί να προεξοφληθεί από τώρα αν η οποία Κυβέρνηση μετά το Μάρτιο του 2023 θα προχωρήσει άμεσα ή θα βάλει ξανά στο συρτάρι το νομοσχέδιο.

χαριστικές αποζημιώσεις. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που οι τράπεζες εντός του 2022 έκαναν λόγο ενδεχομένων για τα τελευταία αφορολόγητα σχέδια εθελούσιας εξόδου που δίδονται στους υπαλλήλους. Και η Τράπεζα Κύπρου και η Ελληνική Τράπεζα και η Alpha Bank Κύπρου που «έτρεξαν» τέτοια σχέδια υπενθύμισαν στους υπαλλήλους πως τα Σχέδια θα είναι ίσως τα τελευταία που δεν θα υπάγονται σε φορολογία. Ένας

Τα αφορολόγητα εθελούσια Σχέδια εξόδου έδωσαν την απαραίτητη ώθηση στις τράπεζες για να μειώσουν προσωπικό από το 2013.

μεγάλος παράγοντας που πέτυχαν ήταν πιθανώς και αυτός, καθώς το 20% που υπάρχει στο νομοσχέδιο που ετοίμασε το Τμήμα Φορολογίας θα λειτουργούσε αποτρεπτικά σε κάποιο βαθμό. Το νομοσχέδιο το έλαβαν πάντως οι κυπριακές τρά-

πεζες όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» εντός Οκτωβρίου.

Όπως αναφέρει το κείμενο του νομοσχεδίου που έχει ετοιμαστεί, αφορά φιλοδώρημα που παραχωρείται χαριστικά κατά την αφυπηρέτηση, ή την πρόωρη αφυπηρέ-

τηση, ή τη λήξη, ή τον πρόωρο τερματισμό σύμβασης εργοδότησης ή διορισμού σε αξίωμα. Όπως συνεχίζει το νομοσχέδιο, αφορά επίσης όφελος που παραχωρείται βάσει Σχεδίου Πρόωρης Αφυπηρέτησης Υπαλλήλων, ενώ αφορά και αποζημίωση για τον τερματισμό εργοδότησης ή διορισμού σε αξίωμα, ή καταβολή της οποίας δεν προνοείται σύμβαση εργοδότησης. Συγκρόνως, σύμβαση διορισμού σε αξίωμα ή σε συλλογική σύμβαση, ή κανονισμούς, ή σε οποιουσδήποτε άλλους όρους διέπουν την εργοδότηση ή τον διορισμό σε αξίωμα.

Τρεις τράπεζες το 2022

Το 2022 τρεις τράπεζες προχώρησαν σε Σχέδια Εθελούσιας Εξόδου. Η Τράπεζα Κύπρου είναι η μία, που αποχώρησαν από την Τράπεζα 550 άτομα προσωπικού με κόστος 99 εκατομμύρια ευρώ. Από την Ελληνική Τράπεζα αποχώρησαν 450

άτομα προσωπικού με κόστος 70 εκατομμύρια ευρώ. Τρίτη, η Alpha Bank Κύπρου, που αν και δεν έχει προχωρήσει σε επίσημες ανακοινώσεις, η πληροφόρηση θέλει να έπασε τον στόχο των 80 υπαλλήλων που ήθελε να αποχωρήσουν. Οι υπολογισμοί της «Κ» θέλουν το κόστος της Alpha Bank για το Σχέδιο να κυμαίνεται στα 15 – 25 εκατ. ευρώ. Εξάλλου οι πρόνοιες των Σχεδίων ήταν παρόμοιες και στις τρεις τράπεζες. Τα αφορολόγητα εθελούσια Σχέδια εξόδου από τις τράπεζες λειτούργησαν πάρα πολύ και έδωσαν την απαραίτητη ώθηση στις τράπεζες για να μειώσουν προσωπικό από το 2013. Το 2013 το τραπεζικό προσωπικό ήταν περίπου στις 12.000, το 2019 έφτασε τους 9.460, το 2020 τους 9.000 και το 2021 στους 8.100. Πλέον, υπολογίζεται πως μετά και τις αποχωρήσεις των τριών παραπάνω τραπεζών οι τραπεζικοί ανέρχονται στους 7.000.

Με κλήρωση η επιλογή δικαιούχων για ηλεκτρικό

Οι αλλαγές στο νέο σχέδιο επιχορήγησης ηλεκτροκίνητου οχήματος και απόσυρσης

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Λίγο πριν από το τέλος του χρόνου αναμένεται ότι θα προχωρήσει η προκήρυξη του νέου σχεδίου επιχορήγησης ηλεκτροκίνητου οχήματος και απόσυρσης παλαιών οχημάτων. Το περιεχόμενο του σχεδίου είναι στα τελικά στάδια προετοιμασίας και έγκρισης και σύμφωνα με το Υπουργείο Μεταφορών, ενδεχομένως να οδηγηθεί ενώπιον του Υπουργικού ακόμα και την ερχόμενη εβδομάδα. Προωθείται όμως με αλλαγές, αφού η πρώτη προκήρυξη ανέδειξε αδυναμίες στην διαδικασία, που είχαν ως αποτέλεσμα καθυστερήσεις

Στα 8 εκατ. ευρώ ο προϋπολογισμός για το σχέδιο επιχορήγησης για την ηλεκτροκίνηση, και 4 εκατ. ευρώ για το νέο σχέδιο απόσυρσης παλαιών οχημάτων.

και «αδικίες» εις βάρος δικαιούχων. Από τις θεμελιώδεις διαφορές σε σχέση με το προηγούμενο σχέδιο, είναι η διαδικασία επιλογής των δικαιούχων, κάτι που αποφασίστηκε εφόσον η μέθοδος «first come, first served» που ακολουθήθηκε στην πρώτη προκήρυξη του σχεδίου δεν θεωρήθηκε εκ των υστέρων η κατάλληλη για το συγκεκριμένο σχέδιο. Για παράδειγμα, κατά την πρώτη προκήρυξη του σχεδίου είχε παρατηρηθεί το φαινόμενο αιτήσεις να αποκλείονται για διαφορά μερικών δευτερολέπτων, ενώ δεν δινόταν στους ενδιαφερόμενους, ο χρόνος για να ενημερωθούν σε σχέση με τις τιμές και τις προδιαγραφές ηλεκτροκίνητων μοντέλων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, αιτητές οι οποίοι εί-

χαν λάβει την έγκριση, να αλλάζουν γνώμη στην πορεία και να αποσύρουν τελικά το ενδιαφέρον τους, καθυστερώντας έτσι τη διαδικασία, για τις περιπτώσεις με σοβαρό ενδιαφέρον, οι οποίες όμως «δεν πρόλαβαν τους χρόνους». Όπως αναφέρει ο αναπληρωτής γενικός διευθυντής του Υπουργείου Μεταφορών Γιάννης Νικολαΐδης, μέχρι και έξι μήνες μετά την λήξη της διαδικασίας, αιτητές οι οποίοι είχαν απορριφθεί αρχικά, ενημερώθηκαν ότι τελικά έλαβαν έγκριση, ωστόσο είχαν ήδη προχωρήσει σε αγορά άλλου αυτοκινήτου. Οι αιτήσεις και οι χορηγίες στο τέλος καλύφθηκαν, όπως ανέφερε. Ωστόσο ήταν σαφές ότι οι πρόνοιες του σχεδίου θα έπρεπε να είναι διαφοροποιημένες στην επόμενη του προκήρυξη.

Τι αλλάζει

Ως εκ τούτου, η μέθοδος first come, first served αλλάζει. Σε δηλώσεις του στην «Κ» ο αρμόδιος Υπουργός Γιάννης Καραούσος ανέφερε ότι εισάγεται πλέον η μέθοδος της κλήρωσης. Έτσι, αν οι αιτήσεις ξεπεράσουν τις διαθέσιμες θέσεις (σε κάθε κατηγορία), τότε η επιλογή των δικαιούχων της επιχορήγησης θα γίνεται μέσω κλήρωσης. Η κλήρωση θα εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες-όπου υπάρχουν περισσότεροι αιτητές από τον αριθμό των δικαιούχων. Αν οι αιτήσεις είναι λιγότερες από το όριο των δικαιούχων, τότε τα λεφτά της κατηγορίας θα κατανέμονται αναλογικά στις άλλες κατηγορίες.

- Θα υπάρχει πλέον περίοδος υποβολής των αιτήσεων για ένα μήνα. Σε αυτό το διάστημα, ο αιτητής θα καλείται με την υποβολή της αίτησής του να επισυνάπτει μια βεβαίωση από εισαγωγέα αυτοκινήτων, ότι έχει ενημερωθεί για τις προδιαγραφές και τις τιμές τέτοιων οχημάτων. Όσοι εγκριθούν, θα έχουν ένα μήνα στη διάθεσή τους για να στείλουν την επι-

Οι αιτήσεις θα πρέπει να συνοδεύονται από ειδικό έγγραφο εισαγωγέα αυτοκινήτου, ότι ο ενδιαφερόμενος έχει ενημερωθεί για το αυτοκίνητο που επιθυμεί να αγοράσει. Έτσι μειώνεται το διοικητικό κόστος και ο χρόνος εξέτασης της αίτησης.

Στο 97,6% των στόχων

Υπάρχει ικανοποίηση για τις επιδόσεις της ηλεκτροκίνησης στην Κύπρο, τουλάχιστον για το τι έχει επιτευχθεί μέσα στο 2022. Όπως αναφέρει ο υπουργός Μεταφορών, ο αριθμός των εγγραφών νέων ηλεκτρικών οχημάτων, κάλυψε το 97,6% των στόχων που τέθηκαν μέσα στο πλαίσιο πολιτικής για προώθηση της ηλεκτροκίνησης για το 2022. Υπήρχαν 1011 νέες εγγραφές και παραγγελίες. «Εάν εντάξουμε στους στόχους και τα μερικώς ηλεκτρικά οχήματα, τα plug in hybrid, είμαστε στο 1446, και σχεδόν στο 140% των στόχων μας». Από την πλευρά του ο κ. Νικολαΐδης επισήμανε ότι είναι η πρώτη φορά που σημειώθηκε ουσιαστικός αριθμός εγγραφών ηλεκτρικών οχημάτων, κάτι που αποδίδεται αφενός στα σχέδια και αφετέρου στην εξέλιξη της τεχνολογίας της μπαταρίας που αύξησε την εμβέλεια της.

βεβαίωση της παραγγελίας τους. Αυτή η αλλαγή αναμένεται ότι θα μειώσει το διοικητικό κόστος και τον χρόνο εξέτασης της αίτησης.

- Το σχέδιο επιχορήγησης ηλεκτροκίνητου οχήματος θα συνδυάζεται υποχρεωτικά και με απόσυρση παλαιού οχήματος. Έτσι ενώ στο πρώτο σχέδιο, η επιχορήγηση ήταν 9 χιλιάδες ευρώ και επιπλέον 1000 ευρώ σε περίπτωση απόσυρσης οχήματος, φέτος, η επιχορήγηση θα είναι 10 χιλιάδες, ωστόσο προϋποθέτει την απόσυρση οχήματος. Στην αίτηση θα δηλώνεται ότι υπάρχει αυτοκίνητο προς απόσυρση. Όπως διευκρινίζεται από το αρμόδιο Υπουργείο, το αυτοκίνητο θα πρέπει να είναι εγγεγραμμένο στον αιτητή την στιγμή εγγραφής του καινούργιου αυτοκινήτου.

- Στο νέο σχέδιο θα επιχορηγείται επίσης η αγορά ηλεκτρικού ποδηλάτου (υποβοηθούμενης ποδηλάτησης), με κόστος που κυ-

μαίνεται μεταξύ 650-800 ευρώ. Σε αυτές τις περιπτώσεις η επιχορήγηση θα ανέρχεται στα 400 ευρώ, κάτι που αναμένεται ότι θα συγκεντρώσει μεγάλο ενδιαφέρον.

- Διαφοροποιήσεις θα υπάρξουν και στο σχέδιο της απόσυρσης παλαιών οχημάτων οι οποίες εκτιμάται ότι θα αυξήσουν τον αριθμό των ενδιαφερομένων.

Ο προϋπολογισμός και για τα δύο σχέδια ανέρχεται στα 12 εκατ. ευρώ για το 2023- 8 εκατ. για το σχέδιο επιχορήγησης ηλεκτρικού οχήματος και 4 εκατ. για το σχέδιο απόσυρσης. Σημειώνεται επίσης ότι όσοι λάβουν τελική έγκριση για χορηγία αγοράς ηλεκτρικού οχήματος ή υβριδικού οχήματος στο σχέδιο επιχορήγησης για την αγορά ηλεκτροκίνητων οχημάτων, καθίστανται δικαιούχοι για το σχέδιο χορηγιών για εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος και φόρτιση του οχήματος τους στο σπίτι.

Σταθμοί επαναφόρτισης

Πέρσι εγκρίθηκε το σχέδιο για την εγκατάσταση σταθμών επαναφόρτισης, και ένα χρόνο μετά οδηγήθηκε στο Υπουργικό όπου και εγκρίθηκε. Πρόκειται για σχέδιο το οποίο θα υλοποιηθεί σε δυο φάσεις και έχει συνολικό προϋπολογισμό τα 3,7 εκατ. ευρώ (1,85 εκατ. ευρώ η κάθε φάση). Οι αιτήσεις για την πρώτη φάση θα υποβάλλονται μέχρι τις 31 Ιανουαρίου, ενώ η δεύτερη θα προκηρυχθεί περί τα τέλη του 2023. Τα επιλέξιμα σημεία εγκατάστασης είναι, μεταξύ άλλων, χωροί σταθμευσης για δημοσία χρήση, δημοτικοί και κοινοτικοί χωροί σταθμευσης, ιδιωτικοί χωροί σταθμευσης για το κοινό, χωροί πρατηρίων πετρελαιοειδών, χωροί σταθμών επαναφόρτισης κτλ. Ο

κάθε δικαιούχος δύναται να λαβεί χορηγία για τεσσερις σταθμούς επαναφόρτισης, ανα επαρκία, με μέγιστο αριθμό τους δεκαπεντε σε όλη την Κύπρο, με εξαίρεση τις τοπικές αρχές οι οποίες μπορούν να λαβουν χορηγία για να τοποθετήσουν μέχρι και οκτώ σταθμούς εντός της επικρατείας τους. Το Σχέδιο προνοεί χρηματοδότηση σε ποσοστό 50% της ολικής δαπάνης, με μέγιστο ποσό χρηματοδότησης ανάλογα με τη μέγιστη ισχύ εξόδου του φορτιστή. Σημεία φόρτισης τα οποία θα εγκατασταθούν σε ορεινές περιοχές, θα λαμβανουν αυξημένο ποσοστό χορηγίας μέχρι 55%, με τα ανωτατα ορια χρηματοδότησης να παραμεινουν ως έχουν.

Το σχέδιο για την εγκατάσταση σταθμών επαναφόρτισης θα υλοποιηθεί σε δυο φάσεις και έχει συνολικό προϋπολογισμό τα 3,7 εκατ. ευρώ.

«Χαμηλές πτήσεις» στα εταιρικά ταξίδια περιμένουν οι αεροπορικές

Της **ΤΖΕΪΝ ΛΕΒΙΕΡ**
THE NEW YORK TIMES

Τα επαγγελματικά ταξίδια επανέκαψαν φέτος πολύ πιο δυναμικά από όσο είχαν προβλέψει οι περισσότεροι αναλυτές του κλάδου των αερομεταφορών κατά τη χειρότερη φάση της πανδημίας του κορωνοϊού. Τα δε εσωτερικά ταξίδια μέσα στο φθινόπωρο επανέρχονται στα σχεδόν δύο τρίτα των επιπέδων του 2019. Εντούτοις, τις τελευταίες εβδομάδες φαίνεται να έχει εμφανισθεί ένα νέο κώλυμα, διότι πλέον οι εταιρείες περιστέλλουν τις δαπάνες τους υπό το πλαίσιο μιας επιβραδυνόμενης οικονομίας. Ο Χένρι Χάρτβελντ, αναλυτής του κλάδου αεροπορικών ταξιδιών για την Atmosphere Research, επισήμανε ότι οι διευθυντές των τμημάτων εταιρικών ταξιδιών του είπαν τις τελευταίες εβδομάδες ότι οι επιχειρήσεις άρχισαν να απαγορεύουν τα μη απαραίτητα επαγγελματικά ταξίδια και να αυξάνουν τον αριθμό των στελεχών που χρειάζονται για να εγκρίνουν τα αναγκαία ταξίδια των εργαζομένων. Επιπλέον, προβλέπει ότι τα εταιρικά ταξίδια θα ελαττωθούν ως έναν βαθμό έως την εκπνοή του έτους και δεν αποκλείεται να

Σχεδόν ένα μήνα πριν, οι αεροπορικές εταιρείες ήταν αισιόδοξες ως προς τις προβλέψεις τους. Ειδικότερα, η Delta Airlines ανέφερε πως 90% των εταιρικών πελατών της «αναμένουν ότι τα ταξίδια τους θα παραμείνουν ίδια ή θα αυξηθούν» το τέταρτο τρίμηνο.

παραμείνουν περιορισμένα κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023. Συν τοις άλλοις, ο κ. Χάρτβελντ σημείωσε πως οι συζητήσεις που είχε τον οδήγησαν στη σκέψη ότι τα επαγγελματικά ταξίδια θα «διαμορφωθούν κάτω από τα επίπεδα

που προέβλεπαν τα στελέχη των αεροπορικών εταιρειών στις εκτιμήσεις τους σχετικά με τα κέρδη του τρίτου τριμήνου».

Σχεδόν ένα μήνα πριν, οι αεροπορικές εταιρείες ήταν αισιόδοξες ως προς τις προβλέψεις τους

για την κερδοφορία. Ειδικότερα, η Delta Airlines ανέφερε πως 90% των εταιρικών πελατών της «αναμένουν ότι τα ταξίδια τους θα παραμείνουν ίδια ή θα αυξηθούν» το τέταρτο τρίμηνο. Η United Airlines, επίσης, δήλωσε ότι τα δυ-

ναμικά της αποτελέσματα τρίτου τριμήνου υποδηλώνουν τη «διαρκή τάση για ζήτηση αεροπορικών μετακινήσεων, η οποία θα αντισταθμίσει πλήρως τυχόν αντίρροπες οικονομικές πιέσεις». Πολύ θετική ήταν και η προσέγγιση των ξενοδοχειακών ομίλων. Ο Κρίστοφερ Νασέτα, πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της αλυσίδας των ξενοδοχείων Hilton, επισυνάπτει ότι η συνολική πληρότητα έφθασε το

Εκτιμούν ότι τα επαγγελματικά ταξίδια θα ελαττωθούν έως την εκπνοή του έτους και δεν αποκλείεται να παραμείνουν περιορισμένα κατά το α΄ τρίμηνο του 2023.

73% και πάνω το τρίτο τρίμηνο, ενώ ειδικά τα επαγγελματικά ταξίδια ήταν πολύ δυναμικά. Παρά ταύτα, η μεταστροφή στη διάθεση παρατηρήθηκε ενόσω η οικονομία επιβραδύνθηκε πιο εμφανώς. Ειδικά οι όμιλοι του κλάδου της υψη-

λής τεχνολογίας ανακοίνωσαν σημαντικές και μαζικές απολύσεις. Οι στεγαστικές τράπεζες, επιπροσθέτως, έχουν ελαττώσει το προσωπικό τους, διότι η αύξηση στα επιτόκια πλήττει τις δραστηριότητές τους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ταξιδιωτική βιομηχανία βασίζεται εδώ και πολύ καιρό στα επαγγελματικά ταξίδια τόσο για τη συνέπεια όσο και για την κερδοφορία που της απέφεραν. Αλλωστε, οι επιχειρήσεις ήταν πρόθυμες να ξοδέψουν περισσότερα εν συγκρίσει με όσους και όσες ταξιδεύουν για λόγους αναψυχής. Καθώς η οικονομία τέθηκε μετά την πανδημία σε επανεκκίνηση, οι εταιρείες συνειδητοποίησαν ότι οι προσωπικές συναντήσεις εξυπηρετούν έναν σκοπό. Σε πρόσφατη έρευνα από την Global Business Travel Association, που συσπειρώνει τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στα επαγγελματικά ταξίδια και την εξυπηρέτηση των ταξιδιωτών, οι διευθυντές τμημάτων εταιρικών ταξιδιών υπολόγισαν ότι ο όγκος των επαγγελματικών ταξιδιών των εργοδοτών τους στις χώρες καταγωγής τους ανήλθε στο 63% των προπανδημικών επιπέδων και τα διεθνή επαγγελματικά ταξίδια ήταν στο 50% των εν λόγω επιπέδων.

Το πεντάστερο ξενοδοχείο Radisson Beach Resort, το οποίο άνοιξε τον Οκτώβριο, είναι άλλο ένα branded ξενοδοχείο που ήρθε να προστεθεί στο χαρτοφυλάκιο των ξενοδοχείων της Λάρνακας

Στις κινήσεις του ομίλου Quality περιλαμβάνεται η αναβάθμιση δύο εγκαταλελειμμένων ξενοδοχείων στην Πύλα. Το πρώην Stavros Hotel το οποίο θα φέρει πλέον την επωνυμία Best Western και το πρώην Aris Hotel.

Ξενοδοχεία γνωστών brands έρχονται στη Λάρνακα

Μετά τα Radisson Beach Resort και το Best Western, έρχεται ο κολοσσός Accor Group, ενώ ανοίγει και Holiday Inn Express

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Τις προηγούμενες ημέρες ανακοινώθηκε επίσημα η λειτουργία της πρώτης μονάδας του γαλλικού ξενοδοχειακού κολοσσού Accor Group στην Κύπρο. Πρόκειται για το πρώην Michael's hotel στην παραλιακή περιοχή της Ορόκλινης, το οποίο θα λειτουργήσει τον Απρίλιο του 2023 υπό την επωνυμία Mercure. Σε απόσταση αναπνοής λειτουργεί το πεντάστερο ξενοδοχείο Radisson Beach Resort, το οποίο άνοιξε τον Οκτώβριο. Πρόκειται για άλλο ένα branded ξενοδοχείο που ήρθε να προστεθεί στο χαρτοφυλάκιο των ξενοδοχείων της Λάρνακας, η οποία φαίνεται ότι μετατρέπεται αργά και αθόρυβα, σε ένα ελκυστικό επενδυτικό προορισμό, ιδιαίτερα στον τομέα τουρισμού και φιλοξενίας. Πρόκειται για επενδύσεις πολλών εκατομμυρίων οι οποίες τρέχουν στην περιοχή, τόσο στο κέντρο της Λάρνακας, όσο και σε Ορόκλινη και Πύλα, με βασικούς πρωταγωνιστές την NCH Capital και τον όμιλο εταιρειών Quality.

Και Holiday Inn Express

Συνολικά τέσσερα ξενοδοχεία αναμένεται να εμπλουτίσουν το ξενοδοχειακό χάρτη της Λάρνακας, από τον όμιλο εταιρειών Quality, μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται και brand του InterContinental Hotels Group. Σύμφωνα με ενημέρωση από την Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Λάρνακας, ο όμιλος ετοιμάζεται να ξεκινήσει περί τα μέσα του 2023 την ανέγερση πολυτελών ξενοδοχειακών μονάδων μεγάλης ξένης αλυσίδας, και πάλι στην περιοχή της Ορόκλινης. Η νέα μονάδα θα ανεγερθεί σε γη 15.000 τ.μ. δίπλα από το «Χρυσό Ψάρι» και θα διαθέτει γύρω στα 200 δωμάτια. Στην παλέτα των brands της πόλης έρχεται να προστεθεί και το Holiday Inn Express,

Τον Απρίλιο του 2023 αναμένεται ότι θα λειτουργήσει το νέο ξενοδοχείο της Solaar Hospitality, υπό την επωνυμία πλέον Mercure Beach Hotel Larnaca.

Ο όμιλος Quality θα δημιουργήσει στην Κύπρο το πρώτο ρομποτικό ξενοδοχείο το οποίο θα φέρει τη σφραγίδα της αλυσίδας Holiday Inn Express.

επί της λεωφόρου Μακαρίου. Πρόκειται για ένα city hotel, χωρητικότητας 53 δωματίων, το οποίο θα προσφέρει υπηρεσίες με την χρήση ρομπότ, ελαχιστοποιώντας έτσι τις ανάγκες σε προσωπικό. Θα πρόκειται στην ουσία για το πρώτο ρομποτικό ξενοδοχείο στην Κύπρο. Στις κινήσεις του ομίλου Quality περιλαμβάνεται και η αναβάθμιση

δύο εγκαταλελειμμένων ξενοδοχείων στην Πύλα- το πρώην Stavros Hotel το οποίο θα φέρει πλέον την επωνυμία Best Western και το πρώην Aris Hotel. Τα δύο ξενοδοχεία θα αναβαθμιστούν, με στόχο την λειτουργία τους το καλοκαίρι του 2023, ως αδειούχα διαμερίσματα κατηγορίας Α'.

Troy και Beau Rivage

Τον περασμένο Ιούλιο έλαβε το πράσινο φως από την Περιβαλλοντική Αρχή η ανάπτυξη Troy Resort & Spa της εταιρείας «SYNIGA PROPERTIES LTD» θυγατρικής της NCH Capital Cyprus στην περιοχή της Πύλας. Πρόκειται για επένδυση τουριστικών θερέτρων που αγγίζει τα 40 εκατ. ευρώ και περιλαμβάνει τρία κτηριακά συγκροτήματα και 280 διαμερίσματα τύπου condo. Εντός του 2023 αναμένεται ότι θα

ξεκινήσουν οι εργασίες του πρότζεκτ. Σε διαδικασία λήφτινγκ βρίσκεται και το ξενοδοχείο Beau Rivage Hotel & Residences, μια επένδυση ύψους 35 εκατ. ευρώ. Με βάση τα πλάνα της εταιρείας θα πρόκειται για μικτή τουριστική ανάπτυξη, δυναμικότητας, χωρητικότητας 111 δωματίων και 66 διαμερισμάτων. Θα προχωρήσει επίσης το Floating Scapes, ένα έργο που κοστολογείται στα 85 εκατ. ευρώ. Πρόκειται επίσης για μικτή τουριστική ανάπτυξη η οποία βάσει σχεδιασμών περιλαμβάνει την κατασκευή ενός resort πέντε αστέρων, αποτελούμενο από ξενοδοχείο 220 δωματίων, 88 διαμερίσματα και 10 επαύλεις (θα λειτουργούν κάτω από την ομπρέλα του ξενοδοχείου). Οι οικιστικές μονάδες θα διατεθούν προς πώληση και θα μπορούν να αξιοποιηθούν τόσο για οικιστική

όσο και για τουριστική χρήση. Η ανάπτυξη θα εκτείνεται σε τεμάχιο 33 χιλ. τετραγωνικών μέτρων πάνω στο παραλιακό μέτωπο της Πύλας. Το resort θα φέρει το όνομα μεγάλης αλυσίδας του εξωτερικού στον ξενοδοχειακό τομέα, με την NCH να εξετάζει συγκεκριμένες προτάσεις για αλυσίδες οι οποίες δεν δραστηριοποιούνται επί του παρόντος στην επαρχία Λάρνακας. Παράλληλα, η εταιρεία τρέχει και την ανέγερση boutique ξενοδοχείου το οποίο θα φέρει την ονομασία St. Lazarus Hotel. Πρόκειται για επένδυση ύψους 10 εκατ. ευρώ και, χωρητικότητας 60 δωματίων στην περιοχή Αγίου Λαζάρου.

Στο κέντρο

Πέρα από το Holiday Inn Express στη λεωφόρο Μακαρίου το οποίο αναφέρθηκε πιο πάνω, ανα-

μένεται σύντομα και η λειτουργία του νέου ξενοδοχείου Pallas Hotel. Το ξενοδοχείο αποτελείται από 43 πολυτελή δωμάτια εκ των οποίων 6 σουίτες με έξυπνη τεχνολογία. Στον χώρο θα λειτουργεί επίσης εστιατόριο, πισίνα, γυμναστήριο και roof garden με sky bar χωρητικότητας 40 δωματίων. Κοντά στο κέντρο της πόλης, στην περιοχή του ναού του Αγίου Λαζάρου λειτουργεί ήδη το ξενοδοχείο Indigo, διεθνές brand του ομίλου Intercontinental Hotels.

Radisson και Mercure

Τον Απρίλιο του 2023 αναμένεται ότι θα λειτουργήσει το νέο ξενοδοχείο της Solaar Hospitality, υπό την επωνυμία πλέον Mercure Beach Hotel Larnaca. Πρόκειται για το πρώτο Mercure hotel στην Κύπρο, με το οποίο ανοίγει ο δρόμος και για περισσότερα ανοίγματα στο νησί. Η νέα πενταώροφη μονάδα, διαθέτει 60 δωμάτια- μικρό αριθμό σουιτών και τρεις επαύλεις στον ίδιο χώρο, ενώ τα περισσότερα δωμάτια, όπως και οι επαύλεις, θα έχουν θέα τη θάλασσα. Στο ισόγειο χώρο του ξενοδοχείου θα υπάρχει επίσης χώρος για υπηρεσίες σπα (τζακούζι και σάουνα) και γυμναστήριο. Θα υπάρχει επίσης εστιατόριο το οποίο θα προσφέρει φηγητό Mediterranean fusion. Στην οροφή του ξενοδοχείου θα λειτουργεί υπαίθριο μπαρ, καθώς και beach bar και pool bar.

Μετά από καθυστέρηση τριών χρόνων, απότοκη των παρενεργειών της πανδημίας στον τομέα των επενδύσεων, άνοιξε τελικά τον Οκτώβριο το δεύτερο Radisson hotel στην Λάρνακα. Πρόκειται για το πεντάστερο ξενοδοχείο- θερέτρο Radisson Beach Resort Larnaca. Η μονάδα είναι δυναμικότητας 202 δωματίων. Διαθέτει επίσης και σουίτες, τρία εστιατόρια και lounge bar, αίθουσες συνεδρίων και εκδηλώσεων, spa και wellness centre.

ΑΝΑΛΥΣΗ / ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΔΟΥΚΙΔΗ*

Αναπτυξιακές δυνατότητες του ηλεκτρονικού εμπορίου

Πρόσφατα η Επιτροπή Ανταγωνισμού δημοσίευσε μια ολοκληρωμένη έκθεση για τον κλάδο του ηλεκτρονικού εμπορίου. Είναι η πρώτη πλήρης έρευνα που καταγράφει με λεπτομέρεια τις ανταγωνιστικές συνθήκες στον κλάδο / αγορές του ηλεκτρονικού εμπορίου. Ενός κλάδου με μεγάλη ανάπτυξη (από τα 5 δισ. ευρώ το 2017 στα 15 δισ. ευρώ το 2022) και σημαντικές προοπτικές για το μέλλον. Ενδιαφέρον μέρος της μελέτης είναι οι απόψεις των Ελλήνων online καταναλωτών με βάση μια σχετική πανελλήνια έρευνα με την εισηγμένη υποστήριξη του Εργαστηρίου Ηλεκτρονικού Εμπορίου (EL-TRUN) του ΟΠΑ. Τα κύρια ευρήματα αναλύονται στο άρθρο αυτό.

Η πανδημία έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, με σημαντική διείσδυση σε

όλες τις προϊόντικές κατηγορίες. Για παράδειγμα, για την ένδυση / υπόδηση το 39% των online καταναλωτών αγοράζει συστηματικά μέσω του Διαδικτύου την κατηγορία αυτή, από το 30% πριν από την εμφάνιση της πανδημίας. Ενώ πλέον το 1/3 των online καταναλωτών είναι ώριμο με βάση το εύρος, την ποσότητα, την αξία και συχνότητα (π.χ. αυξήθηκε κατά 50% η συχνότητα) των online αγορών του. Οι 9 στους 10 καταναλωτές δήλωσαν γενικά ευχαριστημένοι για όλες τις προϊόντικές κατηγορίες των online αγορών τους. Τα κύρια πλεονεκτήματα που αναφέρθηκαν είναι: ευκολία (αγορά χωρίς μετακίνηση), άνεση για τις ώρες αγορών, διαθεσιμότητα προϊόντων, αποφυγή συνωστισμού και χαμηλές τιμές. Συγκεκριμένα, 9/10 θεωρούν τις τιμές που βρίσκουν στο ηλεκτρονικό εμ-

Η πανδημία έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, με σημαντική διείσδυση σε όλες τις προϊόντικές κατηγορίες.

πόριο χαμηλότερες από τα φυσικά καταστήματα. Επίσης, μόνο δύο από τα πέντε κύρια πλεονεκτήματα αφορούν την πανδημία, που σημαίνει ότι η αναβαθμισμένη online αγοραστική συμπεριφορά θα συνεχιστεί και μετά την επιστροφή στην κανονικότητα.

Στα αναμενόμενα πλεονεκτήματα που βαθμολογήθηκαν, όμως, πολύ χαμηλά (και άρα είναι άμεση

ανάγκη από πλευράς του κλάδου για επικέντρωση και καλύτερευση) είναι η αγοραστική εμπειρία και η εξυπηρέτηση. Στους κύριους ανταγωνιστικούς παράγοντες περιλαμβάνονται η μεταφορά (υψηλά έξοδα και χρόνος παράδοσης) των προϊόντων και η υποστήριξη (έλλειψη τηλεφωνικής επικοινωνίας). Για τις αγορές από ξένα ηλεκτρονικά καταστήματα, στους παράγοντες αυτούς περιλαμβάνονται επίσης η φερεγγυότητα και ο προβληματισμός που έχουν οι καταναλωτές για απόδειξη (ασφάλεια συναλλαγών, μη γνήσια προϊόντα).

Η πολυκαναλική συμπεριφορά των Ελλήνων online καταναλωτών είναι σε υψηλή επίπεδο, αφού το 50% κάνει έρευνα πρώτα στο Διαδίκτυο και μετά αγοράζει τα προϊόντα από φυσικά καταστήματα, ενώ το 25% αγοράζει διαδικτυακά,

έπειτα όμως από (ή κατά τη διάρκεια) επίσκεψης σε φυσικά καταστήματα. Αυτή η πολυκαναλική συμπεριφορά αναδεικνύει τη σημασία του ψηφιακού μάρκετινγκ, την ανάγκη για συνδυασμό των δύο καναλιών από τις λιανεμπορικές εταιρείες και τη δημιουργία ενός ψηφιακού περιβάλλοντος εντός των φυσικών καταστημάτων που αναβαθμίζει την αγοραστική συμπεριφορά.

Τέλος, υπάρχουν καταναλωτικές ενδείξεις για ουσιαστικό ανταγωνισμό στον κλάδο, αφού δίνεται η δυνατότητα για νεοεισερχόμενους να επικεντρωθούν στρατηγικά σε κάποια από τα πολλά κριτήρια που χρησιμοποιούν οι καταναλωτές για επιλογή ηλεκτρονικού καταστήματος (αναφέρθηκαν 22 κριτήρια που αφορούν τα προϊόντα, site, παράδοση, εξυπηρέτηση, ασφάλεια,

τιμή / κόστος). Ήδη το 25% των ηλεκτρονικών καταστημάτων είναι νεοεισερχόμενοι στον κλάδο, ενώ το 18% των καταναλωτών σε μεγάλα αστικά κέντρα αγοράζει συστηματικά διαδικτυακά από ηλεκτρονικά καταστήματα της επαρχίας. Επίσης, ο ανταγωνισμός είναι έντονος και από εταιρείες του εξωτερικού, αφού τα 2/3 χρησιμοποιούν συστηματικά τις ψηφιακές πλατφόρμες σύγκρισης προϊόντων / τιμών.

* Ο κ. Γεώργιος Ι. Δουκίδης είναι καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η μείωση τιμών ενέργειας φέρνει αποκλιμάκωση του πληθωρισμού

Στο 9% τον Νοέμβριο από 9,5% τον Οκτώβριο ο εναρμονισμένος δείκτης

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Υποχώρηση του πληθωρισμού για δεύτερο συνεχή μήνα, στο 9% τον Νοέμβριο από 9,5% τον Οκτώβριο, δείχνουν τα προσωρινά στοιχεία του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή της Eurostat, ενώ μελέτη της Εθνικής Τράπεζας διαπιστώνει γενικότερα ενδείξεις αποκλιμάκωσης και προβλέπει ότι ο δείκτης θα διαμορφωθεί κατά μέσο όρο στο 4,5% το 2023, από 10% κατά μέσο όρο φέτος (χαμηλότερα από την πρόβλεψη της κυβέρνησης για 5% το 2023).

Ο ελληνικός δείκτης βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, που εκτιμάται στο 10% τον Νοέμβριο, από 10,6% τον Οκτώβριο.

3% στα τέλη του 2023

«Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα πέρασε το σημείο καμπής και αναμένεται να αποκλιμακωθεί στο 3% στα τέλη του 2023, από περίπου 8% στα τέλη του 2022, με πιθανότητα ακόμη ταχύτερης υποχώρησης αν συνεχιστεί η βελτίωση στις διεθνείς αγορές ενέργειας και πρώτων υλών», υποστηρίζουν οι αναλυτές της Διεύθυνσης Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής (επικεφαλής οικονομολόγος ο Νίκος Μαγγίνας).

«Κλειδί» στην τάση αυτή της αποκλιμάκωσης αποτελούν οι τιμές της ενέργειας, οι οποίες μειώθηκαν και προβλέπεται να συνεχίσουν σε χαμηλή πτήση. «Η επιβράδυνση του πληθωρισμού στην Ελλάδα αντανακλά κυρίως την υποχώρηση των τιμών του φυσικού αερίου, με τις πρόσφατες προβλέψεις των αγορών ενέργειας να αφήνουν περιθώρια συγκρατημένης αισιοδοξίας αναφορικά με την αποφυγή των πιο δυσμενών ενεργειακών σεναρίων για τον χειμώνα, αλλά και για περαιτέρω αποκλι-

Ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη

% ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	Αύγουστος	Σεπτέμβριος	Οκτώβριος	Νοέμβριος
Βέλγιο	10,5	12,1	13,1	10,5
Γερμανία	8,8	10,9	11,6	11,3
Εσθονία	25,2	24,1	22,5	21,4
Ιρλανδία	9,0	8,6	9,4	9,0
ΕΛΛΑΔΑ	11,2	12,1	9,5	9,0
Ισπανία	10,5	9,0	7,3	6,6
Γαλλία	6,6	6,2	7,1	7,1
Ιταλία	9,1	9,4	12,6	12,5
Κύπρος	9,6	9,0	8,6	8,3
Λετονία	21,4	22,0	21,7	21,7
Λιθουανία	21,1	22,5	22,1	21,4
Λουξεμβούργο	8,6	8,8	8,8	7,3
Μάλτα	7,0	7,4	7,4	7,2
Ολλανδία	13,7	17,1	16,8	11,2
Αυστρία	9,3	11,0	11,5	11,1
Πορτογαλία	9,3	9,8	10,6	10,3
Σλοβενία	11,5	10,6	10,3	10,8
Σλοβακία	13,4	13,6	14,5	15,1
Φινλανδία	7,9	8,4	8,4	9,0

ΠΗΓΗ: Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Για δεύτερο συνεχή μήνα υποχωρεί ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή της Eurostat.

μάκωση των τιμών ενέργειας το 2023», σημειώνεται.

Η τιμή του αερίου

Συγκεκριμένα, οι διεθνείς τιμές του φυσικού αερίου μειώθηκαν σημαντικά την περίοδο Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου από

το ιστορικό υψηλό του Αυγούστου (οι τιμές του ολλανδικού ΤΤΦ υποχώρησαν κατά 42%, στα 135 ευρώ η MWh κατά μέσο όρο τον Σεπτέμβριο - Οκτώβριο, σε σύγκριση με τη μέση τιμή των 235 ευρώ η MWh τον Αύγουστο) οδηγώντας με χρονική υστέρηση χαμηλότερα και τις εγχώριες λιανικές τιμές του φυσικού αερίου.

Επιπλέον, η μελέτη επισημαίνει και τον ρόλο που έπαιξαν οι αυξημένες κρατικές επιδοτήσεις και οι εκπτώσεις των προμηθευτών σε πελάτες τον Οκτώβριο. Ετσι, η συνεισφορά του φυσικού αερίου στον πληθωρισμό του Οκτωβρίου ήταν

- Επιπλα - ηλεκτρικά είδη - οικιακός εξοπλισμός: 18,3%.
 - Σούπερ μάρκετ: 11,6%.
 - Εξειδικευμένα καταστήματα τροφίμων: 7,2%.
 - Φαρμακεία: 6,5%.
 - Βιβλία - Χαρτικά - λοιπά είδη: 5,3%.
 - Πολυκαταστήματα: 3,2%.
- Στα καταστήματα ειδών ένδυσης - υπόδησης καταγράφηκε μείωση του τζίρου 4,4%, ενώ υποχώρηση των πωλήσεων κατά 5,8% σημειώθηκε και στις πωλήσεις εκτός καταστημάτων (πρόκειται κυρίως για ηλεκτρονικές πωλήσεις).
- Σε ό,τι αφορά τον όγκο πωλήσεων αυτός μεταβλήθηκε σε

0,6 ποσοστιαίες μονάδες, από 2,5 ποσοστιαίες μονάδες τον Σεπτέμβριο.

Εξάλλου, σε ό,τι αφορά το 2023, οι προσδοκίες της αγοράς για τις τιμές του φυσικού αερίου στην Ευρώπη υποχώρησαν από το ιστορικό υψηλό του Αυγούστου. Ετσι, τον Νοέμβριο η προβλεπόμενη τιμή για το επόμενο έτος με βάση τα ολλανδικά συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης ΤΤΦ διαμορφώθηκε σε 125 ευρώ η MWh κατά μέσο όρο για το 2023. Επίσης για το πετρέλαιο οι τελευταίες προβλέψεις υποδεικνύουν σταθεροποίηση μέχρι το τέλος του έτους και υποχώρηση κατά 13% περίπου το 2023 στα 88 δολάρια το βαρέλι.

Αυξήσεις στα τρόφιμα

Στο μέτωπο των τροφίμων, αντίθετα, η αύξηση συνεχίστηκε (+ 14,8% τον Οκτώβριο), ωστόσο οι διεθνείς αγορές εκπέμπουν πρώιμες ενδείξεις υποχώρησης των πιέσεων, επισημαίνει η μελέτη. Η βελτίωση αναμένεται να αρχίσει να αντανακλάται στον εγχώριο πληθωρισμό τροφίμων από τα τέλη του 2ου τριμήνου του 2023. Συγκεκριμένα, η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής εκτιμά ότι ο πληθωρισμός τροφίμων θα υποχωρήσει σε περίπου 6% ετησίως κατά μέσο όρο το 2023 και στο 1,7% τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

Επιπλέον, η επιβράδυνση της διεθνούς οικονομίας αναμένεται να οδηγήσει σε αποκλιμάκωση του εισαγόμενου πληθωρισμού στα μη ενεργειακά εμπορεύματα.

Τέλος, επισημαίνουν ότι η ελληνική οικονομία εμφανίζει περιορισμένους κινδύνους δευτερογενών επιδράσεων στις τιμές, που θα μπορούσαν να παρατείνουν τις πληθωριστικές πιέσεις.

- ετήσια βάση στις επιμέρους κατηγορίες λιανεμπορίου ως εξής:
- Πρατήρια καυσίμων: 5,5%.
 - Επιπλα - ηλεκτρικά είδη - οικιακός εξοπλισμός: 12,1%.
 - Σούπερ μάρκετ: - 0,3%.
 - Εξειδικευμένα καταστήματα τροφίμων: -3,1%.
 - Φαρμακεία: 0,7%.
 - Βιβλία - Χαρτικά – λοιπά είδη: 6%.
 - Πολυκαταστήματα: -1,1%.
 - Ενδυση - Υπόδηση: -7,2%.

Ο τζίρος του λιανεμπορίου υποχώρησε τον Σεπτέμβριο του 2022 σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2022 κατά 0,6%, ενώ ο όγκος πωλήσεων υποχώρησε σε μηνιαία βάση κατά 1%.

Σταθεροποιούνται τα είδη και οι τιμές στο «καλάθι νοικοκυριού»

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Με τα προϊόντα ιδιωτικών ετικέτας να δίνουν τον τόνο και τα επώνυμα να προέρχονται στη συντριπτική πλειονότητα από ελληνικές εταιρείες και όχι από τις πολυεθνικές, το πολυσυζητημένο «καλάθι του νοικοκυριού» διανύει την πέμπτη εβδομάδα εφαρμογής του. Οι κατάλογοι που ανακοινώθηκαν χθες από τις αλυσίδες σούπερ μάρκετ και από τις υπηρεσίες λιανικής των πλατφορμών efood και Wolt χαρακτηρίζονται, περισσότερο ίσως από κάθε άλλη εβδομάδα έως τώρα, από σταθερότητα σε ό,τι αφορά τόσο τις τιμές όσο και τα είδη. Υπάρχουν αλυσίδες και μάλιστα μεταξύ των κορυφαίων όπου δεν καταγράφηκε καμία μείωση τιμής –ευτυχώς ούτε και αύξηση–, με την οποία διαφοροποίηση να οφείλεται σε αντικατάσταση ενός προϊόντος με άλλο διαφορετικής επωνυμίας και ποσότητας. Τη σταθερότητα –στασιμότητα κατά άλλους– των τιμών στην πλειονότητα των προϊόντων επιβεβαιώνει και το υπουργείο Ανάπτυξης το οποίο σε χθεσινή ανακοίνωσή του αναφέρει ότι στο 71,2% των προϊόντων (581 σε σύνολο 816) η τιμή παρέμεινε σταθερή σε σύγκριση με την προηγούμενη εβδομάδα.

Το παραπάνω, σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς, οφείλεται στα εξής: πρώτον, όσο δεν συμμετέχουν πολλοί προμηθευτές επωνύμων στο «καλάθι» –με τη συμμετοχή ειδικά των πολυεθνικών να είναι ακόμη πιο μικρή–, τα περιθώρια που έχουν οι λιανέμποροι να ανταγωνιστούν μόνο με τα ιδιωτικές ετικέτας θα αρχίσουν να περιορίζονται. Δεύτερον, προμηθευτές και λιανέμποροι τηρούν στάση αναμονής και για τις τιμές, αλλά και για τα προϊόντα που θα εντάξουν στο «καλάθι του νοικοκυριού» και στο «εορταστικό καλάθι», ανακοινώσεις για το οποίο αναμένονται τις επόμενες ημέρες, δεδομένου ότι την περίοδο των Χριστουγέννων «τρέχουν» παράλληλα προγράμματα προωθητικών ενεργειών.

Οι πέντε μεγαλύτερες από άποψη τζίρου αλυσίδες παρουσίασαν την ακόλουθη εικόνα σε ό,τι αφορά τα «καλάθια» που ανακοινώσαν χθες:

Στο 71,2% των προϊόντων (581 σε σύνολο 816) η τιμή παρέμεινε σταθερή σε σύγκριση με την προηγούμενη εβδομάδα.

«Σκαβενίτς»: Περίπου το 42% των προϊόντων πρόκειται για ιδιωτικές ετικέτας. Μείωση τιμής με βάση τη σύγκριση ιδίων κωδικών καταγράφηκε μόνο σε 2 προϊόντα. «ΑΒ Βασιλόπουλος»: Το 57,5% των προϊόντων είναι ιδιωτικές ετικέτας. Οι τιμές στα προϊόντα διατηρήθηκαν στα ίδια επίπεδα με αυτά της προηγούμενης εβδομάδας, ενώ υπήρξαν ελάχιστες αλλαγές και ως προς τη σύνθεση των προϊόντων.

Lidl: Μείωση τιμής υπήρχε μόνο σε ένα προϊόν, ενώ περιορίστηκαν ακόμη περισσότερο τα λιγοστά έστι και αλλιώς επώνυμα προϊόντα που περιέχει το «καλάθι» του hard discounter.

Χωρίς αυξήσεις τιμών και ουσιαστικές αλλαγές κωδικών η πέμπτη εβδομάδα λειτουργίας του μέτρου.

My Market: Πρόκειται για την αλυσίδα που για μία ακόμη φορά έκανε τις περισσότερες αλλαγές σε εβδομαδιαία βάση στο «καλάθι» της, αφού ίδια παρέμειναν μόνο 17 από τα 54 συνολικά προϊόντα. Μεσα από τις αλλαγές αυτές σε κωδικούς η αλυσίδα πέτυχε αρκετά μικρότερη αξία καλαθιού (μείωση συνολικού κόστους καλαθιού κατά 9,65% σύμφωνα με το υπουργείο Ανάπτυξης) και γι' αυτό ο υπουργός Ανάπτυξης Αδωνις Γεωργιάδης θα επισκεφθεί σήμερα κατάστημα της αλυσίδας. Επίσης, θα επισκεφθεί κατάστημα της αλυσίδας «Κρητικός». Το ποσοστό των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας στο «καλάθι» της My Market είναι περίπου 38%.

«Μασούτς»: Λιγοστές αλλαγές σε κωδικούς και τιμές έκανε η βορειοελλαδίτικη αλυσίδα, με το ποσοστό των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας να ανέρχεται σε 52%.

efood: Ακριβώς ίδιο με αυτό της προηγούμενης εβδομάδας ήταν το «καλάθι» που παρουσίασε η πλατφόρμα.

Wolt: Αρκετές μειώσεις τιμών, αλλά και αλλαγές σε κωδικούς είχε το «καλάθι» της Wolt Market.

Οι ανατιμήσεις αύξησαν τον τζίρο των εμπόρων

Αύξηση 10,5% κατέγραψε ο τζίρος στο λιανεμπόριο τον Σεπτέμβριο του 2022 σε σύγκριση με έναν χρόνο πριν, αύξηση ωστόσο που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην αύξηση των τιμών σε σειρά αγαθών. Την ίδια ώρα η αύξηση του όγκου πωλήσεων ήταν πολύ μικρότερη, μόλις 1,4% σε ετήσια βάση. Σε συγκεκριμένους κλάδους του λιανεμπορίου, όπως αυτός της ένδυσης - υπόδησης, καταγράφεται αξιοσημείωτη υποχώρηση τόσο της αξίας όσο και του όγκου πωλήσεων. Μείωση του όγκου πωλήσεων καταγράφεται ακόμη και στον κλάδο των τροφίμων.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα

Σε συγκεκριμένους κλάδους, όπως αυτός της ένδυσης - υπόδησης, καταγράφεται σημαντική υποχώρηση.

στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), ο κύκλος εργασιών τον Σεπτέμβριο του 2022 αυξήθηκε σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2021 ως εξής στους επιμέρους κλάδους του λιανεμπορίου:

- Πρατήρια καυσίμων: 24,2%.

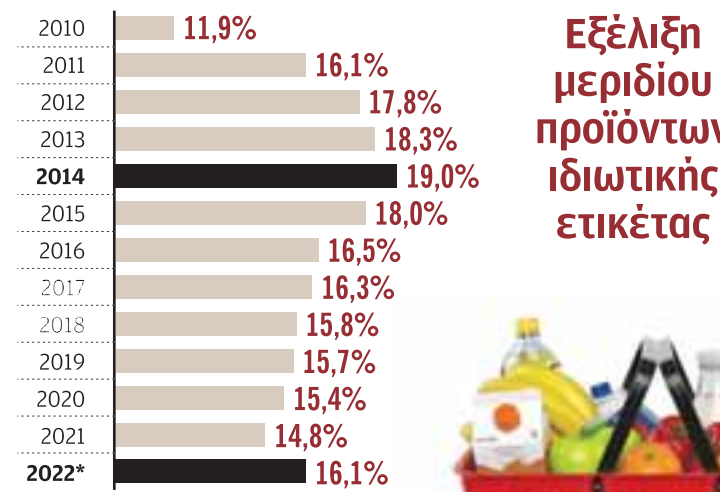
Εκτίναξη μεριδίου των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας στο 16,1% το δεκάμηνο

Ημέρες μνημονίου θυμίζει πλέον το μερίδιο των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας, καθώς στο δεκάμηνο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2022 διαμορφώνεται σε 16,1%, στα ίδια επίπεδα με το 2011, όταν η μείωση των εισοδημάτων λόγω των δημοσιονομικών μέτρων και της ανεργίας είχε προκαλέσει τη στροφή των καταναλωτών σε φθηνότερες επιλογές. Μάλιστα, τα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας αναπτύσσονται στο δεκάμηνο με ρυθμό 13,9%, την ώρα που συνολικά οι πωλήσεις των σούπερ μάρκετ καταγράφουν αύξηση 4,6% και διαμορφώνονται, σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας ερευνών IRI, σε 6,93 δις. ευρώ.

Αξίζει, βεβαίως, να σημειωθεί ότι η αύξηση αυτή είναι στην πραγματικότητα απόρροια των ανατιμήσεων, ανατιμήσεις που διαμορφώνονται μεσοσταθμικά σε 6% ανά μονάδα στο δεκάμη-

Μείωση όγκου πωλήσεων στις 8 από τις 11 επιμέρους κατηγορίες των βασικών προϊόντων σούπερ μάρκετ.

νο, καθώς την ίδια ώρα ο όγκος πωλήσεων υποχωρεί κατά 1,3% από τις αρχές του έτους μέχρι και το τέλος Οκτωβρίου. Ειδικά ο Οκτώβριος «έτρεξε» με ρυθμό 10% σε ό,τι αφορά την αξία πωλήσεων, με τον όγκο, πάντως, να υποχωρεί έστω και οριακά, κατά 0,6%. Αυτό, πάντως, που προξενεί ενδιαφέρον είναι ότι την τελευταία εβδομάδα του Οκτωβρίου καταγράφηκε απότομη πτώση των πωλήσεων της τάξης του 4,8% και μένει να δούμε τι θα

* Τα στοιχεία του 2022 αφορούν το διάστημα Ιανουαρίου - Οκτωβρίου

ΠΗΓΗ: IRI

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

δείξουν τα στοιχεία τον Νοέμβριο, αλλά και πώς θα κινηθεί η κατανάλωση τον Δεκέμβριο, μήνα εκτεταμένων αγορών λόγω

των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς.

Η κάμψη της κατανάλωσης είναι εμφανής και στις τρεις με-

Εξέλιξη μεριδίου προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας

γάλες ομάδες προϊόντων σούπερ μάρκετ, καθώς καταγράφεται μείωση όγκου πωλήσεων τόσο στα τρόφιμα (0,6%) όσο και στα απορρυπαντικά – είδη άμεσης κατανάλωσης νοικοκυριού (5,8%) και στα είδη ατομικής υγιεινής και ομορφιάς (4,4%). Την ίδια ώρα στις ομάδες αυτές η αξία πωλήσεων, λόγω ανατιμήσεων, σημειώνει αύξηση 5,4% στα τρόφιμα, 3,2% στα είδη ατομικής υγιεινής και ομορφιάς και 1,2% στα απορρυπαντικά – είδη άμεσης κατανάλωσης νοικοκυριού (6,2%), στα άλλα είδη νοικοκυριού (5,4%), στα αλκοολούχα ποτά (5,1%), στα κατεψυγμένα

τρόφιμα (4,9%), στα γαλακτοκομικά (4,6%), στα είδη ατομικής υγιεινής (4,5%), στα είδη ατομικής φροντίδας και ομορφιάς (4,4%) και στα υλικά μαγειρικής (0,7%). Αύξηση όγκου πωλήσεων στο δεκάμηνο του 2022 σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021 καταγράφεται στα συσκευασμένα τρόφιμα (1,4%), στα σνακς (1,4%) και στα μη αλκοολούχα ποτά (1,1%).

Τα στοιχεία της IRI δείχνουν, τέλος, ότι στα μικρά σημεία πώλησης καταγράφεται η μεγαλύτερη αύξηση πωλήσεων στο δεκάμηνο, κάτι που συνδέεται με την προσπάθεια των καταναλωτών να προμηθευτούνται μόνο τα αναγκαία, με συχνές μεν επισκέψεις αλλά με μικρά καλάθια. Στα καταστήματα έως 400 τ.μ. οι πωλήσεις αυξήθηκαν το δεκάμηνο κατά 10,4%.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

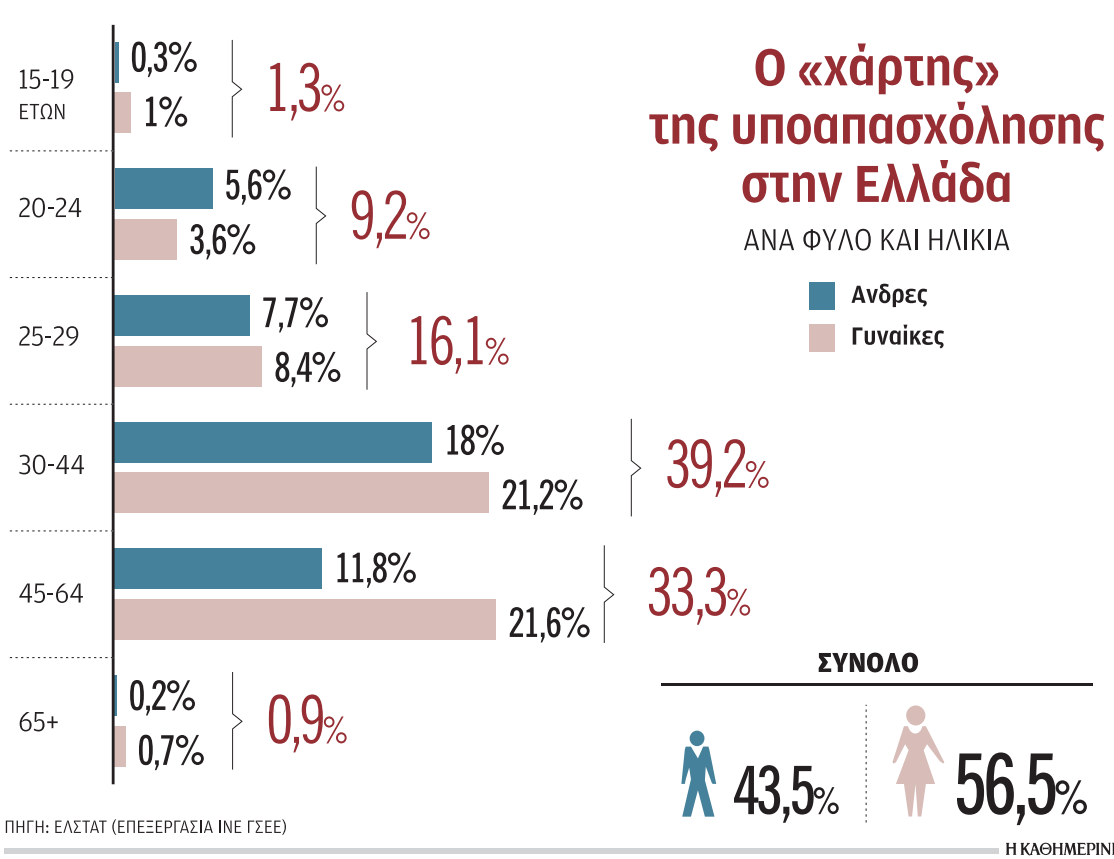
Μείωση ανεργίας με επισφαλείς δουλειές και χαμηλές αμοιβές

«Καμπανάκι» ΓΣΕΕ για τη συρρίκνωση των καλών θέσεων στον δευτερογενή τομέα

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Ένα από τα πλέον σημαντικά, δι-αρθρωτικά προβλήματα της ελλη-νικής οικονομίας, τη διαχρονική έλλειψη ποιοτικών νέων θέσεων εργασίας, αποτυπώνει με ευκρι-νή τρόπο η ενδιάμεση έκθεση για την ελληνική οικονομία του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ, που δείχνει ότι πίσω από την αύ-ξηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας κρύβονται η συρρίκνωση των θέσεων απα-σχόλησης στον δευτερογενή το-μέα και η ενίσχυσή τους στον τριτογενή. Γεγονός που σύμφω-να με την επιστημονική ομάδα του ΙΝΕ ΓΣΕΕ δημιουργεί ζητή-ματα βιωσιμότητας της απασχό-λησης, δεδομένου ότι οι αμοιβές στον τριτογενή τομέα, των υπη-ρεσιών, είναι χαμηλότερες και οι θέσεις εργασίας πιο επισφα-λείς. Γι' αυτόν τον λόγο, άλλωστε, η ΓΣΕΕ κρούει τον κώδωνα του κινδύνου ύφεσης και επαναφέ-ρει στο διεκδικητικό της πλαίσιο την ενίσχυση του εισοδήματος των νοικοκυριών μέσω όχι μόνο της αύξησης του κατώτατου αλ-λά και των κλαδικών μισθών. Εί-ναι ενδεικτικό ότι η απώλεια της αγοραστικής δύναμης των κατώ-τατων αποδοχών ξεπέρασε τον

περασμένο Σεπτέμβριο το 19%, ενώ είναι ακόμη μεγαλύτερη για ένα σημαντικό ποσοστό εργαζο-μένων σε παραγωγική ηλικία που υποαπασχολούνται και οι αμοιβές τους, με τις οποίες συντηρούνται οικογένειες, είναι πολύ χαμηλές. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, πως ένας στους δύο υποαπασχολούμε-νους δηλώνει πως θα ήθελε δου-λειά με πλήρη απασχόληση, αλλά δεν βρίσκει. Σύμφωνα με τη ΓΣΕΕ, η αγο-ρά εργασίας στη χώρα μας έχει ήδη ανακάμψει από το σοκ της πανδημικής κρίσης και φαίνεται να μην επηρεάζεται προς το πα-ρόν αρνητικά από την τρέχουσα ενεργειακή κρίση και την πλη-θωριστική έξαρση. Συγκεκριμέ-να, κατά το α΄ εξάμηνο του 2022 το ποσοστό απασχόλησης και το ποσοστό ανεργίας παρουσί-ασαν σημαντική βελτίωση σε σχέση με το 2021. Το β΄ τρίμηνο το ποσοστό απασχόλησης ήταν 60,5%, ενώ το ποσοστό ανεργίας 12,2%. Ωστόσο, τα διαρθρωτικά προβλήματα της παραμένουν. Είναι ενδεικτικό ότι το β΄ τρί-μηνο το ποσοστό απασχόλησης ήταν το δεύτερο χαμηλότερο στην Ε.Ε., ενώ η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας ήταν κατά 22,1% χαμηλότερη

Σε τουρισμό και εμπόριο οι περισσότερες νέες θέσεις εργασίας.

του μέσου όρου της Ευρωζώνης. Μάλιστα, η μεγαλύτερη αύ-ξηση της απασχόλησης εντο-πίζεται στον κλάδο της παρο-χής καταλύματος και εστίασης και ακολούθως στο εμπόριο. Επί της ουσίας, σημειώνει η ΓΣΕΕ, ο ιδιωτικός τομέας δημιουργεί θέσεις απασχόλησης σε κλάδους που παράγουν χαμηλή προστι-θέμενη αξία, είναι χαμηλής πα-ραγωγικότητας και προσφέρουν χαμηλούς μισθούς. Έτσι, η απα-σχόληση στον τριτογενή τομέα της οικονομίας έχει ανακάμψει στο επίπεδο του 2008, ενώ η απασχόληση στον δευτερογε-

νή τομέα παραμένει κατά 38% χαμηλότερη από το 2008. Το δ΄ τρίμηνο του 2021 και το α΄ τρίμηνο του 2022 υπήρξε σημαντική αύξηση της ημιαπα-σχόλησης, η οποία περιορίστηκε το β΄ τρίμηνο του 2022. Στην έκ-θεση επισημαίνεται πως το 50% των ημιαπασχολούμενων επιθυ-μούσε να εργαστεί με πλήρες ωράριο, αλλά δεν μπορούσε να βρει θέση πλήρους απασχόλη-σης. Και το χαρακτηριστικότερο εύρημα είναι ότι ο κύριος όγκος των υποαπασχολούμενων είναι ηλικίας 30-44 ετών και ακολού-θως 45-64 ετών. Ανήκουν δηλαδή στις πλέον παραγωγικές ηλικίες, που συντηρούν οικογένειες, οι οποίες κατά συνέπεια αναγκάζο-νται να ζήσουν με πολύ χαμηλά εισοδήματα. Αυτό σύμφωνα με τη ΓΣΕΕ καταδεικνύει και την αδύναμη παραγωγική διάρθρω-ση της εγχώριας οικονομίας, που δημιουργεί χαμηλής ποιότητας θέσεις απασχόλησης. Στην έκθεση η ΓΣΕΕ επιση-μαίνει πως μετά τις αυξήσεις του κατώτατου μισθού στην Ελλά-δα το 2022, η χώρα μας ανέβηκε στην 11η θέση από τη 16η στην οποία βρισκόταν το 2021. Η εξέ-λιξη αυτή είναι θετική, ωστόσο ο κατώτατος μισθός στην Ελλάδα εξακολουθεί να βρίσκεται κάτω από το επίπεδο της αξιοπρεπούς διαβίωσης. Όσο, δε, θα αυξάνεται το επίπεδο των τιμών, η απώλεια της αγοραστικής δύναμης του κατώτατου μισθού θα είναι διαρ-κής και επομένως, σύμφωνα με τη Συνομοσπονδία, θα πρέπει να υπάρξει νέα και σημαντική αύ-ξηση του κατώτατου μισθού το 2023, ενώ αναγκαία κρίνεται και η προστασία των εργαζομένων μέσω των συλλογικών συμβάσε-ων εργασίας, που σήμερα είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.

Στο 8,9% εκτιμάται το «φυσικό ποσοστό ανεργίας» για το 2023

Ολοένα και πιο δυσχερής θα γί-νεται η περαιτέρω αποκλιμά-κωση του ποσοστού της ανερ-γίας, καθώς θα προσεγγίζεται το λεγόμενο «φυσικό ποσοστό ανεργίας», το οποίο στην Ελ-λάδα εκτιμάται στο 8,9% για το 2023, επισημαίνει η Alpha Bank στο εβδομαδιαίο της δελτίο οι-κονομικών εξελίξεων. Το «φυσικό ποσοστό ανεργί-ας» αντιπροσωπεύει το ύψος της διαρθρωτικής ανεργίας και όπως επισημαίνουν οι αναλυτές της τράπεζας, η αποκλιμάκωσή του προϋποθέτει την αντιμετώπιση του προβλήματος των αναντι-στοικιών μεταξύ των προσφε-ρομένων και των ζητούμενων δεξιοτήτων στην αγορά εργασί-ας. Η αναντιστοιχία αυτή, συνε-χίζουν, αντανακλάται στη χαμη-λή κατάταξη της Ελλάδας στον ευρωπαϊκό δείκτη δεξιοτήτων το 2020. Το πρόβλημα αυτό αντανα-κλάται άλλωστε και στην αύ-ξηση των κενών θέσεων εργα-σίας, που καταγράφουν ρεκόρ. Για τον λόγο αυτό η ανάλυση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι είναι απαραίτητη η σύνδεση της εκπαίδευσης και της αγο-ράς εργασίας και η υλοποίηση επενδύσεων σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης. Η ανάλυση της Alpha Bank επισημαίνει ότι το ποσοστό της ανεργίας, που υποχώρησε τον Σεπτέμ-βριο στο 11,8% από 12,1% τον Αύγουστο και 13,3% τον Σε-πτέμβριο του 2021, διαμορ-φώθηκε στα χαμηλότερα επί-πεδα των τελευταίων 12 ετών (Μάρτιος 2010: 11,8%). Η μεί-ωση της ανεργίας στην Ελλάδα είναι αξιοσημείωτη, σχολιάζουν οι αναλυτές.

Το Παγκόσμιο Κύπελλο όπως δεν το έχετε ξαναδιαβάσει

ΤΟΜΟΣ Β΄ ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ

Ανατέλλει η εποχή του Ντιέγκο Μαραντόνα, το Μουντιάλ γίνεται πραγματικά παγκόσμιο, εμφανίζεται ο Ρονάλντο και ο Ζιντάν, η μεγάλη Ισπανία, έρχεται το VAR και το πρώτο χειμωνιάτικο τουρνουά. Συναρπαστικές ιστορίες, συνεντεύξεις, μαρτυρίες.

ΜΕ ΤΗΝ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»

Επιδότηση δόσης από τράπεζες σε στεγαστικά δάνεια ευάλωτων

Θα καλύπτουν το 50% της αύξησης που προκύπτει από τα υψηλότερα επιτόκια

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Την επιδότηση του 50% της διαφοράς της δόσης που προκύπτει από την αύξηση των επιτοκίων καλούνται να αναλάβουν οι τράπεζες για τους ευάλωτους δανειολήπτες στεγαστικών δανείων με στόχο να περιοριστεί η επιβάρυνση για όσους οφειλότες είναι μέχρι σήμερα συννεπεις στις δανειακές υποχρεώσεις τους.

Αυτό συμφωνήθηκε να εξεταστεί κατά τη συνάντηση του υπουργού Οικονομικών Χρήστου Σταϊκούρα με τις διοικήσεις των ελληνικών τραπεζών, οι οποίες πρότειναν αυτή τη λύση ως αντίβαρο στο ισπανικό μοντέλο, που απορρίφθηκε. Το μέτρο προβλέπει ότι εάν κάποιος ευάλωτος δανειολήπτης στεγαστικού δανείου πλήρωνε πριν από την αύξηση των επιτοκίων 400 ευρώ μηνιαία δόση, η οποία μετά την άνοδο αυξήθηκε στα 500 ευρώ, οι τράπεζες θα αναλάβουν το 50% αυτής της αύξησης, δηλαδή τα 50 ευρώ. Το μέτρο προτάθηκε να ισχύσει για 12 μήνες και οι λεπτομέρειες θα καθοριστούν τις προσεχείς ημέρες προκειμένου να οριστικοποιηθεί και η ακριβής περιμετρος των δανείων που θα επιδοτηθούν.

Στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή εκπροσώπων της ΤτΕ, της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, του γενικού γραμματέα Δημοσιονομικής Πολιτικής Θάνου Πετραλιά, της ειδικής γραμματέως Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους Μαριαλένας Αθανασοπούλου και του προέδρου του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων Μιχάλη Αργυρού, ο υπουργός Οικονομικών απέρριψε το ενδεχόμενο ανάληψης από το κράτος μέρους της επιδότησης και ζήτησε από τις τράπεζες τα εξής: **1.** Κατάθεση εντός των προσεχών δύο εβδομάδων συγκεκριμένων προτάσεων για το πρόγραμμα στήριξης ενήμερων ευάλωτων δανειοληπτών, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους ευρωπαϊκούς εποπτικούς κανόνες, χωρίς δημοσιονομικό κόστος. Σύμφωνα με τραπεζικές πηγές, ο αριθμός των ευάλωτων νοικοκυριών στα οποία θα μπορούσε να εφαρμοστεί το μέτρο της επιδότησης κυμαίνεται μεταξύ 20.000-30.000 και το κόστος είναι διαχειρίσιμο. Προϋπόθεση είναι το μέτρο να λάβει την έγκριση της ΕΚΤ, η οποία σύμφωνα με τις εκτιμήσεις ενδέχεται να ζητήσει την αναταξινόμηση αυτών των δανείων από την κατηγορία των εξυπηρετούμενων στην κατηγορία των υποψήφιων προς αθέτηση

Στο πλαίσιο του διαλόγου με τις τράπεζες, το υπ. Οικονομικών ζήτησε αύξηση των επιτοκίων καταθέσεων και μείωση των αυξημένων επιτοκίων χορηγήσεων, αλλά και την επαναξιολόγηση του κόστους προμηθειών για απλές τραπεζικές συναλλαγές.

Κριτήρια για ευάλωτα νοικοκυριά

- **Εισοδηματικά:** Το συνολικό εισόδημα να μην υπερβαίνει τις 7.000 ευρώ για μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενο κατά 3.500 ευρώ για κάθε επιπλέον μέλος του νοικοκυριού. Στη μονογονεϊκή οικογένεια για το πρώτο ανήλικο μέλος του νοικοκυριού ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ. Στα νοικοκυριά με απροστάτευτα τέκνα ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ για κάθε απροστάτευτο τέκνο. Το συνολικό εισόδημα δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 21.000 ευρώ ετησίως, ανεξαρτήτως της σύνθεσης του νοικοκυριού.
- **Περιουσιακά:** Η συνολική φορολογητέα αξία της ακίνητης περιουσίας του νοικοκυριού να μην υπερβαίνει τις 120.000 ευρώ για το μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενο κατά 15.000 ευρώ για κάθε πρόσθετο μέλος και έως τις 180.000 ευρώ. Το συνολικό ύψος των καταθέσεων του νοικοκυριού ή/και η τρέχουσα αξία μετοχών, ομολόγων κ.λπ. να μην υπερβαίνει τις 7.000 ευρώ για μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενο κατά 3.500 ευρώ για κάθε επιπλέον μέλος του νοικοκυριού. Στη μονογονεϊκή οικογένεια για το πρώτο ανήλικο μέλος του νοικοκυριού ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ. Στα νοικοκυριά με απροστάτευτα τέκνα ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ για κάθε απροστάτευτο τέκνο.

Οι τράπεζες απέρριψαν το ισπανικό μοντέλο και αντιπροτείνουν την επιδότηση δόσης, πρόταση που αποδέχεται το ΥΠΟΙΚ.

δανείων. Ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, όπως εξηγούν αρμόδιες πηγές, το κόστος είναι μικρό και οι τράπεζες μπορούν να το επωμιστούν. **2.** Κατάθεση έως τα τέλη του χρόνου προτάσεων από την πλευρά των τραπεζών με σκοπό την αύξηση της εγκρισιμότητας των αιτήσεων του εξωδικαστικού μηχανισμού που αφορούν τους ενήμερους δανειολήπτες τους.

- 3.** Αύξηση των επιτοκίων καταθέσεων και μείωση των αυξημένων επιτοκίων χορηγήσεων ως αποτέλεσμα της αύξησης των επιτοκίων της ΕΚΤ. Η κυβέρνηση, όπως σημειώνει σε ανακοίνωσή του το υπουργείο Οικονομικών, ζήτησε αυτό να γίνει άμεσα, λαμβάνοντας υπ' όψιν και τη μεγάλη αύξηση του επιτοκιακού περιθωρίου των τραπεζών το τελευταίο διάστημα, ενώ οι τράπεζες αναμένεται να κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση διακριτά και ανεξάρτητα.
- 4.** Επαναξιολόγηση του κόστους προμηθειών των τραπεζών για τις απλές τραπεζικές συναλλαγές. Η κυβέρνηση παρουσίασε λίστα συγκεκριμένων προμηθειών, η οποία θα αξιολογηθεί από το κάθε τραπεζικό ίδρυμα, διακριτά και ανεξάρτητα. Η συνάντηση, σύμφωνα με

πληροφορίες, πραγματοποιήθηκε σε έντονο κλίμα, που εκτονώθηκε στη συνέχεια, με το υπουργείο Οικονομικών να διαμνύει ότι «οι νέες προκλήσεις που ορθώνονται μπροστά μας, λόγω του υψηλού πληθωρισμού και της αύξησης του κόστους χρήματος εξαιτίας της συσταλτικής νομισματικής πολιτικής, είναι μεγάλες, πιέζοντας τα διαθέσιμα εισοδήματα των πολιτών». Η κυβέρνηση, όπως αναφέρει η ανακοίνωση του υπουργείου Οικονομικών, «με τις πολιτικές που εφαρμόζει, στηρίζει ουσιαστικά αυτά τα εισοδήματα και ζητάει από το χρηματοπιστωτικό σύστημα να συμβάλει ενεργά».

Σύμφωνα με το υπουργείο Οικονομικών, ως απόρροια της συστηματικής, κοινής προσπάθειας που έχει γίνει μέχρι σήμερα έχει επιτευχθεί: **1.** Επιτάκυνση των ρυθμίσεων μέσω του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών του νόμου 4738/2020, στο πλαίσιο διαχείρισης του υψηλού, συσσωρευμένου την τελευταία δεκαετία, ιδιωτικού χρέους. Μέχρι στιγμής έχουν υλοποιηθεί 2.221 ρυθμίσεις οφειλών, συνολικού ύψους 406 εκατ. ευρώ. Από αυτές, περίπου το 65% πραγματοποιήθηκε κατά το τελευταίο τρίμηνο. Μόνο τον τελευταίο μήνα πραγματοποιήθηκαν 500 νέες ρυθμίσεις και το τελευταίο δεκαήμερο περίπου 200 νέες. **2.** Μείωση των επιτοκίων στις ρυθμίσεις του εξωδικαστικού μηχανισμού. **3.** Καθολική έγκριση των ρυθμίσεων του εξωδικαστικού μηχανισμού σε δανειολήπτες ελβετικού φράγκου.

Η ΕΚΤ να συνεκτιμήσει την επικείμενη μείωση του πληθωρισμού

Μήνυμα ότι «οι πληθωριστικές πιέσεις θα υποχωρήσουν τους επόμενους μήνες» απευθύνει ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας, σε συνέντευξή του στη γερμανική Handelsblatt, καλώντας τους συναδέλφους του στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για άλλη μια φορά σε προσεκτικές κινήσεις νομισματικής πολιτικής, με συνεκτίμηση του κινδύνου οικονομικής ύφεσης.

Όπως λέει, «η νομισματική πολιτική δεν είναι ιδιαίτερα πρόσφορο εργαλείο για την αντιμετώπιση διαταραχών απ' την πλευρά της προσφοράς, αλλά μπορεί να βοηθήσει –και έχει βοηθήσει– στην ευκολότερη προσαρμογή σε τέτοιου είδους διαταραχές, μέσα από μια πορεία ομαλοποίησης που θα πρέπει να έχει τον κατάλληλο βηματισμό. Οι οποίες περαιτέρω αυξήσεις των επιτοκίων θα πρέπει να είναι βαθμιαίες και να συνεκτιμούν τις εκάστοτε προοπτικές του πληθωρισμού, καθώς και τους κινδύνους ύφεσης και τις συνέπειες για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα».

Η εφημερίδα επισημαίνει, εξάλλου, πως η άποψη του κ. Στουρνάρα για γρήγορη υποχώρηση του πληθωρισμού είναι αντίθετη από αυτή πολλών συναδέλφων του στο διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ. Ο ίδιος στηρίζει την άποψή του εξηγώντας ότι οι στρεβλώσεις στην πλευρά της προσφοράς αμβλύνονται σταδιακά, ενώ ταυτόχρονα η άνοδος των τιμών της ενέργειας εξασθενεί. Επίσης, υποστηρίζει, η επιβράδυνση της ανάπτυξης συμβάλλει σε μείωση των πληθωριστικών πιέσεων. «Η συνεχιζόμενη ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής θα επαναφέρει τον πληθωρισμό στον στόχο μας», καταλήγει.

Σε ερώτηση για τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέος, ο κ. Στουρνάρας λέει ότι δεν βλέπει να απειλείται, τουλάχιστον στο άμεσο μέλλον. Προσθέτει, όμως, ότι μακροπρόθεσμα η δυνατότητα μετριασμού των κινδύνων βιωσιμότητας του χρέους θα εξαρτηθεί

από τη συνέχιση της άσκησης συνετής δημοσιονομικής πολιτικής και από την υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων».

Ερωτώμενος, μάλιστα, ποιες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις εννοεί, κατονομάζει τις εξής 3: την εξάλειψη των καθυστερήσεων στη Δικαιοσύνη, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στον δημόσιο τομέα μέσω της αξιολόγησης των επιδόσεων και την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό.

Επίσης, υποστηρίζει ότι η ενεργειακή κρίση δεν απειλεί την Ελλάδα με νέες αναταράξεις, καθώς η χώρα είναι πιο ανθεκτική σήμε-

Ο κίνδυνος της ύφεσης επιβάλλει προσεκτικές κινήσεις νομισματικής πολιτικής, τονίζει ο Γ. Στουρνάρας σε συνέντευξή του στη Handelsblatt.

ρα απ' ό,τι ήταν πριν από 10 χρόνια. «Ωστόσο, πρέπει να παραμείνουμε σε εγρήγορση, ιδίως όσον αφορά τις επιπτώσεις του πληθωρισμού στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών». Εκτιμά αύξηση του ΑΕΠ φέτος 6,2% και 1,5% το 2023.

Σχετικά με την επίπτωση της αύξησης των επιτοκίων στην αναχρηματοδότηση του χρέους, υποστηρίζει ότι θα επηρεάσει δυσμενώς το κόστος, αλλά οι συνέπειες θα είναι περιορισμένες λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του χρέους, όπως η εξαιρετικά μακρά υπολειπόμενη διάρκεια και το υψηλό μερίδιο υψηλού επιτοκίου.

Τέλος, εκτιμά ότι αν η Ελλάδα συνεχίσει τις θετικές δημοσιονομικές της επιδόσεις και προχωρήσει στην υλοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών, θα μπορούσε να πετύχει την επενδυτική βαθμίδα το 2023.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Η συνεχιζόμενη ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής θα επαναφέρει τον πληθωρισμό στον στόχο μας, εκτιμά ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γ. Στουρνάρας.

Οι καταναλωτές θυσιάζουν τη διασκέδαση στον βωμό της ακρίβειας

Τα δύο προηγούμενα χρόνια δεν πραγματοποιούσαν ταξίδια ή δεν διασκέδαζαν εκτός σπιτιού διότι υπήρχαν περιορισμοί για την αποφυγή της διασποράς της COVID-19. Τώρα αποφεύγουν τις παραπάνω δραστηριότητες διότι οι οικογενειακοί προϋπολογισμοί πιέζονται από την ακρίβεια σε σειρά προϊόντων και υπηρεσιών. Ο λόγος βεβαίως για τους καταναλωτές στην Ελλάδα, οι οποίοι κόβουν πλέον σε ποσοστό ακόμη και πάνω από 50% τις δαπάνες για το σούπερ μάρκετ αλλά και το ηλεκτρικό ρεύμα και την ίδια ώρα προχωρούν στην αναζήτηση πρόσθετης εργασίας για να ενισχύσουν το εισόδημά τους ή «βάζουν χέρι» σε αποταμιεύσεις ή καταφεύγουν στις πιστωτικές κάρτες, με όποιες συνέπειες φυσικά συνεπάγεται αυτό στη συνέχεια στην περι-

Το 80% μειώνει δαπάνες για διακοπές, ταξίδια, εστίαση, σύμφωνα με έρευνα του ΙΕΛΚΑ.

πτώση συσσώρευσης οφειλών. Σύμφωνα, λοιπόν, με την τελευταία έρευνα για τις καταναλωτικές συνήθειες που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Έρευνας Λιανεμπορίου Καταναλωτικών Αγαθών (ΙΕΛΚΑ), τα βασικά μέτρα που λαμβάνουν τα νοικοκυριά για να εξοικονομήσουν χρήματα είναι τα εξής: **•** Το 80% δηλώνει ότι έχει ακυρώσει δαπάνες διασκέδασης, όπως είναι η εστίαση, οι διακοπές, τα ταξίδια κ.ά.

Το 65% δηλώνει ότι επιλέγει τρόφιμα με κριτήριο την τιμή και μόλις το 18% με κριτήριο την ποιότητα, ενώ η υγιεινή και η ασφάλεια αποτελούν πρωταρχικά κριτήρια επιλογής τροφίμων μόνο για το 7% των καταναλωτών.

- Το 66% δηλώνει ότι έχει μειώσει την κατανάλωση ρεύματος.
- Το 62% του κοινού δηλώνει ότι έχει αναβάλει εργασίες συντήρη-

σης και επισκευής, π.χ. στο σπίτι ή στο αυτοκίνητο. **•** Το 55% δηλώνει ότι έχει μειώσει συνολικά τις αγορές σε είδη

τροφίμων και είδη παντοπωλείου. **•** Το 25% δηλώνει ότι έχει χρησιμοποιήσει χρήματα από τις αποταμιεύσεις του προκειμένου να καλύψει τις αγορές του. **•** Το 20% έχει αναβάλει την πληρωμή λογαριασμών ή έχει προχωρήσει σε στάση πληρωμής των υποχρεώσεών του. **•** Το 15% δηλώνει ότι έχει αυξήσει τον χρόνο εργασίας ή έχει βρει δεύτερη εργασία προκειμένου να αυξήσει το εισόδημά του. **•** Το 10% έχει αυξήσει τη χρήση πιστωτικών καρτών για να καλύψει τις αγορές του. Τις ίδιες συνήθειες συνεχίζει να έχει, δεν έχει λάβει δηλαδή κανένα μέτρο για να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της ακρίβειας, μόλις το 9% των ερωτηθέντων. Ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον έχει το στοιχείο της έρευνας του ΙΕΛΚΑ σχετικά με τα κριτή-

ρια επιλογής τροφίμων που χρησιμοποιούν πλέον οι καταναλωτές. Το 65% δηλώνει ότι επιλέγει τρόφιμα με κριτήριο την τιμή και μόλις το 18% με κριτήριο την ποιότητα, ενώ η υγιεινή και η ασφάλεια αποτελούν πρωταρχικά κριτήρια επιλογής τροφίμων μόνο για το 7% των καταναλωτών. Η επωνυμία δεν παίζει πλέον σχεδόν τον χρόνο εργασίας ή έχει βρει δεύτερη εργασία προκειμένου να αυξήσει το εισόδημά του. **•** Το 10% έχει αυξήσει τη χρήση πιστωτικών καρτών για να καλύψει τις αγορές του. Τις ίδιες συνήθειες συνεχίζει να έχει, δεν έχει λάβει δηλαδή κανένα μέτρο για να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της ακρίβειας, μόλις το 9% των ερωτηθέντων. Ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον έχει το στοιχείο της έρευνας του ΙΕΛΚΑ σχετικά με τα κριτή-

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Στα 705 δισ. ο λογαριασμός της ενεργειακής κρίσης

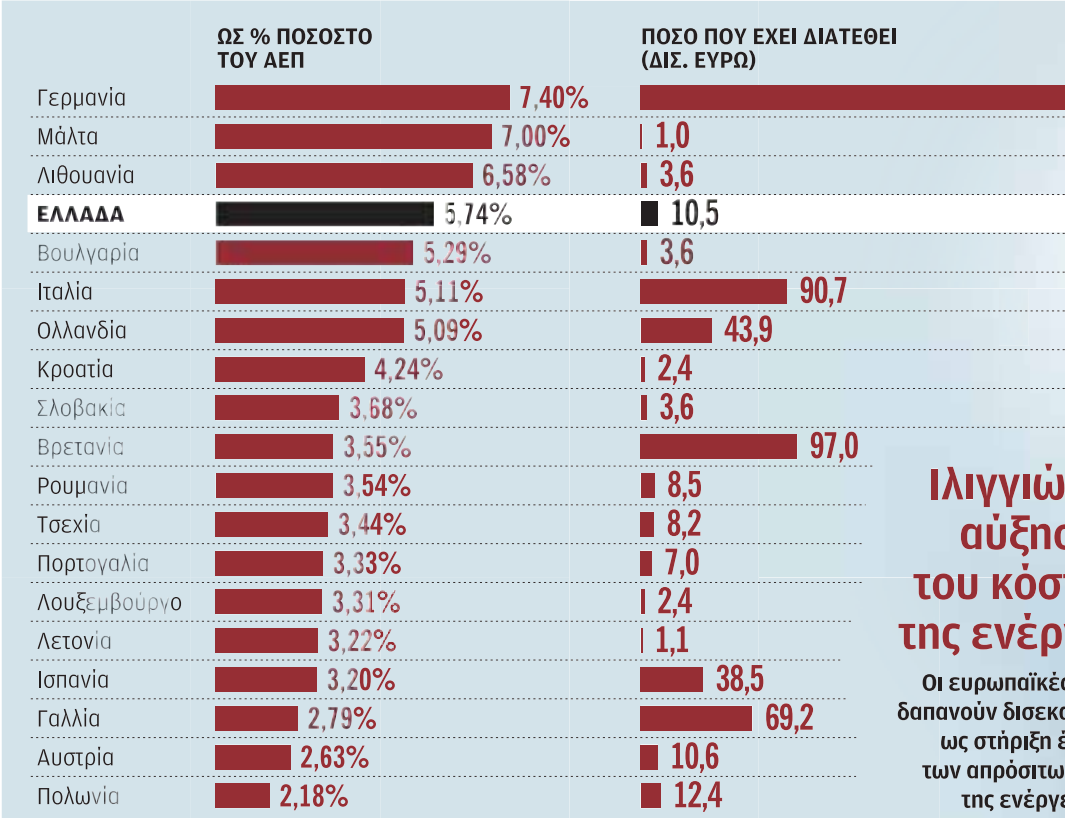
Δυσβάστακτο το κόστος για τις χώρες
και ο χειμώνας μόλις αρχίζει

Εσπασε το φράγμα των 700 δισ. ευρώ το κόστος της ενεργειακής κρίσης στην Ευρώπη, φτάνοντας πλέον στα 705 δισ. ευρώ. Για να στηρίξουν τις οικονομίες τους που πλύνονται από την ενεργειακή κρίση, οι χώρες της Γηραιάς Ηπείρου έχουν δαπανήσει τους τελευταίους περίπου 15 μήνες ποσό αντίστοιχο με όσα κεφάλαια δέσμευσαν για να τις στηρίξουν εν μέσω της ύφεσης λόγω της πανδημίας. Και ο χειμώνας μόλις που αρχίζει. Μακράν πρώτη, η «πλούσια» Γερμανία.

Εν ολίγοις, είναι δυσβάστακτος ο λογαριασμός για την Ευρώπη, η οποία προκειμένου να εξασφαλίσει τον ενεργειακό εφοδιασμό της και να στηρίξει επιχειρήσεις και νοικοκυριά από τις αυξήσεις των τιμών, έχει δαπανήσει έως τώρα το ιλιγγιώδες αυτό ποσό, που υπερβαίνει τα 700 δισ. ευρώ. Και στο μεταξύ η αύξηση του συνολικού ποσού προδίδει πως οι χώρες εντείνουν τις παρεμβάσεις τους ενόψει της κατακόρυφης πτώσης της θερμοκρασίας. Σύμφωνα με τη δεξαμενή σκέψης και οικονομικό ινστιτούτο Bruegel, που εδρεύει στις Βρυξέλλες, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον Σεπτέμβριο του 2021 έως σήμερα έχουν δεσμεύσει και διαθέσει πε-

ρίπου 600 δισεκατομμύρια ευρώ σε μέτρα στήριξης, προκειμένου να προστατεύσουν τους καταναλωτές από το αυξανόμενο κόστος. Το αντίστοιχο ποσό τον περασμένο μήνα ήταν κατά 50 δισ. ευρώ μικρότερο, που σημαίνει ότι μέσα στον τελευταίο μήνα οι χώρες της Ε.Ε. δαπάνησαν άλλα 50 δισ. ευρώ. Τα μέτρα που έλαβαν, άλλωστε, οι εκτός Ε.Ε. Ηνωμένο Βασίλειο και Νορβηγία προσθέτουν 105 δισεκατομμύρια ευρώ σε αυτό το ποσό. Τα τελευταία στοιχεία αναμένεται να αυξήσουν την πίεση στην Ε.Ε. ώστε να συμφωνήσει τελικά σε ένα ανώτατο όριο τιμής για το φυσικό αέριο πριν από τα Χριστούγεννα. Οι συζητήσεις πρόκειται να ενταθούν, καθώς οι θερμοκρασίες αναμένεται να είναι «ασυνήθιστα κρύες» σε όλο το βόρειο τμήμα της ηπείρου την επόμενη εβδομάδα, σύμφωνα με την εταιρεία διαστημικής τεχνολογίας και παρατήρησης της Γns Maxar.

Η δαπάνη είναι σχεδόν ισοδύναμη με το πρόγραμμα της κοινής έκδοσης ομολόγων της Ε.Ε., που αποτέλεσε ορόσημο και θεσπίστηκε για να βοηθήσει τις ευρωπαϊκές οικονομίες να αντιμετωπίσουν την ύφεση λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού. Το

Η δαπάνη είναι σχεδόν ισοδύναμη με το πρό- γραμμα της κοινής έκδοσης ομολόγων της Ε.Ε. για την αντιμε- τώπιση της πανδημίας.

Bruegel εισηγείται στην Ε.Ε. να δημιουργήσει ένα ταμείο για την ενεργειακή κρίση, ώστε να βοηθήσει στην καταπολέμησή της και να εξισορροπήσει τις πιθανές επιπτώσεις στις οικονομίες των ευρωπαϊκών χωρών.

Όπως τόνισε η Σίμον Ταλιαπέτρα, εκ των συντακτών της σχετικής έκθεσης, «οι τιμές της ενέργειας στην Ευρώπη αναμένεται να παραμείνουν υψηλότερες για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα

και οι ανησυχίες για τη δημοσιονομική βιωσιμότητα θα ενταθούν. Αναπόφευκτα οι κυβερνήσεις θα υφίστανται όλο και μεγαλύτερες πιέσεις για να περιορίσουν σε στοχευμένα μέτρα τη στήριξη που προσφέρουν σε οικογένειες και επιχειρήσεις». Η ίδια υπογραμμίζει, επίσης, πως «γίνεται έτσι όλο και πιο αισθητός ο κίνδυνος κατακερματισμού για την ευρωπαϊκή αγορά στην περίπτωση που οι δημοσιονομικά ισχυρότερες χώρες παρέχουν περισσότερη υποστήριξη στις βιομηχανίες τους από άλλες». Όπως εξάλλου φαίνεται και στον σχετικό πίνακα, η Γερμανία έχει διαθέσει τα περισσότερα, τόσο σε απόλυτο ποσό όσο και ως ποσοστό του ΑΕΠ της, κάτι που έχει προβληματίσει τους εταίρους της στην Ε.Ε. Η Ιταλία είναι υπεύθυνη για το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης των σχε-

τικών δαπανών σε σύγκριση με τον περασμένο μήνα. Η κυβέρνηση της νέας πρωθυπουργού, Τζόρτζια Μελόνι, διαθέτει τα δύο τρίτα του προϋπολογισμού των 30 δισεκατομμυρίων ευρώ για το επόμενο έτος για να προσφέρει ανακούφιση σε οικογένειες και επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν υψηλές τιμές ενέργειας.

Τα κεφάλαια αυτά τα προσθέτει στα περίπου 75 δισεκατομμύρια ευρώ που έχουν ήδη δαπανηθεί για τη στήριξη της οικονομίας, με τα περισσότερα να στοχεύουν σε μέτρα ανακούφισης. Περιλαμβάνουν φορολογικές ελαφρύνσεις για εταιρείες και οικογένειες και φορολογικές περικοπές που αποσκοπούν στη μείωση των τιμών της βενζίνης.

Οι υπουργοί Ενέργειας πρόκειται να πραγματοποιήσουν την τελευταία από μια σειρά έκτακτων

συναντήσεων αυτόν τον μήνα, σε μια προσπάθεια να συμφωνήσουν ένα πακέτο μέτρων για τον περιορισμό των επιπτώσεων από τις υψηλές τιμές του φυσικού αερίου. Το πακέτο έχει όμως τεθεί σε αναμονή, καθώς οι χώρες προσπάθησαν να επιλύσουν τις βαθύτατες διαφωνίες τους ως προς το επίπεδο στο οποίο θα έπρεπε να καθοριστεί το πλάφον. Η Πολωνία, για παράδειγμα, δεν θα συμφωνούσε σε ανώτατο όριο άνω των 30 δολαρίων το βαρέλι, ενώ η Κύπρος θέλει αποζημίωση για τη ναυτιλιακή δραστηριότητα που θα έχανε λόγω του ανώτατου ορίου.

Ταυτόχρονα, οι χώρες αναζητούν συμφωνία αναφορικά με το πλάφον που θα επιβάλουν στις τιμές του ρωσικού πετρελαίου, μια κίνηση που έχει στόχο να περιορίσει τα έσοδα της Μόσχας.

Ιλιγγιώδης
αύξηση
του κόστους
της ενέργειας

Οι ευρωπαϊκές χώρες
δαπανούν δισεκατομμύρια
ως στήριξη έναντι
των απρόσπων τιμών
της ενέργειας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ
ΚΥΠΡΟΥ

«Δεν είναι αυτό το πολυτιμότερο πράγμα που έχει μείνει από τον πατέρα μου»

ΛΕΓΟΝΤΑΣ **ΝΑΙ** ΣΤΗ ΔΩΡΕΑ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΩΖΕΤΕ
Ο,ΤΙ ΠΙΟ ΠΟΛΥΤΙΜΟ

105 - 16 Δεκεμβρίου

ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΩΡΩΝ

#ΔΩΡΟΑΓΑΠΗΣ

Για λιγότερο τυχερά παιδιά

Χάρισε χαμόγελα προσφέροντας ένα Χριστουγεννιάτικο δώρο!

Μαζεύουμε Χριστουγεννιάτικα δώρα, ρουχισμό και είδη πρώτης ανάγκης, γιατί αυτές τις γιορτές κανένα παιδί δεν πρέπει να μείνει χωρίς τα απαραίτητα!

- Όλα τα δώρα πρέπει να είναι καινούργια και τυλιγμένα.
- Σε κάθε δώρο πρέπει να αναγράφεται το φύλο και ηλικία του παιδιού στο οποίο απευθύνεται.

Σημεία Συλλογής στα κέντρα εξυπηρέτησης KRONOS EXPRESS

- Λευκωσία:** ΔΙΠΗΝ ΑΚΡΙΤΑ 1, Αγ. Αντώνιος ΔΩΡΙΟΥ 6, ΔΟΛ
- Λεμεσός:** ΜΙΛΑΝΑ ΨΕΜΜΟΥ 5, Αγ. Αθανάσιος
- Λάρνακα:** ΓΩΝΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ ΠΟΔΟΚΤΗ 2 & ΜΕΛΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ
- Πάφος:** Ν'ΑΡΧΗΘΡΟΣ 54

77.777.808

Η Ινδία, τρίτη μεγαλύτερη οικονομία το 2030

Θα ξεπεράσει Γερμανία και Ιαπωνία με τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξής της

Η **Ινδία** θα αναδειχθεί στην τρίτη οικονομία στον κόσμο το 2030 και θα αφήσει πίσω της την Ιαπωνία και τη Γερμανία με τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξής της, που έως τότε θα έχουν διπλασιάσει το ΑΕΠ της. Η πρόβλεψη ανήκει στη S&P ενώ συνάδει με την εκτίμηση της Morgan Stanley, πως μέχρι το 2031 η ινδική οικονομία θα έχει υπερδιπλασιαστεί σε σύγκριση με τα υφιστάμενα επίπεδα.

Η πρόβλεψη της S&P Global βασίζεται στην εκτίμηση πως το ινδικό ΑΕΠ θα αυξάνεται κάθε χρόνο κατά μέσον όρο 6,3% έως το 2030, καθώς η χώρα θα εξακολουθήσει να απελευθερώνει το εμπόριο και τον χρηματοπιστωτικό τομέα της, θα προχωρήσει σε μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας και θα επενδύσει στις υποδομές της και στο τεράστιο ανθρώπινο κεφάλαιό της. Πρόκειται για τον ρυθμό ανάπτυξης που σημείωσε η ινδική οικονομία το γ΄ τρίμηνο του έτους, όταν υπερβήν οριακά την πρόβλεψη των οικονομολόγων για ανάπτυξη 6,2%. Και στο μεταξύ έχουν προηγηθεί πολύ υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης με εκείνον του β΄ τριμήνου, που

έφτασε στο 13,5% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Ακόμη πιο εντυπωσιακός ήταν ο ρυθμός ανάπτυξης που είχε καταγράψει το β΄ τρίμηνο του 2021, όταν σύμφωνα με τη Refinitiv, το ΑΕΠ της εκτοξεύθηκε κατά 20,1% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2020. Κινητήριος δύναμη των υψηλών αυτών ρυθμών ανάπτυξης είναι η εγχώρια ζήτηση στον τομέα των υπηρεσιών.

Τις εκτιμήσεις της S&P Global συμμερίζονται οικονομικοί αναλυτές, μεταξύ των οποίων και στελέχη της Morgan Stanley, που επισημαίνουν ότι «αυτοί οι μοχλοί ανάπτυξης θα αναδείξουν την Ινδία στην τρίτη σε μέγεθος οικονομία στον κόσμο και στην τρίτη μεγαλύτερη χρηματιστηριακή αγορά του κόσμου πριν από το τέλος της δεκαετίας». Όπως τονίζουν αναλυτές της Morgan Stanley, «η Ινδία πληροί ήδη τις προϋποθέσεις για μια εκρηκτική οικονομική ανάπτυξη που θα βασίζεται στις επενδύσεις στη μεταποίηση, στην ενεργειακή μετάβαση και στην προωθημένη ψηφιακή υποδομή της χώρας».

Το **ινδικό** ΑΕΠ θα αυξάνεται κάθε χρόνο κατά μέσον όρο 6,3% έως το 2030, καθώς η χώρα θα εξακολουθήσει να απελευθερώνει το εμπόριο και τον χρηματοπιστωτικό τομέα της, θα προχωρήσει σε μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας και θα επενδύσει στις υποδομές της και στο τεράστιο ανθρώπινο κεφάλαιό της.

Η εκρηκτική οικονομική ανάπτυξη βασίζεται στις επενδύσεις στη μεταποίηση, στην ενεργειακή μετάβαση και στην προωθημένη ψηφιακή υποδομή.

Ομοίως ο Ντιράζ Νιμ, οικονομολόγος της εταιρείας Australia and New Zealand Banking Group Research, χαρακτηρίζει «λογικές αυτές τις προσδοκίες σε ό,τι αφορά την Ινδία, που αναμένεται να σημειώσει σημαντική πρόοδο στην οικονομική ανάπτυξη και στο κατά κεφαλήν εισόδημα». Ο ίδιος επισημαίνει πως ορισμένες από τις μεταρρυθμίσεις έχουν ήδη δρομολογηθεί.

Η κυβέρνηση του Ναρέντρα Μόντι έχει, άλλωστε, θέσει στό-

χο της να μετατρέψει τη χώρα σε διεθνή κόμβο για τους ξένους επενδυτές, αλλά και δύναμη στον τομέα της μεταποίησης. Σύμφωνα με τους αναλυτές της S&P, το όχημα με το οποίο θα επιτύχει αυτούς τους στόχους η Ινδία είναι το πρόγραμμα κινήτρων παραγωγής για την τόνωση της μεταποίησης και των εξαγωγών, το γνωστό με τα αρχικά PLIS. Το εν λόγω πρόγραμμα έχει τεθεί σε εφαρμογή από το 2020 και προσφέρει κίνητρα τόσο στους εγχώριους όσο και στους ξένους επενδυτές, φοροπαλλαγές και άδειες παραμονής. Όπως τονίζουν οι αναλυτές της S&P, «η κυβέρνηση αντιμετωπίζει αυτό το πρόγραμμα ως εργαλείο για να στρέψει την ινδική οικονομία στις εξαγωγές, αλλά και να τη συνδέσει πιο στενά στις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες». Σύμφωνα, άλλωστε, με τους υπολογισμούς της Morgan Stanley, το μερίδιο του μεταποιητικού τομέα στο ΑΕΠ της Ινδίας θα αυξηθεί

από το 15,6% σήμερα στο 21% το 2031. Αυτό σημαίνει πως το έσοδο από τη μεταποίηση ενδέχεται να τριπλασιαστούν από το σημερινό επίπεδο των 447 δισ. δολ. στο ενάμιση τρις. δολ. Όπως αναφέρει ο τραπεζικός κολοσσός, «οι πολυεθνικές είναι σήμερα περισσότερες αισιόδοξες από ποτέ σε ό,τι αφορά τις επενδύσεις στην Ινδία, και η κυβέρνηση ενθαρρύνει τις επενδύσεις τόσο οικοδομώντας τις αναγκαίες υποδομές όσο και προσφέροντας τους αναγκαίους χώρους για την ανέγερση εργοστασίων». Ανάλογες είναι οι εκτιμήσεις της Σουμέντα Ντασγκούπτα, αναλύτριας της Economist Intelligence Unit, η οποία σημειώνει πως «τα πλεονεκτήματα της Ινδίας είναι μεταξύ άλλων το χαμηλό κόστος των εργατικών, το χαμηλό κόστος της μεταποίησης, η προθυμία με την οποία δέχεται τις επενδύσεις, οι φιλικές προς τις επιχειρήσεις πολιτικές αλλά και ο νεανικός πληθυσμός της που έχει

μεγάλη διάθεση για κατανάλωση». Η ίδια υπογραμμίζει πως οι παράγοντες αυτοί καθιστούν την Ινδία ελκυστική ως προορισμό για την εγκατάσταση κέντρων μεταποίησης μέχρι το τέλος της δεκαετίας.

Η Morgan Stanley δεν παραλείπει, πάντως, να επισημάνει και τους παράγοντες κινδύνου που απειλούν την Ινδία όπως, για παράδειγμα, το ενδεχόμενο μιας παρατεταμένης παγκόσμιας ύφεσης. Κάτι τέτοιο θα έπληττε καίρια την Ινδία αφού η οικονομία της εξαρτάται καθοριστικά από το εμπόριο, με τις εξαγωγές να απορροφούν το 20% της παραγωγής της. Ανάμεσα στους κινδύνους αναφέρει, επίσης, την έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, τις δυσάρεστες γεωπολιτικές εξελίξεις, αλλά και τα λάθη πολιτικής που ενδέχεται να προκύψουν στην περίπτωση που αναδειχθεί νικήτρια των εκλογών κάποια «αδύναμη κυβέρνηση».

CNBC

Ένταση μεταξύ Deutsche Bank και ΕΚΤ για τους επενδυτικούς κινδύνους

Ο **διευθύνων** σύμβουλος της Deutsche Bank, της μεγαλύτερης τράπεζας στη Γερμανία και από τις μεγαλύτερες στην Ευρώζωνη, έρχεται να προστεθεί στη χορεία των ομολόγων του που εκφράζουν δημοσίως τη δυσανεκσία τους για τη στάση της ΕΚΤ έναντι τους. Ο Κρίστιαν Τσέβινγκ διεμήνυσε στα μέσα της εβδομάδας πως η τράπεζά του δεν χρειάζεται προειδοποιήσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για να περιορίσει τους επενδυτικούς κινδύνους που αφορούν τα δάνεια με μόχλευση. Η στάση της ΕΚΤ θεωρείται από πολλούς στον κλάδο ιδιαίτερα παρεμβατική. Από μέρους του ο κ. Τσέβινγκ, μιλώντας σε συνέδριο, τόνισε ότι το τελευταίο 12μηνο η τράπεζά του έλαβε μέτρα για να προσαρμόσει τις δραστηριότητές της στο ολόενά και πιο προβληματικό διεθνές περιβάλλον. Αξίζει να σημειωθεί ότι την περασμένη εβδομάδα το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg είχε αναφέρει πως η Deutsche Bank συγκαταλέγεται ανάμεσα σε ορισμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύμα-

Δεν χρειαζόμαστε έναν εποπτικό φορέα να μας υποδεικνύει πώς να μειώσουμε το ρίσκο και τι να κάνουμε, σημείωσε ο CEO της γερμανικής τράπεζας.

τα που αντιμετωπίζουν σκληρότερους κεφαλαιακούς όρους για τα προαναφερθέντα δάνεια. Από πλευράς του, χθες, ο επικεφαλής του εποπτικού συμβουλίου της ΕΚΤ Αντρέα Ενρία κατακεραυνώσε τις ευρωπαϊκές τράπεζες, διότι δεν έχουν συνειδητοποιήσει την πραγματικότητα της οικονομικής κρίσης, οπότε οι αρμόδιες εποπτικές αρχές θα αναγκαστούν να τις υποχρεώσουν να συγκεντρωθούν στη διαχείριση κεφαλαίων – ουσιαστικά επανέλαβε όσα νωρίτερα είχε πει, ότι δεν χρειάζεται να χορηγήσουν μερίσματα, αλλά να αξιολογήσουν τους μελλοντικούς κινδύνους.

Η **στάση** της ΕΚΤ θεωρείται από πολλούς στον τραπεζικό κλάδο ιδιαίτερα παρεμβατική. Ο πρόεδρος του Δ.Σ. της γαλλικής τράπεζας Société Générale είχε απευθυνθεί με επιστολή του στην ΕΚΤ τον Οκτώβριο, διαμαρτυρόμενος για τα αιτήματα των στελεχών της να παρευρίσκονται στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου της.

«Στην Deutsche Bank, κατά την εκτίμησή μας, δεν χρειαζόμαστε έναν εποπτικό φορέα να μας υποδεικνύει πώς να μειώσουμε το ρίσκο και τι να κάνουμε», τόνισε ο κ. Τσέβινγκ στο συνέδριο που οργάνωσαν οι Financial Times. Τα τραπεζικά στελέχη και οι διευθυντές διαχείρισης κινδύνου, όπως πρόσθεσε, «έχουν κάνει μια θαυμάσια δουλειά για να

ανασχέσουν το ρίσκο και να διασφαλίσουν ότι το δανειακό μας χαρτοφυλάκιο τελεί σε απόλυτο έλεγχο». Τα δηκτικά αυτά σχόλια φανερώνουν ακόμη μία φορά τις κλιμακούμενες εντάσεις ανάμεσα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Ευρωζώνης και στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η προσέγγιση της τελευταίας προκαλεί τουλάχιστον απογοήτευση στον

κλάδο. Ο Κρίστιαν Τσέβινγκ έχει πλέον ενισχυμένο ρόλο στον ευρωπαϊκό τραπεζικό χάρτη, διότι ανέλαβε το πηδάλιο στην Ομοσπονδία Ευρωπαϊκών Τραπεζών. Είχε μάλιστα υπογράμμισει ότι η έμφαση της ΕΚΤ στη μόχλευση δεν επηρεάζει αυτή καθαυτή τη διαδικασία αλλά και τη χρηματοδότηση των μεσαίας κεφαλαιοποιήσες εταιρειών, που συνιστούν τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας της Γηραιάς Ηπείρου.

Ο δε πρόεδρος του Δ.Σ. της γαλλικής τράπεζας Société Générale είχε απευθυνθεί με επιστολή του στην ΕΚΤ τον Οκτώβριο, διαμαρτυρόμενος για τα αιτήματα των στελεχών της να παρευρίσκονται στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου της. Συγκεκριμένα, στην επιστολή του ο Λορέντζο Μπίνι Σμάγκι, ο οποίος είχε διατελέσει και πρώην μέλος του εκτελεστικού συμβουλίου της ΕΚΤ, τόνισε ότι μια τέτοια πρακτική κλονίζει την αποδοτικότητα των αποφάσεων της διοίκησης της τράπεζας. «Σύμφωνα με όσα γνωρίζω, καμία άλλη Αρχή σε μεγάλη προηγμένη οικονομία δεν

παρακολουθεί τις συνεδριάσεις διοικητικών συμβουλίων και επιτροπών στο πλαίσιο της εποπτικής της δραστηριότητας», ανέφερε στην επιστολή του. «Ούτε η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ, ούτε η Τράπεζα της Αγγλίας, ούτε η Τράπεζα της Ελβετίας ή της Φινλανδίας. Τέτοιες πρακτικές είχαν υιοθετήσει εποπτικές αρχές στο παρελθόν χωρίς θετική έκβαση».

Απαντώντας στην κριτική, ο επικεφαλής του εποπτικού συμβουλίου της ΕΚΤ Αντρέα Ενρία υπογράμμισε ότι η πίστωση με μόχλευση οφείλει να τελεί υπό έλεγχο και ότι οι προβλέψεις έναντι επισφαλειών πρέπει να λαμβάνονται με αυτοσυγκράτηση και προσοχή. «Είναι λάθος να λέγαμε ότι η δική μας αρμοδιότητα είναι έως κάποιο βαθμό να αφαιρέσουμε το πηδάλιο από τη διοίκηση των τραπεζών και να το αναλάβουμε εμείς», πρόσθεσε. «Πιστεύω ότι βρισκόμαστε εντελώς εντός των ορίων της εντολής μας και δεν είμαστε υπερβολικά παρεμβατικοί».

BLOOMBERG, REUTERS

Κλιμάκωση του ανταγωνισμού για LNG φέρνει ο χειμώνας

Ο **ανταγωνισμός** ανάμεσα στην Ευρώπη και την Ασία για την προσφορά LNG αναμένεται να γίνει σύντομα πολύ πιο επιθετικός, καθώς οι θερμοκρασίες υποχωρούν στις περισσότερες περιοχές και ο χειμώνας φαίνεται πως θα είναι ιδιαίτερα βαρύς μετά το ασυνήθιστα ζεστό φθινόπωρο. Αυτό προβλέπουν οι εταιρείες μετεωρολόγων και δορυφόρων Maxar Technologies Inc και Marex και προειδοποιούν για τον παγετό που έρχεται από την Αρκτική και θα επηρεάσει την Ευρώπη τουλάχιστον το πρώτο διάστημα του Δεκεμβρίου.

Η πρόβλεψη είναι δυσοίωνη για την Ευρώπη που πρόλαβε να γεμίσει τους ταμειυτήρες των εταιρειών κοινής ωφελείας με φυσικό αέριο χάρη στο ζεστό φθι-

Εταιρείες μετεωρολόγων προειδοποιούν για τον παγετό που έρχεται από την Αρκτική και θα επηρεάσει την Ευρώπη.

νόπωρο. Αυτή τη στιγμή η πληρότητα στις δεξαμενές φυσικού αερίου βρίσκεται στο 94% κατά μέσον όρο σε όλη την Ευρώπη και ειδικότερα στη Γερμανία η πληρότητα έχει φθάσει στο 99%. Σύντομα, όμως, η Ευρώπη θα αρχίσει να καταφεύγει στα αποθέματα της εξαιτίας του κρύου. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τη Γερμανία, η γερμανική μετεωρολογική

υπηρεσία προβλέπει πως η χώρα θα αντιμετωπίσει έναν εξαιρετικά κρύο χειμώνα μετά το πιο ζεστό φθινόπωρο που έχει γνωρίσει από τότε που άρχισαν να τηρούνται τα σχετικά αρχεία. Κάτι ανάλογο ισχύει, άλλωστε, και για τη Βρετανία, όπου ο χειμώνας φαίνεται πως θα είναι εξαιρετικά βαρύς και οι θερμοκρασίες αναμένεται να υποχωρήσουν κάτω από τα συνηθισμένα για την εποχή επίπεδα. Η βρετανική μετεωρολογική υπηρεσία προβλέπει πως σύντομα η θερμοκρασία θα υποχωρήσει σε επίπεδα από 1 έως 3 βαθμούς Κελσίου και ίσως θα χιονίσει.

Τα προθεσμιακά συμβόλαια αερίου στην Ευρώπη έχουν ήδη τιμές τετραπλάσιες από τις συνηθείς γι' αυτή την περίοδο του έτους, με αποτέλεσμα να αντιμε-

τωπίζουν το δυσβάσταχτο κόστος της ενέργειας τόσο οι βιομηχανίες της όσο και τα νοικοκυριά. Το πρόβλημα δεν περιορίζεται, όμως, στην Ευρώπη, αλλά είναι οξύτατο σε πολλές χώρες της Ασίας που θα ανταγωνιστούν τη Γηραιά Ηπειρο στη διεθνή αγορά για LNG.

Ενδεικτική περίπτωση η Μογγολία που πλύνεται ήδη από πολιτικό ψύχος, καθώς η θερμοκρασία έχει ήδη υποχωρήσει στους -47 βαθμούς Κελσίου. «Το κρύο πλυσιάζει», ανέφερε ο Τζόνθαν Βεστμπί, αντιπρόεδρος και υπεύθυνος LNG στην εταιρεία εμπορίας καυσίμων Jera Global Markets, σε πρόσφατο συνέδριο που έγινε στην Αθήνα. Και όπως τόνισε, «ο κόσμος αρχίζει να ανησυχεί για το τι θα συμβεί».

BLOOMBERG

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Πέμπτη 15 Δεκεμβρίου και Παρασκευή 16 Δεκεμβρίου 2022 και ώρα 9ημ η Αστυνομική Διεύθυνση Λευκωσίας θα διεξάγει 2 Πλειστηριασμούς με τις ακόλουθες λεπτομέρειες:

1. Πέμπτη 15 Δεκεμβρίου, 9ημ στα Κεντρικά γραφεία της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λευκωσίας (Κτήριο ΚΡΟΝΟΣ). Θα περιλαμβάνει 179 αντικείμενα όπως χρυσά και ασπμένια Κοσμήματα (δακτυλίδια, σκουλαρίκια, καδένες, βραχιόλια), οθόνες Υπολογιστών, κινητά τηλέφωνα, Tablets, Airpods, 1 ακορντεόν, 1 βιολί, Ρολόγια (Baume&Mercier, Seiko, Tag Heuer), Εργαλεία (σφυρίλια, αρίδες, δεντροκοπτικές, ανιχνευτής μετάλλων) Ηλεκτρικές σκούπες, Ηλεκτρικό σκούτερ, Ποδήλατα, 7 Όπλα (ΔΟΚΟ, ΜΟΚΟ, Αεροβόλα, πιστόλια) και διάφορα άλλα.

2. Παρασκευή 16 Δεκεμβρίου, 9ημ στον Αστυνομικό Σταθμό Στροβόλου (παρά το Προεδρικό Μέγαρο). Θα πωληθούν 18 μεταχειρισμένα αυτοκίνητα όπως BMW 318/520, Toyota, Mitsubishi και 28 μοτοσυκλέτες διαφόρων ειδών τα οποία πωλούνται είτε για Ανακύκλωση/Εξαρτήματα είτε για οδική χρήση (Επιτρέπεται η εγγραφή τους).

Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν να επιθεωρήσουν τα αντικείμενα το πρωί πριν την έναρξη του κάθε πλειστηριασμού μεταξύ 8-9ημ.

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με τον Δημοπράτη: **ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΑΤΔ** Διαιμ. 2, Τ. Παπαδόπουλου 6 2373 Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία ΤΗΛ.: 22778751 / 99639733

Επέλαση των ρομπότ σε εταιρείες λιανικών πωλήσεων και βιομηχανία

Ραγδαία αύξηση της χρήσης αυτοματοποιημένων συστημάτων

Οι ελλείψεις προσωπικού, οι αυξήσεις των μισθών και οι πτώτικές τάσεις που καταγράφονται στις καταναλωτικές δαπάνες εξωθούν βιομηχανίες και εταιρείες λιανικών πωλήσεων στα ρομπότ. Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται, το υποκατάστατο αυτό των εργατικών χεριών κερδίζει έδαφος και η παρουσία των ρομπότ αυξάνεται ραγδαία ακόμη και στα καταστήματα λιανικών πωλήσεων. Έτσι τα ρομπότ βοηθούν τις επιχειρήσεις να μειώσουν το κόστος.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Ομοσπονδία Ρομποτικής, στη διάρκεια του περασμένου έτους αυξήθηκε κατά 31% ο αριθμός των ρομπότ βιομηχανικής χρήσης που εγκαταστάθηκαν και τέθηκαν σε λειτουργία σε μονάδες παραγωγής. Το ίδιο χρονικό διάστημα, τα ρομπότ που προσφέρουν υπηρεσίες σε χώρους πωλήσεων έχουν αυξηθεί κατά 37%. Και η υπηρεσία που προσφέρουν είναι πολύτιμη, αφού σε πολλές περιπτώσεις όχι μόνο βγάζουν μια επιχείρηση από τη δύσκολη θέση, αλλά μειώνουν θεαματικά το κόστος της. Ανάμεσα στις επιχειρήσεις που έχουν επιστρατεύσει μεγάλο αριθμό ρομπότ είναι μια αποθήκη στην πόλη Ρόζενταλ στη νότια Ολλανδία. Χρησιμοποιεί εκτεταμένα αυτόματους γερανούς και αυτοκινούμενα οχήματα που πακετάρουν ρούχα της ιρλανδικής εταιρείας λιανικών πωλήσεων Primark για να τα στείλουν σε καταστήμα-

τα στη Γαλλία και στην Ιταλία. Η αποθήκη έχει επενδύσει 25 εκατ. ευρώ σε αυτόν τον στρατό των ρομπότ. Ο Μαρκ Σίρλεϊ, επικεφαλής του τομέα logistics της Primark, υπολογίζει πως αυτή η επένδυση θα αποδίδει στην εταιρεία του Ρόζενταλ 8 εκατ. ευρώ ετησίως για τουλάχιστον τέσσερα χρόνια. Εκτιμά, άλλωστε, πως η χρήση των αυτόματων γερανών έχει αυξήσει την αποτελεσματικότητα της αποθήκης κατά 80%. Και το σημαντικότερο είναι ότι τα

Τα ρομπότ που προσφέρουν υπηρεσίες σε χώρους πωλήσεων έχουν αυξηθεί κατά 37%.

αυτοκινούμενα οχήματα έχουν απαλλάξει την εταιρεία από την ανάγκη να ανταγωνίζεται με άλλες για να εξασφαλίσει προσωπικό από την ολλανδική αγορά εργασίας στην οποία τα περιθώρια έχουν ουσιαστικά εξαντληθεί. Όπως τονίζει ο Μαρκ Σίρλεϊ, «όταν παρατηρήσεις τη βιομηχανία στο σύνολό της, βλέπεις πως οι επιχειρηματίες κινούνται προς αυτήν την κατεύθυνση προκειμένου να περιορίσουν όσους κινδύνους απορρέουν από το εργατικό δυναμικό». Ο ίδιος εκτιμά πως ο κλάδος των λιανικών πωλήσεων

έχει αυτοματοποιηθεί κατά 40%, αλλά προεξοφλεί πως το ποσοστό αυτό θα εκτοξευθεί στο 60% με 65% μέσα στα επόμενα τρία με τέσσερα χρόνια. Η επέλαση των ρομπότ είναι, πάντως, ήδη ορατή σε καταστήματα μοντέρνων ειδών ένδυσης όπως και στον χώρο της εστίασης, που απασχολεί εκατομμύρια ανθρώπους και τώρα αντιμετωπίζει το αυξανόμενο κόστος των μισθών, της ενέργειας και των πρώτων υλών. Είναι ενδεικτική η πρόσφατη προειδοποίηση της Amazon, του κολοσσού των online πωλήσεων λιανικής, ότι τα οικονομικά των καταστημάτων θα είναι περιορισμένα και ειδικότερα στην Ευρώπη.

Οι προσεγγίσεις που υιοθετούν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ποικίλλουν. Η Carrefour, για παράδειγμα, η μεγαλύτερη εταιρεία λιανικών πωλήσεων τροφίμων στην Ευρώπη, έχει υποσχεθεί να μειώσει το κόστος ενώ η μεγαλύτερη αντίστοιχη αλυσίδα της Βρετανίας, Tesco, έχει δεχθεί ότι θα πληγούν τα κέρδη της. Στον χώρο της ένδυσης, ο όμιλος Inditex, που ελέγχει τα καταστήματα Zara, έχει αυξήσει τις τιμές για να καλύψει το πρόσθετο κόστος, ενώ η Primark, που ελέγχει την AB Foods, έχει ανακοινώσει πως θα περιορίσει τις αυξήσεις των τιμών, αν και σε πολλές από τις αγορές στις οποίες κινείται ο πληθωρισμός έχει φτάσει σε διψήφια επίπεδα.

REUTERS

Σύμφωνα με τη Διεθνή Ομοσπονδία Ρομποτικής, στη διάρκεια του περασμένου έτους αυξήθηκε κατά 31% ο αριθμός των ρομπότ βιομηχανικής χρήσης που εγκαταστάθηκαν και τέθηκαν σε λειτουργία σε μονάδες παραγωγής.

PIK1

ΠΟΙΟΣ ΡΩΤΑ

Τηλεπαιχνίδι γνώσεων που μας κρατά συντροφιά καθημερινά στο PIK!

Δύο ομάδες, τέσσερις παίκτες, πολλές ανατροπές και πλούσια δώρα. Ένα διασκεδαστικό και συνάμα επιμορφωτικό τηλεπαιχνίδι με ερωτήσεις, οι οποίες υποβάλλονται από άτομα που βρίσκονται σε διάφορα μέρη εκτός στούντιο. Οι παίκτες καθούνται ν' απαντήσουν στις ερωτήσεις προσπαθώντας να μαντέψουν ποιος απ' όλους θα κάνει την πιο εύκολη ερώτηση!

Ένα τηλεπαιχνίδι που σημειώνει διεθνή επιτυχία ήρθε φέτος στην κυπριακή τηλεόραση για να μας προσφέρει γνώσεις, αλλήλ και στιγμές διασκέδασης!

Παρουσίαση
Άντηρ Καραντώνη

Καθημερινά
7.00 μ.μ.
PIK 1

PIK1

ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Δραματική σειρά εποχής, η οποία εκτυλίσσεται σ' ένα παραθαλάσσιο χωριό στην επαρχία Λάρνακας κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας στην Κύπρο. Ένας Τούρκος πλούσιος γαιοκτήμονας και διοικητικός αξιωματούχος της περιοχής έχει ως ασχολία την επίβλεψη των εργασιών στα χωράφια του, στα οποία εργάζονται εξαθλιωμένοι από τη φτώχεια εργάτες. Η περιοχή είναι γεμάτη από επικίνδυνους ρηστές και ο κόσμος φοβάται να κυκλοφορεί. Η Κύπρος υποφέρει από μεγάλη ανομβρία και η φτώχεια μαστίζει τον κόσμο.

Πρωταγωνιστούν
Ανδρέας Τσουρής, Αντρούλα Ηρακλήους, Νεοκλής Νεοκλήους, Ζωή Κυπριανού, Σίμος Τσιάκκας, Κύνθια Παυλίδου, Στέλιος Καλλιστράτης, Χριστόφορος Χριστοφόρου, Πώργος Αναγιωτός, Νίκη Δραγούμη, Ελέανα Παπαδοπούλου, Παναγιώτης Κυριάκου, Αθηνά Σάββα, Βάρσια Αδάμου, Κρίστιαν Βλαντέσκου, Σταύρος Ππασιός κ.α.

Επιμέλεια σεναρίου – Ενοπτεία παραγωγής
Κόριννα Αβρααμίδου

Σενάριο
Σοφία Σοφοκλήους, Δέσποινα Πυρκεττή, Γιάννης Κόκκινος

Σκηνοθεσία
Ναστάζια Χριστοδούλου, Ανδρέας Σεντιάνης

Σκηνικά – Κοστούμια
Λάκης Γενεθλής

Δευτέρα - Παρασκευή
9.00 μ.μ.
PIK 1

Η «άνοιξη» της ελληνικής αγοράς κατοικίας σε αριθμούς

Νέο άλμα σημείωσαν οι τιμές των ακινήτων το τρίτο τρίμηνο

Αυξήθηκαν κατά 11,2% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Τη δική της «άνοιξη» εν μέσω «χειμερινών» συνθηκών στην υπόλοιπη Ευρώπη διανύει η ελληνική αγορά κατοικίας, καθώς οι τιμές αυξάνονται με τον ταχύτερο ρυθμό των τελευταίων δύο δεκαετιών, απέχοντας πλέον ελάχιστα από το απόγειό τους, που είχε καταγραφεί το 2007. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία που δημοσίευσε η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) για το τρίτο τρίμηνο του έτους, οι τιμές πώλησης σε πανελλαδικό επίπεδο σημείωσαν ετήσια αύξηση της τάξεως του 11,2%, με τα νεόδμητα ακίνητα να καταγράφουν άνοδο κατά 12,2%, τα δε παλαιότερα ακίνητα κατά 10,5%.

«Πρωταθλήτρια» των αυξήσεων είναι η περιοχή της Αττικής με ετήσια αύξηση 13%, ενώ ακολουθούν με 11,1% η Θεσσαλονίκη, 9,4% οι άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας και 8,9% οι λοιπές περιοχές. Πρόκειται για μια σαφή επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου των τιμών, καθώς με βάση τα αναθεωρημένα στοιχεία της ΤτΕ, κατά το πρώτο και το δεύτερο τρίμηνο, η αύξηση

στην Αττική διαμορφώθηκε σε 11,3% και 11,8%, ενώ στη Θεσσαλονίκη σε 9,6% και 10,8%. Για δε το σύνολο του 2021, η αύξηση στην Αττική διαμορφώθηκε σε 9,7% και στη Θεσσαλονίκη σε 7,4%.

Σύμφωνα με τον κ. Πάνο Χαραλαμπίπου, ποτοποιημένο εκτιμητή, μέλος του Δ.Σ. του RICS Ελλάδος και επικεφαλής της εταιρείας Solum, «η ελληνική αγορά ακινήτων βρίσκεται σε διαφορετική χρονική φάση συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο, κάτι που φαίνεται και από τα στοιχεία της οικονομικής ανάπτυξης, η οποία κατά το πρώτο εξάμηνο άγγιξε το 8% στην Ελλάδα, έναντι 4% κατά μέσον όρο στην Ευρώζωνη».

Ξένα κεφάλαια

Εκτός όμως από αυτό το στοιχείο, σύμφωνα με τον κ. Χαραλαμπίπου, η προσφορά κατοικιών δεν είναι επαρκής συγκριτικά με τη ζήτηση, ιδίως για νεότερης ηλικίας κατοικίες. Παράλληλα, η ελληνική αγορά ακινήτων έχει διεθνοποιηθεί. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022 οι εισροές κεφαλαίων από το εξω-

τερικό για την αγορά ακινήτων αυξήθηκαν κατά 61% σε 788 εκατ. ευρώ. Μόνο κατά το δεύτερο τρίμηνο το σχετικό μέγεθος διαμορφώθηκε σε 414,4 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας ετήσια άνοδο κατά 67%. Αντίστοιχα, σύμφωνα με τον

Αυξάνονται με τον ταχύτερο ρυθμό των τελευταίων δύο δεκαετιών. Απέχουν πλέον ελάχιστα από το απόγειό τους, το 2007.

κ. Λευτέρη Ποταμιάνο, πρόεδρο του Συλλόγου Μεσιτών Αθηνών - Αττικής, «η μέχρι σήμερα αύξηση των τιμών πώλησης κατοικιών οφείλεται στην έλλειψη επαρκούς αποθέματος διαθέσιμων ακινήτων. Εν ολίγοις, η ζήτηση ξεπερνάει πλέον την προσφορά σε αρκετές περιπτώσεις. Σύμφωνα με τον ίδιο, η μειωμένη προσφορά σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στη δέσμευση δεκάδων χιλιάδων κατοικιών από

τα funds και τις τράπεζες. «Πρόκειται για ακίνητα τα οποία λείπουν από την αγορά, αλλά που μέχρι σήμερα δεν βλέπουμε να διατίθενται προς πώληση, παρά μόνο μέσω πλειστηριασμών, μια διαδικασία που δεν προτιμάει σχεδόν κανείς ιδιώτης αγοραστής», τονίζει ο κ. Ποταμιάνος.

Από την άλλη πλευρά, μια σειρά παραγόντων λειτουργεί αρνητικά. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τον κ. Χαραλαμπίπου, «βλέπουμε ότι υπάρχει σημαντική υστέρηση μεταξύ του ρυθμού αύξησης των μισθών και του ρυθμού αύξησης των τιμών κατοικιών. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους οι μισθοί αυξήθηκαν κατά 0,8%, ενώ η μέση τιμή πώλησης προσέγγισε το 9% ετήσιας αύξησης, μια τάση που ενδεχομένως να επηρεάσει αρνητικά τις τιμές τους επόμενους μήνες». Σύμφωνα με τον κ. Χαραλαμπίπου, «ήδη σε επίπεδο αγοραστικής κινητικότητας, ιδίως από το εξωτερικό, έχουμε αρχίσει να καταγράφουμε τάσεις επιβράδυνσης, χωρίς όμως αυτό να μεταφράζεται προς το παρόν και σε κάμψη του ρυθμού ανόδου των τιμών.

Στεγαστικά 500 εκατ. το πρώτο εξάμηνο

Στα 500 εκατ. ευρώ διαμορφώθηκαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022 οι εκταμιεύσεις δανείων με εξασφάλιση οικιστικά ακίνητα, παραμένοντας χαμηλές τόσο ως απόλυτο μέγεθος όσο και σε σύγκριση με το επίπεδο που βρισκόνταν πριν από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο απόγειο της αγοράς ακινήτων στην Ελλάδα οι νέες χορηγήσεις σε τριμηνιαία βάση είχαν φθάσει το ύψος των 3 δισ. ευρώ.

Πάντως, κατά το πρώτο φετινό εξάμηνο οι εκταμιεύσεις ήταν κατά 60% υψηλότερες από το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2021. Σύμφωνα με την έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας που δημοσίευσε η Τράπεζα της Ελλάδος πριν από μερικές ημέρες, «η ζήτηση στεγαστικών δανείων το πρώτο τρίμηνο του 2022 αυξήθηκε έως ένα βαθμό, ενώ υποχώρησε στη συνέχεια λόγω της οριακής επιδείνωσης της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και της μεταβολής του γενικού επιπέδου των επιτοκίων».

Η μέση φετινή εκταμίευση διαμορφώνεται σε 75.600 ευρώ ανά δάνειο μέσης διάρκειας 23 ετών, ενώ κατά μέσον όρο οι τράπεζες χρηματοδοτούν το 65% της αξίας των ακινήτων που προορίζονται για ιδιοκατοίκηση και το 80% των ακινήτων που αγοράζονται με στόχο την εκμετάλλευση μέσω εκμίσθωσης. Πάντως, το 96,2% των εκταμιεύσεων αφορά κατοικίες που αποκτήθηκαν με στόχο την ιδιοκατοίκηση, ενώ μόλις το 3,8% αφορά δάνεια για αγορά κατοικίας προς εκμίσθωση. Η ΤτΕ επισημαίνει ότι το 55,7% των χορηγήσεων στεγαστικών δανείων του φετινού πρώτου εξαμήνου αφορά προϊόντα σταθερού επιτοκίου άνω των 10 ετών, έναντι 26,6% των δανείων που χορηγήθηκαν με αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου μικρότερη ή ίση του ενός έτους.

Ακόμη ένα στοιχείο που επισημαίνουν φορείς της αγοράς ακινήτων, όπως ο κ. Χαραλαμπίπου, είναι πως περίπου το 70% ή και περισσότερο των αγοραπωλησιών δεν πραγματοποιείται με τη μεσολάβηση του τραπεζικού συστήματος, αλλά αποκλειστικά με μετρητά. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος για τον οποίο εκτιμάται ότι η πραγματική επίπτωση της ανόδου των επιτοκίων στη ζήτηση για αγορά κατοικίας δεν θα είναι τεληκά τόσο μεγάλη. Ασφαλώς, στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι όσο αυξάνονται οι τιμές

Κατά μέσον όρο χορηγούνται δάνεια 75.000 ευρώ, ενώ οι τράπεζες χρηματοδοτούν το 65% της αξίας των ακινήτων που προορίζονται για ιδιοκατοίκηση.

Οι χορηγήσεις δανείων αυξήθηκαν κατά 60% σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2021.

τόσο πιο δύσκολη θα γίνεται η ολοκλήρωση αγοραπωλησιών αποκλειστικά μέσω μετρητών.

Σύμφωνα με την ανάλυση της ΤτΕ για την πορεία των τιμών των κατοικιών επισημαίνεται ότι παράλληλα με τις αυξήσεις εντάθηκαν οι πληθωριστικές πιέσεις, με αποτέλεσμα ο ρυθμός μεταβολής των πραγματικών τιμών των κατοικιών να έχει επιβραδυνθεί. Συμπληρώνει ότι οι «προσδοκίες για την ελληνική αγορά ακινήτων παραμένουν θετικές». Βραχυπρόθεσμα εκτιμάται ότι το επενδυτικό ενδιαφέρον θα παραμείνει έντονο, ειδικά για συγκεντρωμένες προνομιακές θέσεις στο λεκανοπέδιο της Αττικής και για περιοχές με τουριστικά χαρακτηριστικά. Μεσοπρόθεσμα, πρωτοβουλίες σχετικές με τη στήριξη προς συγκεντρωμένες κατηγορίες νοικοκυριών (π.χ. νέοι, ευάλωτες κοινωνικές ομάδες) για απόκτηση κατοικίας καθώς και για την ανακαίνιση παλαιών κατοικιών (π.χ. προγράμματα «Σπίτι μου» και «Ανακαινίζω - εξοικονομώ/ενοικιάζω») αναμένεται να συμβάλουν στη βελτίωση του κτιριακού αποθέματος αλλά και στην ενίσχυση της χρηματοοικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών αυτών, καταλήγει η ΤτΕ.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Το... σπατουλάρισμα στα debates

Ένας κύριος στόχος των debates είναι οι υποψήφιοι αφενός να μπερδέσουν να αναδείξουν το εύρος των γνώσεων τους σε προβλήματα που απασχολούν την κοινωνία σε όλους τους τομείς, και αφετέρου να εκφράσουν ξεκάθαρες και εφαιρόσιμες στρατηγικές επίλυσης τους. Από τις τοποθετήσεις, ο ψηφοφόρος επιλέγει τον υποψήφιο που πείθει περισσότερο.

Αυτό προϋποθέτει ότι οι δημοσιογράφοι που θέτουν τις ερωτήσεις είναι καλοί γνώστες του αντικείμενου που θέτουν ενώπιον των υποψηφίων, επειδή αν δεν είναι και τα έχουν λίγο ή πολύ συγχυμένα στο μυαλό τους, τότε οδηγούν το debate σε άσχημες ατραπούς. Ο κίνδυνος μεγαλώνει αν ο υποψήφιος, είτε διότι προσπαθεί να μην τσαλακώσει την εικόνα του ή/ και επειδή ο ίδιος δεν κατέχει ξεκάθαρα το θέμα, απαντώντας διει και ανάλογες απαντήσεις που συγχύζουν τους ψηφοφόρους.

Φυσικά μπορεί σκοπός να είναι πράγματι ο ψηφοφόρος να τελεί υπό σύγχυση, αλλά επειδή εδώ δεν θα αναλύσουμε τους πολιτικούς και τους δημοσιογραφικούς τακτι-

κισμούς, θέλω να σταθώ σε κάτι που ειπώθηκε και ενδεχομένως να δημιουργήσει εντυπώσεις που ελλείψει αντίλογου, είναι σίγουρα λανθασμένες.

Θέτει λοιπόν η δημοσιογράφος (με υποβόσκον «σωτικό» ειρωνικό ύφος) την ακόλουθη τοποθέτηση - γνώμη - ερώτημα προς τον υποψήφιο:

«...τα χρυσά διαβατήρια κράτησαν μεν την οικονομία σε μια στιγμή που πράγματι είχε ανάγκη να ορθοποδήσει, ήταν χρεοκοπημένη, αλλά την ίδια ώρα δημιούργησαν μία φούσκα στα ακίνητα με αποτέλεσμα σήμερα και η απόκτηση/αγορά στέγης να είναι άπιαστο όνειρο και τα ενοίκια να έχουν πάει στον Θεό. Τώρα, μέσα από αυτό το πρόγραμμα, ο κάθε μεγιστάνας, φορολογήθηκε με το κοινωνικό μέτρο... 5% ΦΠΑ, αντί 19%, το κράτος έχασε €204εκ., άρα ο φορολογούμενος πολίτης... και πέστε μας, θα φέρετε τα λεφτά του κόσμου πίσω, αυτά τα χρήματα και να τα δώσετε για να στήριξε φοιτητές να μπορούν να βρискουν, να διαμένουν κάπου για τις σπουδές τους και νεαρά ζευγάρια που δεν

μπορούν σήμερα να αγοράσουν ούτε κεραμίδι;»

Είμαι βέβαιος ότι μια σεβαστή μερίδα των τηλεθεατών που παρακολούθησαν το debate συμφώνησαν 100% με την δημοσιογράφο. Εγώ προσωπικά όμως ήμουν στη μειοψηφία που θεώρησε την πιο πάνω φαινομενικά «άρτια» τοποθέτηση, σαν ένα ακταρμά τοποθετήσεων και συμπερασμάτων - κάποιων μάλιστα αυθαιρέτων, που δείχνουν ότι είτε δεν κατέχει το θέμα ή απλά προσπαθούσε να δημιουργήσει εντυπώσεις ξέροντας ότι οι πλείστοι που την ακούνε επίσης δεν κατέχουν το θέμα.

As ξεκινήσουμε τον σχολιασμό της πιο πάνω τοποθέτησης.

Είναι θετικό ότι αναγνωρίζει πως το επενδυτικό πρόγραμμα - αν και δεν το ονοματίζει έτσι αλλά χρησιμοποιεί το πασαρικό «χρυσά διαβατήρια» κράτησαν την οικονομία που ήταν υπό κατάρρευση. Μετά όμως το χάλασε λέγοντας πως αυτά ευθύνονται για την δημιουργία φούσκας στα ακίνητα. Λυπάμαι αλλά από το 2016 μέχρι και σήμερα υπάρχουν πολυάριθμες αναλύσεις ειδικών που καταρρί-

πτουν κάθε ισχυρισμό ότι υπάρχει φούσκα στα ακίνητα. Φούσκα στα ακίνητα υπήρξε κατά την περίοδο 2006 - 2008 και αυτό είναι επίσης καταγεγραμμένο από αναλύσεις ειδικών.

Το επενδυτικό πρόγραμμα δημιούργησε νέες κατηγορίες ακινήτων που δεν υπήρχαν προηγουμένως στην χώρα μας. Ναι, αυτές διατίθεντο και διατίθενται σε πολύ ψηλές τιμές (εγώ μάλιστα πολλές φορές τις αποκάλεσα, κατασκευασμένες λόγω του προγράμματος και όχι τιμές αγοράς), αλλά as μην ξεχνάμε ότι πριν το πρόγραμμα δεν υπήρχαν τέτοιες επιλογές για κανένα μας, ενώ τώρα υπάρχουν. Και παρά το γεγονός ότι οι τιμές ξύνουν τον ουρανό, οι πωλητές πάνε ακόμη καλύτερα μετά την κατάργηση του προγράμματος. Οι πλείστες άλλες κατηγορίες ακινήτων είχαν τη δική τους ανεξάρτητη πορεία και δεν υπάρχει σχεδόν καμία σύνδεση με την κατηγορία των ακινήτων που άρχισαν να κατασκευάζονται λόγω του προγράμματος. Οι συναλλαγές που γίνονται κάθε μέρα δεν αποδεικνύουν ότι η απόκτηση στέγης είναι «άπιαστο

όνειρο». Αντίθετα αποδεικνύουν ακριβώς το αντίθετο. Το 2022 κινείται με πολύ δυνατούς ρυθμούς σε βαθμό που αναμένεται να είναι η καλύτερη χρονιά για πολλά χρόνια τώρα. Και η τάση ήταν καθαρά ανοδική από το 2015 και μετά. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχει κόπο που δυσκολεύεται. Δυστυχώς υπάρχουν άνθρωποι που δυσκολεύονται. Αλλά ο τρόπος να αποκτήσουν και αυτοί την δυνατότητα είναι με το να ανθεί η οικονομία και για να ανθεί η οικονομία χρειάζεται την κτηματαγορά να αναπτύσσεται επειδή είναι ένας από τους στύλους βάτης της. Τώρα αν όλα δείχνουν να ακριβαίνουν, αρκεί κάποιος να δει τι συμβαίνει παγκοσμίως με τον πληθωρισμό και όχι μόνον και as μην μας φταίνε τα ρούχα μας.

Για τα ενοίκια των φοιτητών, θα ανέμενα δημοσιογράφους να φέρουν στην επιφάνεια τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα δημόσια πανεπιστήμια με τις χρονοβόρες διαδικασίες που τους επιβάλλουν οι δημόσιες συμβάσεις και περνάνε τα χρόνια και κατασκευάζονται εστίες με το σταγονόμετρο παρά να ερίζουμε για τους

ουρανοξύστες. Στο επόμενο σημείο συμφώνησα σε μεγάλο ποσοστό. Ναι έγινε κατάχρηση του μέτρου του 5% ΦΠΑ για πρώτη κατοικία αντί της επιβολής 19% ΦΠΑ και το κράτος έχασε όσα έχασε. Όπως φάνηκε φυσικά μόλις προχθές, δεν είναι μόνο μεγιστάνες που εκμεταλλεύθηκαν την έλλειψη ελέγχου, αλλά και άλλοι μικρότερου οικονομικού εκτοπίσματος. Ήδη €16,2εκ θα πάνε στα ταμεία του κράτους και θα ακολουθήσουν και άλλα μετά από ελέγχους που άρχισαν να γίνονται. Το ίδιο θα πρέπει να επιδιωχθεί και στις περιπτώσεις των μεγιστάνων.

Τα όποια χρήματα εισπραχθούν δεν σημαίνει ότι πρέπει να πάνε προς την μία ή την άλλη κατεύθυνση και μόνον. Το κράτος κρίνει τι και που θα πρέπει να τα δώσει. Καλό είναι να μην γενικεύουμε ένα πρόβλημα και να τα βάρουμε όλα μαύρα και άραχνα επειδή οι νυν κυβερνώντες μπορεί να μην είναι της αρεσκείας μας.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2022

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

«Εν Προύση τη 26 - 6 - 20»...

1922 - 2022: Πολυέκθεση «Μικράς Ασίας ενθυμήματα και κειμήλια»

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

«11-8-1922. Σεβαστοί μου γονείς σας χαιρετώ. Αυτή τη φωτογραφία που θα λάβεται να την φυλάξετε καλύτερα από της άλες που σας έχω στήλη, διότι είνε όλοι οι διμοιρία και γι αυτόν τον λόγω σας παρακαλώ να την φυλάξετε όσον τον δυνατόν καλύτερα», γράφει ένας λοχίας του μικρασιατικού μετώπου, λίγες μόνο εβδομάδες πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή... και δύο μέρες πριν τη μάχη του Τουμλού Μπουνάρ ενώ ένας άλλος γράφει από την Προύσα στις 26 Ιουνίου 1920: «Αγαππτε μου Νιόνιο. Χθες περί ώραν 5 μ.μ. κατελάβομεν την Προύσαν μετά διώρον σεισμάτωδη μάχην. Υποδοχή αποθεωτική εκ μέρους κατοίκων. Λάφυρα άπειρα ως και αιχμάλωτοι πλείστοι [...]».

Μία φωτογραφία και μία καρτ ποστάλ με διαφορά δύο ετών, από τον θρίαμβο στον όλεθρο. Αυτό το ταξίδι στον ιστορικό χρόνο και στα συναισθήματα θα κάνει εκείνος/η που θα επισκεφθεί την Πολυέκθεση «Μικράς Ασίας ενθυμήματα και κειμήλια» που διοργανώνει η Επιτροπή Εκδηλώσεων Κύπρου Μνήμης Μικρασιατικού Ελληνισμού 1922-2022, στο Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου. Η «Κ» βρέθηκε στο στήσιμο της έκθεσης και πήρε μία πρώτη γεύση για το περιεχόμενό της. Η δρ Πολύμνια Χατζήνεοφύτου, πρώτη λειτουργός Εκπαίδευσης και συντονίστρια της Επιτροπής Εκδηλώσεων Κύπρου Μνήμης Μικρασιατικού Ελληνισμού 1922-2022 του υπουργείου Παιδείας είπε στην «Κ» πως η πολυέκθεση αυτή ξεκίνησε από την ιδέα του Χρυσόστομου Μελή, ο οποίος είχε κάνει μια αντίστοιχη έκθεση στο Λύκειο Λακατάμειας «Άγιος Γεώργιος» «στην προσπάθειά μας λοιπόν να προβάσουμε ως Επιτροπή του Μικρασιατικού Ελληνισμού και την πτυχία της εικόνας, σκεφτήκαμε πως μπορούμε κι εμείς να την παρουσιάσουμε σε ένα ευρύτερο κοινό.

Φυσικά, η έκθεση από τη Δευτέρα (5/12) θα είναι ανοικτή και για τους μαθητές, γυμνασίου και λυκείου, αλλά και για την Τεχνική Εκπαίδευση. Φυσικά, την έκθεση μπορούν να την επισκεφθούν και μαθητές δημοτικού, αν το επιθυμούν». Η δρ Χατζήνεοφύτου σημείωσε πως στον χώρο της έκθεσης θα υπάρχει και άτομο που θα ξεναγεί τον επισκέπτη και την επισκέπτρια, καθώς και ενημερωτικό υλικό για τα κειμήλια και το αρχειακό υλικό που παρουσιάζεται στην έκθεση. «Στόχος μας είναι η ευαισθητοποίηση του κοινού σε αυτά τα θέματα, να “ζήσουν” έστω και με αυτόν τον τρόπο τις παλιές εποχές της Μικρασίας».

Ο κος Χρυσόστομος Μελή, καθηγητής στο Λύκειο Λακατάμειας από την πλευρά του μας λέει πως η συγκέντρωση των εκθεμάτων που παρουσιάζονται στην έκθεση είναι αποτέλεσμα πολύμηνης προσπάθειας, λέγοντάς μας χαρακτηριστικά πως πριν να συγκεντρώσεις τ' αντικείμενα θα πρέπει να βρεις τους ανθρώπους που τα κατέχουν και να τους πείσεις να σου τα δανείσουν για να τα εκθέσεις». Τα εκθέματα προέρχονται από ολόκληρη τη Μικρασία, αλλά και τον Πόντο και έχουν αποσταλεί από συλλέκτες αλλά και απογόνους Μικρασιατών από την Ελλάδα, με τους οποίους ο κ. Μελή είχε προσωπικές σχέ-

Στην Πολυέκθεση «Μικράς Ασίας ενθυμήματα και κειμήλια», που διοργανώνει η Επιτροπή Εκδηλώσεων Κύπρου Μνήμης Μικρασιατικού Ελληνισμού 1922-2022, στο Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου, παρουσιάζονται σπάνια και πολύ ενδιαφέροντα ιστορικά τεκμήρια του μικρασιατικού πολιτισμού και της περιόδου της μικρασιατικής εκστρατείας.

Όλα τα εκπαιδευτικά εκθέματα της πολυέκθεσης αφήνουν στον επισκέπτη και στην επισκέπτρια έντονο το εκπαιδευτικό αποτύπωμα και την όλη παρουσία της ελληνικής παιδείας στη Μικρά Ασία.

σεις, και όπως τονίζει ο όλα ξεκίνησαν από ένα απλό, δημοσιο σχολείο, το Λύκειο Αγίου Γεωργίου Λακατάμειας.

Ο κ. Μελή σημειώνει πως τα τεκμήρια που παρουσιάζονται στην έκθεση στο Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου και έχουν αποσταλεί στην Κύπρο πλαίσιωνονται από αντικείμενα εποχής που προέρχονται από την Κύπρο, που όμως συνάδουν με το ιστορικό τεκμήριο: «Θα ήταν δύσκολο να μεταφερθεί ένα τρισδιάστατο αντικείμενο, έτσι τα περισσότερα εκθέματα που ήλθαν από την Ελλάδα είναι χαρτώα, έτσι προσπαθήσαμε να τα “σκηνοθετήσουμε” με αντικείμενα από την Κύπρο» και ο κ. Μελή μου δείχνει μια γραφομηχανή continental, με ελληνικό πληκτρολόγιο, από την Κύπρο, «αυτού του τύπου οι γραφομηχανές χρησιμοποιούνταν από την ελληνική κυβέρνηση τη δεκαετία του 1920», και στη συνέχεια μου δείχνει μια τυπογραφική πρέσα από την Κύπρο του 1895, η οποία βρίσκεται δίπλα από σμυρναϊκά έντυπα που βγήκαν από το τυπογραφείο της Αμάλθειας της Σμύρνης. Κλείνοντας ο κ. Μελή μου λέει πως μας συγκινεί η ψηλάφηση με την ίδια μας την ιστορία, η κυριολεκτική ψηλάφηση» και όντως σε αυτή την πολυθεματική έκθεση ο επισκέπτης και η επισκέπτρια μπορεί να βουτήξει στα βαθιά της μικρασιατικής ιστορίας και εκστρατείας.

Εκπαίδευση - Παιδεία

Στην έκθεση παρουσιάζονται πάρα πολλά εκθέματα που σχετίζονται με την ελληνική παιδεία στη Μικρά Ασία, στην Κωνσταντινούπολη, στον Πόντο, και στην Καπαδοκία. Ο επισκέπτης θα έχει

Ο καθηγητής Θρησκευτικών Χρυσόστομος Μελή και η βοηθός διευθύντρια Αντιγόνη Σοφοκλέους είναι καθηγητές στο Λύκειο Αγίου Γεωργίου Λακατάμειας και οι επιμελητές της έκθεσης.

την ευκαιρία να δει μαθητικά ενδεικτικά, νεανικά λευκώματα, φωτογραφίες διδασκάλων και μαθητών, αλλά και γραφική ύλη, σχολικά βιβλία και εκπαιδευτικά περιοδικά, αλλά και χειρόγραφα τετράδια, που προέρχονται από την ευρύτερη περιοχή της Σμύρνης, την Κωνσταντινούπολη, το Αϊδίνιο, την Τραπεζούντα κ.α. Όλα τα εκπαιδευτικά εκθέματα της πολυέκθεσης αφήνουν στον επισκέπτη και στην επισκέπτρια έντονο το εκπαιδευτικό αποτύπωμα και την όλη παρουσία της ελληνικής παιδείας στη Μικρά Ασία.

Θρησκευτικά κειμήλια

Στην έκθεση φιλοξενούνται πολλές παλαιές εικόνες και λειτουργικά εκκλησιαστικά βιβλία του 19ου αιώνα, που έφεραν μαζί τους οι Μι-

κρασιάτες πρόσφυγες, πολλές φορές αφήνοντας προσωπικά αντικείμενά τους, για να μεταφέρουν εικόνες και εκκλησιαστικά αντικείμενα. Ιδιαίτερη συγκίνηση προκαλούν τα πάρα πολλά ναπολεονικά γέννησης, βάπτισμα και γάμων, που έχουν απολυθεί από διάφορες Μητροπόλεις της Μικράς Ασίας, και αποτελούν αδιάσειστες μαρτυρίες της ιστορικής ύπαρξης του Ελληνισμού μέχρι και το 1922 στις είκοσι τοπικές Μητροπόλεις της Μικράς Ασίας. Στην έκθεση παρουσιάζονται και καραμανλίδικα χειρόγραφα έγγραφα και έντυπα, τα οποία χρησιμοποιούσαν οι τουρκόφωνοι χριστιανικοί πληθυσμοί της Καπαδοκίας.

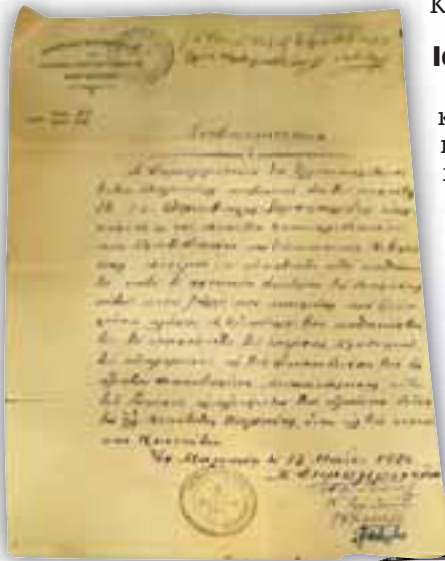
Ιστορικά έγγραφα

Πολύ ενδιαφέροντα είναι και τα έγγραφα, ιδιωτικού και δημόσιου χαρακτήρα, οι χάρτες του ελληνικού Γενικού Επιτελείου Στρατού, αλλά και φωτογραφίες, που καλύπτουν μια ευρεία γκάμα ιστορικών πληροφοριών που μπορούν να εξαχθούν. Πιο συγκεκριμένα στην έκθεση ο επισκέπτης και η επισκέπτρια θα δει φωτογραφίες και γράμματα από τα ξεγνοιασιά χρόνια της Ιωνίας και του Πόντου, έγγραφα διορισμού διαφόρων προ-

σώπων, επίλυσης διαφορών, οικονομικά ή άλλα ζητήματα που υπογράφουν σημαντικές προσωπικότητες όπως ο Αριστείδης Στεργιάδης, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης κ.α. Επίσης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι καρτ ποστάλ στρατιωτών, που έστειλαν από τις άρτι καταληφθείσες πόλεις της Μικράς Ασίας, στους συγγενείς τους στην Ελλάδα. Αυτά τα χρόνια εκπροσωπούνται στην έκθεση με ανταλλαγή των πληθυσμών και απονομή νέων γαιών, ομόλογα και εράνων στήριξης των προσφύγων κ.α.

Εμπόριο και πολιτισμός

Οι ελληνικοί πληθυσμοί ανθούσαν εμπορικά και επιχειρηματικά σε ολόκληρη τη Μικρά Ασία και στην έκθεση αυτό φαίνεται από τα πολλά εμπορικά κατάστιχα, τα οθωμανικά και ελληνικά έγγραφα συναλλαγών Ελλήνων, τα παλαιά διαφημιστικά έντυπα επιχειρήσεων κ.α. Φυσικά, οι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, ακόμη και μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, δεν έφεραν μαζί τους μόνο τα λιγοστά υπάρχοντά τους, αλλά και την πλούσια πολιτισμική παράδοσή τους (χοροί, μουσική κτλ.). Και στην πολυθεματική έκθεση παρουσιάζεται μεγάλη και ενδιαφέρουσα σειρά μικρασιατικών μουσικών οργάνων έχει να παρουσιάσει και η παρούσα έκθεση.

Πιστοποιητικό της Δημογεροντίας Μαγνησίας, της 13ης Μαΐου 1920.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

4.12 -10.12.22

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

«Κι οι σκιές χορεύουν στον τοίχο»

Οι εκδόσεις ΕΝ ΤΥΠΟΙΣ παρουσιάζουν το βιβλίο «Κι οι σκιές χορεύουν στον τοίχο» της Μαργαρίτας Βασιλοπούλου. Χαιρετισμό θα απευθύνει η Βούλα Κοκκίνου, διευθύντρια Εκδόσεων Εν Τύποις. Το βιβλίο θα παρουσιάσει η δημοσιογράφος Όλγα Πιερίδου. Παρέμβαση θα κάνει η κα Αυγή Σαββίδου, σύμβουλος Επαγγελματικής Ανάπτυξης. Αντιφώνηση από τη συγγραφέα. Σάββατο 10 Δεκεμβρίου, ώρα 6:00 μ.μ. Πολυχώρος Εκδόσεων Εν Τύποις, Χιλής 26 και Λάμπρου Πορφύρα (πίσω από το Γυμνάσιο Παλλουριώτισσας). **Πληροφορίες τηλέφωνο 22452185, 99463759.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Το Πάρτι με τα Αγόρια»

Η Alpha Square ανεβάζει σε πανελλήνια πρώτη το θεατρικό «The Boys in the Band» του Μαρτ Κρόουλι, σε μετάφραση και σκηνοθεσία Ανδρέα Αραούζου. Το έργο ανέβηκε για πρώτη φορά το 1968 και αποτύπωσε τις συνταρακτικές φωνές μιας παρέας γκέι αντρών στην Νέα Υόρκη, λίγο πριν από την ιστορική εξέγερση στο Στόουνγουολ και τον ευρύτερο ακτιβισμό που ακολούθησε. Συντελεστές: Σκηνικά και κοστούμια του Γιώργου Γιάννου, μουσική Σταύρου Μακρή και φωτισμούς Βασίλη Πετεινάρη. Τα αγόρια ενσαρκώνουν οι Πάνος Μακρής, Φώτης Αποστολίδης, Θανάσης Δρακόπουλος,

Δημήτρης Αντωνίου, Ανδρέας Κούτσουμπας, Γρηγόρης Γεωργίου, Μιχάλης Καζάκας, Εύρος Βασιλείου και ο ίδιος ο σκηνοθέτης. Πρεμιέρα: Παρασκευή, 9 Δεκεμβρίου 2022, Θέατρο Δέντρο, Λευκωσία. Θα δοθούν μόνο 10 παραστάσεις, Λευκωσία: 9 - 18 Δεκεμβρίου: Παρασκευή, Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 6:30 μ.μ. 22 - 30 Δεκεμβρίου: Πέμπτη και Παρασκευή στις 8:30 μ.μ. Λεμεσός: Τρίτη, 20 Δεκεμβρίου, ΕΘΑΛ, 8:30 μ.μ. Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 15 ετών. **Εισιτήρια tickethour.com.cy, 7777 7040, ACS Courier.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Πριν έρθει ο Γερμανός»

Η HAMM Productions παρουσιάζει το νέο έργο της βραβευμένης συγγραφέως Μάρτα Μπαρσελό. Το έργο γράφτηκε για ένα τουρνουά δραματοργίας, το οποίο απαγόρευε τις σκηνικές οδηγίες. Ο σκηνοθέτης Κώστας Σιλβέστρος, σε ένα έργο «λευκού καμβά», δημιουργεί ένα μοναδικό σύμπαν για την ηρωίδα του. Η Τζούλια, μια γυναίκα γύρω στα 60, χήρα, έχει από καιρό καταλάβει ότι κάτι δεν πάει καλά με τη μνήμη της. Οι ιατρικές εξετάσεις

επιβεβαιώνουν τις υποψίες της: πάσχει από Αλτσχάιμερ. Είναι ζήτημα χρόνου πότε θα χάσει εντελώς την προσωπικότητά της και πότε θα πάψει να αναγνωρίζει ακόμη και τους γιους της. Ένα έργο για το φως, για την αγάπη, για όσα αξίζει κανείς να ζει. Παραστάσεις Λευκωσία, Θεατράκι του ΡΙΚ 9, 10, 11, 16, 17, 18 Δεκεμβρίου κάθε Παρασκευή και Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 7:30 μ.μ. **Πληροφορίες και κρατήσεις τηλέφωνο 99929374.**

ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Contemporary Now

Η Edit Gallery από τη Λεμεσό ταξιδεύει στη Λευκωσία και παρουσιάζει την πρώτη offsite pop-up έκθεση, με τίτλο Contemporary Now. Καλλιεργώντας ένα ποικίλο δημιουργικό περιβάλλον, η έκθεση Contemporary Now περιλαμβάνει ένα εκλεκτικό μείγμα από τους διεθνείς και Κύπριους σύγχρονους καλλιτέχνες που ανήκουν στο δυναμικό της γκαλερί. Παρουσιάζοντας τόσο ανερχόμενους όσο και καταξιωμένους καλλιτέχνες διαφόρων επιρροών και προελεύσεων, στοχεύει στη δημιουργία ενός διαλόγου και την προώθηση της σύγχρονης τέχνης. Η έκθεση καθρεφτίζει τα περίπλοκα ζητήματα που διαμορφώνουν τον ταχώς μεταβαλλόμενο κόσμο μας και ρίχνει φως στις νέες προοπτικές και τις εικαστικές γλώσσες που εξερευνούν αυτοί οι καλλιτέχνες. Στην έκθεση συμμετέχουν: Alec Cumming (UK), Alejandra Atarés (ES), Φίκος (GR), Hannah Rowan (UK), Jess Cochrane (ASTL), Johannes Holt Iversen (DK), Λευκή Σαββίδου (CY), Mathieu Frossard (FR), Mariandrie (CY), Φίλιππος Θεοδωρίδης (CY), Στέλλα Καπεζάνου (GR). Διάρκεια έκθεσης έως 18 Δεκεμβρίου. Εγκαίνια: Πέμπτη, 8 Δεκεμβρίου, ώρα 6:00 μ.μ. Αχιλλέως Λιασίδου 15, Παλιά Πόλη Λευκωσίας. **Πληροφορίες theeditgallery.com, i: @theeditgallery, fb: theeditgallery**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ

Μεγάλοι Ερμηνευτές

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου μοιράζεται τη σκηνή με τον εξάιρετο Βρετανό μάεστρο Douglas Boyd, διευθύνοντας δύο emblematicά έργα των συμπατριωτών του Edward Elgar και Ralph Vaughan Williams. Σήμερα ο Boyd είναι καλλιτεχνικός διευθυντής της Garsington Opera, ενώ έχει συνεργαστεί ως μάεστρος και καλλιτεχνικός διευθυντής με πολυάριθμες κορυφαίες ορχήστρες της Ευρώπης, Αμερικής, Αυστραλίας και Ασίας. Η συναυλία θα ξεκινήσει με τις περίφημες Παραλλαγές «Αίνιγμα», ένα έργο που έκανε τον Elgar διάσημο σε μια νύχτα! Η κάθε παραλλαγή φέρει το προσωνύμιο ενός στενού φίλου του συνθέτη, σκιαγραφώντας μουσικά την κάθε προσωπικότητα. Στη συνέχεια, θα απολαύσετε την εκλεκτυσμένη Πέμπτη Συμφωνία του Vaughan Williams.

Προώληση εισιτηρίων: Παττίξειο Δημοτικό Θέατρο Λεμεσού, www.soldouttickets.com.cy, το Ταμείο του Θεάτρου: Δευ-Παρ: 10:00-13:00 & 16:00-19:00. Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, www.cysy.org.cy, το Ταμείο του Θεάτρου Παλλάς κάθε Τετάρτη 16:00-19:00 και το Ταμείο του Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας 2 ώρες πριν από την έναρξη. **Πληροφορίες: 22 463144, www.cysy.org.cy**

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

7η διάλεξη του ΟΛΚ

Στην 7η διάλεξη της Σειράς Διαλέξεων του ΟΛΚ για τη Σύγχρονη Κυπριακή Πεζογραφία με τίτλο «Οψεις της κυπριακής πεζογραφίας της πρώτης εικοσαετίας του 21ου αιώνα» παρουσιάζεται η πεζογράφος Μαρία Α. Ιωάννου. Χαιρετισμό θα απευθύνει ο δρ Λεωνίδα Γαλάζης, πρόεδρος του Ομίλου Λογοτεχνίας και Κριτικής. Την παρουσίαση θα κάνει ο δρ Σταύρος Σ. Καραγιάννης, καθηγητής Αγγλικής Φιλολογίας, και κοσμήτορας της Σχολής Επιστημών της Αγωγής, Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου. Συντονισμός της εκδήλωσης: Γιώργος Χαριτωνίδης, μέλος Δ.Σ. Ο.Λ.Κ. Αντιφώνηση από τη συγγραφέα. Πέμπτη, 8 Δεκεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Πολυχώρος Λόγου και Τέχνης ΡΟΕΣ, Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 79Α, Στρόβολος.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Αι Αθήναι, Ο ΘΟΚ και η Επίδαυρος

Μαθαίνει η στήλη ότι έχει αρχίσει και πάλι να συζητιέται στον ΘΟΚ η συμμετοχή του στο Φεστιβάλ Αθηνών – Επίδαυρου το καλοκαίρι του 2023, με κάποια καλοκαιρινή παραγωγή του. Όπως πολλές φορές έχουμε πει από αυτή εδώ τη στήλη, η παρουσία του ΘΟΚ στο αργολικό θέατρο είναι ένα συνεχές ζητούμενο, είναι το απόλυτο φρεϊχ του κρατικού μας θεάτρου, αν μου επιτρέπεται η φράση. Φυσικά, μαζί με τις συζητήσεις άρχισαν και τα παρατράγουδα, που έχουν να κάνουν, όπως πληροφορείται η στήλη, με το ποιος θα πάει, ποιος θα σκηνοθετηθεί και τι είμαστε διαθεθειμένοι να δώσουμε προκειμένου ο ΘΟΚ να βρει τον δρόμο του για την Επίδαυρο.

Πολλές οι διεργασίες, προτάσεις καταντιθενται από Κύπριους δημιουργούς, που όμως για κάποιο λόγο συναντάνε εμπόδια, όπως μου λένε, και η αλήθεια είναι πως δεν μου έκανε εντύπωση ότι τα εμπόδια έρχονται από την Αθήνα, και τους εκεί φορείς του Φεστιβάλ. Το θέμα είναι εμείς εδώ τι είμαστε διαθετειμένοι να παραχωρήσουμε; Γη και ύδωρ; Να βρούμε συμβιβαστικές λύσεις που να είναι επωφελείς για την εγκώρια καλλιτεχνική δημιουργία ή να πούμε ότι αυτή είναι η πρότασή μας, τη θεωρούμε ολοκληρωμένη, αξιολογήστε τη, κρίνετέ την και πείτε μας αν θέλετε να συμμετάσχουμε;

Αυτά τα τρία απλά ερωτήματα θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους στον ΘΟΚ και να καταλήξουν, διότι και πάλι, όπως μαθαίνει η στήλη, κάποιοι δεν φαίνεται να έχουν εμπιστοσύνη στο ντόπιο καλλιτεχνικό προσωπικό μας και θεωρούν πως υπάρχει απόλυτη ανάγκη από καθοδήγηση από την Ελλάδα, εξ ου και τα εμπόδια που βρίσκουν οι κυπριακές προτάσεις, αφού από την Ελλάδα αισθάνονται πως μπορούν με διάφορους τρόπους να νουθετούν τους φτωχούς συγγενείς στην Κύπρο.

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι στην Κύπρο έχουμε επαγγελματίες του θεάτρου που μπορούν να σταθούν σε διεθνή καλλιτεχνικά περιβάλλοντα, έχουμε τις προδιαγραφές να πάμε σε φεστιβάλ εκτός Κύπρου και να μην αισθανόμαστε υποδεέστεροι. Και αυτό επιβάλλεται να το καταλάβουν πρωτίστως οι δικοί μας, όσοι έχουν ταχθεί να υποστηρίξουν την εγκώρια καλλιτεχνική παραγωγή, διορισμένοι/ες σε διάφορα πολιτιστικά διοικητικά συμβούλια, γιατί πολλές φορές κάποια πρόσωπα λειτουργούν εν είδει δούρειου ίππου, για να μπορέσουν κάποιοι εξ

Ελλάδος να παίξουν εν ου παικτοίς το παιχνίδι τους.

Ο ΘΟΚ συμμετείχε σε μία συμπαραγωγή με το Εθνικό Θέατρο, με τις «Ικέτιδες» σε σκηνοθεσία Στάθη Λιβραθνού, μετά από μία απορριφθείσα πρόταση, πάλι με τις «Ικέτιδες», σε σκηνοθεσία Παναγιώτη Λάρκου με επικεφαλής τη Δέσποινα Μπεμπεδέλη και τότε απορρίφθηκε η πρόταση του και ποτέ κανείς δεν κατάλαβε τους λόγους, ποτέ δεν φωτίστηκαν οι σκιές, αν υπήρχαν. Και τώρα για κάποιο λόγο πάλι αφάνονται σκιές για προτάσεις που γίνονται αλλά είτε υπονομεύονται είτε απορρίπτονται εν μέρει ή εν συνόλω για άγνωστους λόγους. Μακάρι αυτή τη φορά να δούμε τον ΘΟΚ στην Επίδαυρο, όπως πήγε το 2021 με την «Εομένη», τότε γιατί μπορέσαμε και τώρα συζητάμε ή τέλος πάντων αρχίζουν ψιθύροι για παρεμβάσεις εξ Αθηνών και συστολή εκ μέρους μας; Μακάρι να κάνω λάθος και όλες οι πληροφορίες μου να αποδειχθούν υπερβολικές, και από αυτή εδώ τη στήλη, θα ζητήσω συγγνώμη για την οποία αναστάτωση τυχόν έχω προκαλέσει.

Όπως έγρα-

ψα και το 2019: «Ο ΘΟΚ, λοιπόν, πάει με τις «Ικέτιδες» του Ευριπίδη σε συμπαραγωγή με το Εθνικό Θέατρο της Ελλάδας στην Επίδαυρο. Μία κίνηση η οποία δείχνει ότι το κυπριακό θέατρο έχει έμπυχο υλικό, το οποίο πρέπει οπωσδήποτε να βρει τρόπο να το εκμεταλλευτεί και του χρόνου ή του παραχρόνου να πάει αυτόνομο στην Επίδαυρο ή σε όποιο άλλο φεστιβάλ της Ευρώπης επιλέξει.

Ηθοποιοί δεν μας λείπουν, σκηνοθέτες που έχουν κάτι να προτείνουν επίσης διαθέτουμε, τεχνικούς και λοιπό υποστηρικτικό προσωπικό έχουμε, τι μας λείπει, τότε; Τίποτα λέω εγώ, τόλμη ίσως, όραμα μπορεί, άλλο τίποτα δεν μας λείπει. Και ας σπάσουμε τα μούτρα μας, και ας πούνε κάποιοι ότι δεν μας περνά. Ο Νίκος Χαραλάμπους ανέβασε τις «Ικέτιδες» πριν από σαράντα σχεδόν χρόνια και ακόμη και σήμερα στην Επίδαυρο, αλλά και όσοι ασχολούνται με τα θεατρικά, θυμούνται το ανέβασμα του έργου. Δηλαδή τότε τολμήσαμε και σήμερα όχι;» και έλκεινα με το «Μέχρι να είναι να λαμβάνουμε μέρος ως συμπαραγωγοί, αλλά και ως θεατές», και βλέπω εν έτει 2022 ότι τελικά το 2021 το καταφέραμε, τώρα πάλι, γιατί παλινδρομούμε;

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Είναι ή δεν είναι η ζωή σαν τις ταινίες;

Στην **έναρξη** της προβολής εμφανίζεται ο ίδιος ο Σπλίμπεργκ να απευθύνεται στους θεατές της αίθουσας. Να τους ευχαριστεί που τη στηρίζουν και να τους ενθαρρύνει να συνεχίσουν. Ετσι, αυτή η διπλή «επιστολή αγάπης στην οικογένειά του και στο σινεμά», όπως χαρακτηρίζει την αυτοβιογραφική ταινία του «The Fabelmans», περιλαμβάνει και μία ακόμη «αγάπη» του σκηνοθέτη: την κινηματογραφική αίθουσα.

Βυθίζομαι με ευδαιμονία στις άνετες θέσεις του μούλτιπλεξ που έχω επιλέξει για να τι δω και κοιτάζω γύρω μου. Είμαστε όλοι κι όλοι έξι θεατές... Ησυχία, από αυτές που δεν σου πολυαρέσουν. Υπάρχει μια ανεπαίσθητη θλίψη: του ασυντρόφευτου έργου.

Οτι οι ταινίες προβάλλονται πια σε ημιάδειες αίθουσες, ότι τα εισιτήρια έχουν θεαματική πτώση, ότι οι αιθουσάρχες βαριανασαίνουν οικονομικά και προσπαθούν να επανορθούν τρόπους να προσελκύσουν κοινό, είναι στοιχεία λίγο-πολύ γνωστά. Η επίκληση του Σπλίμπεργκ, στην Ελλάδα τουλάχιστον, δεν φαίνεται να έχει απήχηση. Και η αλήθεια είναι πως ενώ θεωρήσαμε την πανδημία την αιτία της απομάκρυνσης, ο κορωνοϊός μάλλον επέσπευσε προθέσεις που επωάζονταν. Οι πλατφόρμες βόλεψαν ποικιλοτρόπως, η απόσυρση στους καναπέδες για την παρακολούθηση μιας ταινίας δεν το σπίτι δεν έληξε μετά την καραντίνα. Τουναντίον. Εντάχθηκε με ευκολία στην καθημερινότητα. Η περιγραφή του Σπλίμπεργκ σε συνέντευξή του (στους ΝΥΤ, «Κ» 27/11) είναι προγενέστερη των θλιβερών για τις αίθουσες επιδόσεων: «Νομίζω ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία θεατές αναγκοφίτηκαν που δεν χρειαζόταν πια να κολλάει στα παπούτσια τους ποπ κορν. Αλλά πραγματικά πιστεύω ότι, γι' αυτούς τους ίδιους τους μεγαλύτερους σε ηλικία θεατές, το να βρεθούν στην αίθουσα, με τη μαγεία τού να συμμετέχεις σε μια τέτοια κοινωνική συνθήκη με ένα μάτσο αγνώστους, είναι κάτι τονωτικό». Ο Αμερικανός δημιουργός αναζητάει εναγωνίως ενδείξεις «επιστροφής». Τα βήματα όμως είναι μάλλον διστακτικά και δύσθυμα.

Πριν από δύο χρόνια προσβλέπαμε στην «επανάωση των θεατών». Τότε, είχε δημιουργηθεί κάτι σαν κίνημα από διάσημους και δημοφιλείς καλλιτέχνες και θεσμικά πρόσωπα. Ο Τιερί Φρεμό, διευθυντής του Φεστιβάλ Καννών, υπενθύμιζε τις αντοχές του κινηματογράφου από το 1895 και την πρώτη δημόσια προβολή των αδελφών Λιμιέρ μέχρι σήμερα. Ήταν συγκινητικό το κείμενο που είχε δημοσιεύσει τότε (Δεκέμβριος του 2020). «Θέλουμε να επιστρέψουμε σε μια αίθουσα όπου δεν υπάρχει κουμπί για να κάνεις “pause”». Ο Αλμοδόβαρ είχε προηγηθεί: «Το να πηγαίνεις σινεμά είναι μια περιπέτεια. Αν βάλω την καινούργια μου ταινία σε μια πλατφόρμα σαν το Netflix, νιώθω ότι κάνω την επαφή με το κοινό μου. Μερικά πράγματα μπορούν να ανακαλυφθούν μόνο στη μεγάλη οθόνη, στο σκοτάδι, μαζί με ανθρώπους που δεν ξέρουμε».

Όλο και πιο πολύ, όσο περνάει ο καιρός, η «μεγάλη οθόνη» μπορεί να παραμείνει περισσότερο ελκυστική από εκείνην του υπολογιστή ή των plasma τηλεοράσεων, αλλά όχι τόσο ώστε να κινητοποιήσει τον θεατή. Εξάλλου και η ίδια η έννοια του θεατή μεταβάλλεται. Η αδυναμία συγκέντρωσης, η πολυδιάσπαση, εξυπηρετούνται καλύτερα από την πλατφόρμα, όπου κανείς ορίζει σύμφωνα με τις διαθέσεις και τον χρόνο του το τι και πώς. Το μεγαλύτερο σε ηλικία κοινό απομένει να στηρίξει τους κινηματογράφους (όπως και τα έντυπα, και σε ένα βαθμό την αγορά του βιβλίου). Όσο και να πάζει συναισθηματικά η πραγματικότητα, να θέλουμε να την αλλάζουμε, να ελπίζουμε ότι η διαπίστωση των καιρών δεν θα εγκατασταθεί ως μόνιμη συνθήκη, οι ενδείξεις πυκνώνουν.

Θα αργήσει να καταλήξει το σινεμά έξοδος για συλλέκτες –κάτι σαν το βινύλιο στη δισκογραφία–, όμως η διαδικασία έχει ξεκινήσει, απαιτώντας ευελιξία από τους αιθουσάρχες, προτάσεις που, χωρίς να προδίδουν την παραδοσιακή χρήση, θα μπορούσαν να αναθερμυνή τη σχέση του κοινού με την αίθουσα.

«Η ζωή δεν είναι σαν τις ταινίες, Φέιμπελμαν», φωνάζει ο ωραίος και αθλητικός της τάξης στον συμμαθητή του με σκηνοθετικές ανησυχίες. «Ναι, αλλά στο τέλος κέρδισες το κορίτσι», αντιτίνει εκείνος.

Το μυαλό μπορεί να περάσει κάθε σύνορο

Η Τουρκάλα συγγραφέας Φεριντέ Τσιτσέκογλου μιλάει στην «Κ» για τους απαγορευμένους τόπους, τη φαντασία και τη συγγραφή

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Συνάντησα την Τουρκάλα συγγραφέα Φεριντέ Τσιτσέκογλου στη Λευκωσία (επισκεπτόταν την Κύπρο μετά από πρόσκληση του Τμήματος Τουρκικών και Μεσανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου), μαζί με ανθρώπους του θεάτρου Αντίλογος, που πρόσφατα ανέβασαν το έργο της «Μην πυροβολείτε τον χαρταετό», περπατώντας περάσαμε στην κατεχόμενη Λευκωσία... ένας οιονεί απαγορευμένος τόπος για πολλούς και πολλές... Αφού φτάσαμε στο Μπουγιούκ Χαν, μαζί με πουρέκια αρχίσαμε να συζητάμε... Για την Κύπρο και το πολιτικό της πρόβλημα μου λέει πως δεν ξέρει πολλά, «είναι όμως πολύ λυπηρό να υπάρχει αυτός ο διαχωρισμός ενός τόπου που έπρεπε να είναι ενιαίος... αντιλαμβάνομαι τον πόνο που υπάρχει, αλλά ελπίζω ότι σύντομα θα έλθει ο καιρός που οι πληγές θα επουλωθούν, και οι επόμενες γενιές να λένε... θυμάσαι πώς κάποτε περνούσαν από τη μία πλευρά στην άλλη;»... Άραγε κα Φεριντέ Τσιτσέκογλου, υπάρχουν απαγορευμένοι τόποι, ξεκινάω την πρώτη μου ερώτηση, και εκείνη με ξαφνιάζει με την αντιερώτησή της... «Στην πραγματικότητα ή στη φαντασία μας;», μα στη φαντασία μας σίγουρα υπάρχουν, της απαντώ... «Ακριβώς το αντίθετο θα έλεγα εγώ» μου λέει, «υπάρχουν στην αληθινή ζωή, όχι όμως στη φαντασία μας... Γι' αυτό και εγώ προτιμώ να ζω στον φανταστικό μου κόσμο»... άρα και τα βιβλία σας («Η άλλη μεριά του νερού», «Μην πυ-

«Δύσκολο να προβλέψει κανείς... ούτε απαισιόδοξη ούτε αισιόδοξη... βρίσκομαι κάπου στη μέση», άλλωστε, όπως μου είπε η ζωή της έχει ξεπληρώσει πολλά «ό,τι έχασα κάπου, το κέρδισα κάπου αλλού»».

ροβολείτε το χαρταετό»), τη ρωτώ, μιλάνε για έναν φανταστικό κόσμο... δεν υπάρχουν αναφορές στον πραγματικό κόσμο; «Υπάρχουν, αλλά να σας πω, από τα παιδικά μου χρόνια προτιμούσα να καταφεύγω στη φαντασία μου, η πραγματικότητα ήταν βαρετή, περιοριστική και επαναλαμβανόμενη, ενώ η φαντασία τα ξεπερνάει όλα αυτά και πιστεύω πως ο καλύτερος τρόπος να αντιμετωπίσεις την πραγματικότητα είναι να καταφεύγεις στη φαντασία...» και αυτό για τη Φεριντέ Τσιτσέκογλου δεν είναι απλώς σχήμα λόγου... «έτσι νομίζω πως επιβίωσα στη στρατιωτική φυλακή. Κάποια φορά με έβαλαν σ' ένα κελί, 1X1 με ένα κανάτι νερό και μία υποτυπώδη τουαλέτα... για να το ξεφορτώνομαι! Την πρώτη φορά που πήγα νόμιζα ότι θα πεθάνω... μετά από δέκα μέρες όμως και αφού δεν συμμορφώνομουν με τους στρατιωτικούς κανονισμούς έβαλαν ακόμα δύο άτομα... Επέζησα όμως». Άρα ένα κελί είναι ένας απαγορευμένος τόπος... «Και πάλι θα σας πω όχι, αν καταφέρεις να καταφύγεις στη φαντασία σου...

«Δεν είμαι ούτε απαισιόδοξη ούτε αισιόδοξη... βρίσκομαι κάπου στη μέση», άλλωστε, όπως μου είπε η ζωή της έχει ξεπληρώσει πολλά «ό,τι έχασα κάπου, το κέρδισα κάπου αλλού» μου λέει η Φεριντέ Τσιτσέκογλου.

Είμαι πεπεισμένη πως το μυαλό μπορεί να περάσει κάθε σύνορο».

Αυτή η συνεχής φυγή σε κόσμους φανταστικούς προϋπήρχε; Αυτό ήταν που την έκανε συγγραφέα; μου απαντά πως από μικρή της άρεσε να φτιάχνει και να λέει ιστορίες, είχε και τρεις φανταστικούς φίλους, τον Φραντς, τον Ορχάν και ακόμη έναν... «Όσο μεγαλώνεις σου λένε ότι δεν πρέπει να πιστεύεις στη φαντασία, ότι θα πρέπει να είσαι πραγματιστής... στη φυλακή όμως δεν είχα τίποτε άλλο εκτός από τη φαντασία μου, και έτσι αποφάσισα ν' αρχίσω να γράφω». Στη φυλακή όμως έπρεπε να αντιμετωπίζετε και τη σκληρή πραγματικότητα, αυτές οι εμπειρίες σας έκαναν ν' αλλάξετε και την οπτική σας για τα πράγματα, ρωτώ την κα Τσιτσέκογλου,

«όχι, δεν το έκανα... άλλαξα πολύ μετά» μου λέει... «με επηρέασε πάρα πολύ η πτώση του Τείχους του Βερολίνου, το 1989, μετά άρχισα να βλέπω τα πράγματα από διαφορετική οπτική, αλλά και η πολιτιστική επανάσταση, στην οποία πίστευα, είδα πόσο αρνητική ήταν για τον λαό, άρχισα να διερωτώμαι για πολλά πράγματα, για την ιδεολογία μου»...

Εσείς όμως τιμωρηθήκατε για την ιδεολογία σας... πηγαίνοντας πίσω, θα αναθεωρούσατε κάτι απ' όσα κάνατε; «Φυσικά, αλλά δεν νομίζω πως θα έκανα κάτι διαφορετικό. Σταμάτησα να κρίνω τον νεαρότερο εαυτό μου, σήμερα είμαι αυτό που είμαι, όλα όσα έκανα στο παρελθόν με έκαναν ό,τι είμαι σήμερα. Και είμαι πραγματικά ευγνώμων για τα χρόνια μου

στη φυλακή –ξέρετε– πάντα θεωρώ την περίοδο φυλάκισής μου ως το δεύτερο διδακτορικό μου, πολύ πιο χρήσιμο από το πρώτο».

Αθεράπευτα ρομαντική

Όλα σας τα βιβλία εμπεριέχουν ένα μήνυμα ειρήνης, θεωρήσατε ποτέ τον εαυτό σας κάποιου είδους αγγελιαφόρο; τη ρωτώ: «Ναι, σίγουρα, αλλά προτιμώ να μην το αποκαλώ μήνυμα, γιατί το μήνυμα είναι κάπως διδακτικό, είναι σαν να έχω εγώ πρόσβαση σε μία αλήθεια, δεν πιστεύω ότι κατέχω κάποιο τέτοιο προνόμιο. Αισθάνομαι όμορφα, όταν μοιράζομαι συναισθήματα, και ειδικότερα με τους μαθητές μου [σ.σ. διδάσκει μαθήματα συγγραφής σεναρίων]... και αυτή η ανταλλαγή, αν θέλουμε αυτό να το πούμε μή-

νυμα ειρήνης, εντάξει, προτιμώ όμως να τα αποκαλώ κατανόηση, συμπόνια, να προσπαθεί κανείς να δει τα πράγματα από κάποια άλλη οπτική γωνιά – και σε αυτό βοηθάει και η συγγραφή σεναρίων».

Στο επίκεντρο της δουλειάς σας λοιπόν είναι ο άνθρωπος και από αυτόν θέλετε να εκμαieuσετε τα καλύτερα συναισθήματά του... διακόπτω την κα Τσιτσέκογλου, δεν είναι πολύ ρομαντικό αυτό; «Ναι, φυσικά και είναι, είμαι αθεράπευτα ρομαντική. Δεν μαθαίνω από τα λάθη μου», με αυτή η ρομαντική οπτική για τα πράγματα όμως δεν αποφύγετε να δείτε και το σκληρό πρόσωπο της πραγματικότητας... «Ναι, ήταν σκληρό, και ακόμα είναι, αλλά υπάρχουν πράγματα που μπορείς να κάνεις και να αλλάξεις και άλλα που δεν μπορείς... όπως όταν μπαίνεις σε απαγορευμένες ζώνες, πρέπει να μάθεις να ζεις και εκτός της ζώνης ασφαλείας σου, είναι δύσκολο... σίγουρα».

Κλείνοντας τη ρωτώ αν είναι αισιόδοξη για το αύριο του κόσμου μας... γελάει δυνατά και με ρωτά: «Εσείς είστε;» και συνεχίζει: «Αν το δούμε στη μικρή εικόνα του σήμερα, πόσο αισιόδοξος μπορείς να είναι κανείς; Προσπαθώ λοιπόν να ζω την κάθε στιγμή... Τη δεκαετία του 1970 πιστεύαμε ότι σε πενήντα χρόνια όλος ο κόσμος θα ήταν σοσιαλιστικός... Δύσκολο να προβλέψει κανείς... δεν είμαι ούτε απαισιόδοξη ούτε αισιόδοξη... βρίσκομαι κάπου στη μέση», άλλωστε, όπως μου είπε η ζωή της έχει ξεπληρώσει πολλά «ό,τι έχασα κάπου, το κέρδισα κάπου αλλού».

ΚΩΣΤΑΣ ΝΙΑ
Χατζής Βίση
Σύνορα η αγάπη δεν χωρίζει

ΔΑΝΙΕΛΑ ΧΑΤΖΗ

ΠΡΟΠΩΛΗΝ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ
Tickethour.com.cy 7777 7040
ΧΩΡΙΣ ΦΟΡΟΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΙΑΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9.12 ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ 20:30
ΣΑΒΒΑΤΟ 10.12 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ 20:30

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Χριστουγεννιάτικο Χωριό
ΕπιΔραση 2022

9-11 Δεκεμβρίου
Πλατεία Ελευθερίας, Επισκοπή

Παρασκευή, 9 Δεκεμβρίου
18:00 - 22:00
Σάββατο & Κυριακή, 10 - 11 Δεκεμβρίου
10:00 - 22:00

ΑΛΚΗΣΤΙΣ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ
11 Δεκεμβρίου, 19:30

Προπώληση εισιτηρίων συναυλίας: €12 ενήλικες | €8 μαθητές | Δωρεάν κάτω των 12 ετών
Μέρος των καθαρών εσόδων θα διατεθεί για τη στήριξη του Συνδέσμου "Μωρά-Θαύματα"

Μέγα Χορηγός
Exclusive Capital Prime | BREINROCK

Χορηγός Επικοινωνίας
Υποστηρικτές

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Μωρά-Θαύματα

«Ο Θεός είναι το ίδιο το τραύμα»

Οι ηχογραφημένες συζητήσεις του κορυφαίου μουσικού Νικ Κέιβ με τον Σον Ο' Χάγκαν κυκλοφορούν σε λίγες ημέρες

Τον Αύγουστο του 2020, ο Σον Ο' Χάγκαν ξεκίνησε μια μεγάλη σειρά ηχογραφημένων συζητήσεων με τον Νικ Κέιβ, «ένα τελετουργικό που διήρκεσε με διαλείμματα έως το επόμενο καλοκαίρι», όπως γράφει. Έτσι προέκυψε το βιβλίο «Πίστη, ελπίδα και πόνος», που κυκλοφορεί σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Κλειδάριθμος, σε μετάφραση της Βάσιας Τζανακάρη. Ο Κέιβ μιλάει για τη μουσική, τη θρησκευτική πίστη, τον –συνειδητό– συντηρητισμό του, την ηρωϊνή και, βέβαια, τον θάνατο του 15χρονου γιου του, Αρθουρ. «Αναπόφευκτα, ο γιος του Νικ, Αρθουρ, που πέθανε το 2015, αποτελεί σταθερή παρουσία σε όλο το βιβλίο, μερικές φορές ρητά, και πάντοτε άρρητα», σχολιάζει ο Ο' Χάγκαν, προσθέτοντας: «Αν αυτό το βιβλίο σκιαγραφεί μια δραματική μεταμόρφωση, δημιουργική και προσωπική, ενώνουν μιας μεγάλης προσωπικής καταστροφής, ξεχειλίζει επίσης από μια αίσθηση επισφάλειας της ζωής».

Η «Κ» προδημοσιεύει σήμερα ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα.

Η. Μ.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«— Λες, λοιπόν, ότι όλα τα σπουδαία τραγούδια σου έχουν με κάποιον τρόπο αυτό το υπερβατικό –ή θρησκευτικό– στοιχείο; Ή ότι τουλάχιστον προσπαθούν να το αγγίξουν.

— Λέω ότι όλα μου τα τραγούδια τα γράφω εκκινώντας από μια πνευματική λαχτάρα, επειδή αυτή είναι η μόνιμη συνθήκη μου. Για μένα, προσωπικά, αυτή η συνθήκη είναι ηλεκτρισμένη, δημιουργική και γεμάτη δυνατότητες.

Ο 15χρονος γιος του Νικ Κέιβ, Αρθουρ, ο οποίος σκοτώθηκε το 2015, αποτελεί σταθερή παρουσία σε όλο το βιβλίο.

Το πένθος μπορεί να ιδωθεί ως μια συνθήκη αφύπνισης, στην οποία το άτομο που πενθεί βρίσκεται πιο κοντά από ποτέ στη θεμελιώδη ουσία των πραγμάτων.

Επίσης, όλο και περισσότερα τραγούδια που έχω γράψει μου φαίνονται μυστήρια, μπορώ να τα ακούσω με μια ευλάβεια, επειδή νιώθω προσωπικά απομακρυσμένος από αυτά, σαν να έχουν έρθει από κάπου άλλου. Το «Ghosteen» σίγουρα είναι ένας δίσκος που μου δίνει την αίσθηση ότι προήλθε από κάπου πέρα από μένα και εκφράζει κάτι άφατο. Δεν ξέρω πώς να το εξηγήσω ακριβώς, Σον, παρά μόνο ίσως λέγοντας ότι ο Θεός είναι το ίδιο το τραύμα.

— Θα πρέπει να κάνεις μια προσπάθεια να το εξηγήσεις αυτό. Τι θα πει «Ο Θεός είναι το ίδιο το τραύμα»;

— Ότι ίσως το πένθος μπορεί να ιδωθεί ως μια συνθήκη αφύπνισης, στην οποία το άτομο που πενθεί βρίσκεται πιο κοντά από ποτέ στη θεμελιώδη ουσία των πραγμάτων. Γιατί στο πένθος εξοικειώνεσαι σε μεγάλο βαθμό με την ιδέα της θνητότητας. Μπαίνεις σε μια πολύ σκοτεινή συνθήκη και βιώνεις πόνο που δεν έχεις ξαναβιώσει – φτάνεις στα όρια του μαρτυρίου. Πιστεύω ότι υπάρχει μια μεταμορφωτική ιδιότητα σε αυτή τη μαρτυρική συνθήκη. Σε αλλάζει και σε αναδομεί ουσιαστικά. Αυτή η διαδικασία, βέβαια, είναι πολύ τρομακτική, αλλά με τον καιρό επιστρέφεις στον κόσμο γνωρίζοντας πόσο εύλωτοι είμαστε συμμετέχοντας σε αυτό το ανθρώπινο δράμα. Όλα φαίνονται τόσο εύθραυστα και πολύτιμα και έντονα, και ο κόσμος και οι άνθρωποι που ζουν σ' αυτόν τόσο απειλούμενοι και ταυτόχρονα τόσο όμορφοι. Η αίσθησή μου είναι ότι σε αυτή τη σκοτεινή συνθήκη, η ιδέα ενός Θεού είναι πιο έντονη ή ίσως πιο ουσιαστική. Αισθάνομαι ότι το πένθος και ο Θεός είναι κατά μία έννοια συνυφασμένα, ότι όταν πενθείς, πλησιάζεις πιο κοντά στο πέπλο που χωρίζει αυτόν τον κόσμο από τον άλλον. Επιτρέπω στον εαυτό μου να πιστεύει τέτοια πράγματα, επειδή μου κάνει καλό. (...)

Όταν πενθείς, αυτό που λαχταράς είναι η γαλήνη. Όταν πέθανε ο Αρθουρ, μέσα μου υπήρχε ένα χάος, μια σωματική αίσθηση που έμοιαζε με έναν βρυκηθμό στο κέντρο της ύπαρξής μου, καθώς και μια τρομερή αίσθηση τρόμου και επικείμενης καταστροφής. Θυμάμαι ότι την ένιωθα πραγμα-

τικά να κυλάει μες στο σώμα μου και να ξεχύνεται από τα ακροδάκτυλά μου. Όταν έμενα μόνος με τις σκέψεις μου, μια σχεδόν συντριπτική αίσθηση κατέκλυζε το σώμα μου. Δεν είχα ξαναβιώσει έτσι. Ήταν μεν ψυχικό μαρτύριο, αλλά ήταν και σωματικό, βαθιά σωματικό, μια ισοπέδωση του εαυτού – ένα εσωτερικό ουρλιαχτό.

— Βρήκες τρόπο να γαληνεύεις έστω για λίγο;

— Έκανα επί χρόνια διαλογισμό, αλλά μετά το ατύχημα πραγματικά πίστευα ότι δεν θα μπορούσα να διαλογιστώ ξανά. Πίστευα ότι το να καθίσω και να αφήσω αυτό το συναίσθημα να με κυριεύσει θα ήταν αβάσταχτο μαρτύριο. Κάποια στιγμή, όμως, ανέβηκα στο δωμάτιο του Αρθουρ και κάθισα στο κρεβάτι του, ανάμεσα στα πράγματά του, έκλεισα τα μάτια μου και διαλογίστηκα. Πίεσα τον εαυτό μου να το κάνει. Και για μια απειροελάχιστη στιγμή, είχα επίγνωση ότι με κάποιον τρόπο τα πράγματα θα μπορούσαν να πάνε καλά. Ήταν σαν ένα φευγαλέο φως. Κι ύστερα ο πόνος επέστρεψε καταιγιστικός. Αυτό ήταν ένα σπμάδι και μια σημαντική αλλαγή.

Αλλά μιας και ανέφερες την αίσθηση της διαρκούς αποδιοργάνωσης, σκεφτόμουν πως, αφότου πέθανε ο Αρθουρ, στο κεφάλι μου εκτυλίσσεται ασταμάτητα μια λυσσαλέα, ασταμάτητη συζήτηση. Δεν ήταν ένας συνηθισμένος εσωτερικός μονόλογος. Ήταν σαν μια κουβέντα με τον ίδιο μου τον ετοιμοθάνατο εαυτό – ή με τον ίδιο τον θάνατο.

Εκείνη την περίοδο η σκέψη ότι όλοι κάποτε πεθαίνουμε έγινε τόσο αληθινή, που μόλυνε τα πάντα, να

πάρει ο διάολος. Μου φαινόταν ότι όλοι μπορεί να πέθαιναν από στιγμή σε στιγμή.

— Είχες την αίσθηση ότι ο θάνατος ήταν ολόγυρα και караδοκούσε;

— Ακριβώς. Και για τη Σούζι (σ.σ. σύζυγο του Κέιβ και μητέρα του Αρθουρ) αυτή η αίσθηση ήταν πολύ ακραία. Βασικά, πίστευε ότι όλοι θα πέθαιναν – και μάλιστα σύντομα. Όχι ότι όλοι τελικά πεθαίνουν, αλλά ότι όσοι ξέραμε θα πέθαιναν αύριο ξέρω γω. Βυθιζόταν σε μια απόλυτη υπαρξιακή αγωνία, που είχε να κάνει με το

ότι η ζωή όλων διέτρεχε τρομερό κίνδυνο. Ήταν σπαρακτικό.

Αλλά με κάποιον τρόπο, αυτή η αίσθηση της παρουσίας του θανάτου και τα θυελλώδη πληγώμενα συναισθήματα που τη συνόδευαν μας έδωσαν τελικά μια παράξενη επιτακτική ενέργεια. Όχι αμέσως, αλλά με τον καιρό. Δεν ξέρω πώς να το εξηγήσω, ήταν μια ενέργεια που μας επέτρεψε να κάνουμε ό,τι θέλαμε. Ξεκλείδωσε διάφορες δυνατότητες και από μέσα τους ξεκλύθηκε μια παράδοξη, παράτολμη δύναμη. Ήταν λες και το χειρότερο είχε ήδη συμβεί, και τίποτα δεν μπορούσε να μας βλάψει, και οι συνηθισμένες μας ανησυχίες ήταν πια πολυτέλειες. Αυτό περιέκλειε μια ελευθερία. Η επιστροφή της Σούζι στον κόσμο ήταν το πιο συγκινητικό πράγμα που έχω δει στη ζωή μου.

— Από ποια άποψη;

— Ήταν σαν να είχε πεθάνει μπροστά στα μάτια μου, αλλά στο τέλος επέστρεψε στον κόσμο. Ξέρεις, αν έχω ένα μήνυμα που θέλω να δώσω, αφορά την ερώτηση που κάνουν οι άνθρωποι που έχουν χάσει κάποιον δικό τους και πενθούν: Θα νιώσω ποτέ καλύτερα; Τα εισερχόμενα των Red Hand Files κατακλύζονται από γράμματα ανθρώπων που γυρεύουν απάντηση σε αυτή τη φρικτή, μοναχική ερώτηση. Η απάντηση είναι ναι. Αλλάζουμε. Γινόμαστε καλύτεροι. >>

Νικ Κέιβ: «Νομίζω ότι η μουσική είναι, απ' όσα μπορούμε να κάνουμε, τουλάχιστον από άποψη τέχνης, η μεγαλύτερη ένδειξη ότι συμβαίνει κάτι άλλο, κάτι ανεξήγητο, διότι μας επιτρέπει να βιώσουμε γνήσιες στιγμές υπερβατικότητας».

Όταν η κίνηση μετουσιώνεται σε λόγο

Η δρ Έρικα Χαραλάμπους ερευνήτρια και επαγγελματίας χορού μιλάει στην «Κ» για τη διαχρονική αξία μίας κριτικής χορού

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η δρ Έρικα Χαραλάμπους ερευνήτρια και επαγγελματίας χορού μιλάει στην «Κ» για το εργαστήριο κριτικής Χορού που διοργανώνει στη Στέγη Χορού Λευκωσίας και τη σημασία που έχει η κριτική: «Εάν δεν υπάρχουν κριτικές για την επιτέλεση του χορού, τότε όταν αναζητούμε περιεχόμενο να ανατρέχουμε στην έρευνα, τη μελέτη ή το διάβασμα, τότε η εντύπωση που δίνεται είναι η απουσία της μορφής τέχνης του χορού σε έντυπο υλικό ή σε διαδικτυακές πλατφόρμες». Η δρ Χαραλάμπους αναφέρει πως πρέπει να γουστάρει κάποιος/α να γράφει για την εφήμερη τέχνη, «επειδή είναι δύσκολο να αποτυπωθεί με λέξεις ο χορός. Να απολαμβάνει την πρόκληση να γράφει για μια μη λεκτική μορφή τέχνης».

–Μιλώντας για το εργαστήρι που διοργανώνεις στη Στέγη Χορού Λευκωσίας, μου μίλησες για την αξία που έχει η κριτική χορού για σκοπούς ιστορικής καταγραφής... πες μου περισσότερα;

—Η κριτική χορού είναι μια διαδικασία τεκμηρίωσης και περιγραφής μιας παράστασης χορού ή μιας παράστασης ενός χορευτικού έργου. Γίνεται μια κατάθεση της/ του κριτικού που βιώνει ως μέλος του κοινού που παρακολουθεί μια παράσταση, και αυτό δίνει μια εικόνα για την αντίληψη του κοινού. Αποτελεί μια περιγραφή του έργου και της επιτέλεσης αυτού, παρουσιάζει την ατμόσφαιρα, τη χορογραφική ιδέα ή και στοιχεία της χορογραφικής μεθόδου, φανερώνει προθέσεις, διαθέσεις, συναισθήματα και πιθανά πολιτικά ή

και κοινωνιολογικά υπονοούμενα. Αποτελεί, τη γραφική μορφή της σύγχρονης προφορικής ιστορίας και είναι αναπόσπαστο μέρος της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς μας. Ένα ίχνος εφήμερου έργου τέχνης. Ένα ιστορικό κομμάτι ζωτανής επιτέλεσης. Επίσης, οι κριτικές χορού και οποιεσδήποτε κριτικές ζωτανής τέχνης αποτελούν τα δημοσιοποιημένα χνάρια που βρίσκουμε στα αρχεία τέχνης ή και πολιτιστικής κληρονομιάς.

–Στην Κύπρο υπάρχει επαρκής

«Οι κριτικές χορού και οποιεσδήποτε κριτικές ζωντανής τέχνης αποτελούν τα δημοσιοποιημένα χνάρια που βρίσκουμε στα αρχεία τέχνης ή και πολιτιστικής κληρονομιάς».

ποσοτικά και ποιοτικά κριτική χορού σε έντυπα ή σε άλλα μέσα ή πλατφόρμες;

—Εάν δεν υπάρχουν κριτικές για την επίθεση του χορού, τότε όταν αναρχούμε περιοχόμε-νο να αναρχούμε στην έρευνα, τη μελέτη ή το διάβασμα, τότε η εντύπωση που γίνεται είναι η απουσία της μορφής τέχνης του χορού σε έντυπο υλικό ή σε δι-αδικτυακές πλατφόρμες. Γνωρι-ζουμε από στόμα σε στόμα κα-μέσα από την ανάπτυξη της χο-ρευτικής κοινότητας της Κύπρου (ιδιαίτερα τα τελευταίες δύο δε-καετίες) ότι υπάρχει πληθώρα χορευτικών παραστάσεων και επαγγελματικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον χορό σε αυτό το νησί. Και η αναλογία αυ-

DARIA SALISLKAIA

Ο πρωταρχικός ρόλος μιας κριτικής χορού λέει η δρ Χαραλάμπους είναι ν' αφήσουμε ίχνη επιτέλεσης του χορού για τις επόμενες γενιές και να αναπτύξουμε ένα σύνολο εργασιών και πολιτιστικής δραστηριότητας για έναν τόπο, μια εποχή και μια ιστορική στιγμή της πολιτιστικής μας ύπαρξης.

υπαρχόντων καλλιτεχνών του χο-
ρου στο μικρό μας νησί.

—Πόση επιστημοσύνη ή εμπειρογνωμοσύνη χρειάζεται για να γράψει κάποιος μία κριτική χορού;

—Για ν' ασχοληθεί κανείς με την κριτική του χορού, πιστεύω ότι είναι επιτακτική ανάγκη να γνωρίσει τη σημασία του σώματος και να αντιλαμβάνεται την περικυκλωτικότητα του την έννοια του «σώματος» και τον ρόλο του σώματος στις ζωντανές τέχνες. Η γνώση της ιστορίας του χορού είναι σημαντική επίσης, η ικανότητα της ακόμα και η περιέργεια να κάνει κανείς περαιτέρω έρευνα σχετικά με το τι κριτικάρει, τι περιγράφει και τι αναλύει. Να μπορεί να διε-

ζάγει κάποια έρευνα για τον χορογράφο/δημιουργό του έργου, τους χορευτές, τους συνεργάτες, τη σκηνική παραγωγή, τη σκηνογραφία, την ενδυματολογία, τη σχεδίαση φωτός και κάποιες γνώσεις για τη χορευτική δραματολογία. Η περιγραφή της κίνησης και του σώματος, και πώς «συνομιλούν» όλα αυτά μεταξύ τους. Πάνω απ' όλα να είσαι ανοιχτή/ος στο να γίνεις ειδική/ος στη σύλληψη κίνησης και να αναπτύξεις την ικανότητα να το συζητήσεις αν-τι γραπτώς. Και τέλος να μπορείς μέσα από έναν αναλυτικό φακό που παραμένει σπληανικό (βαθιά ενσωματωμένο) και σχηματίζει το «σώμα» του κειμένου, παραμένοντας ανοιχτό, καθώς γράφουμε και περιγράφουμε στη σωματικό-

τητα του κόσμου της χορευτικής
παράστασης.

–Υπάρχει σωστός και λάθος τρόπος για το πώς γράφουμε για την τέχνη του χορού;

—Γενικά δεν πιστεύω ότι υπάρχουν λανθασμένοι ή σωστοί τρόποι για να γίνει κάτι, απλώς διαφορετικές προσεγγίσεις. Αυτό που είναι σημαντικό είναι να γνωρίζουμε ποια είναι η πρόθεσή μας, όταν γράφουμε για μια επίτευξη (περφόρμανς) που έχουμε δει. Στην συνέχεια, σε τι και πού πναιγναι η προσοχή μας, πόσο ακριβείς θέλουμε να είμαστε, όταν περιγράφουμε για μια μη-λεκτική μορφή τέχνης και σε τι αποφασίζουμε ν' ασκήσουμε κριτική. Επομένως, πρέπει να ευθυγραμμίσουμε την πρόθεσή μας, με την προσοχή μας και στη συνέχεια να είμαστε συγκεκριμένοι στις περιγραφές μας και να παίρνουμε αναλυτικές αποφάσεις διά μέσω της ενσωματωμένων γραφών.

—Είναι η συναισθηματική γραφή
μιας κριτικής αποδεκτός τρό-
πος για να γράψει κάποιος/α;

—Πιστεύω πως μια συναισθηματική απόκριση στην κριτική χορού, μπορεί μερικές φορές να είναι αποδεκτή. Αυτό εξαρτάται από το πλαίσιο και το ίδιο το έργο. Ίσως, μια πιο πομπική παράθεση σε μια επιτέλεση χορού μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να είναι πιο κατάλληλη. Ωστόσο, πιστεύω επίσης ότι υπάρχει ένα καθήκον στο πλαίσιο της ιστορίας της τέχνης να προσφέρει, η κριτική χορού, μια βασική περιγραφή των παραμέτρων παραγωγής και των χρονολογικών στοιχείων, ώστε να ζωγραφίσουν μια εικόνα για τον αναγνώστη που δεν έχει δει την παράσταση.

Χρειάζονται οι κατάλληλες λέξεις

–Τι γνώσεις χρειάζονται για να γραφτεί μία κριτική, πρέπει να είναι κάποιος/α ειδικός/ή

—Σίγουρα, χρειάζεται να είναι κάποια/ος ειδική/ος, να έχει γνώση του χορού ή/και της ιστορίας της περφόρμανς του χορού, να γνωρίζει τι συμβαίνει με τον χορό και/ή την επιτέλεση σε παγκόσμια κλίμακα. Να γνωρίζει τις τάσεις, τις συζητήσεις που γίνονται στους τομείς των παραστατικών τεχνών διεθνώς. Κάποιος χρειάζεται να βλέπει συχνά παραστάσεις για ν' αποκτήσει την ικανότητα σύγκρισης και κριτικής μέσα από το βίωμα ως ενεργός θεατής της χορευτικής επιτέλεσης. Πρέπει να γουστάρει να γράφει για την εφήμερη τέχνη, επειδή είναι δύσκολο να αποτυπωθεί με λέξεις ο χορός. Να απολαμβάνει την πρόκληση να γράφει για μια μη λεκτική μορφή τέχνης. Είναι ωφέλιμο να έχει πτυχιό τέχνης και να έχει δεξιότητες γραφής για την περφόρμανς, τον εικαστική τέχνη, τον κινηματογράφο και σε κάποιο βαθμό το θέατρο. Επίσης, χρήσιμο είναι να έχει κανείς τη θέληση και την ικανότητα να κατανοεί πώς επιμελείται η τέχνη και πώς λαμβάνονται οι καλλιτεχνικές αποφάσεις, κάτι που αποκτά κανείς μέσα από τη μελέτη της τέχνης και της περφόρμανς.

—Ποιες είναι οι εγγενείς δυσκολίες για μία κριτική χορού;

—Να βρει κανείς τις ακριβείς λέξεις για να συνθέσει μια κριτική χορό. Αυτό μας κάνει να σκεφτόμαστε τα ρήματα που χρησιμοποιούμε. Για να χρησιμοποιούμε συγκεκριμένα ρήματα για να περιγράψουμε την ακριβεία τις κινήσεις και όχι για να περιγράψουμε υπερβολικά με πάρα πολλά επίθετα. Χρειάζεται μια λεπτότητα στη χρήση και στον ρόλο των λέξεων, όταν περιγράφουμε κίνηση και χορό. Για να είμαστε ακριβείς χωρίς να είμαστε πολύ δογματικοί και να το κάνουμε αυτό με λίγες λέξεις (μικρά

SERGIO VACCARO

Στιγμιότυπο από το έργο της Μαρίας Παπαγεωργίου «When I get anxious, I put my shoes on» που παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του φεστιβάλ On Bodies 2022.

«Πρέπει κάποιος/α να γουστάρει να γράφει για την εφήμερη τέχνη, επειδή είναι δύσκολο να αποτυπωθεί με λέξεις ο χορός. Να απολαμβάνει την πρόκληση να γράφει για μια μη λεκτική μορφή τέχνης».

κειμένα), κάτι που είναι δύσκολο. Για παράδειγμα, αν γράψω ότι «οι κινήσεις των χορευτών ήταν δύσναμικές», αυτό δεν λέει πραγματικά τίποτα, έτσι δεν είναι; Αλλά αν γράψω ότι «τα σώματα των δύο χορευτών μεταφέρονταν κατά μήκος της σκηνής με χάρη και οι ξανφικές στακάτο χειρονομίες που εκφρενίζονταν κατά τις δραματικές αλλαγές φωτισμού που συνοδεύονταν με ανατριχίλας ήχος ξεκούρδιστου βιολιού αποκαλύπτονταν την ένταση

παγωργίου «When I get anxious, I put on a pair of shoes» στο πλαίσιο του φεστιβάλ On Bodies 2022.

που κρύβουμε και καταπιέζουμε στις ερωτικές μας σχέσεις». Βρείτε, λοιπόν, τις κατάλληλες λέξεις για να διατηρήσετε την ακεραιότητα του χορευτικού έργου που εκτελείται.

—Ποιος είναι ο πρωταρχικός ρόλος μιας κριτικής χορού;

—Να αφήσουμε ίκνη επιτέλε-
σης του χορού για τις επόμενες
γενιές και ν' αναπτύξουμε ένα σύ-
νολο εργασιών και πολιτιστικής
δραστηριότητας για έναν τόπο,
μία εποχή και μία ιστορική στιγ-
μή της πολιτιστικής μας ύπαρξης
σε αυτό το νησί και σε αυτόν τον
πλανήτη. Η κριτική χορού εξιστο-
ρεί πολλά για την ανθρωπιά μας
και τη σχέση μας με το σώμα μας
και τα κοινωνικά μας πλαίσια. Ο
πρωταρχικός ρόλος της κριτικής
χορού είναι να δημιουργηθεί πε-
ριεχόμενο για συνομιλία τις τέ-
χνης και της επιστήμης στις επιτέ-
λες του χορού (ιδίαιτερα στην
Κύπρο) και οι συζητήσεις αυτές
να ξεπερνούν το παρελθόν, το
παρόν και το μέλλον.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΑΝ ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ Τζόαν Μπράουν

Το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης φωτίζει την περίπτωση της ζωγράφου Τζόαν Μπράουν (1938-1990) με μια μεγάλη έκθεση που θα διαρκέσει έως τον Ιανουάριο. Υπήρξε προεξάρχουσα μορφή της καλλιτεχνικής σκηνής της Καλιφόρνιας και αγαπήθηκε για την παραστατική ζωγραφική της, που συχνά παρεξέκλινε στα όρια της φαντασίας. Η έκθεση αποτελεί τρόπον τινά φόρο τιμής στο έργο της, αλλά και στην παρακαταθήκη που άφησε η φωτεινή καλλιτεχνική άνοιξη της Καλιφόρνιας.

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ Για τον Δαβίδ

Η δουλειά της είναι η συντήρηση του Δαβίδ, του αριστουργήματος του Μικελάντζελο στην Πινακοθήκη της Φλωρεντίας. Η Ελεονόρα Πούτσι αισθάνεται τιμή και ευθύνη να είναι υπεύθυνη για την επιστημονική περιποίηση του πρώτου γυμνού αγάλματος μετά την αρχαιότητα (1501-1504). Αν και καθαρίζεται έξι φορές, ο Δαβίδ δεν έχει πλήρως συντηρηθεί από το 2004. Η Ελεονόρα Πούτσι με τη βοήθεια γερανού εξετάζει από πολύ κοντά κάθε σπιθαμή του γλυπτού.

ΧΑΓΗ Επιστροφή Ρέμπραντ

Μια αυτοπροσωπογραφία του Ρέμπραντ εκτίθεται ανάμεσα σε προσωπογραφίες του Εσερ, σε μια πρωτότυπη συνομιλία στο ανάκτορο με έργα του Εσερ στη Χαγή. Εκεί παρουσιαζόταν το έργο αυτό από το 1850 έως το 1894, όταν το παλάτι ανήκε στον πρίγκιπα Χέντρικ. Η αυτοπροσωπογραφία, που δεν την έχει δει το κοινό από το 1967, θα παρουσιάζεται έως τις 29 Ιανουαρίου. Η ιστορία των μετακινήσεων της είναι από μόνη της ένα συναρπαστικό κεφάλαιο.

ΛΟΝΔΙΝΟ Ουίνσλοου Χόμερ

Η έκθεση-αφιέρωμα στο έργο του Αμερικανού ζωγράφου Ουίνσλοου Χόμερ (1836-1910) στην Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου συνεχίζεται έως τις 8 Ιανουαρίου. Είναι μια θεαματική μύηση στον κόσμο του ρεαλιστή Αμερικανού ζωγράφου, ο οποίος κατέγραψε όλα τα σημαίνοντα ιστορικά γεγονότα της πατρίδας του και συνδέθηκε τόσο με την Ευρώπη όσο και με τον κόσμο της Καραϊβικής. Οι θαλασσογραφίες του απηχούν επίσης όψεις του έργου του.

ΟΣΛΟ Ερευνα για τη μόδα

Η Διεθνής Βιβλιοθήκη Ερευνας για τη Μόδα άρχιζε τη δημόσια λειτουργία της μέσα στο Εθνικό Μουσείο του Οσλο την 1η Δεκεμβρίου. Ιδρύθηκε το 2020 ως ανεξάρτητη πρωτοβουλία και σταδιακά συνδέθηκε θεσμικά με εθνικό φορέα. Ερευνά τον κόσμο της μόδας επιστημονικά και είναι αποθετήριο εκδόσεων, περιοδικών και καταλόγων. Μεγαλώνει διαρκώς μέσα από δωρεές από διεθνείς οίκους μόδας, εκδότες και σχεδιαστές. Είναι ανοικτή σε κοινό και ερευνητές.

Φρανσίσκο ντε Θουρμπάραν, «Η Αγία Εμερεντιάνα», π. 1635-40.

Η Ισπανία και ο κόσμος το 2023 στο Λονδίνο

Η μεγάλη έκθεση που θα εγκαινιάσει η Βασιλική Ακαδημία στο Λονδίνο αποκαλύπτει τον πολύπτυχο ισπανόφωνο κόσμο. Είναι μια σημαντική αναδίφηση στον ισπανικό πολιτισμό ως μήτρα ενός συγκεκριμένου πολιτισμικού ιδιώματος και μια διερεύνηση της μεγάλης επιδραστικότητάς του στην αμερικανική ήπειρο μέσω της θαλασσοκρατίας, της τεχνολογικής υπεροχής και της αποικιοκρατικής δύναμης της Ισπανίας τους περασμένους αιώνες. Η έκθεση εγκαινιάζεται στις 21 Ιανουαρίου και θα διαρκέσει έως τις 10 Απριλίου 2023, σε συνεργασία με το Μουσείο και τη Βιβλιοθήκη της Ισπανικής Εταιρείας στη Νέα Υόρκη. Για πρώτη φορά θα έρθουν στο Λονδίνο πάνω από 150 θησαυροί και το κοινό θα έχει την ευκαιρία να θαυμάσει όχι μόνον έργα μεγάλων δασκάλων όπως ο Γκόγια ή ο Βελάσκεθ, αλλά και την εξαιρετικής στάθμης καλλιτεχνική παραγωγή από τις ισπανικές αποικίες της αμερικανικής ηπείρου, με την οποία δεν είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένο το ευρωπαϊκό κοινό. Οι συλλογές της Ισπανικής Εταιρείας στη Νέα Υόρκη θεωρούνται μοναδικής αξίας. Επί της ουσίας, η έκθεση αποσκοπεί στο να προσφέρει μια οπτική αφήγηση της ιστορίας της ισπανικής κουλτούρας συγκεντρώνοντας έργα υψηλής στάθμης τόσο από την Ισπανία όσο και από την υπόλοιπη Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Το

χρονολογικό εύρος εντυπωσιάζει καθώς τα εκθέματα χρονολογούνται από την αρχαιότητα έως τις αρχές του 20ού αιώνα, δείχνοντας τον πλούτο, την ποικιλία, αλλά και την εκφραστική πολυμορφία όπως και τη βεντάλια των πολιτισμικών αναφορών του ευρύτερου ισπανικού πολιτισμού. Επιρροές από τους Κέλτες, την παρακαταθήκη, το τυπικό και την αισθητική της Καθολικής Εκκλησίας, από την εβραϊκή παράδοση, από την αμερικανική ήπειρο, από τον ισλαμικό κόσμο και τη Μεσόγειο γέννησαν στη διάρκεια των αιώνων ποικίλα πολιτισμικά εκφραστικά μέσα που σήμερα συνοψίζονται κάτω από τον γενικό όρο της ισπανικής κουλτούρας. Τα εκθέματα περιλαμβάνουν ζωγραφική, γλυπτική, υφαντική, κεραμική, αργυροτεχνία, κοσμήματα, χάρτες, σχέδια και χειρόγραφα. Η Ισπανική Εταιρεία της Νέας Υόρκης ιδρύθηκε το 1904 και εξελίχθηκε στο σημαντικότερο αποθετήριο ισπανικής τέχνης στον κόσμο εκτός ισπανικής επικράτειας. Οι συλλογές που συγκροτήθηκαν συν τω χρόνω είναι η βάση για την εξαιρετική τρέχουσα επανασύσταση με το ισπανικό πολιτισμικό αποτύπωμα στη ροή του χρόνου. Τα βιβλία και τα χειρόγραφα επίσης από τη Βιβλιοθήκη της Ισπανικής Εταιρείας συνιστούν και αυτά πολύτιμους μάρτυρες του γραπτού ισπανικού πολιτισμού.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Ο Ραχμάνινοφ του Βυζαντίου

«Θυμάσαι τον πρίγκιπα Ροστισλάβ;» με ρώτησε. Ναι, τον θυμάμαι. Το νεανικό συμφωνικό ποίημα του Ραχμάνινοφ, εμπνευσμένο από την ομότιτλη μπαλέτα του Αλεξέι Κονσταντίνοβιτς Τολστόι (δεύτερου ξαδέλφου του Λέοντος), άνοιξε δρόμους: από τον «Βράχο» στις «Καμπάνες» του Πόε και από τη Δεύτερη Συμφωνία στο Δεύτερο Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα. Ο Σεργκέι Ραχμάνινοφ είναι ανεξάντλητος.

Τώρα, ο κύριος Γκρι επιδεικνύει το τετράγωνο εξώφυλλο ενός cd. «Μόλις κυκλοφόρησε», λέει, «από την εταιρεία Alpha». Ο τίτλος: «Νυχτερινό» (Nocturne) και ο νους μου πάει στο αγαπημένο πιάνο του Ραχμάνινοφ. Αλλά δεν είναι έργο για πιάνο. Κοιτάζω τους συντελεστές: τη φημισμένη μεικτή χορωδία La Tempete υπό τη διεύθυνση του

Ο συνδυαστικός αυτός ήχος θυμίζει «ωκεάνιο κύμα, το οποίο αποκτά αναριθμήτες μορφές».

Σιμόν-Πιερ Μπεστιόν (Simon-Pierre Bestion). «Από πολλές πλευρές, ιδανικό δώρο σε μουσικόφιλους για τις γιορτές», λέει ο κύριος Γκρι.

Ετσι καθώς μικραίνει διαρκώς το φως της ημέρας, η έννοια, και η ατμόσφαιρα, του νυχτερινού μοιάζει πιο ταιριαστή. Όμως, και πάλι, το άλμπουμ δεν περιλαμβάνει νυχτερινές μουσικές με την αυστηρή έννοια του όρου. Τότε, τι;

Παραδοσιακούς βυζαντινούς ψαλμούς. Και ρωσικούς ορθόδοξους ύμνους που συνέθεσε

Το άλμπουμ «Nocturne», με βυζαντινούς ψαλμούς και ρωσικούς ορθόδοξους ύμνους του Σεργκέι Ραχμάνινοφ, από τη δυναμική δισκογραφική Alpha.

ο ίδιος ο Ραχμάνινοφ: Εσπερινούς, Ολονυκτίες, Ορθρους. Ο Βυζαντινός ψάλτης Αντριάν Σιρμπού πρωτοστατεί σε σπάνιες και ακριβές ερμηνείες κλασικών ελληνικών ορθόδοξων ύμνων. Ενδιαμέσως, με βάση τη σειρά των συνθέσεων, είναι ο Ραχμάνινοφ με τους υποβλητικούς Εσπερινούς του οι οποίοι περιλαμβάνονται στο Έργο 37, γραμμένοι κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου το 1915, που απαγορεύτηκαν το 1917 από το σοβιετικό καθεστώς.

Ο Μπεστιόν σημειώνει στο βιβλιαράκι που πλαισιώνει την εκπληκτική ηχογράφιση ότι αναζητούσε ένα διάλογο ανάμεσα στον Ραχμάνινοφ, σε αυτόν τον «φάρο του ρομαντισμού με έργα για χορωδία α καπέλα (σ.σ. δίχως συνοδεία ορχήστρας), και στους αλψμόντιους ύμνους του ορθό-

δοξου Βυζαντίου, που μας οδηγούν πίσω στις πηγές της χριστιανικής τελετουργίας». Για τον χαρισματικό μουσικό, ο συνδυαστικός αυτός ήχος θυμίζει «ωκεάνιο κύμα, το οποίο αποκτά αναριθμήτες μορφές».

Η νυχτερινή ατμόσφαιρα, κατά τον Μπεστιόν, έγκειται στο ότι στο ορθόδοξο τελετουργικό, οι Εσπερινοί και ο Ορθρος συνοδεύουν τις προσευχές των πιστών από το δειλινό έως το χάραμα. «Αυτός ο δυναμικός συμβολισμός συνδέεται με το μυστήριο του κύκλου του φωτός της ημέρας καταλαμβάνοντας θεμελιώδη θέση στις τελετές και στις τελετουργίες των ανατολικών εκκλησιών».

Οι φωνές διαχέονται μέσα στο δωμάτιο απλώνοντας σκιές και μικρές εστίες φωτός. Στο βάθος, το χριστουγεννιάτικο δέντρο και έξω ο χειμώνας. Θα περάσει κι αυτός.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Τα Χριστούγεννα του Μωραϊτίδη

Ο **Αλέξανδρος Μωραϊτίδης** (1850-1929) είχε προτίμηση στη γιορτή των Χριστουγέννων, αν κρίνουμε από τον αριθμό των διηγημάτων που της αφιέρωσε, ασφαλώς μεγαλύτερο από τον αριθμό των πασχαλινών. Το έχει επισημάνει και ο Τέλλος Αγρας, αποδίδοντας το γεγονός στο ότι τα Χριστούγεννα ήταν «η μεγαλύτερη γιορτή των εφημερίδων», τότε που η «λογοτεχνία ήταν σαρξ εκ της σαρκός της Δημοσιογραφίας» («Κριτικά», Γ΄, Ερμής, 1984, σ. 79). Η προτίμηση του Μωραϊτίδη για τα Χριστούγεννα δεν ήταν θεολογική, αλλά συναισθηματική. Το παραδέχεται και ο ίδιος: «Η νυξ των Χριστουγέννων αείποτε έσχεεν ιδιαίτεράν επιρροήν επί του νευρικού μου συστήματος» («Τα διηγήματα», Α΄, σ. 44, παραπέμπω στην τρίτομη έκδοση, επιμ. Νίκος Δ. Τριανταφυλλόπουλος, Γνώση-Στιγμή, 1990-1993). Τα Χριστούγεννα είναι συνδεδεμένα μέσα του με τη θαλπωρή της αναμμένης εστίας στο πατρικό σπίτι των παιδικών χρόνων, με τη λάμπουσα πυρά, μέσα στο καταχείμωνο, με τον αναβρασμό της χύτρας, «το ηδύτερον τούτο της οικογενείας άσμα» (Α΄, 48) και τα ροδοψημένα χαμαλιά (Α΄, 147). Του λείπει πάντα το αναμμένο τζάκι: «Ουδέν επόθησα θερμότερον εν τω μακρώ βίω της ξενιτείας μου ή την απόκτησιν εστίας, παρά την οποίαν καθήμενος να αφαιρούμαι εις τας ελικοειδείς κυμάνσεις της φλογός της και να καίω από καιρού εις καιρόν τόσα αποτυχόντα σχέδια, ως καίουσι τα άκρηστα χαρτιά!» (Α΄, 54).

Το ωραιότερο χριστουγεννιάτικο διήγημα του Μωραϊτίδη ή, καλύτερα, εκείνο που μου αρέσει περισσότερο είναι τα «Χριστούγεννα στον ύπνον μου» (1898, Β΄, 173-194). Ο συγγραφέας και αφηγητής ζει στην Αθήνα «άνευ πυράς εις τιν εστίαν και άνευ ελπίδος εις την καρδίαν» (Α΄, 95), και σαν μιν έφταναν αυτά ο νύς μπροπολitis Αθηνών όρισε να καταργηθεί η νυχτερινή ακολουθία των Χριστουγέννων, γι' αυτό και οι καμπάνες της εκκλησίας των Ταξιαρχών, στους Αέρηδες, εκείνη τη χρονιά δεν σήμαναν στις δύο μετά τα μεσάνυχτα. Ο αφηγητής έκασε το κέφι του περιμένοντας να σημάνουν, και όταν τελικά σή-

«Τα κάλαντα», Νικηφόρος Λύτρας, 1872.

Είναι συνδεδεμένα μέσα του με τη θαλπωρή της αναμμένης εστίας στο πατρικό σπίτι των παιδικών χρόνων.

μαναν κατά τα ξημερώματα τού φάνηκε ο ήχος τους πένθιμος. Δεν πήγε εκκλησία. Χριστούγεννα χωρίς νυχτερινή ακολουθία δεν είναι Χριστούγεννα. «Μου εφάνη πως δεν έκαμα Χριστούγεννα εκείνο το έτος. Ήμουν όλην την ημέραν κατηψής και λυπημένος» (Β΄, 173). Ας τον καταλάβουμε αυτόν τον λάτρη της τυπικής τάξεως, όταν θυμώνει τόσο με τον μπροπολίτη: «Ένας ωκρός δεσποτής ως νεκρός, μ' εσβεσμένην όψιν ως όψιν νεκρού, και με πλέον εσβεσμένην φωνήν, ως φωνήν νεκρού. Βεβαίως και με νεκράν την καρδίαν» (Β΄, 175). Εκείνη τη μελαγχολικά ημέρα θα λάβει μια αναπάντεχη πρόσκληση από τον τριτεξάδελφό του Παπαδιαμάντη να πάνε σε φιλικό σπίτι, όπου προσφέρεται χριστουγεννιάτικο δείπνο. Μολονότι άκεφος θα δεχθεί, γιατί ο Παπαδιαμάντης του υπόσχεται πως θα ψάλουν τα τροπάρια της εορτής. Ο οικοδεσπότης, ο κυρ Στρατής, είναι και αυτός ψάλτης στο νεκροταφείο.

Στο δείπνο τα πράγματα παίρνουν αλλόκοτη τροπή για τον αφηγητή. Στον έναν τοίχο βλέπει πινάκιο με κόλλυβα, στον άλλον νεκρικά στέφανα, ενώ ο οικοδεσπότης τσουγκρίζοντας το ποτήρι του εύχεται «εις υγείαν

των πεθαμένων». Ένα αίσθημα θανάτου τον κυκλώνει, αναβιώνει μέσα του παλιός παιδικός φόβος. Αισθάνεται πεθαμένος. Όταν ήρθε η ώρα να ψάλουν τα της εορτής, ο άλλος Αλέξανδρος, που ξέρει το πρόβλημά του, έχει φροντίσει να απομακρύνουν ή να καλύψουν όλα τα νεκρικά αντικείμενα, για να συμμετάσχει στο ψάλσιμο και ο αφηγητής. Το κλίμα αλλάζει, γίνεται πανηγυρικό. Οι τρεις εργένηδες ψάλλουν με ενθουσιασμό, εορτάζουν κατ' οίκον τη μπρόπολη των εορτών, ενώ ο Στρατής εύχεται τώρα «εις υγείαν των ζωντανών», με την προσθήκη «και του χρόνου διπλοί, βρε παιδιά!» (Β΄, 189). Μα όταν έρχεται η σειρά του να ψάλει αντί για ένα πανηγυρικό τροπάριο των Αίωνν της εορτής, θα ψάλει το «Θρηνώ και οδύρομαι» της νεκρώσιμης ακολουθίας, κλαίγοντας σύγκορμος. Τρεις εργένηδες γιορτάζουν μόνοι τους τα Χριστούγεννα, τρώγοντας, πίνοντας, και ψάλλοντας ευφρόσυνα χριστουγεννιάτικα τροπάρια μαζί με νεκρώσιμα! Ασύλληπτη, εκπληκτική εικόνα! Ο αφηγητής ξαναγυρίζει τώρα στην πρότερη κατάσταση του παραλυτικού φόβου, νιώθει πεθαμένος. Κλείνει τα μάτια και τα αυτιά, δεν θέλει να βλέπει, ούτε να ακούει και αποκοιμείται. Και τότε θα δει ένα όνειρο, που τον μεταφέρει, ω του θαύματος, στα παιδικά του χρόνια: «Νεκρώθεις από της συγχρόνου γενεάς, ανέζησα εις άλλους, παλαιούς χρόνους, χρόνους ποθεινούς, χρόνους γλυκείς, αλυσμονήτους χρόνους, της παιδικής

πλικίας τους χρυσούς καιρούς. Και ήμουν παιδίον» (Β΄, 190). Θα μας το αφηγηθεί εκτενώς: βρίσκει-ται στο μυθικό —γι' αυτό και δεν κατονομάζεται— νησί των παιδικών του χρόνων, το κατάφυτο, μια παραμονή των Χριστουγέννων τάχα, με τους νηστεύσαντες επί 40 ημέρες κατοίκους του, τις όμορφες νησιωτοπούλες, που ασπρίζουν και ευτρεπίζουν τους οικίσκους, τους ψαράδες και τους γεωργούς που αφήνουν τα σύνεργα της δουλειάς τους και έρχονται στην κόψη να ξυριστούν και να λουστούν, με τα κάλαντα, τα χριστόψωμα και την παχιά όρνιθα, τον ήχο της καμπάνας στις δύο μετά τα μεσάνυχτα, τη σύναξη στην εκκλησία, με τους δύο σεβάσιμους ιερείς —ο ένας εξ αυτών ο γερο-Παπαδιαμάντης—, με τις γυναίκες χρυσοστόλιστες πίσω από τα δρύφακτα του γυναικωνίτη, με τους άντρες και τα παιδιά ντυμένους τα καλά τους, με τον εωθινό ζωμό, τους καλικάντζαρους, και το στρωμένο τραπέζι «παρά την λάμπουσαν, την θερμαίνουσαν, την ασπρισμένην εστίαν μας, το ιερόν και γλυκύ του χειμώνος ενδιαίτημα» (Β΄, 193). Όλα είναι εκεί και τίποτε δεν λείπει! Ξαναζούν όλα μέσα στο όνειρο. Επιτέλους αληθινή γιορτή: «Εώρτασα τα τρυφερώτατα Χριστούγεννα με τόσα πρόσωπα, τα οποία δεν υπάρχουν πλέον» (Β΄, 194). Τα Χριστούγεννα έχουν γίνει ένα όνειρο, ικανό όμως να θερμαίνει «ψυχών και σώμα». Τα μόνα Χριστούγεννα που υπάρχουν είναι τελικά τα μυθικά Χριστούγεννα των παιδικών μας χρόνων!

Θα περίμενα να τελειώνει εδώ το διήγημα. Και όμως όχι, απομένει η τελευταία σελίδα του, όπου εμφανίζεται απρόσκλητος ο παπάς του νεκροταφείου, με μια χιλιάριχη μπουκάλα κρασί στο χέρι. Η γιορτή συνεχίζεται ανανεωμένη, τρώνε και πίνουν, ενώ ο Παπαδιαμάντης καλεί τον κυρ Στρατή να ψάλει τα πανηγυρικά μέλη της ημέρας και ο παπάς τα νεκρώσιμα, και όλοι γελάνε. Ο αφηγητής, αφού εόρτασε «τρυφερώτατα» με εκείνους που δεν υπάρχουν πια, μετέχει τώρα «χαίρων της χαράς του φιλικού δείπνου» (Β΄, 194). Εις υγείαν των πεθαμένων, εις υγείαν των ζωντανών! «Πλησιάζουν τα Χριστούγεννα» (Α΄, 46)!

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΣΠΥΡΟ ΒΓΕΝΗ

Ο Σπύρος Βγενής γεννήθηκε το 1991, μεγάλωσε στον Κορυδαλλό και σπούδασε φιλολογία και φιλοσοφία στην Αθήνα και στο Λονδίνο. «Η Εποχή του Ταράνδου» (εκδόσεις Αντίποδες) είναι το πρώτο του βιβλίο.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό ηλάι στο κρεβάτι σας;
Το «Μακρινό αστέρι» του Ρομπέρτο Μπολάνιο, το «Lichtzwang» του Πάουλ Τσέλαν, το «A Barbarian in Asia» του Ανρί Μισό (στην αγγλική μετάφραση της Sylvia Beach) και μια πειρατική συγκριτική έκδοση του Τάο Τε Τσινγκ που έφτιαξε ένας φίλος.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Η Ροζαλίντ από το «Όπως σας αρέσει». Γιατί θα ήμουν εξορία στο δάσος με την ξαδέλφη μου.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και θεωνεύτες;
Τον Les Murray, τον Νίκο Γαβριήλ Πεντζίκη, τον Τζέραλντ Μάνλεϊ Χόπκινς και τον Σαρλ Πεγκί. Τα κορίτσια θα κάθονται οικειοθελώς σε άλλο τραπέζι: Κάρσον Μακ Κάλερς, Εμίλυ Ντίκινσον, Βιρτζίνια Γουλφ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Το αρνίσιο κρέας δεν βρίσκεται τα μυρμήγκια ελκυστικά: τα μυρμήγκια βρίσκουν το αρνίσιο κρέας ελκυστικό. Το έμαθα από τον Τσουάνγκ Τσου.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Custer Died for your Sins» του Βάιν Ντελόρια και το «Cahier d'un retour au pays natal» του Εμέ Σεζέρ.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Το βιβλίο που τυχαινει να παίρνω πιο συχνά μαζί μου εί-

ναι το «Selected Poems» του Τζον Ασμπερι.

Ποιες είναι οι πηγές άντλησης των ιστοριών σας;
Αντλώ από τη φαντασία, την παρατήρηση, τη μνήμη και την τύχη. Σίγουρα από τα βιβλία που διάβασα τελευταία και από βιβλία φυσικών επιστημών. Από άνιμε, ταινίες, YouTube και από παντού στο ίντερνετ.

Ανθρωποι όλων των τύπων πρωταγωνιστούν στις ιστορίες σας. Ποιον θα διαλέγατε σαν χαρακτήρα και γιατί;
Να διαλέξω έναν για ποιο λόγο; Ο καθένας βρίσκεται στον κόσμο του και είναι καλός σε αυτό που κάνει. Αν τους είχα δίπλα μου θα διάλεγα τον Μιχαλάκη από το «Ταφάκι» και θα του έπαιρνα ένα παγωτό γιατί πιστεύω το αζίζι.

Σκολιάστε μια παράδοση ιστορία του βιβλίου σας.
Μια μέρα βρήκα στη διασταύρωση Ασκληπείου και Τσιμισκή, κάτω από μια νεραντζιά, μια κούκλα μωρού ντυμένη με τοιμέντο. Ήταν μια βρώμικη γωνιά δίπλα από ένα ημιπώγιο. Την έβλεπα για μια βδομάδα και μετά κάποιος την πήρε. Τότε έγραψα την ιστορία «Το δώρο». Το τι της συνέβη μετά είναι μυθοπλασία, αλλά η κούκλα όντως υπήρξε.

Εμπέλινα: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΜΑΡΙΑ Α. ΙΩΑΝΝΟΥ
Οι Ενδιάμεσοι
εκδ. Νεφέλη, σελ. 176

Ενα στόμα σε πλήρες άνοιγμα, στο σχήμα μιας γοερής κραυγής, ουρλιάζει «βοήθεια» στην πρώτη φράση του βιβλίου. Στόματα που σπαράζουν, που χάσκουν, που ωρύνονται και ολοφύρονται, παραμονεύουν σε αρκετά διηγήματα της συλλογής. Ένας τρόφιμος γηροκομείου λιμνάζει σε μια πολυθρόνα, ενώ ολόγυρα έχαιναν άνοες χόανες. «Μύγες καταδύονται σε στόματα που ροχαλίζουν, μικροσκοπικά φτερά εντόμων κολλούν στις αμυγδαλές σαν φύλλα δυόσμου». Το στόμα του γέρου, ορθάνοιχτο και άλαλο εξαιτίας ενός ανιατού πένθους, ήταν μια «κραυγή τυλιγμένη σε σελοφάν». Αλλού, το κεφάλι μιας ηλικιωμένης, που έπασχε από σχιζοφρένεια, μεταλλάσσεται σε γλόμπο που αναβόσβηνε άρρυθμα, ενόσω εκείνη ψιθύριζε «με δύσσομα χείλη που κολλούσαν μεταξύ τους “τρελαίνεσαι, τρελαίνεσαι μετά από τόσα βόλτ”».

Στο διήγημα «Λαχτάρα» μια γυναίκα, που πιθανόν είχε δει στον ύπνο της ψάρια, συνειδητοποιεί απδισμένη τι συμβαίνει όταν ένας γάμος σαπίζει. «Πως μια μέρα θα γεμίσει άλην όλο

σου το στόμα. Πως θα αρχίσεις να φτύνεις ψάρια». Η αποφορά της ψαρίλας πνίγει και ένα άλλο διήγημα, όπου ένα κορίτσι νιώθει να σβήνει από το μελάνι της σουπιάς, που απλώνεται σαν ζοφερός λεκές πάνω στο οικογενειακό τραπέζι. Καθώς η σουπιά ψοφούσε

με «στους σκοτεινούς χυμούς της», μια υπόκοφη στριγγλιά έγδερνε τον λαιμό της μητέρας. «Μη με φτύσεις!» ικετεύει μια γυναίκα το στόμα του εραστή της, μέσα στο οποίο ακούμπισε τη ζωή της. Η Μαρία Ιωάννου (Λεμεσός, 1982) είναι μια ενδιαφέρουσα πεζογράφος, που επιχειρεί ρηξικέλευθες θεάσεις του οικείου. Ξεχωρίζει η συλλογή της «Καζάνι» (2015), όπου διερευνά το άλογο μέσω της αποπροσωποποίησης. Ο αντιρεαλισμός της γλώσσας υποδηλώνει την αδυναμία ορθολογικής απεικόνισης ενός απωθμένου υπαρξιακού τραύματος. Στα πρόσφατα διηγήματα παρατηρούμε τη ραγδαία διάρρηξη του πραγματικού από βίαιες πα-

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Αναρθρα στόματα

ρακρούσεις. Η Ιωάννου παρατηρεί έναν τραυματισμένο κόσμο, στο σύνορο οικείου και ανοίκειου. Κάποιες φορές αυτό το σύνορο και η διέλευσή του αποκτά σπαρακτικό νόημα, όπως για τον άνδρα στο διήγημα «Κομμένοι», που ρωτούσε τους κάθε λογής λαβμένους «πέρασες την πράσινη γραμμή;». Πέρα από την πρόδηλη αναφορά στην τουρκική εισβολή του 1974, που επανέρχεται στα πεζά, το ερώτημα του άνδρα μαρτυρεί ότι ενοικεί σε μια διαμελισμένη πραγματικότητα, ναρκοθετημένη από θραύσματα.

Ένας αιματηρός ακρωτηριασμός σημαδεύει τη λήξη ενός έγγαμου βίου. Ο άνδρας παίρνει σαν λάφυρο το χέρι της γυναίκας του, για να έχει από κάπου να κρατηθεί. Εσφιγγε γερά το κομμένο χέρι και χαζεύοντας «αυτήν τη σφικτή διπλή γροθιά», μονολογούσε: «Θα μετανιώσει, θα μαλακώσει, τα σκληρά της δάκτυλα θα σκιρτήσουν επιτέλους, θα με σφίξουν κι αυτά». Το αρτιότερο

διήγημα της συλλογής αφορά και πάλι συζυγικά δεινά. Μετά την απώλεια της κόρης τους, ο άνδρας διαστρέφεται σε ένα διάπλατο, βουlimικό στόμα, την ώρα που η γυναίκα του πάλευε να κρατήσει στη βουλαγμένη κοιλιά της τη μνήμη του σώματος που έλειπε ανάμεσά τους.

Η Ιωάννου διαθέτει αναντίρρητα συγγραφική δεξιοτεχνία, την οποία συντρέπει η ιδιότητα του βλέμματός της, παρ' όλα αυτά δεν κατορθώνει πάντοτε να συγκρατεί τον εκτραχνηλισμό των παραισθητικών ενοράσεων. Σε κάποια πεζά το παράλογο περιορίζεται σε φαιδρότητες (π.χ. απεριήραπτοι οι μονόλογοι της τοστιέρας και του φωτοτυπικού), ενώ αλλού η επικάλυψη του ρεαλισμού από φαντασικές ακρότητες λειτουργεί σαν επιταχυντής των ολοφυρμών. Ενδεικτικά της λυγμικής προδιάθεσής της γραφής είναι τα ποιήματα στην κυπριακή διάλεκτο. Η επιμνημόσυνη ποιητική γραφή, την οποία καθόλου δεν βοηθάει το κυπριακό πνόχρωμα, είναι ξένο σώμα στο βιβλίο, ιδίως λόγω της πολιτικής της χροιάς, και ζημιώνει σοβαρά την υπερρεαλιστική προσπάθεια της συγγραφέως να μεταστοιχειώσει τον πόνο σε άναρθρη κραυγή.

ΨΗΦΙΑΚΗ **BIBΛΙΟΘΗΚΗ**

από τη **Read**
LIBRARY

Γιώργος Μελισσαρόπουλος (MELISS)
«Νησοπεριπέτειες: Χριστούγεννα στο Παγονήσι»
GRAPHIC NOVEL
Δημιουργός: Lettering: Μιχάλης Τόρης
Εκδ. Μικρός Ήρωας

Ο Γιώργος Μελισσαρόπουλος είναι πια ένας πολύ γνωστός και καταξιωμένος δημιουργός με πολλές διακρίσεις στο κόσμο των comics. Με την ιστορία του «Χριστούγεννα στο Παγονήσι» από τη σειρά «Νησοπεριπέτειες» χαρίζει στους νεαρούς αναγνώστες μια όμορφη και διασκεδαστική χριστουγεννιάτικη περιπέτεια με εικόνες σε έντονα και ζωηρά χρώματα που εντυπωσιάζουν τους μικρούς φίλους των comics ενώ, οι διάλογοι τους κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον από την αρχή μέχρι το τέλος. Την παραμονή των Χριστουγέννων, μια ξαφνική ομίχλη κάνει τον Άγιο Βασίλη και τον φίλο του Τζάρρο να χάσουν τον προσανατολισμό τους, πετώντας με το έλκηθρο και να πέσουν στο όμορφο νησί του ήλιου. Κατά την πτώση τους όμως, πολλά από τα δώρα που ήταν στον σάκο τους καταλήγουν στο νησί του ήλιου αλλά και στο αφιλόξενο παγονήσι. Θα μπορέσει η Κοχυλένια, ο Αστέριος και ο Τζάρρο να βρουν όλα τα δώρα πριν περάσουν τα Χριστούγεννα; Και τι ρόλο παίζουν άραγε τα αδέρφια Γέτι-Παγέτι;

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com> για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Ο ταλαντούχος κύριος Φέντερερ

Κείμενα του Ντέιβιντ Φόστερ Ουάλας με πρωταγωνιστή τον τενίστα που έφτασε ψηλότερα από το ίδιο το σπορ

Ο **πρόωρα** χαμένος Ντέιβιντ Φόστερ Ουάλας (αυτοκτόνησε το 2008, στα 46 του) υπήρξε μια από τις πιο ιδιότυπες φιγούρες των αμερικανικών γραμμάτων τις τελευταίες δεκαετίες. Μία από τις πιο σταθερές και μεγάλες του αγάπες ήταν το τένις. Στο βιβλίο «Ο Ρότζερ Φέντερερ ως θρησκευτική εμπειρία. Πέντε κείμενα για το τένις» (μτφρ.: Κώστας Καλτσάς, εκδ. Πλήθος) μιλάει με πάθος για έναν αθλητή και ένα άθλημα που προσεγγίζει ως κάτι περίπου υπερβατικό. Δύο ενδεικτικά αποσπάσματα προδημοσιεύουμε σήμερα.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«Λίγο-πολύ όποιος αγαπά το τένις και παρακολουθεί το ανδρικό τουρ στην τηλεόραση έχει βιώσει, τα τελευταία χρόνια, αυτές που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε Στιγμές Φέντερερ. Πρόκειται για φορές, όταν παρακολουθείς τον νεαρό Ελβετό να παίζει, που το στόμα ανοίγει και τα μάτια προεξέχουν και ακούγονται ήχοι που κάνουν συζύγους σε άλλα δωμάτια να τρέξουν να δουν αν είσαι καλά. Οι Στιγμές είναι πιο έντονες αν έχεις παίζει αρκετό τένις για να καταλάβεις την απιθανότητα αυτού που μόλις τον είδες να κάνει. Έχουμε όλοι τα παραδείγματά μας. Ορίστε ένα.

Βρισκόμαστε στους τελικούς του Αμερικανικού Όπεν το 2005, και ο Φέντερερ σερβίρει ενάντια στον Αντρέ Αγκασί στις αρχές του τέταρτου σετ. Εξελίσσεται μια μεσαιάς διάρκειας ανταλλαγή χτυπημάτων εδάφους, από αυτές με το χαρακτηριστικό σχήμα πεταλούδας του σύγχρονου παιχνιδιού που βασίζεται στη δύναμη από τη βασική γραμμή, με τον Φέντερερ και τον Αγκασί να τραβολογάνε ο ένας τον άλλο από τη μια γωνία

Ο Ντέιβιντ Φόστερ Ουάλας έφυγε από τη ζωή το 2008. Είχε προλάβει να μαγευτεί από τα κατορθώματα του Ρότζερ Φέντερερ στα κορτ, μολονότι ο Ελβετός τενίστας δεν είχε φθάσει ακόμη στο ζενίθ της καριέρας του, η οποία ολοκληρώθηκε μόλις φέτος.

Ήταν σαν σκηνή από το Matrix. Δεν ξέρω τι είδους ήχοι προέκυψαν, μα η σύζυγός μου μου είπε πως ήρθε τρέχοντας και βρήκε ποπ κορν παντού στον καναπέ...

του γηπέδου στην άλλη, προσπαθώντας και οι δυο να προετοιμάσουν το νικηφόρο χτύπημα από τη βασική γραμμή... μέχρι που ξαφνικά ο Αγκασί χτυπάει ένα δυνατό βαρύ διαγώνιο μπάκχαντ που τραβάει τον Φέντερερ πολύ ανοιχτά στην αριστερή του γωνία, και ο Φέντερερ φτάνει το μπαλάκι μα το τεντωμένο σάις μπάκχαντ του είναι ρηχό, μισό μέτρο πέρα από τη γραμμή σερβίς, που φυσικά είναι το είδος του πράγματος που ο Αγκασί τρώει για πρωινό, και δεν θώς ο Φέντερερ αλλάζει με φού-

ρια κατεύθυνση για να επιστρέψει στο κέντρο, ο Αγκασί πλησιάζει για να χτυπήσει τη ρηχή μπαλιά στην άνοδο, και χτυπάει το μπαλάκι δυνατά στέλνοντάς το ακριβώς πίσω στην ίδια αριστερή γωνία, επιχειρώντας να βρει τον Φέντερερ εκτός ισορροπίας, πράγμα που όντως κάνει· ο Φέντερερ είναι ακόμα κοντά στη γωνία, αλλά τρέχει προς την κεντρική γραμμή, και το μπαλάκι κατευθύνεται σε ένα σημείο που βρίσκεται πλέον πίσω του, εκεί που μόλις ήταν, και δεν έχει χρόνο να στρίψει το σώμα του,

και ο Αγκασί ακολουθεί το χτύπημά του στο φιλέ υπό γωνία από την πλευρά του μπάκχαντ... και αυτό που κάνει ο Φέντερερ είναι πως με κάποιο τρόπο αντιστρέφει σε μια στιγμή τη φορά του και σχεδόν χοροπηδάει προς τα πίσω για τρία ή τέσσερα βήματα, απίστευτα γρήγορα, για να χτυπήσει ένα φόρχαντ από τη γωνία του μπάκχαντ του, με όλο του το βάρος να κινείται προς τα πίσω, και το φόρχαντ είναι μια τόπισπιν ρουκέτα παράλληλα με την πλάγια γραμμή που στο φιλέ περνάει δίπλα από τον

Αγκασί, που τεντώνεται για να το φτάσει αλλά το μπαλάκι τον έχει περάσει, και πετάει ευθεία κατά μήκος της πλάγιας γραμμής και προσγειώνεται ακριβώς στη γωνία του δεξιού γηπέδου του Αγκασί, νικηφόρο χτύπημα – ο Φέντερερ ακόμα χορεύει όπισθεν ενώ αυτό προσγειώνεται.

Και ακολουθεί εκείνο το γνώριμο μικρό δευτερόλεπτο σοκαρισμένης σιωπής από το νεοϋορκέζικο κοινό πριν εκείνο εκραγεί, και ο Τζον ΜάκΕνρο στην τηλεόραση με το σετ ακουστικών και μικροφώνου του δεύτερου σχολιαστή φορεμένο στο κεφάλι λέει (κυρίως στον εαυτό του, έτσι ακούγεται), «Πώς χτυπάς νικηφόρο χτύπημα από αυτή τη θέση;». Και έχει δίκιο: δεδομένης της θέσης και της παγκοσμίου κλάσεως ταχύτητας του Αγκασί, ο Φέντερερ ήταν αναγκασμένος να στείλει εκείνο το μπαλάκι κατά μήκος ενός σωλήνα χώρου διαμέτρου πέντε εκατοστών για να τον προσπεράσει, πράγμα που έκανε κινούμενος με την όπισθεν, χωρίς χρόνο να προετοιμαστεί και χωρίς να ρίξει το βάρος του στο χτύπημα. Ήταν αδύνατο. Ήταν σαν σκηνή από το Matrix. Δεν ξέρω τι είδους ήχοι προέκυψαν, μα η σύζυγός μου μου είπε πως ήρθε τρέχοντας και βρήκε ποπ κορν παντού στον καναπέ και εμένα γονατισμένο στο ένα γόνατο με μάτια που έμοιαζαν με αστείο ζευγάρι μάτια αγορασμένο από ψιλικατζίδικο.

Τέλος πάντων, αυτό είναι ένα παράδειγμα Στιγμής Φέντερερ, και ήταν μονάχα στην τηλεόραση – και η αλήθεια είναι πως το τηλεοπτικό τένις έχει με το ζωντανό τένις περίπου την ίδια σχέση που έχουν οι πορνοκασέτες με τη βιωματική πραγματικότητα του ανθρώπινου έρωτα.

Σερβίς παγκόσμιας κλάσης και φόρχαντ σαν ρευστό μαστίγιο

«Την **ομορφιά** ενός κορυφαίου αθλητή είναι σχεδόν αδύνατο να την περιγράψεις ευθέως. Ή να τη μεταδώσεις με τρόπο πλάγιο. Το φόρχαντ του Φέντερερ είναι ένα μεγάλο ρευστό μαστίγιο, το μονόχειρο μπάκχαντ του μπορεί να το χτυπήσει ξερά, να το φορτώσει με μπροστά περιστροφές ή να το κόψει σε σλάις – το σλάις τόσο κοφτό που η μπάλα διαγράφει παράξενα σχήματα στον αέρα και γλιστράει στο χορτάρι αναπηδώντας μέχρι το πολύ το ύψος αστραγάλου. Το σερβίς του έχει παγκόσμιας κλάσης ταχύτητα, και βαθμό ακρίβειας και ποικιλίας που κανείς άλλος δεν πλησιάζει καν· η κίνησή του στο σερβίς είναι ευλύγιστη και μη-εκκεντρική, χαρακτηριστική (στην τηλεόραση) μόνο χάρη σε ένα συγκεκριμένο σαν-χελιού σπάσιμο ολόκληρου του σώματος τη

στιγμή του χτυπήματος. Ο τρόπος που προβλέπει τα επόμενα χτυπήματα και διαβάζει το παιχνίδι είναι εξωπραγματικός, και η τεχνική του στην κίνηση των ποδιών η καλύτερη στο άθλημα – ως παιδί, ήταν επίσης μεγάλο ταλέντο στο ποδόσφαιρο. Όλα αυτά είναι αλήθεια, και όμως τίποτα από αυτά δεν εξηγεί οτιδήποτε ή μεταδίδει την εμπειρία του να παρακολουθείς αυτόν τον άνθρωπο να παίζει. Του να γίνεσαι μάρτυρας, από πρώτο χέρι, της ομορφιάς και της ιδιοφυΐας του παιχνιδιού του. Είσαι περισσότερο αναγκασμένος να προσεγγίσεις όλα αυτά τα αισθητικά θέματα έμμεσα, να μιλήσεις γύρω τους, ή –όπως ο Ακινάτς με το δικό του ανειδίωτο αντικείμενο– να προσπαθήσεις να τα ορίσεις με βάση το τι δεν είναι.

Ένα πράγμα που δεν είναι: τηλεοπτικά μεταδόσιμα. Τουλάχισ-

Το βιβλίο «Ο Ρότζερ Φέντερερ ως θρησκευτική εμπειρία. Πέντε κείμενα για το τένις» θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Πλήθος.

στον όχι πλήρως. Το τηλεοπτικό τένις έχει τα πλεονεκτήματά του, μα αυτά τα πλεονεκτήματα έχουν

μειονεκτήματα, και το κυριότερο εξ αυτών είναι μια ορισμένη ψευδαίσθηση οικειότητας. Τα τηλεοπτικά ριπλέι σε αργή κίνηση, τα κοντινά πλάνα και τα γραφικά, όλα αυτά ευνοούν τόσο πολύ τους τηλεθεατές που δεν έχουμε καν συναίσθηση του πόσα χάνονται στη μετάδοση. Και ένα μεγάλο κομμάτι αυτού που χάνεται είναι η σκέτη σωματικότητα του κορυφαίου-επιπέδου τένις, η αίσθηση της ταχύτητας με την οποία κινείται το μπαλάκι και αντιδρούν οι τενίστες.

Αυτή η απώλεια εξηγείται με απλό τρόπο. Η προτεραιότητα της τηλεόρασης, κατά τη διάρκεια ενός πόντου, είναι η κάλυψη ολόκληρου του γηπέδου, μια ολοκληρωμένη θέα, έτσι που οι θεατές να μπορούν να δουν και τους δύο τενίστες και τη συνολική γεωμετρία της ανταλλαγής χτυπημάτων. Η τηλεόραση επο-

μένως επιλέγει ένα σημείο θέασης που βρίσκεται ψηλά και πίσω από τη μία βασική γραμμή. Εσείς, ο θεατής, βρίσκεστε ψηλά, πίσω από το γήπεδο, και κοιτάζετε προς τα κάτω. Αυτή η προοπτική, όπως θα σας πει οποιοσδήποτε σπουδαστής καλών τεχνών, «κονταίνει» το γήπεδο. Το πραγματικό τένις, άλλωστε, είναι τρισδιάστατο, μα η εικόνα μιας τηλεοπτικής οθόνης μόνο δισδιάστατη. Η διάσταση που χάνεται (ή μάλλον παραμορφώνεται) στην οθόνη είναι το μήκος του πραγματικού γηπέδου, τα 23,77 μέτρα μεταξύ των βασικών γραμμών· και η ταχύτητα με την οποία το μπαλάκι διασχίζει αυτό το μήκος είναι ταχύτητα πυροβολισμού, πράγμα που στην τηλεόραση αποκρύπτεται, και από κοντά είναι τροπική γεωμετρία της ανταλλαγής χτυπημάτων. Η τηλεόραση επο-

ή υπερβολικό, στην οποία περίπτωση, να μην σας εμποδίζω, πηγαίνετε αυτοπροσώπως σε κάποιο επαγγελματικό τουρνουά –ιδίως στα περιφερειακά γήπεδα στους πρώτους γύρους, όπου μπορείτε να καθίσετε στα έξι μέτρα από την πλάγια γραμμή– για να πάρετε οι ίδιοι μια ιδέα της διαφοράς.

Αν έχετε παρακολουθήσει τένις μόνο στην τηλεόραση, απλώς δεν έχετε ιδέα πόσο δυνατά χτυπάνε οι επαγγελματίες το μπαλάκι, πόσο γρήγορα κινείται αυτό, πόσο λίγο χρόνο έχουν οι παίκτες για να το φτάσουν, και πόσο γρήγορα είναι ικανοί να κινηθούν και να περιστραφούν και να χτυπήσουν και να επανέλθουν σε ουδέτερη θέση. Και κανείς δεν είναι πιο γρήγορος, ή πιο απατηλά αβίαστα γρήγορος, σε αυτά από τον Ρότζερ Φέντερερ.

Ένα κοριτσάκι που αγνοείται έντεκα χρόνια

«Γκόθικ» μυθιστόρημα με στοιχεία τρόμου και τέλος που σε αφήνει άφωνο

CATRIONA WARD
Το τελευταίο σπίτι της οδού Νίντλες
μυθρ. Αλέξης Καλοφωλιάς
εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 408

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Υπάρχουν πολλά βιβλία μυθοπλασίας που στηρίζονται στην ανατροπή της «τελευταίας σελίδας», μια πιρουέτα του συγγραφέα που, ξαφνικά, αλλάζει εντελώς την οπτική γωνία από την οποία παρακολουθούσαμε τα τεκταινόμενα, φωτίζοντάς τα με ένα ολοκαίνουργιο φως. Το μυθιστόρημα της Κατρίονα Γουόρντ είναι κάτι πολύ περισσότερο από αυτό. Με έναν τρόπο που πολύ σπάνια συναντάμε, καταφέρνει κάτι που δύσκολα περιγράφεται με λόγια αν δεν θέλεις να προδώσεις το κείμενο και να στερήσεις, έτσι, από τον αναγνώστη αυτό το αίσθημα κατάπληξης, λύτρωσης, αιφνιδιασμού και θαυμασμού που οπωσδήποτε θα νιώσει, όχι όταν κλείσει το βιβλίο, αλλά σε ολόκληρο το τελευταίο μέρος του, επί τουλάχιστον εκατό σελίδες στη σειρά. Ομολογούμε πως, αν και είχαμε προειδοποιηθεί ήδη από το οπισθόφυλλο, το

βιβλίο κατάφερε τελικώς να μας εκπλήξει με τον αριστοτεχνικό τρόπο που είναι κατασκευασμένο. Μεγάλο επίτευγμα δομής, και βέβαια εξονυχιστικής προεργασίας από τη συγγραφέα του.

Αρχίζει κάποιος να διαβάζει και σχετικά γρήγορα καταλαβαίνει πως έχει να κάνει με θρίλερ, ένα «γκόθικ» μυθιστόρημα με στοιχεία τρόμου, που αφορά –πιθανόν– έναν άντρα, έναν ιδιόμορφο χαρακτήρα που έχει κάνει κάτι πραγματικά φρικτό. Πολύ σύντομα, θα μάθουμε ότι πριν από έντεκα χρόνια εξαφανίστηκε ένα μικρό κοριτσάκι ενώ ήταν σε διακοπές με τους γονείς του και τη μεγάλη του αδελφή. Η οποία μεγάλη αδελφή εμφανίζεται επίσης στο προσκήνιο, για να βρει τον απαγωγέα ή/και δολοφόνο της αδελφής της, καθώς η αστυνομία δεν κατάφερε τίποτε όλα αυτά τα χρόνια: αντίθετα, το μόνο που συνέβη ήταν να διαλυθεί τελείως η δική της οικογένεια. Όπως όμως διαλυμένη είναι και η οικογένεια αυτού του μονήρους άντρα. Μπορεί να φιλοξενεί πού και πού την κόρη του, ωστόσο πάντα φτάνει η ώρα που θα την αφήσει να φύγει για να πάει πίσω στη μητέρα της.

Στο βιβλίο πρωταγωνιστεί και μια γάτα, η Ολίβια, παρουσιάζοντας την ιστορία από τη δική της οπτική.

Η μεγάλη αδελφή εμφανίζεται στο προσκήνιο για να βρει τον απαγωγέα ή/και δολοφόνο της αδελφής της, καθώς η αστυνομία δεν κατάφερε τίποτε.

Όλα αυτά τα πληροφορούμαστε από τους τέσσερις αφηγητές του βιβλίου, που μοιράζονται σχεδόν ισότιμα τα κεφάλαια. Πρώτα ο Τεντ, ο πρωταγωνιστής, που ζει σ' αυτό το άθλιο σπίτι (το τελευ-

ταίο σπίτι της οδού Νίντλες) με τα καρφωμένα παράθυρα, την αποφορά, τα πεταμένα στο πάτωμα σκουπίδια, το αλκοόλ, τους παράξενους γείτονες, με τα τρομερά, φρικώδη οράματα που τον ταλαιπωρούν και τις αναμνήσεις από τη μητέρα του, της αυστηρής νοσοκόμας που τον μεγάλωσε σύμφωνα με τον δικό της κώδικα αξιών. Μετά, η γάτα του. Ναι, η γάτα του, Ολίβια, έχει τα δικά της κεφάλαια, παρουσιάζοντάς μας την ιστορία από τη δική της οπτική. Είναι μια γάτα έξυπνη, σχεδόν καλλιεργημένη, που είτε αφήνεται στην αγκαλιά του κυρίου της είτε τον αποφεύγει γρατζουνώντας τον, για να κάνει, στη συνέχεια, μικρές κατα-

στροφές στο σπίτι – και για να διαβάσει αποσπάσματα από τη Βίβλο. Επειτα, η μεγάλη αδελφή, Ντι, που, κουβαλώντας τη θλίψη και τις ενοχές της, νοικιάζει το απέναντι σπίτι για να τον παρακολουθεί. Γιατί έχει μεγάλες και τρομακτικές υποψίες γι' αυτόν – όπως άλλωστε αρχίζουμε να έχουμε και εμείς. Και κάποια στιγμή μπαίνει, τέλος, στη συζήτηση και η Λόρεν, η κόρη του Τεντ, ένα αγρίμι, διεκδικώντας και αυτή τη δική της αλήθεια για την ιστορία.

Είναι λοιπόν αυτό το εξαιρετικά καλογραμμένο, με μια πλούσια πρόζα, θρίλερ η ιστορία ενός καθ' ἑξιν δολοφόνου; Ενός παιδόφιλου που απαγάγει μικρά κοριτσάκια και

Προσοχή: Μην διαβάσετε το Επίμετρο της συγγραφέως, αν δεν ολοκληρώσετε πρώτα την ανάγνωση.

τα σκοτώνει; Είναι μια ιστορία τραυμάτων που δεν μπορούν πια να θεραπευτούν; Μια εφιαλτική ιστορία άφατου πόνου; Εάν κάτι είναι βέβαιο, είναι ότι διαρκώς ξεμυτίζουν από τις αραχνιασμένες γωνίες ολόένα περισσότερα μυστικά με άσχημο πρόσωπο – αποκρουστικές πράξεις του παρελθόντος που караδοκούν σε σκοτεινά μέρη και που απλώνουν, πού και πού, ένα τρεμάμενο χέρι. Και κάτι ακόμη είναι βέβαιο: όχι απλώς δεν μπορούμε να φανταστούμε τι έχει στ' αλήθεια συμβεί, αλλά το σοκ της συνειδητοποίησης θα έρθει στον καθένα μας θέλοντας και μη.

Ένα έξοχο, μαεστρικό, βιβλίο που μιλάει τρυφερά για «οριακές» καταστάσεις. Μεταφράζεται ήδη σε πολλές γλώσσες και, βέβαια, θα μεταφερθεί στον κινηματογράφο – το υλικό του είναι ιδανικό για μία ταινία από αυτές που δεν πρέπει να ξέρεις με τίποτε το τέλος τους. Προσοχή: Μην διαβάσετε το Επίμετρο της συγγραφέως, αν δεν ολοκληρώσετε πρώτα την ανάγνωση. Να σημειωθεί επίσης η εξαιρετική, ατμοσφαιρική μετάφραση του Αλέξη Καλοφωλιά.

Για τον άνθρωπο και τον γοργισφό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΤΖΟΝ ΠΑΤΡΙΚ ΣΑΝΛΕΪ

ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ

Σκηνοθεσία: ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΡΑΟΥΖΟΣ

Η αθωότητα είναι αρετή μόνο σ' έναν κόσμο όπου δεν υπάρχει το Κακό.

ΛΕΥΚΩΣΙΑ Θέατρο ΘΟΚ, Κεντρική Σκηνή Αίθουσα Εύης Γαβριηλίδης κάθε Παρασκευή, Σάββατο στις 20:30 και Κυριακή στις 18:00	ΛΑΡΝΑΚΑ Δημοτικό Θέατρο «Γεώργιος Λυκούργος» Τετάρτη 14 Δεκεμβρίου 2022 στις 20:30
ΠΑΦΟΣ Μαρκίδειο Θέατρο Τετάρτη 30 Νοεμβρίου 2022 στις 20:30	ΛΕΜΕΣΟΣ Θέατρο Ριάλτο Τετάρτη 21 Δεκεμβρίου 2022 στις 20:30

ΥΠΕΡΤΙΤΛΙΣΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 9 Δεκεμβρίου 2022 (ελληνικά) 16 Δεκεμβρίου 2022 (αγγλικά και τουρκικά)	ΛΕΜΕΣΟΣ 21 Δεκεμβρίου 2022 (αγγλικά και τουρκικά)
--	---

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ / ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

Ηλεκτρονικά στη σελίδα www.thoc.org.cy
Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717 (Τρίτη-Κυριακή 10:00-13:30 & 16:00-18:00)

ΛΕΜΕΣΟΣ: Ηλεκτρονικά στη σελίδα www.rialto.com.cy
Ταμείο Θεάτρου Ριάλτο, τηλ. 77777745

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Γυναικοκτονία, το στίγμα ενός ανδρικού σύμπαντος

Επίκαιρο θρίλερ από τον Ντομνίκ Μολ

Η νύχτα της 12ης ★★ ★
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΘΡΙΛΕΡ (2021)
Σκηνοθεσία: Ντομνίκ Μολ
Ερμηνείες: Μπαστιάν Μουγιόν, Μπουλί Λανέρ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο Γαλλογερμανός σκηνοθέτης Ντομνίκ Μολ («Από άλλο πλανήτη») επιστρέφει με ένα ενδιαφέρον αστυνομικό θρίλερ, το οποίο έχει και επίκαιρο χαρακτήρα. Η Κλαρά, μια νεαρή κοπέλα, δολοφονείται με φρικιαστικό τρόπο ένα βράδυ επιστρέφοντας στο σπίτι της. Την υπόθεση αναλαμβάνει να εξκινιάσει η εγκληματολογική ομάδα της Γκρενόμπλ, υπό τη διεύθυνση του νέου και φιλόδοξου επικεφαλής Γιοχάν Βιβέ, ο οποίος πέφτει με

«Τι σκέφτονται αυτοί οι άνδρες όταν διερευνούν εγκλήματα κατά γυναικών που θα μπορούσαν να είναι οι κόρες τους, οι σύντροφοί τους; Πώς βλέπουν τους υπόπτους; Και τα θύματα;».

τα μούτρα στη δουλειά έχοντας στο πλευρό του και έναν έμπειρο συνάδελφο. Καθώς ωστόσο οι ανακρίσεις προχωρούν και οι ύποπτοι πληθαίνουν, ο αστυνομικός φτάνει στην απελπιστική συνειδητοποίηση: σχεδόν όλοι τους θα μπορούσαν να είχαν σκοτώσει την Κλαρά. Ο Μολ χτίζει μεθοδικά ένα μάλλον τυπικό αστυνομικό θρίλερ, με όλη την κατάλληλη ατμόσφαιρα και τους χαρακτήρες που αυτό απαιτεί. Το ενδιαφέρον εδώ είναι η δική του (ανδρική) ματιά πάνω στο

θέμα της γυναικοκτονίας. Ο Βιβέ και η ομάδα του αρχίζουν να εξερευνούν το παρελθόν της Κλαρά, ανακαλύπτοντας μια σειρά από κακοποιτικές σχέσεις. Ταυτόχρονα κι εκείνοι, ως άνδρες στην πλειονότητά τους, έχουν να αναμετρηθούν με τις δικές τους προκαταλήψεις και τα φαντάσματα προκειμένου να φτάσουν πιο κοντά στη λύση του μυστηρίου.

«Πολλές ειδήσεις σχετίζονται άμεσα με περιπτώσεις βίας που διαπράττονται από άνδρες κατά των γυναικών. Είναι εντελώς τρελό όταν το σκέφτεσαι και δεν το βλέπεις ως έναν ακόμη θάνατο. Οι αστυνομικοί που πρέπει να πολεμήσουν αυτή τη βία είναι σχεδόν αποκλειστικά άνδρες. Ακόμη κι αν, με αξιόπαινο τρόπο, κάποιες ταινίες και σειρές δείχνουν γυναίκες ντετέκτιβ, στην πραγματικότητα ζούμε ακόμη σε έναν “κόσμο ανδρών”. Τι σκέφτονται αυτοί οι άνδρες όταν διερευνούν εγκλήματα κατά γυναικών που θα μπορούσαν να είναι οι κόρες τους, οι σύντροφοί τους, οι φίλες τους, οι αδελφές τους; Πώς βλέπουν τους υπόπτους; Και τα θύματα;» παρατηρεί ο ίδιος ο σκηνοθέτης.

Κατά τα λοιπά, η ταινία του διαθέτει ρυθμό και καλές ερμηνείες, παρόλο που η πλοκή δεν κορυφώνεται ποτέ στην πραγματικότητα με τον τρόπο που γίνεται στα περισσότερα φιλμ του είδους. Αλλά σκε, παρά τις ομοιότητες, εδώ δεν έχουμε ένα ευρωπαϊκό «Zodiac», αλλά μια ταινία βασισμένη στον άτυπο διαχωρισμό ανδρών - γυναικών και στις σύγχρονες διαστάσεις που αυτός παίρνει με αφορμή ένα τραγικό περιστατικό βίας. Ο τρόπος που αυτό καθρεφτίζεται στους υπόλοιπους χαρακτήρες και τελικά τους σημαδεύει είναι και το μεγαλύτερο ατού του.

Μια νεαρή κοπέλα δολοφονείται με φρικιαστικό τρόπο. Την υπόθεση αναλαμβάνει να εξκινιάσει η εγκληματολογική ομάδα της Γκρενόμπλ, υπό τη διεύθυνση του νέου και φιλόδοξου επικεφαλής, ο οποίος φτάνει σε μια απελπιστική συνειδητοποίηση: σχεδόν όλοι τους θα μπορούσαν να την είχαν σκοτώσει...

HOME CINEMA

Ιστορία ενηλικίωσης με την υπογραφή του Τιμ Μπάρτον

Επάνω, η Τζίνα Ορτέγκα ως Wednesday στην ομότιτλη σειρά του Netflix. Κάτω, ο Πέτρι Ποϊκόλανε σε σκηνή από την ταινία «Ο τυφλός που δεν ήθελε να δει τον Τιτανικό».

Wednesday ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2022)
Δημιουργός: Τιμ Μπάρτον, Άλφρεντ Γκαφ
Ερμηνείες: Τζίνα Ορτέγκα, Γκουέντολιν Κρίστι

Τον κιοιμοριστικό σκοτεινό μύθο της Οικογένειας Άνταμς φέρνει ξανά στο προσκήνιο το Netflix, με μια ολοκαίνουργια σειρά, η οποία φέρει ευδιάκριτη τη σκηνοθετική υπογραφή του Τιμ Μπάρτον. Πρωταγωνίστρια εδώ είναι η Γουένσντεϊ, η ιδιοφυής αλλά καταθλιπτική κόρη της οικογένειας, την οποία οι γονείς της συνοδεύουν σε ένα ειδικό σχολείο για παιδιά με υπερφυσικά χαρίσματα. Εκεί η νεαρή κοπέλα, με τη βοήθεια του πιστού «Πράγματος», θα κάνει νέες γνωριμίες και θα βαλθεί να λύσει το μυστήριο μιας σειράς από φρικιαστικές δολοφονίες που αναστατώνουν την περιοχή.

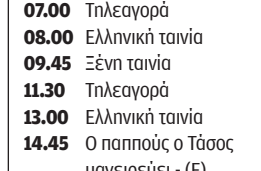
Αλλά η ιστορία ενηλικίωσης, από τις (κυριολεκτικά) εκατοντάδες που έχει να σερβίρει το Netflix, ωστόσο η συγκεκριμένη αξίζει την προσοχή μας για αρκετούς λόγους. Αρχικά για τον μάγο της γοτθικής φαντασίας, Τιμ Μπάρτον, ο οποίος καταφέρνει να περάσει την αισθη-

τική του, σε μια σειρά γενικών πολύ προσεγμένη στο συγκεκριμένο κομμάτι. Επειτα υπάρχει η πρωταγωνίστρια, Τζίνα Ορτέγκα, η οποία ερμηνεύει μια Γουένσντεϊ αγέλαστη και βλοσυρή, έτοιμη ωστόσο πάντα να σε ξαφνιάσει με τις κοφτερές ατάκες και το μαύρο χιούμορ της. Όλα αυτά σε ένα (οικονομικό) πακέτο οκτώ 45λεπτων επεισοδίων, το οποίο παντρεύει άρτια την αμερικανική μυθολογία του φανταστικού με σύγχρονα ζητήματα του «πραγματικού» κόσμου, ακόμη κι αν τα τελευταία μπαίνουν κάπως βίαια και σχηματικά στο προσκήνιο.

Ο τυφλός που δεν ήθελε να δει τον Τιτανικό ★★ ★
ΔΡΑΜΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Τέμου Νίκι
Ερμηνείες: Πέτρι Ποϊκόλανε, Μαριάννα Μαϊγνιάλα

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε ένα πολύ ιδιαίτερο φιλμ με έναν ακόμη πιο ξεχωριστό πρωταγωνιστή, που είδαμε σχετικά πρόσφατα και στις αίθουσες, σε σκηνοθεσία του Φινλανδού Τέμου

Νίκι. Ο Γιάκο πάσχει από σκλήρυνση κατά πλάκας, με αποτέλεσμα να βρίσκεται καθηλωμένος σε αναπηρικό αμαξίδιο, ενώ πλέον έχει χάσει και την όρασή του. Μέσω Ιντερνετ γνωρίζει τη Σίρπα, επίσης ασθενή, και οι δυο τους επικοινωνούν καθημερινά από το τηλέφωνο. Μια μέρα, ωστόσο, ο Γιάκο αποφασίζει να διασχίσει τα (όχι λίγα) χιλιόμετρα που τους χωρίζουν, και μάλιστα δίχως συνοδό, προκειμένου επιτέλους να συναντήσει την αγαπημένη του. Στον δρόμο θα χρειαστεί βέβαια τη βοήθεια αγνώστων και κάπου εκεί τα πράγματα θα πάρουν επικίνδυνη τροπή. Παρά το «βαρύ» του θέματος, ο Νίκι καταφέρνει να διανθίσει την ταινία του με αρκετό χιούμορ και κινηματογραφικές αναφορές, ενώ αξιοσημείωτη είναι και η οπτική του προσέγγιση: με την κάμερα σχεδόν μόνιμα καρφωμένη στο πρόσωπο του (εξαιρετικού) πρωταγωνιστή και τον περίγυρο να θολώνει και να χάνεται, καταφέρει να βάλει τον θεατή, προφανώς όσο αυτό είναι δυνατόν, στη θέση αυτού του μοναδικού ήρωα. Η ταινία κυκλοφορεί στην πλατφόρμα από 6/12.

PIK1 THΛ.: 22862000	PIK2 THΛ.: 22862000	ALPHA THΛ.: 22212400	ANT1 THΛ.: 22200200	OMEGA THΛ.: 22477777	ΣΙΓΜΑ THΛ.: 22580100	CAPITAL THΛ.: 25577577	MOVIES BEST
							
21.00 MUNDIAL 2022	21.30 Accidental husband	22.30 Maestro	21.15 Family game	21.00 Κόκκινο ποτάμι	21.00 The voice of Greece	07.00 Τηλεαγορά 08.00 Ελληνική ταινία 09.45 Ξένη ταινία 11.30 Τηλεαγορά 13.00 Ελληνική ταινία 14.45 Ο παππούς ο Τάσος μαγειρεύει - (Ε)	21.00 Never Too Late
07.30 Θεία Λειτουργία	07.00 Μανώλης και Κατίνα - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.	07.00 Περί ανέμων και υδάτων Κωμική σειρά.	07.10 Ο κόσμος να χαλάσει Κωμική σειρά.	06.00 Τώρα μαζί Έννημερωτική εκπομπή, με την Ευλαμπία Ρέβη και τον Γιώργο Σιαδάρη.	06.00 Οι Τάκκοι - (Ε) Κωμική σειρά.	15.00 Τηλεαγορά 19.10 Ξένη ταινία 21.00 Ξένη ταινία 23.00 Ξένη ταινία 01.00 Ταινία δράσης 02.35 Δραματική ταινία	09.10 Baking Spirits Bright 10.40 The College Admissions Scandal
10.10 Σε προσκυνώ γλώσσα, II Ενημερωτική εκπομπή.	08.00 Παιδική ζώνη α. Ο μικρός νχουδιωτός β. Mini Pet Pals γ. Παιχνίδια στην άμμο δ. Όλι ε. Η Μπο ταξιδεύει στ. Τα Στρομφάκια η. Ο σκανδαλιάρης Τότης θ. Λέο Ντα Βίντσι ι. Η Μία και εγώ	08.00 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά.	08.15 Santa Γιολάντα - (Ε) Κωμική σειρά.	09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.	07.00 Στο χωρκόν μας - (Ε) Κυπριακή σειρά.	PLUS THΛ.: 22259000	12.10 All Summer Long
11.00 Σπίτι στη φύση Πολιτιστική εκπομπή.	13.05 Παιδική ζώνη - (Ε)	09.00 Ενημερωτική εκπομπή.	09.30 Πρώτη σταγόνα - (Ε) Κωμική σειρά.	13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.	07.30 Θεία λειτουργία	07.55 Παιδικό παραμύθι	13.40 Mr. Holland's Opus
11.30 Κύπρος, ένα προσκύνημα Ένα ταξίδι σε εκκλησίες, μόνες και παρεκκλήσια.	15.30 Anne with an E, III - (Ε) Οικογενειακή σειρά.	10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή.	11.10 Το σόι μου μέσα - (Ε) Κωμική σειρά.	15.15 Επιπλοκουρμεδιές Εκπομπή μαγειρικής με τον Σταυρή Γεωργίου.	09.50 Όρα για φραγτό - (Ε) Μαγειρική με την Αργυρά Μπαρμπαρίγου.	19.10 Εξυπνες νεύσεις - (Ε)	16.05 Cosmic Sin
12.00 Play List, II - (Ε)	15.30 Anne with an E, III - (Ε) Οικογενειακή σειρά.	13.00 The Chase - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.	12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή.	16.15 Cash Or Trash Εκπομπή, με τη Δέσποινα Μοιραράκη.	10.20 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.	13.30 Τα λέμε!	17.40 Hearts Of Winter
13.30 Κοίτα με στα μάτια, IV Σειρά για τα ζώα.	17.00 MUNDIAL 2022 Φάση των «16»-Αγώνας	14.45 Λούις Night Show - (Ε) Σατιρική εκπομπή.	14.30 Casa De Mikel 4 - (Ε) Σατιρική εκπομπή.	17.25 Greece's Next Top Model Διαγωνισμός μόδας, με τη Βίκυ Καγιά.	11.20 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.	15.00 Πας μαγειρεύοντας - (Ε)	19.10 Deadlock
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ	16.30 MUNDIAL 2022 Pre-Game	15.30 Αμφιβολίες - (Ε) Κοινωνική σειρά με ιστορίες γεμάτες ένταση και συνεχείς ανατροπές.	15.50 Τα νέα του ANT1 σε 10΄	18.00 OMEGA NEWS	12.30 Καλό μεσημέρακι (Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Νίκο Μουσιανό.	16.00 Τηλεαγορά	21.00 Never Too Late
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.	19.00 MUNDIAL 2022 Post-Game	16.15 Μαίρη, Μαίρη, Μαίρη Κωμική σειρά.	18.15 Passenger Συνέχεια	18.10 Greece's Next Top Model Συνέχεια	14.30 Γλυκάνισος - (Ε) Δραματική σειρά.	17.30 Αόρατος φρακός	21.00 Goes Down
15.00 Μουσικό ραντεβού, III Ψυχαγωγική εκπομπή.	19.15 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (αγγλική)	18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)	17.40 Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Μάριο Πρίαμο.	19.10 Τρία μίλια Κοινωνική σειρά.	15.30 Γεγονότα σε συντομία	18.00 Quiz Fun	22.45 Igby
15.30 Προσωπογραφίες, VI (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.	19.25 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (τουρκική)	18.15 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.	20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ	20.10 OMEGA NEWS	16.30 Γεια σου Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Μαρία Μπακοδήμου.	19.40 Τα καλύτερα της αγοράς	00.30 Saint Judy
16.30 Χρονογράφημα, V Σειρά ντοκιμαντέρ.	19.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)	18.45 TET- A-TET στον Alpha Εκπομπή συνεντεύξεων.	20.15 Τα νέα του ANT1	21.00 Κόκκινο ποτάμι	18.00 Γεγονότα σε συντομία	20.00 Ο καιρός	02.15 Brazil
17.00 Εκείνη & Εκείνοι, II Εκπομπή συνεντεύξεων.	20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)	22.30 Maestro Ερωτική δραματική σειρά, με τους Χριστόφορο Παπακαλιάτη, Χάρης Αλεξίου.	21.15 Family Game Τηλεπαιχνίδι, με τους	20.00 Ό,τι αγαπώ Μουσική εκπομπή, με τον Γιάννη Μπέζο.	18.10 Γεια σου - (Ε) (Συνέχεια)	20.30 Fatsa Book	04.35 Faraway Eyes
17.30 Η νύχτα της 12ης Πολυξένης Κυπριακό σκετς.	20.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)	00.00 Night out Ψυχαγωγική εκπομπή.	22.30 The Bourne Legacy Ταινία δράσης.	21.00 Ο γιπευτής (Ε)	19.00 Ανεράδες Κυπριακή σειρά.	21.35 Το ταξίδι της ζωής, V	
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ	23.00 Mystère Place Vendôme Σειρά αυτοτελών ταινιών μυστηρίου εποχής.	01.15 Κάρμα - (Ε)	23.15 Undisputed II: Last Man Standing Περιπέτεια.	01.40 Το ντεντέ (Ε)	20.00 Γεγονότα σε τίτλους	22.30 Ξένη ταινία	
20.30 MUNDIAL 2022 Pre-Game	00.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)	02.15 Κρατός μυστικό - (Ε)	00.50 Ο υπεταγμένος (Ε)	02.00 Μια του κλέφτη - (Ε)	00.40 Ανεράδες - (Ε)	00.00 MAD TV	
21.00 MUNDIAL 2022 Φάση των «16»-Αγώνας	00.45 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ	03.00 Οικογενειακές ιστορίες	01.40 Το ντεντέ (Ε)	06.00 Εικόνες - (Ε)	02.20 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)		
23.00 MUNDIAL 2022 Post-Game		03.45 Σ/Κ με τον Μάνεση	02.30 Solo καριέρα (Ε)		04.00 Γεια σου - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.		
23.15 ΕΙΔΗΣΕΙΣ			03.20 Η εκδρομή (Ε)				
23.20 Επαναλήψεις							

Κβαντοφυσική: το φάντασμα μέσα μας

Ο Ντέιβιντ Κάιζερ προσεγγίζει την άβυσσο που χωρίζει την πραγματικότητα των κβάντων από τη βιωμένη ανθρώπινη εμπειρία

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Η φυσική του δεκάτου ενάτου αιώνα ήθελε το άτομο να απαρτίζεται από διακριτά σωματίδια –τα ηλεκτρόνια– που κινούνται γύρω από ένα κέντρο –τον πυρήνα– σε αυστηρά καθορισμένες τροχιές, όπως και στον μακρόκοσμο του σύμπαντος: η Σελήνη γύρω από τη Γη, η Γη και οι άλλοι πλανήτες γύρω από τον Ήλιο, ο Ήλιος γύρω από το κέντρο του γαλαξία και πάει λέγοντας. Το βασίλειο της βαρύτητας και το ευθύγραμμο βέλος του χρόνου, αδιατάρακτο και σταθερό, το σύμψαν σαν καλοκουρδισμένο ρολόι, όπως το ήθελε ο Νεύτωνας (κι όπως το αντιλαμβανόμαστε ακόμη όλοι στην καθημερινότητά μας). Όμως, τις πρώτες δεκαετίες του εικοστού, η διεθνής επιστημονική κοινότητα των φυσικών άρχισε να διακρίνει εντός της ύλης, και κυρίως στον μικρόκοσμο του εσωτερικού του ατόμου, φαινόμενα που αντιβαίνουν κάθε ανθρώπινη λογική, ακόμα και στους νόμους που διέπουν τη φύση σε μακροκοσμικό επίπεδο.

Αυτή η χονδροειδής σύνοψη αφορά τη γένεση της κβαντοφυσικής. Κβάντα: δέσμες σωματιδίων. Αν η Σχετικότητα κατέρριψε θεμελιώδεις αντιλήψεις περί χώρου και χρόνου, περίπου την ίδια εποχή, η κβαντοφυσική ανέτρεψε έννοιες και αντιλήψεις αιώνων περί ύλης.

Στον μικροσωματιδιακό κόσμο η ύλη είναι ρευστή και αινιγματική. Στον πυθμένα του ελάχιστου ξανοίγεται ένα άλλο άπειρο, στο οποίο δεν είναι δυνατόν να γνωρίζει κάποιος την ακριβή θέση ενός σωματιδίου ούτε την ενεργειακή του κατάσταση. Οπότε, δεν έχει νόημα να πει κανείς ότι έλαβε χώρα ένα καθοριστικό συμβάν μέχρις ότου κάποιος παρατηρήσει την έκβασή του. Αυτή είναι η συναρπαστική ιστορία που αφηγείται ο ιστορικός της επιστήμης Ντέιβιντ Κάιζερ στο βιβλίο του «Η κβαντική κληρονομιά. Ανταποκρίσεις από έναν αβέβαιο κόσμο», που κυκλοφορεί αυτές τις μέρες από τις εκδόσεις Ροπή (μετάφραση-επιστημονική επιμέλεια: Γρηγόρης Πανουτσόπουλος - Θεμιστοκλής Χαλικιάς). Όπως γράφει, «ενώ στη ζωή μας συχνά ερχόμαστε αντιμέτωποι

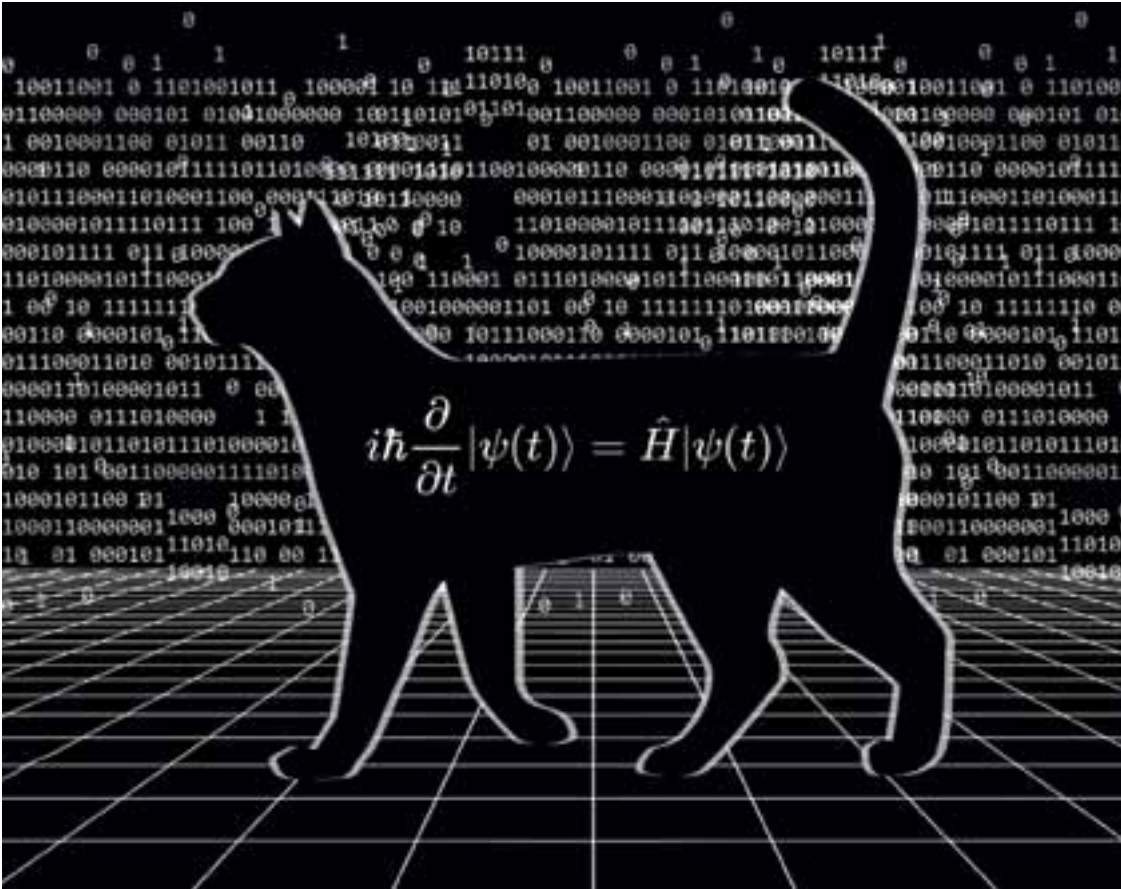

Άλλο ένα εξαιρετικό βιβλίο των εκδόσεων Ροπή.

Στον πυθμένα του ελάχιστου ξανοίγεται ένα άλλο άπειρο, στο οποίο δεν είναι δυνατόν να γνωρίζει κάποιος την ακριβή θέση ενός σωματιδίου.

με διαζευκτικές αποφάσεις τύπου “ή το ένα ή το άλλο”, η φύση –τουλάχιστον όπως αυτή περιγράφεται από την κβαντική θεωρία– μπορεί να υιοθετήσει “και το ένα και το άλλο μαζί”. Και εδώ και εκεί ή, το άκρον άωτον της παραφροσύνης, και ζωντανός και νεκρός. Επ’ αυτού ειδικά περισσότερα στη συνέχεια.

Ο κόσμος του ερευνητικού πεδίου των μεγαθρίων της φυσικής της δεκαετίας του ’20, από τον Νιλς Μπορ και τον Βέρνερ Χάιζενμπεργκ έως τον Ερβιντ Σρέντινγκερ, τον Πολ Ντιράκ, τον ίδιο τον Αϊνστάιν κ.ά., είναι αδιανόητα μικροσκοπικός, αλλά την ίδια στιγμή απέραντα συναρπαστικός. Τι περιέχει το άτομο στον πυρήνα του; Δέσμες από πρωτόνια και νετρόνια που και αυτά με τη σειρά τους αποτελούνται από τα περίφημα κουάρκ (λέξη που οι φυσικοί έκλεψαν απ’ τον Τζέιμς Τζόις). Όλα όσα αγγίζουμε αποτελούνται από ηλεκτρόνια και κουάρκ, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με τα γλουόνια – και αυτός είναι

Η «νεκροζώντανη» γάτα του Σρέντινγκερ. Ωστόσο, ο Αϊνστάιν επέμενε πως η φύση διαλέγει: η γάτα θα είναι είτε ζωντανή είτε νεκρή, όχι και τα δύο ταυτόχρονα.

όλος μας ο κόσμος κι ας μην τον βιώνουμε ως τέτοιο.

Τι γίνεται τώρα όμως. Υστερα από σειρά περιπλοκών πειραμάτων στον μικρόκοσμο του ατόμου, οι φυσικοί είδαν ότι τα ηλεκτρόνια αλλάζουν τροχιές αυθαίρετα, παραβιάζοντας τις θεμελιώδεις αρχές της μηχανικής. Είδαν ότι ένα ηλεκτρόνιο μπορεί να βρίσκεται σε δύο διαφορετικά σημεία του χώρου – ταυτόχρονα. Διαπίστωσαν ότι αυτές είναι θεμελιώδεις ιδιότητες των υποατομικών σωματιδίων: εξαφανίζονται και εμφανίζονται μυστηριωδώς σε ένα μικροσύμπαν όπου τα πάντα είναι ασαφή και ερωτροπούν με το τίποτα, πραγματοποιώντας απίθανα άλματα από τη μία αλληλεπίδραση στην άλλη.

Τα θεμελιώδη σωματίδια είναι βραχείς, εφήμερες υπάρξεις που δημιουργούνται και καταστρέφονται αέναα μέσα από μια ατέρμονη σειρά απρόβλεπτων κινήσεων. Πώς γίνεται ένα ηλεκτρόνιο να βρίσκεται σε δύο μέρη ταυτόχρονα; Η ύπαρξή παύει να είναι σώμα και γίνεται κυμα-

τισμός, κυματοσυνάρτηση, κατά την επιστημονική ορολογία. Αυτός δεν είναι ένας κόσμος καθορισμένων πραγμάτων και συμπαγών αντικειμένων, είναι ένας κόσμος αβέβαιων, απροσδιόριστων συμβάντων. Ο ίδιος ο Αϊνστάιν είχε φρίξει με αυτές τις διαπιστώσεις (τότε έγραψε την περίφημη φράση «ο Θεός δεν παίζει ζάρια», μολοντί είχε συμβάλει στη νέα φυσική, με την εντόπιση των φωτονίων, του συστατικού του φωτός.

Η «Σχολή της Κοπεγχάγης»

Ο Αϊνστάιν δεν ήταν ο μόνος που δυσφορούσε με τη... μυστικιστική αυτή αύρα της κβαντοφυσικής. Και άλλοι επιστήμονες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη της κβαντοφυσικής, απέρριπταν ορισμένα βασικά αξιώματά της, ειδικά έτσι όπως είχαν διατυπωθεί από την περίφημη «Σχολή της Κοπεγχάγης» (η απίθανη αυτή ιστορία ενέπνευσε και το θεατρικό «Κοπεγχάγη» του Μάικλ Φρέιν). Ένας από αυτούς ήταν και ο Ερβιν Σρέντινγκερ, στον οποίο

στέκεται και ο Κάιζερ στο βιβλίο του. Το θεωρητικό του πείραμα με τη νεκρή και ζωντανή ταυτόχρονα γάτα στο κουτί ήταν στην ουσία μια έξοχη ειρωνεία απέναντι στην κβαντική προσέγγιση που προώθησε η Κοπεγχάγη.

«Η ιστορία περιγράφει μια γάτα η οποία βρίσκεται κλειδωμένη μέσα σ’ ένα αδιαφανές κουτί μαζί με μια ποσότητα ραδιενεργού υλικού», περιγράφει ο Κάιζερ. «Αν το ραδιενεργό υλικό διασπαστεί, τότε μια συσκευή θα ανιχνεύσει τη διάσπαση και θα απελευθερώσει ένα σφυρί, το οποίο θα θρυμματίσει ένα γυαλίνο σκεύος που περιέχει δηλητήριο και θα σκοτώσει τη γάτα. Αν δεν ανιχνευθεί ραδιενέργεια, τότε η γάτα θα ζήσει.

Ο Σρέντινγκερ επινόησε αυτό το αποκρουστικό σενάριο για να ασκήσει κριτική σε ένα χαρακτηριστικό της κβαντικής θεωρίας το οποίο θεωρούσε εξωφρενικό. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της θεωρίας, πριν ανοίξει κανείς το κουτί για να ελέγξει τη γάτα, αυτή δεν θα

είναι ούτε ζωντανή ούτε νεκρή, αλλά θα ισορροπεί σε μια περίπτωση, απόλυτα κβαντική κατάσταση ζωής και θανάτου».

Ο Κάιζερ θίγει και μιαν άλλη ενδιαφέρουσα παράμετρο: «Αν και η γάτα του Σρέντινγκερ ευδοκίμει σαν μιδίο μέχρι τις μέρες μας, οι σχετικές συζητήσεις τείνουν να παραβλέπουν μια βασική διάσταση της ιστορίας: το περιβάλλον εντός του οποίου την επινόησε ο Σρέντινγκερ. Δεν είναι τυχαίο ότι, αντιμέτωπος με την προοπτική ενός επερχόμενου παγκόσμιου πολέμου, γενοκτονιών και την αποσύνθεση της γερμανικής διανοήσης, οι σκέψεις του Σρέντινγκερ στράφηκαν στα δηλητήρια, στον θάνατο και στην καταστροφή. Η γάτα του Σρέντινγκερ, λοιπόν, θα πρέπει να μας θυμίζει κάτι παραπάνω από τη σαγηνευτική παραδοξότητα της κβαντομηχανικής. Θα πρέπει να μας θυμίζει πως και οι επιστήμονες είναι, σαν κι εμάς, άνθρωποι οι οποίοι νιώθουν και φοβούνται».

Σημαντικό είναι εδώ να τονίσουμε ότι σε ένα μακροσκοπικό αντικείμενο, όπως μια γάτα ή μια φίλη με κυανόιχο νάτριο, δεν είναι δυνατόν να αποδοθεί κβαντική κυματοσυνάρτηση. Μόνο σε μικροσωματίδια. Με άλλα λόγια, όλ’ αυτά τα παράδοξα ισχύουν στον μικρόκοσμο και μόνον. Τα σώματά μας, οι πλανήτες και οι γαλαξίες δεν υπακούν στους κβαντικούς νόμους και στα παράδοξά τους. Εδώ όμως είναι η τρομακτική αντίφαση: πώς είναι δυνατόν τα σωματίδια που αποτελούν το σύμψαν να συμπεριφέρονται σαν φαντάσματα και εμείς όχι; Αφού αυτά είμαστε εμείς οι ίδιοι. Από αυτά είμαστε φτιαγμένοι, το σώμα μας, η Γη, ο πλανήτης Δίας, ο Ήλιος, τα πάντα. Όμως η Γη και ο Δίας βρίσκονται σταθερά σε ένα συγκεκριμένο σημείο του χώρου ακολουθώντας συγκεκριμένες τροχιές. Τα σώματά μας το ίδιο. Δεν είναι τρελό όλο αυτό; Αυτή η αβυσσαλέα αντίφαση;

«Κανέναν δεν καταλαβαίνει την κβαντομηχανική», είχε πει ο νομπελίστας Ρίτσαρντ Φάινμαν, αναφερόμενος στην άβυσσο που χωρίζει την πραγματικότητα των κβάντων από τη βιωμένη ανθρώπινη εμπειρία. Το βιβλίο του Κάιζερ θίγει με περισσότερους από έναν τρόπους αυτό το μυστήριο.

Ο φοιτητής δημοσιογραφίας και η ζαριά που τον κατέστρεψε

Ενα μυθιστόρημα που δείχνει πώς δοκιμάζονται όλες οι σχέσεις μας, οικογενειακές, φιλικές, ερωτικές, από τις επιλογές μας

ΑΡΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ
Πώς ο Ιγνάτιος Καραθοδωρής έχασε τα πάντα
εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 269

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Απολαυστικός! Άνετος, χαλαρός, με χιούμορ και ειρωνεία, κυνηγός και κρυμμένη αυτοπεποίθηση, cool και γεμάτος ενθουσιασμό, ο Ιγνάτιος Καραθοδωρής εγκαταλείπει την «ιδιαιτέρη πατρίδα» του –τι όρος κι αυτός!– την ανυπόφορη πια Κομοτηνή και κατευθύνεται για να σπουδάσει στην Αθήνα. Το περίκλειστο περιβάλλον της επαρχιακής πόλης που πνίγει, ελέγχει, κουτοπολεμεί και τον γεμίζει ανία και βαρεμάρα, αποτελεί παρελθόν. Μαζί με την πόλη του, παρελθόν γίνεται και η οικογένειά του, οι γονείς του με τη μικροαστική οπτική τους, την επίπεδη σκέψη τους, την απούσα σχέση τους, την ανηθική και πολλαπλασιαζόμενη μικρή επιχείρησή τους. Για εκείνον αποτελούν τα πρόσωπα του σταθερού χλευασμού του, που όμως τον κρατάει σιγανό και δεν τον εκφράζει, ενώ όταν τον εγκαθιστούν στην Αθήνα και φεύγουν, όλα γίνονται γιορτή.

Η πρώτη συγγραφική απόπειρα του Αρη Αλεξανδρή.

Τα ΜΜΕ και ο αγώνας που διαμορφώνουν μονάχα τα νούμερα και ο θόρυβος, βασισμένα και τα δύο σε διογκωμένες, εξωφρενικές ειδήσεις.

Ετσι αρχίζει για τον Ιγνάτιο η μεγάλη περιπέτεια. Είναι φοιτητής στο Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, συμφοιτητής της πιο καλής του φίλης από την Κομοτηνή, της Κορνηλίας, η οποία παραδόξως ξαφνιάστηκε δυσάρεστα όταν έμαθε ότι συμπλήρωσαν το ίδιο μηχανογραφικό, και δεν υπάρχει κανένα εμπόδιο στο ξεκίνημα της ξέγνοιαστης, πλουσιοπάροχης, άνετης φοιτητικής ζωής. Νέες παρτές και γνωριμίες, καινούργιος κύκλος φίλων, η Αθήνα προκλητική και ατελείωτη, μια σχολή που κατά τη γνώμη του δεν απαιτεί και προσήλωση, μέρες και νύχτες εξερεύνησης, απόλαυσης, πραγματικής χαράς. Που την ολοκληρώνει η Βιργινία. Παράξενη, μυστηριώδης και ατίθαση, μια του ταιριάζει. Περνούν μαζί υπέροχα, εκείνη τον προσγειώνει και τον ποδηγετεί, εκείνος της αφοσιώνεται και γίνεται το ξέγνοιαστο αντίβαρο της νομικής σπουδής της.

Και ξαφνικά αρχίζουν τα δύσκολα. Απρόβλεπτα, αναπάντεχα και καταλυτικά γεγονότα, που αφορούν τη ζωή των γονιών του, ξεφλουδίζουν τη λαμπερή εικόνα της φοιτητικής του ζωής. Ο Ιγνά-

τιος υποχρεώνεται να δουλέψει. Θα μπει στον χώρο που θεωρεί φυσιολογικό και αυτονόητο, θα αρχίσει να δουλεύει σε έντυπο. Σιγά σιγά διαπιστώνει ότι δεν είναι αυτό που φαντάζει, όσο υποψιασμένος κι αν ήταν για το παρσκήνιο, είναι άλλο, εντελώς αποκαρδιωτικό, υποκριτικό και ψεύτικο το πρώτο του εργασιακό περιβάλλον. Αλλάζει δουλειά, άλλο έντυπο. Κι εκεί πια θα πέσει στα βαθιά νερά. Κίτρινο, καχύποπτο, φτιαγμένο για να βγάζει ειδήσεις. Τρανταχτές, ανθρωποβόρες, αποκλειστικές, ίσως και ανυπόστατες ειδήσεις. Ο ανταγωνισμός κυριαρχεί. Ο ένας με τον άλλον, οι συνεργάτες της εφημερίδας διαγωνίζονται για το θέμα που θα εκτοξεύσει το έντυπο, θα κυριαρχήσει στο σάιτ του, θα ευχαριστήσει το αφεντικό, το οποίο μοιράζει ανάλογα θέσεις, χρήματα, εύνοια.

Αυτός ακριβώς ο ανταγωνισμός, η ανάγκη επιβεβαίωσης και επιτυχίας, η αναγνώριση και η αποδοχή, μαζί με τη νεανική του αποκοτιά, την άγνοια κινδύνου –ή μήπως την άκριτη αποδοχή του κιάλας;–, θα τον οδηγήσουν μια ήσυχη, σιωπηλή νύχτα να

ρίξει τη ζαριά που θα τον καταστρέψει. Αλυσιδωτά γεγονότα που διαδέχονται το ένα το άλλο, δημιουργούν τη φυλακή του, θα καταλήξει εξορισμένος από όλους, δεν θα του μείνει κανείς, κανείς απολύτως, ακόμη και οι γονείς του θα τον κατακρίνουν με απελπισία, θα βρεθεί αντιμέτωπος μονάχα με τη συνείδησή του. Τελειώς ειρωνικά στα είκοσι ένα του χρόνια θα χάσει τα πάντα.

Η πρόκληση της ύβρεως

Ο Ιγνάτιος Καραθοδωρής, έρμαιο της φιλοδοξίας του, της ανάγκης του να ξεχωρίσει, να επιβραβευτεί, χωρίς όρους και όρια, χωρίς ενδοιασμούς και αρχές, προκαλεί την ύβριν ερήμην του. Ακόμη κι όταν όλα στρέφονται εναντίον του, όταν όλοι του γυρίζουν την πλάτη ή τον προδίδουν κιάλας, έχει μέσα του βαθιά την απατηλή αίσθηση πως ο ίδιος μάλλον δεν έχει κάποια ευθύνη. Αλλιώς πώς θα μπορούσε να φέρει τόσο και τέτοιο βάρος;

Ο Αλεξανδρής επιλέγει να μας δείξει πώς δοκιμάζονται όλες οι σχέσεις μας, οικογενειακές, φιλικές, ερωτικές από τις επιλογές μας. Μα και να μας παρουσιάσει

τον κόσμο αυτού που θέλει να λέγεται δημοσιογραφία μα δεν είναι. Είναι ο αγώνας που διαμορφώνουν μονάχα τα νούμερα και ο θόρυβος, βασισμένα και τα δύο σε διογκωμένες, εξωφρενικές, κάποτε παντελώς ψεύτικες ειδήσεις, εικόνες που υπονοούν κάτι, μα ο καθένας μπορεί να το ερμηνεύσει όπως θέλει, στρεβλώνοντας, παρερμηνεύοντας, καταστρέφοντας. Είναι η επαγγελματική ζωή χωρίς αρχές, χωρίς εσωτερικά εμπόδια που θα ορίσουν αυτό που μπορείς να κάνεις κι αυτό που δεν μπορείς, όχι για κανένα άλλο λόγο, παρά μονάχα γιατί είναι ανήθικο, απλά, απόλυτα αδιαπραγμάτευτα εκτός ηθικής. Μιας αξίας που οφείλει να ορίζει κάτι, να σημαίνει μια εσωτερική, αταλάντευτη στάση ζωής.

Ανάλαφρα και γελαστά, ο Αλεξανδρής θέτει καίρια ζητήματα της πραγματικότητάς μας, για να αποδομήσει τη σοβαροφάνεια και το δήθεν του κόσμου της ενημέρωσης. Και να περιγράψει την ύβριν, την άτιν, την ήμεσιν. Είναι το πρώτο του βιβλίο, και δηλώνει πως ελπίζει να μην είναι και το τελευταίο. Δεν θα είναι, είναι σίγουρο.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022

γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

ΚΥΡΙΑΚΗ
11/12

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ

Ένα παραμύθι που μας ταξιδεύουν πίσω στον χρόνο,
στις γιορτές που μας σημάδεψαν